294 c 31

Ὁ ΤΟΥ

ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ ΠΟΛΕΜΟΣ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΙΑΚΟΣ.

THUCYDIDIS BELLUM PELOPONNESIACUM.

Ex editione WASSII et DUKERI.

TOM. IV.

GLASGUAE:
IN AEDIBUS ACADEMICIS
EXCUDEBANT ROBERTUS ET ANDREAS FOULIS
ACADEMIAE TYPOGRAPHI
MDCCLIX.

G.R.III.
BR. MUS.

ΤΗΣ ΤΟΥ

ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ,

ΤΟΥ

ΟΛΟΡΟΥ,

ΞΥΓΓΡΑΦΗΣ, ΤΟ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

THUCYDIDIS

OLORI FILII,

HISTORIAE

LIBER QUARTUS.

ΤΗΣ ΤΟΥ

ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ,

ΤΟΥ ΟΛΟΡΟΥ,

ΞΥΓΓΡΑΦΗΣ, ΤΟ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

ΤΟΥ δ' ἐπιγιγνομένου θέρους, περὶ σίτου ἐκβολήν, Συρακουσίων δέκα νῆες πλεύσασαι, καὶ Λοκρίδες ἴσαι Μεσσήνην τὴν ἐν Σικελίᾳ κατέλαβον, αὐτῶν ἐπαγαγομένων· καὶ ἀπέστη Μεσσήνη Ἀθηναίων. ἔπραξαν δὲ τοῦτο μάλιστα οἱ μὲν Συρακόσιοι, ὁρῶντες προσβολὴν ἔχον τὸ χωρίον τῆς Σικελίας, καὶ φοβούμενοι τοὺς Ἀθηναίους, μὴ ἐξ αὐτοῦ ὁρμώμενοί ποτε, σφίσι μείζονι παρασκευῇ ἐπέλθωσιν· οἱ δὲ Λοκροὶ, κατὰ ἔχθος τὸ Ῥηγίνων, βουλόμενοι ἀμφοτέρωθεν αὐτοὺς καταπολεμεῖν. καὶ ἐσεβεβλήκεσαν ἅμα ἐς τὴν Ῥηγίνων οἱ Λοκροὶ πανστρατιᾷ, ἵνα μὴ ἐπιβοηθῶσι τοῖς Μεσσηνίοις· ἅμα δὲ καὶ ξυνεπαγόντων Ῥηγίνων Φυγάδων, οἳ ἦσαν

THUCYDIDIS
OLORI FILII,
HISTORIAE
LIBER QUARTUS.

SEQUENTE vere, cum ſegetes jam ſpicas emittere inciperent, decem Syracuſanorum naves, et totidem Locrorum profectae, Meſſanam, quae eſt in Sicilia, occuparunt, ab ipſis *oppidanis* accitae. Et Meſſana ab Athenienſibus defecit. Hoc autem potiſſimum fecerunt Syracuſani quidem, quod viderent, id oppidum ad invadendam Siciliam opportunum eſſe, et Athenienſes metuerent, ne illinc *ut ex belli ſede* excurrentes, majori apparatu ſe invaderent: Locri vero, propter odium, quo Rheginos proſequebantur, quia eos utrinque, *terra marique*, bello premere volebant. ſimul autem Locri cum frequentibus copiis in Rheginorum agrum irruptionem fecerunt, ne *Rhegini* Meſſeniis auxilium ferrent: ſimul etiam inducti ab exſulibus Rheginis, qui apud

ipſos erant. Rhegium enim jampridem ſeditionibus agitabatur, nec in praeſentia Locros arcere poterat: quo etiam magis *ipſum Locri* premebant. Locri autem, vaſtato *Rheginorum* agro, cum peditatu quidem domum redierunt: naves vero Meſſanae praeſidio remanſerunt. et aliae, quae inſtruebantur, eo venturae, ibique caſtra ſtativa habiturae, et bellum illinc geſturae erant.

2. Sub eadem veris tempora, antequam frumenta eſſent matura, Peloponneſii, eorumque ſocii irruptionem in Atticam fecerunt. illis autem praeerat Agis Archidami *filius*, Lacedaemoniorum Rex: et ſtativa *ibi* habentes agrum populabantur. Athenienſes vero illas quadraginta naves, quas inſtruxerant, in Siciliam miſerunt, et reliquos duces, Eurymedontem, et Sophoclem. Nam Pythodorus, qui cum illis tertius erat dux, in Siciliam jam ante profectus fuerat. His autem imperarunt, ut in transitu curarent res Corcyraeorum, qui in urbe erant, qui latrociniis ab exſulibus in monte degentibus

παρ' αὐτοῖς. τὸ γὰρ Ῥήγιον ἐπὶ πολὺν χρόνον ἐστασίαζε, καὶ ἀδύναλα ἦν ἐν τῷ παρόντι τὰς Λοκρὰς ἀμύνεσθαι· ἢ μᾶλλον καὶ ἐπετίθεντο. δηώσαντες δὲ, οἱ μὲν Λοκροὶ τῷ πεζῷ ἀπεχώρησαν, αἱ δὲ νῆες Μεσσήνην ἔφθασαν· καὶ ἄλλαι αἱ πληρούμεναι ἔμελλον, αὐτόσε ἐγκαθορμισάμεναι, τὸν πόλεμον ἐντεῦθεν ποιήσεσθαι.

β'. Ὑπὸ δὲ τὰς αὐτὰς χρόνας τοῦ ἦρος, πρὶν τὸν σῖτον ἐν ἀκμῇ εἶναι, Πελοποννήσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ἐσέβαλον ἐς τὴν Ἀττικήν· ἡγεῖτο δὲ Ἀγις ὁ Ἀρχιδάμου Λακεδαιμονίων βασιλεύς· καὶ ἐγκαθεζόμενοι ἐδήουν τὴν γῆν. Ἀθηναῖοι δὲ τάς τε τεσσαράκοντα ναῦς ἐς Σικελίαν ἀπέστειλαν, ὥσπερ παρεσκευάζοντο, καὶ στρατηγοὺς τοὺς ὑπολοίπους, Εὐρυμέδοντα καὶ Σοφοκλέα. Πυθόδωρος γὰρ ὁ τρίτος αὐτῶν ἤδη προαφῖκτο ἐς Σικελίαν. εἵποντο δὲ τούτοις καὶ Κερκυραίων ἅμα παραπλέοντας τῶν ἐν τῇ πόλει ἐπιμεληθῆναι, οἳ ἐληστεύοντο ὑπὸ τῶν ἐν τῷ

ὄρει φυγάδων· καὶ Πελοποννησίων αὐτόσε νῆες ἑξήκοντα παρεπεπλεύκεσαν τοῖς ἐν τῷ ὄρει τιμωροί· καὶ λιμὸς ὄνλος μεγάλος ἐν τῇ πόλει, νομίζονλες καλαχήσειν ῥᾳδίως τὰ πράγμαλα. Δημοσθένει δὲ ὄντι ἰδιώτῃ, μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τὴν ἐξ Ακαρνανίας αὐτῷ δεηθέντι, εἶπον χρῆσθαι ταῖς ναυσὶ ταύταις, ἣν βούληται, περὶ τὴν Πελοπόννησον.

γ'. Καὶ ὡς ἐγένονλο πλέονλες καλὰ τὴν Λακωνικήν, καὶ ἐπυνθάνονλο ὅτι αἱ νῆες ἐν Κερκύρᾳ ἤδη εἰσὶ τῶν Πελοποννησίων, ὁ μὲν Εὐρυμέδων καὶ ὁ Σοφοκλῆς ἠπείγονλο ἐς τὴν Κέρκυραν. ὁ δὲ Δημοσθένης ἐς τὴν Πύλον πρῶτον ἐκέλευε χόντας αὐτοὺς, καὶ πράξανλας ἃ δεῖ, τὸν πλοῦν ποιεῖσθαι. ἀντιλεγόνλων δὲ, καλὰ τύχην χειμὼν ἐπιγενόμενος καλήνεγκε τὰς ναῦς ἐς τὴν Πύλον. καὶ ὁ Δημοσθένης εὐθὺς ἠξίου τειχίζεσθαι τὸ χωρίον. ἐπὶ τούτῳ γὰρ ξυνεκπλεῦσαι. καὶ ἀπέφαινε πολλὴν εὐπορίαν ξύλων τε καὶ

infeſtabantur. et Peloponneſiorum ſexaginta naves illuc navigaverant, ut opem illis ferrent, qui in monte erant; ſimul etiam quod propter ingentem famem, qua *Corcyraeorum* civitas laborabat, res illas in ſuam poteſtatem facile redactum iri ſperarent. Mandarunt etiam Demoſtheni, qui poſt ſuum ex Acarnania reditum vitam privatam degebat, hoc ipſum flagitanti, ut his navibus, ſi vellet, circa Peloponneſum uteretur.

3. Cum autem inter navigandum e regione agri Laconici fuiſſent, et accepiſſent Peloponneſiorum naves ad Corcyram jam appuliſſe, Eurymedon quidem et Sophocles ad Corcyram tendere properabant. Demoſthenes vero eos hortabatur, ut primum Pylum appellerent, deinde, peractis rebus, quae peragendae eſſent, navigationis curſum conficerent. Illis vero contradicentibus, forte fortuna tempeſtas exorta claſſem Pylum detulit. Demoſthenes autem poſtulavit, ut locus ille confeſtim muniretur. Hac enim de cauſa ſe cum illis navigaſſe *dicebat*. Demonſtrabat autem, magnam eſſe lignorum

lapidumque copiam, et locum natura munitum esse, et cum ipsum, tum etiam magnum illius agri tractum circumcirca desertum esse. Pylus enim a Sparta distat stadia circiter quadringenta, et sita est in eo agro, qui olim erat Messenius, quem Lacedaemonii Coryphasion vocant. Illi vero dicebant, multa esse Peloponnesi promontoria deserta, si in iis occupandis civitatem exhaurire velit. Caeterum huic locus iste longe commodior, quam ullus alius, esse videbatur, tum quod ei portus adjaceret, tum etiam quod Messenii, qui olim cognatione cum illius loci incolis conjuncti fuerant, et eadem, qua Lacedaemonii, lingua utebantur, illinc prodeuntes plurima damna *Lacedaemoniis* daturi essent, simul etiam illius loci fideles custodes futuri essent.

4. Sed cum neque ducibus, neque militibus rem persuadere posset, quam etiam postea cum ipsis praefectis communicarat, propter navigandi difficultatem quievit, donec ipsos milites otium agentes, ex contentione inter eos orta, loci muniendi cupiditas invasit. Itaque manus ad opus facien-

λίθων, καὶ φύσει καρτερὸν ὄν, καὶ ἔρημον αὐτό τε καὶ ἐπιπολὺ τῆς χώρας. ἀπέχει γὰρ σταδίους μάλιστα ἡ Πύλος τῆς Σπάρτης τετρακοσίους, καὶ ἔστιν ἐν τῇ Μεσσηνίᾳ ποτὲ οὔσῃ γῇ. καλοῦσι δὲ αὐτὴν οἱ Λακεδαιμόνιοι Κορυφάσιον. οἱ δὲ πολλὰς ἔφασαν εἶναι ἄκρας ἐρήμους τῆς Πελοποννήσου, ἣν βούληται καταλαμβάνων τὴν πόλιν δαπανᾶν. τῷ δὲ διάφορόν τι ἐδόκει εἶναι τοῦτο τὸ χωρίον ἑτέρου μᾶλλον, λιμένος τε προσόντος, καὶ τοὺς Μεσσηνίους οἰκείους ὄντας αὐτῷ τοῦ ἀρχαίου, καὶ ὁμοφώνους τοῖς Λακεδαιμονίοις, πλεῖστ' ἂν βλάπτειν ἐξ αὐτοῦ ὁρμωμένους, καὶ βεβαίους ἅμα τοῦ χωρίου φύλακας ἕξεσθαι.

δ'. Ὡς δὲ οὐκ ἔπειθεν οὔτε τοὺς στρατηγούς, οὔτε τοὺς στρατιώτας, ὕστερον καὶ τοῖς ταξιάρχοις κοινώσας, ἡσύχαζεν ὑπὸ ἀπλοίας, μέχρις αὐτοῖς τοῖς στρατώταις χολάζουσιν ὁρμὴ ἐπέπεσε περὶ σάσιν ἐκτειχίσαι τὸ χωρίον. καὶ ἐγχειρήσαντες εἰργάζοντο,

σιδήρια μὲν λιθυργὰ ὐκ ἔχοντες, λογάδην δὲ φέροντες λίθυς, καὶ ξυνετίθεσαν ὡς ἕκαστόν τι ξυμβαίνοι. καὶ τὸν πηλὸν, εἴπυ δέοι χρήσθαι, ἀγγείων ἀπορίᾳ, ἐπὶ τοῦ νώτου ἔφερον, ἐγκεκυφότες τε, ὡς μάλιστα μένοι ἐπιμένειν, καὶ τῷ χείρε ἐς τὐπίσω ξυμπλέκοντες, ὅπως μὴ ἀποπίπτοι. παντί τε τρόπῳ ἠπείγοντο φθῆναι τὺς Λακεδαιμονίυς, τὰ ἐπιμαχώτατα ἐξεργασάμενοι, πρὶν ἐπιβοηθῆσαι. τὸ γὰρ πλέον τοῦ χωρίου αὐτὸ καρτερὸν ὑπῆρχε, καὶ οὐδὲν ἔδει τείχυς.

ε'. Οἱ δὲ ἑορτήν τινα ἔτυχον ἄγοντες, καὶ ἅμα πυνθανόμενοι ἐν ὀλιγωρίᾳ ἐποιοῦντο, ὡς ὅταν ἐξέλθωσιν, ἢ ὐκ ὑπομενοῦντας σφᾶς, ἢ ῥᾳδίως ληψόμενοι βίᾳ. καί τι αὐτὺς ὁ στρατὸς ἔτι ἐν ταῖς Ἀθήναις ὢν ἔπεχε. τειχίσαντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι [τὸ χωρίου] τὰ πρὸς ἤπειρον, καὶ ἃ μάλιστα ἔδει, ἐν ἡμέραις ἕξ, τὸν μὲν Δημοσθένην μετὰ νεῶν πέντε αὐτοῦ φύλακα καταλείπυσι, ταῖς δὲ

dum admoverunt, nulla ferramenta ad lapides caedendos habentes, ſed eos cum delectu comportantes; et ubi quisque apte quadrare poterat, coagmentabant. et lutum, ſi cubi opus illo eſſet, ob vaſorum penuriam, humeris portabant; ita procumbentes, ut commodiſſime in dorſo permanere poſſet; quinetiam manus a tergo conſerentes, ne decideret. Omnique ratione properabant Lacedaemonios antevertere, et illas munitionum partes, quae oppugnationi maxime opportunae erant, prius abſolvere, quam illi ad opem loco ferendam venirent. nam major illius loci pars ſuopte ſitu munita erat, muroque non indigebat.

5. Lacedaemonii vero tunc forte diem feſtum agebant, et licet interea hoc audiſſent, tamen contemnebant; quod ſimul ac exercitum eduxiſſent, aut hoſtes ſuum adventum non exſpectaturos, aut oppidum a ſe per vim facile receptum iri putarent. nonnihil etiam *ipſorum* exercitus, qui in agro Attico adhuc erat, ipſos retardavit. Athenienſes vero communito intra ſex dies loco, qui continentem verſus erat, et ubi maxime oportebat, Demoſthenem quidem cum quin

que navibus ibi reliquerunt, ut ei praesidio esset: at cum caeteris, quorum numerus erat major, cursum in Corcyram et Siciliam urgebant.

6. At Peloponnesii qui in Attica erant, accepto nuntio de Pylo capta, domum celeriter se receperunt. Lacedaemonii enim, et Agis ipsorum Rex, id quod Pylo contigerat, ad se potissimum pertinere ducebant. simul etiam quia praemature irruptionem fecerant, et frumento adhuc viridi multis commeatus deerat. Praeterea frigus acrius, quam illud anni tempus ferret, exercitum pressit. Quare multis de causis contigit, ut illi celerius se receperint, et in hac expeditione minimum commorati fuerint. nam quindecim dies in Attica manserunt.

7. Per idem tempus Simonides Athenienſium dux, coacta paucorum Athenienſium, qui in praesidiis erant, et magna sociorum illic habitantium manu, Eionem, quae est in Thracia, Mendaeorum coloniam, sed *Athenienſium* hostem per proditionem occupavit. cum autem Chalcidenses et Bot-

πλείοσι ναυσὶ τὸν ἐς τὴν Κέρκυραν πλοῦν καὶ Σικελίαν ἠπείγοντο.

ϛ'. Οἱ δ' ἐν τῇ Ἀττικῇ ὄντες Πελοποννήσιοι, ὡς ἐπύθοντο τῆς Πύλου κατειλημμένης, ἀνεχώρουν καὶὰ τάχος ἐπ' οἴκου. νομίζοντες μὲν οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ Ἀγις ὁ βασιλεὺς οἰκεῖον σφίσι τὸ περὶ τὴν Πύλον. ἅμα δὲ πρωῒ ἐσβαλόντες, καὶ τοῦ σίτου ἔτι χλωροῦ ὄντος, ἐσπάνιζον τροφῆς τοῖς πολλοῖς. χειμών τε ἐπιγενόμενος μείζων παρὰ τὴν καθεστηκυῖαν ὥραν, ἐπίεσε τὸ στράτευμα. ὥστε πολλαχόθεν ξυνέβη ἀναχωρῆσαί τε θᾶσσον αὐτούς, καὶ βραχυτάτην γενέσθαι τὴν ἐσβολὴν ταύτην. ἡμέρας γὰρ πεντεκαίδεκα ἔμειναν ἐν τῇ Ἀττικῇ.

ζ'. Καὶὰ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον Σιμωνίδης Ἀθηναίων στρατηγὸς, Ἠϊόνα τὴν ἐπὶ Θράκης, Μενδαίων ἀποικίαν, πολεμίαν δὲ οὖσαν, ξυλλέξας Ἀθηναίους τε ὀλίγους ἐκ τῶν φρουρίων, καὶ τῶν ἐκείνῃ ξυμμάχων

πλῆθος, προδιδομένην κατέλαβε. καὶ παραχρῆμα ἐπιβοηθησάντων Χαλκιδέων καὶ Βοτλιαίων, ἐξεκρούσθη τε, καὶ ἀπέβαλε πολλοὺς τῶν στρατιωτῶν.

ή. Ἀναχωρησάντων δὲ τῶν ἐκ τῆς Ἀττικῆς Πελοποννησίων, οἱ Σπαρτιάται, αὐτοὶ μὲν καὶ οἱ ἐγγύτατα τῶν περιοίκων, εὐθὺς ἐβοήθουν ἐπὶ τὴν Πύλον· τῶν δὲ ἄλλων Λακεδαιμονίων βραδυτέρα ἐγίγνετο ἡ ἔφοδος, ἄρτι ἀφιγμένων ἀφ' ἑτέρας στρατιᾶς. περιήγγελλον δὲ κατὰ τὴν Πελοπόννησον, βοηθεῖν ὁτιτάχιστα ἐπὶ Πύλον. καὶ ἐπὶ τὰς ἐν τῇ Κερκύρᾳ ναῦς σφῶν τὰς ἑξήκοντα ἔπεμψαν, αἳ ὑπερενεχθεῖσαι τὸν Λευκαδίων ἰσθμὸν, καὶ λαθοῦσαι τὰς ἐν Ζακύνθῳ Ἀττικὰς ναῦς, ἀφικνοῦνται ἐπὶ Πύλον. παρῆν δὲ ἤδη καὶ ὁ πεζὸς στρατός. Δημοσθένης δὲ, προσπλεόντων ἔτι τῶν Πελοποννησίων, ὑπεκπέμπει φθάσας δύο ναῦς ἀγγεῖλαι Εὐρυμέδοντι καὶ τοῖς ἐν ταῖς ναυσὶν ἐν Ζακύνθῳ Ἀθηναίοις, παρεῖναι, ὡς

tiaei confestim opem tulissent, inde expulsus est, multosque milites amisit.

8. Cum autem Peloponnesii ex Attica domum rediissent, Spartani quidem, cum ipsi, tum finitimorum populorum proximi, quique ad opem Pylo celeriter ferendam iverunt. caeterorum vero Lacedaemoniorum adversus hostem profectio tardior exstitit, quod ex altera expeditione modo reversi essent. sed nuntiis per *totam* Peloponnesum circummissis imperarunt, ut *omnes* ad opem Pylo ferendam primo quoque tempore concurrerent. ad suas etiam sexaginta naves, quae apud Corcyram erant, nuntium miserunt; quae per Leucadium Isthmum transportatae, cum Atticam classem, quae ad Zacynthum erat, latuissent, ad Pylum pervenerunt. copiae vero pedestres et ipsae jam praesto erant. Demosthenes vero, cum Peloponnesii navigationis cursum eo adhuc tenerent, duas naves clam ocius emisit, quae nuntiarent Eurymedonti, et caeteris Atheniensibus, qui cum classe ad Zacynthum e-

rant, ut celeriter venirent, quod locus in discrimine verſaretur. Et illae quidem *duae* naves, prout Demoſthenes mandarat, magnam in navigando celeritatem adhibuerunt. Lacedaemonii vero ſe ad illius loci munitionem terra marique oppugnandam parabant, quod opus properanter factum, et in quo pauci propugnatores eſſent, a ſe facile expugnatum iri ſperarent. Caeterum, cum Atticarum navium e Zacyntho auxilia *ad Demoſthenem brevi ventura* exſpectarent, in animo habebant, niſi forte prius *munitionem* expugnaſſent, ipſas etiam portus fauces obſtruere, ne Athenienſibus ad eum appellere liceret. Inſula enim nomine Sphacteria ante portum porrecta, et prope adjacens, efficit et portum tutum et introitus anguſtos; ut hac quidem, qua ad Athenienſium munitionem et Pylum vergit, bina navigia; illac vero, qua vergit ad reliquam continentem, octona novenaque *frontibus aequatis ſimul* transire poſſint. totaque ſylveſtris, et propter ſolitudinem invia, et quindecim ferme ſtadiorum magnitudine erat. Portus igitur

τῶ χωρίω κινδυνεύοντος. καὶ αἱ μὲν νῆες κατὰ τάχος ἔπλεον, κατὰ τὰ ἐπεσταλμένα ὑπὸ Δημοσθένους· οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι παεσκευάζοντο ὡς τῷ τειχίσματι προσβαλοῦντες κατά τε γῆν, καὶ κατὰ θάλασσαν, ἐλπίζοντες ῥαδίως αἱρήσειν οἰκοδόμημα διὰ ταχέων εἰργασμένον, καὶ ἀνθρώπων ὀλίγων ἐνόντων. προσδεχόμενοι δὲ καὶ τὴν ἀπὸ τῆς Ζακύνθου τῶν Ἀθηναίων νεῶν βοήθειαν, ἐν τῷ εἶχον, ἢν ἄρα μὴ πρότερον ἕλωσι, καὶ τὸν ἔσπλουν τοῦ λιμένος ἐμφράξαι, ὅπως μὴ ᾖ τοῖς Ἀθηναίοις ἐφορμίσασθαι ἐς αὐτόν. ἡ γὰρ νῆσος ἡ Σφακτηρία καλουμένη, τόν τε λιμένα παρατείνουσα, καὶ ἐγγὺς ἐπικειμένη, ἐχυρὸν ποιεῖ, καὶ τὸν ἔσπλους στενούς, τῇ μὲν δυεῖν νεοῖν διάπλουν, κατὰ τὸ τείχισμα τῶν Ἀθηναίων, καὶ τὴν Πύλον· τῇ δὲ, πρὸς τὴν ἄλλην ἤπειρον, ὀκτὼ ἢ ἐννέα. ὑλώδης τε καὶ ἀτριβὴς πᾶσα ὑπ' ἐρημίας ἦν, καὶ μέγεθος περὶ πεντεκαίδεκα σταδίους μάλιστα.

τοὺς μὲν οὖν ἔσπλους ταῖς ναυσὶν ἀντιπρώρους βύζην κλήσειν ἔμελλον· τὴν δὲ νῆσον ταύτην φοβούμενοι μὴ ἐξ αὐτῆς τὸν πόλεμον σφίσι ποιῶνται, ὁπλίτας διεβίβασαν εἰς αὐτὴν, καὶ περὶ τὴν ἤπειρον ἄλλους ἔταξαν. οὕτω γὰρ τοῖς Αθηναίοις τήν τε νῆσον πολεμίαν ἔσεσθαι, τήν τε ἤπειρον, ἀπόβασιν οὐκ ἔχουσαν. τὰ γὰρ αὐτῆς τῆς Πύλου, ἔξω τοῦ ἔσπλου, πρὸς τὸ πέλαγος ἀλίμενα ὄντα, οὐχ ἕξειν ὅθεν ὁρμώμενοι ὠφελήσουσι τοὺς αὑτῶν. σφεῖς δὲ, ἄνευ τε ναυμαχίας καὶ κινδύνου, ἐκπολιορκήσειν τὸ χωρίον, κατὰ τὸ εἰκὸς, σίτου τε οὐκ ἐνόντος, καὶ δι' ὀλίγης παρασκευῆς κατειλημμένου. ὡς δ' ἐδόκει αὐτοῖς ταῦτα, καὶ διεβίβαζον ἐς τὴν νῆσον τοὺς ὁπλίτας, ἀποκληρώσαντες ἀπὸ πάντων τῶν λόχων, καὶ διέβησαν μὲν καὶ ἄλλοι πρότερον κατὰ διαδοχήν· οἱ δὲ τελευταῖοι καὶ ἐγκαταλεφθέντες, εἴκοσι καὶ τετρακόσιοι ἦσαν, καὶ Εἵλωτες οἱ περὶ

ostia navibus confertim collocatis, ita ut proras *altum versus et hostibus* adversas haberent, obstruere statuerant. quinetiam in hanc ipsam insulam, timentes ne ex ea bellum sibi facerent, gravis armaturae milites transportarunt, et alios in continente collocarunt. Ita enim *existimabant*, et ipsam insulam Athenienſibus hostem fore, atque etiam continentem, utpote quae nullum haberet locum, in quem Athenienſes e navibus exscensum facerent. Nam illam ipsius Pyli oram, quae extra portus ostium erat, et quae altum spectabat, quod esset importuosa, *sciebant* non habituram, unde proficiscerentur ad suos adjuvandos: se vero, et sine proelio navali, et sine periculo locum expugnaturos *sperabant*, ut erat verisimile; tum quod nullus in eo commeatus esset, tum etiam quod ab exiguo apparatu occupatus fuisset. Cum autem hanc sententiam comprobassent, milites in insulam transportarunt, ex omnibus cohortibus sortiti: aliique prius, subinde per vices *eo* trajecerunt. Postremi vero, qui etiam illic relicti fue-

runt, erant quadringenti et viginti, praeter Helotas, qui circum ipsos erant. Illis autem praeerat Epitadas Molobri *filius*.

9. Demosthenes vero, cernens Lacedaemonios cum navalibus simul et pedestribus copiis aggressuros, ipse quoque se praeparabat, et *quinque* naves, quae ipsi relictae fuerant, subduxit, easque transversas pro vallo ante oppidum collocavit, et earum nautas scutis infirmis, et plerisque vimineis armavit. nec enim in loco deserto arma sibi comparare poterant. Quinetiam haec ipsa ceperant ex piratica triremi, et actuario navigio Messeniorum, qui forte *eo* appulerant. Et inter istos Messenios fuerunt ad quadraginta gravis armaturae milites, quibus Demosthenes una cum aliis usus est. Is igitur multos et inermium et armatorum, qua maxime continentem versus muro munitum firmatumque oppidum erat, dispositi; praecipiens, ut *hostium* peditatum propulsarent, si aggrederetur. Ipse vero, cum ex omnibus sexaginta gravis armaturae milites, et aliquot sagittarios delegisset, cum istis extra

αὐτός. ἦρχε δ' αὐτῶν Ἐπιτάδας ὁ Μολόβρου.

Ϛ. Δημοσθένης δὲ, ὁρῶν τοὺς Λακεδαιμονίους μέλλοντας προσβάλλειν ναυσί τε ἅμα καὶ πεζῷ, παρεσκευάζετο καὶ αὐτὸς, καὶ τὰς τριήρεις, αἵπερ ἦσαν αὐτῷ ἀπὸ τῶν καλαλειφθεισῶν, ἀναστάσας, ὑπὸ τὸ τείχισμα προσεταύρωσε, καὶ τοὺς ναύτας ἐξ αὐτῶν ὥπλισεν ἀσπίσι τε φαύλαις, καὶ οἰσυΐναις ταῖς πολλαῖς. οὐ γὰρ ἦν ὅπλα ἐν χωρίῳ ἐρήμῳ πορίσασθαι. ἀλλὰ καὶ ταῦτα ἐκ λῃστικῆς Μεσσηνίων τριακοντόρου καὶ κέλητος ἔλαβον οἳ ἔτυχον παραγενόμενοι. ὁπλῖται τε τῶν Μεσσηνίων τοῦτων ὡς τεσσαράκοντα ἐγένοντο, οἷς ἐχρῆτο μετὰ τῶν ἄλλων. τοὺς μὲν οὖν πολλοὺς τῶν τε ἀόπλων καὶ ὡπλισμένων, ἐπὶ τὰ τετειχισμένα μάλιστα καὶ ἐχυρὰ τοῦ χωρίου πρὸς τὴν ἤπειρον ἔταξε· προειπὼν ἀμύνασθαι τὸν πεζὸν, ἢν προσβάλῃ. αὐτὸς δὲ ἀπολεξάμενος ἐκ πάντων ἑξήκοντα

ὁπλίτας, καὶ τοξότας ὀλίγους, ἐχώρει ἔξω τοῦ τείχους ἐπὶ τὴν θάλασσαν, ἢ μάλιστα ἐκείνους προσεδέχετο πειράσειν ἀποβαίνειν. ἐς χωρία μὲν χαλεπὰ καὶ πετρώδη πρὸς τὸ πέλαγος τετραμμένα, σφίσι δὲ τοῦ τείχους ταύτη ἀσθενεστάτου ὄντος, ἐπισπάσασθαι αὐτοὺς ἠγεῖτο προθυμήσεσθαι. ὅτε γὰρ αὐτοὶ ἐλπίζοντες ποτὲ ναυσὶ κρατήσεσθαι, οὐκ ἰσχυρὸν ἐτείχιζον, ἐκείνοις τε βιαζομένοις τὴν ἀπόβασιν, ἀλώσιμον τὸ χωρίον γίγνεσθαι. καὶ τοῦτο ὂν πρὸς αὐτὴν τὴν θάλασσαν χωρίσας ἔταξε τοὺς ὁπλίτας, ὡς εἶρξων, ἢν δύνηται· καὶ παρεκελεύσατο τοιάδε.

ί. ‘Ανδρες οἱ ξυναράμενοι τοῦδε τοῦ
‘ κινδύνου, μηδεὶς ὑμῶν ἐν τῇ τοιᾶδε ἀ-
‘ νάγκῃ ξυνετὸς βουλέσθω δοκεῖν εἶναι, ἐκ-
‘ λογιζόμενος ἅπαν τὸ περιεστὼς ἡμᾶς δει-
‘ νὸν, μᾶλλον ἢ ἀπερισκέπτως εὐέλπις ὁ-
‘ μόσε χωρῆσαι τοῖς ἐναντίοις, καὶ ἐκ τού-
‘ των ἂν περιγενόμενος. ὅσα γὰρ ἐς ἀνάγ-

murum ad mare profectus est, qua potissimum illos ex navibus in terram exscensum facere conaturos existimabat. nam ipsos ad loca quidem aspera, et saxosa, et ad mare conversa: sed tamen, quia ab hac parte suae munitionis murus infirmissimus erat, ipsos *ideo* putabat allectum iri, magnoque studio daturus operam, *ut in hanc partem exscenderent.* Neque ipsi *Athenienses* sperabant fore unquam, ut classe *Lacedaemoniis* inferiores essent, et *propterea* eam muri partem nulla firma munitione muniverant; et, si illi per vim in terram exscendere conarentur, oppidum facile capi posse *credebant.* In hac igitur parte, quae ipsum mare spectabat, milites collocavit, atque disposuit, ut *hostes* arceret, si posset. eosque his verbis est adhortatus.

10. 'VIRI, qui mihi ejusdem periculi 'nunc estis socii, nemo vestrum, reputans 'omnes difficultates, quae nos circumstant, 'prudens videri velit, potius quam has nul-'lo modo considerans, bonaeque spei ple-'nus adversarios invadere, propter haec in-'columis evasurus. nam quaecunque res (ut 'istae) ad necessitatem sunt redactae, mini-

‘ mum prudentiae deſiderant, at indigent
‘ animi praeſentia ad periculum celerrime
‘ ſubeundum. Quanquam ego pleraque no-
‘ biscum facere video, ſi et impetum hoſti-
‘ um ſuſtinere, neque potiora commoda,
‘ quae nobis ad rem feliciter gerendam ad-
‘ ſunt, illorum multitudine deterriti, foede
‘ prodere velimus. quod enim locus acceſ-
‘ ſu ſit difficilis, hoc pro nobis facere duco;
‘ quippe qui nobis quidem illorum impetum
‘ ſuſtinentibus auxilio futurus eſt: ſed ſi
‘ recedamus, acceſſu facilis erit, quantum-
‘ vis alioqui difficilis, *utpote* nemine *hoſtem*
‘ prohibente. Et, *ſi recedamus*, hoſtem acri-
‘ us nos urgentem habebimus, quia non fa-
‘ cile ſe recipere poterit, ſi nos etiam ipſum
‘ urgeamus. Dum enim *hoſtes* ſunt in navi-
‘ bus, facillime propulſari poſſunt: ſed ſi in
‘ terram exſcenderint, tunc vero nobiscum
‘ aequa conditione pugnabunt. Et ipſorum
‘ multitudo non admodum eſt extimeſcen-
‘ da: quamvis enim ſit ingens, tamen prop-
‘ ter difficultatem loci, quo appellere cona-
‘ bitur, exigua manu pugnabit. Quamvis
‘ enim *hoſtium* exercitus *noſtro* ſit major, ta-
‘ men non eſt in terra, perinde atque *no-*

‘ κην ἀφῖκται, ὥσπερ τάδε, λογισμὸν ἦ-
‘ κιστα ἐνδεχόμενα, κινδύνου τοῦ ταχίστου
‘ προσδεῖται. ἐγὼ δὲ καὶ τὰ πλείω ὁρῶ
‘ πρὸς ἡμῶν ὄντα, ἢν ἐθέλωμέν τε μεῖναι,
‘ καὶ μὴ τῷ πλήθει αὐτῶν καταπλαγέν-
‘ τες, τὰ ὑπάρχοντα ἡμῖν χρείασω καλα-
‘ προδῦναι. τῷ τε γὰρ χωρίῳ τὸ δυσέμ-
‘ βατον ἡμέτερον νομίζω, ὃ μενόντων ἡ-
‘ μῶν ξύμμαχον γίγνεται, ὑποχωρήσασι
‘ δὲ, καίπερ χαλεπὸν ὄν, εὔπορον ἔσαι,
‘ μηδενὸς κωλύοντος. κ᾽ τὸν πολέμιον δει-
‘ νότερον ἕξομεν, μὴ ῥᾳδίας αὐτῷ πάλιν
‘ οὔσης τῆς ἀναχωρήσεως, ἣν καὶ ὑφ᾽ ἡ-
‘ μῶν βιάζηται. ἐπὶ γὰρ ταῖς ναυσὶ ῥᾷ-
‘ σοί εἰσιν ἀμύνεσθαι· ἀποβάντες δὲ, ἐν
‘ τῷ ἴσῳ ἤδη τότε πλῆθος αὐτῶν οὐκ ἄ-
‘ γαν δεῖ φοβεῖσθαι. καὶ᾽ ὀλίγον γὰρ μα-
‘ χεῖται, καίπερ πολὺ ὄν, ἀπορίᾳ τῆς
‘ προσορμίσεως. καὶ ὐκ ἐν γῇ στρατὸς ἐστιν
‘ ἐκ τοῦ ὁμοίου μείζων, ἀλλ᾽ ἀπὸ νεῶν,
‘ αἷς πολλὰ τὰ καίρια δεῖ ἐν τῇ θαλάσ-

'σῃ ξυμβῆναι. ὥςε τὰς τότων ἀπορίας
'ἀντιπάλους ἡγοῦμαι τῷ ἡμετέρῳ πλή-
'θει· καὶ ἅμα ἀξιῶ ὑμᾶς, Αθηναίους ὄν-
'τας, καὶ ἐπιςαμένους ἐμπειρίᾳ τὴν ναυ-
'τικὴν ἐπ' ἄλλους ἀπόβασιν (ὅτι εἴτις
'ὑπομένοι καὶ μὴ φόβῳ ῥοθίῳ τε νεῶν δει-
'νότητος κατάπλου ὑποχωροίη, οὐκ ἄν
'ποτε βιάζοιτο) καὶ αὐτοὺς νῦν μεῖναί
'τε, καὶ ἀμυνομένους παρ' αὐτὴν τὴν ῥα-
'χίαν, σώζειν ἡμᾶς τε αὐτοὺς καὶ τὸ
'χωρίον.'

ια'. Τοσαῦτα τοῦ Δημοσθένους παρακε-
λευσαμένου, οἱ Αθηναῖοι ἐθάρσησάν τε μᾶλ-
λον, τε ἐπικαταβάντες ἐτάξαντο παρ' αὐ-
τὴν τὴν θάλασσαν. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι
ἄρανλες, τῷ τε καλὰ γῆν ςρατῷ προσέβαλ-
λον τῷ τειχίσματι, καὶ ταῖς ναυσὶν ἅμα,
ἧσαν τεσσαράκοντα τε τρισί. ναύαρχος δὲ
αὐτῶν ἐπέπλει Θρασυμηλίδας, ὁ Κρατη-
σικλέους, Σπαρτιάτης. προσέβαλλε δὲ ἦ-
περ ὁ Δημοσθένης προσεδέχετο. τε οἱ μὲν

'ſter; ſed ex navibus *pugnabit*, quibus mul-
'tae opportunitates in mari contingant eſt
'neceſſe. Quare difficultates iſtorum noſtri
'*paucitati* pares eſſe duco: inſuper et vos
'obſecro, qui Athenienſes eſtis, et qui ex-
'perientia nauticum in alios exſcenſum no-
'viſtis (quod ſiquis hoſtium impetum forti-
'ter ſuſtineat, nec gravi fluctuum illiſorum
'ſtrepitu et minaci navium incurrentium
'impetu territus recedat, *is* nunquam per
'vim ſummoveri poſſit) ut et nunc perſiſta-
'tis, et arcentes hoſtem ad ipſum littoris
'ſalebroſi dorſum, et nos ipſos et locum
'conſervetis.'

11. Cum autem Demoſthenes his tantum Athenienſes adhortatus fuiſſet, illi majorem fiduciam animo conceperunt, et cum ad ipſum mare deſcendiſſent, ibi ſe ad hoſtes propulſandum acie inſtructa pararunt. Lacedaemonii vero, motis caſtris, terreſtri exercitu navibusque XLIII. munitiones aggreſſi ſunt. Illorum autem claſſis praefectus erat Thraſymelidas Crateſiclis *filius*, Spartanus. Easque ab ea parte invaſit, qua Demoſthenes *illos venturos* ſperabat. Atheni-

enſes vero et ipſi utrinque a terra et a mari hoſtem propulſabant. Illi vero claſſem partiti, cum exiguo navium numero, quod cum majore ad littus appellere non poſſent, et *caeteras naves interea* quieſcere jubentes, per vices impetum faciebant, omnique animi contentione et adhortatione utentes, ſi quo modo rejectis *hoſtibus* munitionem capere poſſent. Braſidas autem omnium maxime conſpicuus exſtitit. cum enim eſſet unus e trierarchis, et videret propter loci et acceſſus difficultatem trierarchos et gubernatores, ſi quam etiam ad partem accedi poſſe videbatur, formidantes, et caventes ne naves confringerent, vociferabatur, dicens non decere ipſos, dum lignis parcunt, munitionem in *ſuo* agro ab hoſtibus exſtructam pati. quinimo jubebat ipſos ex navibus in littus per vim exſcendere, navesque confringere; et ſocios *hortabatur*, ne pro magnis beneficiis, *quae acceperant*, ſuas naves in praeſentia Lacedaemoniis largiri dubitarent: ſed navibus *in littus* impactis, et quavis ratione exſcenſu ex illis in terram facto, et viros et locum in ſuam poteſtatem redigerent.

Αθηναῖοι ἀμφοτέρωθεν ἔκ τε γῆς καὶ ἐκ θαλάσσης ἠμύνοντο. οἱ δὲ, κατ' ὀλίγας ναῦς διελόμενοι, διότι οὐκ ἦν πλείοσι προσχεῖν, καὶ ἀναπαύοντες, ἐν τῷ μέρει τοὺς ἐπίπλους ἐποιοῦντο, προθυμία τε πάσῃ χρώμενοι καὶ παρακελευσμῷ, εἴπως ὠσάμενοι ἕλοιεν τὸ τείχισμα. πάντων δὲ φανερώτατος ὁ Βρασίδας ἐγένετο. τριηραρχῶν γὰρ, καὶ ὁρῶν, τοῦ χωρίου χαλεποῦ ὄντος, τοὺς τριηράρχους καὶ κυβερνήτας, εἴπου καὶ δοκοίη δυνατὸν εἶναι σχεῖν, ἀποκνοῦντας, καὶ φυλασσομένους τῶν νεῶν μὴ ξυντρίψωσιν, ἐβόα, λέγων ὡς οὐκ εἰκὸς εἴη ξύλων φειδομένους, τοὺς πολεμίους ἐν τῇ χώρᾳ περιιδεῖν τεῖχος πεποιημένους· ἀλλὰ τάς τε σφετέρας ναῦς, βιαζομένους τὴν ἀπόβασιν, καταγνύναι ἐκέλευε, καὶ τοὺς ξυμμάχους μὴ ἀποκνῆσαι ἀντὶ μεγάλων εὐεργεσιῶν τὰς ναῦς ταῖς Λακεδαιμονίοις ἐν τῷ παρόντι ἐπιδοῦναι. ὀκείλαντας δὲ, καὶ παντὶ τρόπῳ ἀποβάντας, τῶν τε ἀνδρῶν καὶ τοῦ χωρίου κρατῆσαι.

ϛ'. Καὶ ὁ μὲν τούς τε ἄλλους τοιαῦτα ἐπέσπερχε, καὶ τὸν ἑαυτοῦ κυβερνήτην ἀναγκάσας ὀκεῖλαι τὴν ναῦν, ἐχώρει ἐπὶ τὴν ἀποβάθραν. κ) πειρώμενος ἀποβαίνειν, ἀνεκόπη ὑπὸ τῶν Αθηναίων· καὶ τραυματιθεὶς πολλὰ, ἐλειποψύχησέ τε, κ) πεσόντος αὐτῦ ἐς τὴν παρεξειρεσίαν, ἡ ἀσπὶς περιερρύη εἰς τὴν θάλασσαν. καὶ ἐξενεχθείσης αὐτῆς ἐς τὴν γῆν, οἱ Αθηναῖοι ἀνελόμενοι, ὕστερον πρὸς τὸ τροπαῖον ἐχρήσαντο, ὃ ἔστησαν τῆς προσβολῆς ταύτης. οἱ δ' ἄλλοι πρόθυμῦντο μὲν, ἀδύνατοι δ' ἦσαν ἀποβῆναι, τῶν τε χωρίων χαλεπότητι, κ) τῶν Αθηναίων μενόντων, κ) ὐδὲν ὑποχωρούντων. ἐς τοῦτό τε περιέστη ἡ τύχη ὥστε Αθηναίους μὲν ἐκ γῆς τε κ) ταύτης Λακωνικῆς ἀμύνεσθαι ἐκείνους ἐπιπλέοντας, Λακεδαιμονίους δὲ, ἐκ νεῶν τε καὶ εἰς τὴν ἑαυτῶν πολεμίαν ὖσαν ἐπ' Αθηναίους ἀποβαίνειν. ἐπὶ πολὺ γὰρ ἐποίει τῆς δόξης ἐν τῷ τότε, τοῖς μὲν, ἡ-

12. Atque ipse quidem his verbis alios instigabat, et cum suum gubernatorem navem *in littus* impingere coëgisset, ad navis pontem perrexit. et descendere conatus, ab Athenienſibus est rejectus; multisque vulneribus sauciatus, animi deliquium passus est, eoque collapso in illud spatium, quod est inter ipsos remiges et proram, clypeus ejus in mare decidit. cum autem in terram delatus fuisset, Athenienses eum susceperunt, et postea in trophaeo sunt usi, quod propter victoriam ex hac *hostium* oppugnatione paratam erexerunt. Caeteri vero magna quidem animi alacritate exscendere conabantur: sed non poterant, cum propter locorum difficultatem, tum etiam propter Athenienſium praesentiam, qui hostium impressionem sustinebant, neque loco cedebant. Tunc autem tanta fortunae commutatio facta est, ut Athenienses quidem, ex terra, eaque Laconica, Lacedaemonios navibus infestis contra se venientes, propulsarent; Lacedaemonii vero, ex navibus, et in suum agrum, tunc hostilem, contra Athenienses descendere conarentur. Ingens enim gloriae accessio eo tempore facta est, his quidem, quod maxi-

me mediterranei, pedestribus proeliis prae-
stantissimi visi fuissent; illis vero, quod ma-
ritimi esse rerumque nauticarum peritia lon-
ge praestare visi fuissent.

13. Hoc igitur die, et sequentis parte
cum *Lacedaemonii* aliquoties hostis munit-
onem adorti fuissent, ejus oppugnandae fi-
nem fecerunt. Tertio die naves aliquot A-
sinam dimiserunt, ad comparandam materi-
am ad machinas faciendas; quod eam mur-
partem, quae portum spectabat, et quae al-
ta quidem erat, sed tamen praecipue locum
exscensioni in terram faciendae opportu-
num habebat, machinis a se captum iri spe-
rarent. Interea vero quadraginta Athen-
ensium naves ex Zacyntho advenerunt. nam
accesserant illis auxilio aliquot praesidiariae
quae Naupacti erant, et quatuor Chiae. Se-
cum *Athenienses* vidissent et ipsam conti-
nentem, et insulam militibus armatis refer-
tam, et naves, quae in portu erant, non pro-
dire, ambigentes quonam appellerent; tun-
quidem ad Proten insulam, quae non mul-
tum distabat, et deserta erat, contenderun-
ibique castris positis pernoctarunt. Poster-
die, ut ad navale proelium instructi, in al-

πειρώταις μάλιστα εἶναι, καὶ τὰ πεζὰ κρατίστοις, τοῖς δὲ, θαλασσίοις τε, καὶ ταῖς ναυσὶ πλεῖστον προέχειν.

ιγ'. Ταύτην μὲν οὖν τὴν ἡμέραν καὶ τῆς ὑστεραίας μέρος τὶ προσβολὰς ποιησάμενοι, ἐπέπαυντο. καὶ τῇ τρίτῃ ἐπὶ ξύλα ἐς μηχανὰς παρέπεμψαν τῶν νεῶν τινας ἐς Αἴγιναν, ἐλπίζοντες τὸ καλὰ τὸν λιμένα τεῖχος ὕψος μὲν ἔχειν, ἀποβάσεως δὲ μάλιστα ὅσης, ἐλεῖν μηχαναῖς. ἐν τούτῳ δὲ αἱ ἐκ τῆς Ζακύνθου νῆες τῶν Ἀθηναίων παραγίγνονται τεσσαράκοντα. προσεβοήθησαν γὰρ τῶν τε φυγάδων τινὲς αὐτοῖς τῶν ἐκ Ναυπάκτου, καὶ Χῖαι τέσσαρες. ὡς δὲ εἶδον τήν τε ἤπειρον ὁπλιτῶν περίπλεων, τήν τε νῆσον, ἔν τε τῷ λιμένι ὅσας τὰς ναῦς, καὶ οὐκ ἐκπλεύσας, ἀπορήσαντες ὅπη καθορμίσωνται, τότε μὲν ἐς Πρώτην τὴν νῆσον, ἣ δὲ πολὺ ἀπέχει, ἔρημος οὖσα, ἔπλευσαν, καὶ ηὐλίσαντο· τῇ δ' ὑστεραίᾳ παρασκευασάμενοι ὡς ἐπὶ ναυμαχίαν, ἀνή-

γοντο, ἢν μὲν ἀντεκπλεῖν ἐθέλωσι σφίσιν ἐς τὴν εὐρυχωρίαν· εἰ δὲ μή, ὡς αὐτοὶ ἐπεσπλευσόμενοι. καὶ οἱ μὲν ὅτε ἀνελανήγοντο, ὅτε ἃ διενοήθησαν, φράξαι τὰς ἐσπλους, ἔτυχον ποιήσαντες· ἡσυχάζοντες δ' ἐν τῇ γῇ, τάς τε ναῦς ἐπλήρουν, καὶ παρεσκευάζοντο, ἢν ἐσπλέῃ τις, ὡς ἐν τῷ λιμένι ὄντι καὶ σμικρῷ ναυμαχήσοντες.

ιδ'. Οἱ δ' Αθηναῖοι γνόντες, καθ' ἑκάτερον τὸν ἔσπλουν ὥρμησαν ἐπ' αὐτούς. καὶ τὰς μὲν πλείους καὶ μετεώρους ἤδη τῶν νεῶν καὶ ἀντιπρώρους προσπεσόντες ἐς φυγὴν καθίστησαν, καὶ ἐπιδιώκοντες, ὡς διὰ βραχέος, ἔτρωσαν μὲν πολλὰς, πέντε δ' ἔλαβον, καὶ μίαν τούτων αὐτοῖς ἀνδράσι· ταῖς δὲ λοιπαῖς ἐν τῇ γῇ καταπεφευγυίαις ἐνέβαλλον. αἱ δὲ, καὶ πληρούμεναι ἔτι, πρὶν ἀνάγεσθαι, ἐκόπτοντο. καί τινας καὶ ἀναδούμενοι, κενὰς εἷλκον, τῶν ἀνδρῶν ἐς φυγὴν ὡρμημένων. ἃ ὁρῶντες οἱ Λακεδαιμόνιοι, καὶ περιαλγοῦντες τῷ πάθει, ὅτι περ

um vela fecerunt, *ut pugnarent*, ſi contra e in apertum mare venire voluiſſent: ſin inus, ut ipſi *in portum* ingrederentur. Illi ero nec obviam ipſis in altum proceſſe- unt, neque, quemadmodum conſtituerant, ortus oſtia obſtruxerunt: ſed in terra ſe ontinentes, naves complebant, ſeque ad na- ale proelium in portu non parvo commit- endum parabant, ſiquis ingredi voluiſſet.

14. Athenienſes vero hac re cognita ab troque portus oſtio impreſſionem in ipſos ecerunt; et invecti in complures ipſorum aves a terra jam remotas; et adverſis pro- is venientes, in fugam verterunt; et inſe- uuti, quod breve ſpatium inter eos eſſet, ultas quidem fregerunt, quinque vero ce- erunt, et harum unam cum ipſis viris: in aeteras vero, quae ad terram confugerant, mpreſſionem fecerunt. aliae vero, dum ad- uc inſtruerentur, antequam in altum pro- eherentur, *ab Athenienſibus* lacerabantur. onnullas etiam, ex quibus homines aufu- erant, *ſuis navibus* alligarunt, et vacuas axerunt. Quae conſpicientes Lacedaemo- ii, et cladem iſtam aegerrime ferentes, quod

ipſorum cives *ab hoſtibus* in inſula interci-
perentur, ad opem illis ferendam veniebant
et armati in mare ingredientes, ſuas naves
manibus apprehendebant, et ad ſe retrahe-
bant. Et in eo unusquisque exiſtimabat, re
impeditas fuiſſe, quibus gerendis et ipſe non
interfuiſſet, et ingens tumultus, et ab utro-
rumque moribus diverſus circa naves exſti-
tit. Nam et Lacedaemonii prae ſtudio e
formidine nihil aliud (ut ita loquar) quam
navale proelium e terra faciebant. Et Athe-
nienſes, qui victores erant, et qui praeſent
victoriae fortuna quam longiſſime progredi
volebant, ex navibus pedeſtrem pugnam
committebant. cum autem multo labore ſe
ipſos mutuo fatigaſſent, et multa vulnera
ultro citroque intuliſſent et accepiſſent, di
remti ſunt, et Lacedaemonii naves inanes
illis exceptis, quae initio captae fuerant, ſer
varunt. Cum autem utrique in ſua caſtra ſe
recepiſſent, illi quidem tropaeum erexerunt
et caeſorum cadavera reſtituerunt, navium
que fractarum tabulis ſunt potiti; inſulam
que protinus claſſe circumire coeperunt, e
amque cuſtodiebant, quod viri in ea inter

αὐτῶν οἱ ἄνδρες ἀπελαμβάνοντο ἐν τῇ νήσῳ, παρεβοήθων· καὶ ἐπεσβαίνοντες ἐς τὴν θάλασσαν ξὺν τοῖς ὅπλοις ἀνθεῖλκον, ἀντιλαμβανόμενοι τῶν νεῶν. καὶ ἐν τούτῳ ἐκωλύοντο ἐδόκει ἕκαστος, ᾧ μή τινι καὶ αὐτὸς ἔργῳ παρῆν. ἐγένετό τε ὁ θόρυβος μέγας, καὶ ἀντηλλαγμένος τοῦ ἑκατέρων τρόπου περὶ τὰς ναῦς. οἵ τε γὰρ Λακεδαιμόνιοι ὑπὸ προθυμίας καὶ ἐκπλήξεως, ὡς εἰπεῖν, ἄλλο ὑδὲν ἢ ἐκ γῆς ἐναυμάχουν. οἵ τε Αθηναῖοι, κρατοῦντες, καὶ βουλόμενοι τῇ παρούσῃ τύχῃ ὡς ἐπιπλεῖστον ἐπεξελθεῖν, ἀπὸ νεῶν ἐπεζομάχουν. πολύν τε πόνον παραχόντες ἀλλήλοις, καὶ τραυματίσαντες, διεκρίθησαν. καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι τὰς κενὰς ναῦς, πλὴν τῶν τοπρῶτον ληφθεισῶν, διέσωσαν. καταστάντες δὲ ἑκάτεροι ἐς τὸ στρατόπεδον, οἱ μὲν τροπαῖόν τε ἔστησαν, καὶ νεκροὺς ἀπέδοσαν, καὶ ναυαγίων ἐκράτησαν· καὶ τὴν νῆσον εὐθὺς περιέπλεον, καὶ ἐν φυλακῇ εἶχον, ὡς τῶν ἀνδρῶν ἀπειλημμέ-

νων. οἱ δ' ἐν τῇ ἠπείρῳ Πελοποννήσιοι, καὶ ἀπὸ πάντων ἤδη βεβοηθηκότες, ἔμενον καθ' χώραν ἐπὶ τῇ Πύλῳ.

ιέ. Ες δὲ τὴν Σπάρτην ὡς ἠγγέλθη τὰ γεγενημένα περὶ Πύλον, ἔδοξεν αὐτοῖς ὡς ἐπὶ ξυμφορᾷ μεγάλῃ, τὰ τέλη καταβάντας ἐς τὸ στρατόπεδον, βουλεύειν πρὸς τὸ χρῆμα ὁρῶντας, ὅ,τι ἂν δοκῇ. καὶ ὡς εἶδον ἀδύνατον ὂν τιμωρεῖν τοῖς ἀνδράσι, καὶ κινδυνεύειν οὐκ ἐβούλοντο, ὑπὸ λιμοῦ τι παθεῖν αὐτοὺς, ἢ ὑπὸ πλήθους βιαθέντας, ἢ κρατηθέντας, ἔδοξεν αὐτοῖς πρὸς τοὺς στρατηγοὺς τῶν Αθηναίων, ἢν ἐθέλωσι, σπονδὰς ποιησαμένους τὰ περὶ Πύλον, ἀποστεῖλαι ἐς τὰς Αθήνας πρέσβεις περὶ ξυμβάσεως, καὶ τοὺς ἄνδρας ὡστάχιστα πειρᾶσθαι κομίσασθαι.

ις'. Δεξαμένων δὲ τῶν στρατηγῶν τὸν λόγον, ἐγίγνοντο σπονδαὶ τοιαίδε. 'Λακε-'δαιμονίοις μὲν τὰς ναῦς, ἐν αἷς ἐναυμά-'χησαν, καὶ τὰς ἐν τῇ Λακωνικῇ πάσας,

cepti essent. Peloponnesii vero, qui in continente erant, et qui ex omnibus *regionibus* ad opem *suis* ferendam jam convenerant, castris ad Pylum positis se in suo loco continebant.

15. Cum autem rerum ad Pylum gestarum nuntius Spartam allatus fuisset, placuit ipsis *Lacedaemoniis*, quippe quod respublica magnam cladem accepisset, ut summi magistratus in castra se conferrent; et, rebus inspectis, pro tempore constituerent, quicquid agendum videretur. Illis vero, cum animadvertissent nulla ratione suis succurri posse, nec in discrimen illos adducere vellent, ne vel fame premerentur, vel multitudine opprimerentur, vel in eorum potestatem redigerentur, placuit, induciis factis cum Athenienſium ducibus (si vellent) de rebus ad Pylum spectantibus, legatos Athenas de compositione acturos mittere, et operam dare, ut suos cives primo quoque tempore reciperent.

16. Cum autem *Athenienſium* duces conditionem *ab illis oblatam* accepissent, has inducias fecerunt. ‘ Ut Lacedaemonii qui-
‘ dem naves, in quibus pugnaverant, om-

' nesque, quotquot in ora Laconica longae
' erant, Pylum delatas Athenienſibus tra-
' derent, nec arma munitionibus inferrent,
' neque a terra, neque a mari. Athenien-
' ſes vero permitterent Lacedaemoniis, qui
' in continente erant, ut ſuis civibus in in-
' ſula interceptis afferrent frumentum prae-
' ſcriptum, ac molitum; binas videlicet fa-
' rinae choenicas Atticas, totidem vini co-
' tylas, et carnis fruſtum, viritim. ſervis
' vero, dimidium horum. utque haec ipſa
' *in inſulam* Athenienſibus inſpectantibus
' mitterent, neve navigium ullum furtim
' illuc ingrederetur. Interea Athenienſes
' inſulam nihilo minus cuſtodirent, ita ta-
' men ut in eam non deſcenderent; nec Pe-
' loponneſiorum copiis vel terra vel mari
' arma inferrent. Quicquid autem horum
' vel tantillum alterutri transgrederentur,
' tunc induciae ruptae cenſerentur. hae
' autem ratae eſſent, donec Lacedaemoni-
' orum legati rediiſſent. Athenienſes au-
' tem eos *Athenas* portarent, et *inde* re-

ὅσαι ἦσαν μακραὶ, παραδῶναι κομίσαντας ἐς Πύλον Αθηναίοις, καὶ ὅπλα μὴ ἐπιφέρειν τῷ τειχίσματι, μήτε κατὰ γῆν, μήτε κατὰ θάλασσαν· Αθηναίους δὲ τοῖς ἐν τῇ νήσῳ ἀνδράσι σῖτον ἐᾶν τοὺς ἐν τῇ ἠπείρῳ Λακεδαιμονίους ἐκπέμπειν τακτὸν, καὶ μεμαγμένον, δύο χοίνικας ἑκάστῳ Ατλικὰς ἀλφίτων, καὶ δύο κοτύλας οἴνου, καὶ κρέας. θεράποντι δὲ, τούτων ἡμίσεα· ταῦτα δὲ, ὁρώντων τῶν Αθηναίων ἐσπέμπειν· καὶ πλοῖον μηδὲν ἐσπλεῖν λάθρα. φυλάσσειν δὲ καὶ τὴν νῆσον Αθηναίους μηδὲν ἧσσον, ὅσα μὴ ἀποβαίνοντας· καὶ ὅπλα μὴ ἐπιφέρειν τῷ Πελοποννησίων στρατῷ, μήτε καθὰ γῆν, μήτε καθὰ θάλασσαν. ὅ, τι δ' ἂν τούτων παραβαίνωσιν ἑκάτεροι καὶ ὁτιῶν, τότε λελύσθαι τὰς σπονδάς. ἔσπεῖσθαι δὲ αὐτὰς μέχρις οὗ ἐπανέλθωσιν οἱ ἐκ τῶν Αθηνῶν Λακεδαιμονίων πρέσβεις. ἀποστεῖλαι δὲ αὐτοὺς τριήρει Αθηναίους, καὶ

‘ πάλιν κομίσαι. ἐλθόντων δὲ, τάς τε
‘ σπονδὰς λελύσθαι ταύτας, καὶ τὰς ναῦς
‘ ἀποδοῦναι Αθηναίους ὁμοίας οἵασπερ ἂν
‘ παραλάβωσιν.’ Αἱ μὲν σπονδαὶ ἐπὶ τού-
τοις ἐγένοντο, καὶ αἱ νῆες παρεδόθησαν, ἑξ-
σαι περὶ ἑξήκοντα, καὶ οἱ πρέσβεις ἀπεσά-
λησαν· ἀφικόμενοι δὲ ἐς τὰς Αθήνας, ἔ-
λεξαν τοιάδε.

ιζ'. ‘ΕΠΕΜΨΑΝ ἡμᾶς Λακε-
‘ δαιμόνοι, ὦ Αθηναῖοι, περὶ τῶν ἐν τῇ
‘ νήσῳ ἀνδρῶν πράξοντας ὅ, τι ἂν ὑμῖν τε
‘ ὠφέλιμον ὂν τὸ αὐτὸ πείθωμεν, καὶ ἡμῖν
‘ ἐς τὴν ξυμφορὰν, ὡς ἐκ τῶν παρόντων,
‘ κόσμον μάλιστα μέλλῃ οἴσειν. τοὺς δὲ
‘ λόγους μακροτέρους ἢ παρὰ τὸ εἰωθὸς μη-
‘ κυνοῦμεν, ἀλλ’ ἐπιχώριον ὂν ἡμῖν, οὗ μὲν
‘ βραχεῖς ἀρκῶσι, μὴ πολλοῖς χρῆσθαι,
‘ πλείοσι δὲ, ἐν ᾧ ἂν καιρὸς ᾖ διδάσκον-
‘ τάς τι τῶν προὐργου λόγοις τὸ δέον
‘ πράσσειν. λάβετε δὲ αὐτοὺς μὴ πολε-
‘ μίως, μηδ’ ὡς ἀξύνετοι διδασκόμενοι, ὑπά-

' portarent. Illis vero reverſis hae induciae
' irritae eſſent, utque Athenienſes *Lace-*
' *daemoniis* naves ejusmodi reſtituerent, cu-
' jusmodi accepiſſent.' His igitur conditio-
nibus induciae factae, navesque circiter ſexa-
ginta traditae, legatique miſſi fuerunt. Hi
autem, cum Athenas perveniſſent, haec ver-
ba fecerunt.

17. ' LACEDAEMONII nos huc miſe-
' runt, Athenienſes, ad transigendum de vi-
' ris illis, qui ſunt in inſula, et ad perſua-
' dendum, quicquid et vobis utile eſt futu-
' rum, et nobis idem in hoc calamitoſo caſu,
' ut in praeſenti rerum ſtatu, decus maximè
' eſt allaturum. Neque vero longiorem o-
' rationem praeter *noſtram* conſuetudinem
' habebimus: ſed quia patrium nobis eſt in-
' ſtitutum, ubi pauca verba ſufficiunt, non
' uti multis, rurſus vero pluribus uti, quo-
' ties tempus poſtulat, ut verbis doceamus
' aliquid eorum, quae operae pretium eſt
' facere. Haec autem non hoſtili animo ac-
' cipite; neque quaſi rerum ignaros vos do-

' ceri, ſed quaſi gnaros admoneri, ut recte
' conſultetis, exiſtimate. Vobis enim prae-
' ſentem proſperitatem praeclare admini-
' ſtrare licet, cum penes vos habeatis, quae
' tenetis, et honorem et gloriam praeterea
' ſitis conſequuturi; nec admittere, quod
' accidere ſolet hominibus, qui praeter con-
' ſuetudinem aliquid boni ſunt adepti. ſem-
' per enim ſpe elati majora appetunt, quod
' et in praeſentia praeter opinionem res ip-
' ſis feliciter ceſſerit. At quibus crebrae al-
' ternantis fortunae viciſſitudines contige-
' runt, eos ſecundis rerum ſucceſſibus mini-
' me confidere aequum eſt. Id, quod prae-
' cipue et veſtrae civitati, propter experien-
' tiam, et noſtrae merito adeſſe debet.

18. ' Hoc autem cognoſcatis, noſtros ca-
' ſus jam intuentes. qui quum ſimus ſum-
' mae apud Graecos dignitatis, tamen ad
' vos venimus, nos, qui prius (ut exiſtima-
' mus) plus poteſtatis *ac juris* habebamus
' *aliis* concedendi ea, quorum cauſa nunc
' *huc* profecti vos rogamus. neque tamen,
' vel quod defuerit nobis potentia, vel quod

μησιν δὲ τοῦ καλῶς βουλεύσασθαι πρὸς
εἰδότας ἡγησάμενοι. ὑμῖν γὰρ εὐτυχίαν
τὴν παροῦσαν ἔξεσι καλῶς θέσθαι, ἔχου-
σι μὲν ὧν κρατεῖτε, προσλαβοῦσι δὲ τι-
μὴν καὶ δόξαν. καὶ μὴ παθεῖν ὅπερ οἱ ἀ-
ήθως τὶ ἀγαθὸν λαμβάνοντες τῶν ἀνθρώ-
πων· ἀεὶ γὰρ τῷ πλέονος ἐλπίδι ὀρέ-
γονται, διὰ τὸ μὴ τὰ παρόντα ἀδοκήτως
εὐτυχῆσαι. οἷς δὲ πλεῖσαι μεταβολαὶ
ἐπ' ἀμφότερα ξυμβεβήκασι, δίκαιοί εἰσι
καὶ ἀπιστότατοι εἶναι ταῖς εὐπραγίαις.
ὃ τῇ τε ὑμετέρᾳ πόλει, δι' ἐμπειρί-
αν, καὶ ἡμῖν μάλις' ἂν ἐκ τοῦ εἰκότος
προσείη.

ιή. Γνῶτε δὲ καὶ ἐς τὰς ἡμετέρας
νῦν ξυμφορὰς ἀπιδόντες. οἵτινες ἀξίωμα
μέγιστον τῶν Ἑλλήνων ἔχοντες ἥκομεν
παρ' ὑμᾶς, πρότερον αὐτοὶ κυριώτεροι
νομίζοντες εἶναι δοῦναι ἐφ' ἃ νῦν ἀφιγ-
μένοι ὑμᾶς αἰτούμεθα. καίτοι οὔτε δυ-
νάμεως ἐνδεία ἐπάθομεν αὐτὸ, ὅτε μεί-

‘ ζονος προσγενομένης ὑβρίσαντες, ἀπὸ δὲ
‘ τῶν ἀεὶ ὑπαρχόντων γνώμη σφαλέντες,
‘ ἐν ᾧ πᾶσι τὸ αὐτὸ ὁμοίως ὑπάρχει.
‘ ὥςε ὐκ εἰκὸς ὑμᾶς διὰ τὴν παροῦσαν νῦν
‘ ῥώμην πόλεώς τε καὶ τῶν προσγεγενημέ-
‘ νων, καὶ τὸ τῆς τύχης οἴεσθαι ἀεὶ μεθ'
‘ ὑμῶν ἔσεσθαι. σωφρόνων δὲ ἀνδρῶν οἵτινες
‘ τἀγαθὰ ἐς ἀμφίβολον ἀσφαλῶς ἔθεντο,
‘ καὶ ταῖς ξυμφοραῖς οἱ αὐτοὶ εὐξυνετώ-
‘ τερον ἂν προσφέροιντο, τόν τε πόλεμον
‘ νομίσωσι μὴ καθ' ὅσον ἄν τις αὐτῶ μέ-
‘ ρος βούληται μεταχειρίζειν, τούτῳ ξυ-
‘ νεῖναι, ἀλλ' ὡς ἂν αἱ τύχαι αὐτῶν ἡ-
‘ γήσωνται. καὶ ἐλάχις' ἂν οἱ τοιοῦτοι
‘ πταίοντες, διὰ τὸ μὴ τῷ ὀρθυμένῳ αὐ-
‘ τῶ πιςεύοντες ἐπαίρεσθαι, ἐν τῷ εὐτυ-
‘ χεῖν ἂν μάλιςα καταλύοιντο. ὃ νῦν ὑ-
‘ μῖν, ὦ Ἀθηναῖοι, καλῶς ἔχει πρὸς ἡ-
‘ μᾶς πρᾶξαι· καὶ μήποτε ὕςερον, ἢν
‘ ἄρα μὴ πειθόμενοι σφαλῆτε, (ἃ πολλὰ
‘ ἐνδέχεται) νομισθῆναι τύχῃ καὶ τὰ

ob ejus incrementum insolentes facti simus, haec nobis acciderunt: sed cum pristinam potentiam obtineremus, opinione tamen decepti fuimus, qua in re omnibus idem pariter contingere potest. Quare non oportet vos nunc praesentibus civitatis vestrae viribus, et aliarum rerum accessione fretos, opinari fortunam etiam vobiscum perpetuo futuram. Illi autem viri sapientes, qui tuto res secundas in ambiguo ponunt, et adversas iidem sapientius ferre possunt; et existimant, bellum non sequi eam partem, quam quis tractare velit; sed eam, ad quam ipsa fortuna eum ducere voluerit. Et hujusmodi homines minimum labantur, et de summa fortuna deturbentur, quod ipsius *belli* successibus freti non efferantur. Quod si nunc, Athenienses, erga nos feceritis, praeclare vobiscum agetur. Et *cavebitis*, ne forte posthac, si vos a nobis non exorati cladem aliquam acceperitis, (id, quod, ut alia multa, contingere potest) vel istos rerum progressus fortunae favore consequu-

‘ ti esse existimemini: cum liceat vobis non
‘ periculosam; *at certam* potentiae atque
‘ prudentiae opinionem posteris relinquere.
19. ‘ Lacedaemonii enim vos ad foedera, et ad bellum finiendum provocant, offerentes pacem, societatem, aliamque magnam amicitiam et necessitudinem mutuo futuram, et *pro his* poscentes viros, qui sunt in insula; et utrisque satius fore ducentes, belli fortunam non periclitari, sive illi per vim effugiant, oblata aliqua salutis occasione, sive etiam potius expugnati capiantur. Graves enim inimicitias ita demum omnino dissolvi putamus, non si quis bellum illatum propulsans, et in eo longe superior *hostem* per vim ad jusjurandum adigens, compositionem iniquis conditionibus cum eo faciat: sed si, cum ipsi liceat hoc ipsum facere *et vi uti*, quamvis ipse victoriam virtute praeter suam exspectationem sit adeptus, tamen animi aequitate adductus, moderatis conditionibus *cum hoste* reconcilietur. Cum enim adversarius, *propter beneficium* jam *acceptum*

νῦν προχωρήσαντα κρατῆσαι. ἐξὸν ἀκινδυνον δοκήσιν ἰσχύος καὶ ξυνέσεως ἐς τὸ ἔπειτα καταλιπεῖν.

ιθ'. Λακεδαιμόνιοι δὲ ὑμᾶς προκαλοῦνται ἐς σπονδὰς καὶ διάλυσιν πολέμου, διδόντες μὲν εἰρήνην καὶ ξυμμαχίαν, καὶ ἄλλην φιλίαν πολλὴν καὶ οἰκειότητα ἐς ἀλλήλους ὑπάρχειν, ἀνταιτοῦντες δὲ τοὺς ἐκ τῆς νήσου ἄνδρας· καὶ ἄμεινον ἡγούμενοι ἀμφοτέροις μὴ διακινδυνεύεσθαι, εἴτε βίᾳ διαφύγοιεν, παρατυχούσης τινὸς σωτηρίας, εἴτε καὶ ἐκπολιορκηθέντες, μᾶλλον ἂν χειρωθεῖεν. νομίζομέν τε τὰς μεγάλας ἔχθρας μάλις' ἂν διαλύεσθαι βεβαίως, ἐκ ἣν ἀνταμυνόμενός τις καὶ ἐπικρατήσας τὰ πλέω τοῦ πολέμου, κατ' ἀνάγκην ὅρκοις ἐγκαταλαμβάνων, μὴ ἀπὸ τοῦ ἴσου ξυμβῇ· ἀλλ' ἦν παρὸν τὸ αὐτὸ δρᾶσαι πρὸς τὸ ἐπιεικὲς, καὶ ἀρετῇ αὐτὸς νικήσας παρὰ ἃ προσεδέχετο, μετρίως ξυναλλαγῇ. ὀφείλων

‘ γὰρ ἤδη ὁ ἐναντίος μὴ ἀνταμύνεσθαι ὡ
‘ βιασθεὶς, ἀλλ' ἀνταποδῦναι ἀρετὴν, ἐ
‘ τοιμότερός ἐστιν αἰσχύνῃ ἐμμένειν οἷς ξυνέ
‘ θετο. καὶ μᾶλλον πρὸς τὰς μειζόνως ἐχ
‘ θρούς τοῦτο δρῶσιν οἱ ἄνθρωποι ἢ πρὸς
‘ τὰς τὰ μέτρια διενεχθέντας· πεφύκασί
‘ τε τοῖς μὲν ἑκουσίως ἐνδῦσιν ἀνθησᾶσθαι
‘ μεθ' ἡδονῆς, πρὸς δὲ τὰ ὑπεραυχοῦντα κ
‘ παρὰ γνώμην διακινδυνεύειν.

κ'. ‘ Ἡμῖν δὲ καλῶς, εἴπέρ ποτε, ἐ
‘ χει ἀμφοτέροις ἡ ξυναλλαγὴ, πρίν τ
‘ ἀνήκεστον διὰ μέσου γενόμενον ἡμᾶς κατα
‘ λαβεῖν, ἐν ᾧ ἀνάγκη ἀΐδιον ὑμῖν ἔχθρα
‘ πρὸς τῇ κοινῇ καὶ ἰδίαν ἔχειν, ἡμᾶς δὲ
‘ σερηθῆναι ὧν νῦν προκαλούμεθα. ἔτι
‘ δ' ὄντων ἀκρίτων, καὶ ὑμῖν μὲν δόξης καὶ
‘ ἡμετέρας Φιλίας προσγιγνομένης, ἡμῖν
‘ δὲ πρὸ αἰσχροῦ τινος, ξυμφορᾶς μετρίως
‘ κατατιθεμένης, διαλλαγῶμεν· καὶ αὐτοί
‘ τε ἀντὶ πολέμου εἰρήνην ἑλώμεθα, καὶ
‘ τοῖς ἄλλοις Ἕλλησιν ἀνάπαυσιν κακῶν

non debeat ulciſci, quaſi vim paſſus fuerit, ſed gratiam *ei* referre; prae pudore ad ſtandum conventis promtior eſt, *quam ille, qui aliquid neceſſitate compulſus fecerit.* Homines autem hoc agunt erga majores hoſtes potius, quam erga mediocres inimicos. natura enim ita comparatum habent, ut iis, qui ſponte ſua *de inimicitiis* remiſerint, libenter et ipſi viciſſim cedant: illis vero, qui ſunt ſuperbi, vel praeter hominum opinionem cum periculo reſiſtant.

20. 'Nobis vero utrisque, ſi unquam alias, nunc profecto gratiae reconciliatio eſt peropportuna, priusquam graviſſimum aliquod malum interea nos opprimat, cujus cauſa neceſſe erit nos *quidem* praeter publicas, privatas etiam inimicitias, easque ſempiternas vobiscum gerere: vos vero rebus privari, ad quas nunc vos provocamus. Quare dum belli eventus adhuc eſt anceps, vos quidem, cum gloriae, noſtraeque amicitiae acceſſione; nos vero, antequam dedecus aliquod nobis accidat, cum mediocri jactura, in gratiam redeamus. Et cum ipſi bello pacem anteponamus, tum etiam caeteris Graecis malorum requiem

‘ demus, qui hujus quoque rei vos praeci-
‘ puos autores exiſtimabunt. Bello enim
‘ vexantur, neſcientes utri noſtrum belli
‘ fuerint autores. ſed ſi bello depoſito gra-
‘ tiae reconciliatio fiat (cujus nunc penes
‘ vos major eſt poteſtas) hoc beneficium vo-
‘ bis acceptum referent. Et ſi *rem* perſpici-
‘ atis, facultas vobis adeſt Lacedaemonios
‘ firmos vobis amicos efficiendi, cum et ipſi
‘ ad hoc *vos* provocarint, et *vos* ipſis grati-
‘ ficaturi potius, quam *ipſos* per vim com-
‘ pulſuri ſitis. Hac autem in re quot bona
‘ ineſſe credibile ſit, conſiderate. Nobis e-
‘ nim vobisque eadem dicentibus, ſcitis cae-
‘ teros Graecos, quod ſint inferiores, maxi-
‘ mum honorem habituros.’

21. Haec igitur Lacedaemonii dixerunt, exiſtimantes, Athenienſes ſuperiore tempore foederum quidem cupidos fuiſſe; ſed ſe reſiſtentibus impeditos fuiſſe: oblatam vero pacem libenter accepturos, virosque *ſibi* reddituros. Illi vero, quod viros in inſula tenerent interceptos, exiſtimabant, ſibi jam in promtu eſſe foedera cum ipſis facere,

ποιήσωμεν· οἳ κ᾽ ἐν τούτῳ ὑμᾶς αἰτιωτέρους ἡγήσονται. πολεμῶνται γὰρ ἀσαφῶς ὁποτέρων ἀρξάντων· καταλύσεως δὲ γενομένης (ἧς νῶν ἡμεῖς τοπλέον κύριοί ἐσε) τὴν χάριν ὑμῖν προσθήσουσιν. ἣν τε γνῶτε, Λακεδαιμονίοις ἔξεσιν ὑμῖν φίλυς γενέσθαι βεβαίως, αὐτῶν τε προκαλεσαμένων, χαρισαμένοις τε μᾶλλον ἢ βιασαμένοις. κ᾽ ἐν τούτῳ τὰ ἐνόντα ἀγαθὰ σκοπεῖτε ὅσα εἰκὸς εἶναι. ἡμῶν γὰρ κ᾽ ὑμῶν ταυτὰ λεγόντων, τόγε ἄλλο Ἑλληνικὸν ἴσε ὅτι ὑποδεέσερον ὂν τὰ μέγισα τιμήσει.'

κα'. Οἱ μὲν ἓν Λακεδαιμόνιοι τοσαῦτα εἶπον, νομίζοντες τὺς Αθηναίυς ἐν τῷ πρὶν χρόνῳ σπονδῶν μὲν ἐπιθυμεῖν, σφῶν δὲ ἐναντιυμένων, κωλύεσθαι. διδομένης δὲ εἰρήνης, δέξεσθαί τε ἀσμένως, καὶ τὺς ἄνδρας ἀποδώσειν. οἱ δὲ, τὰς μὲν σπονδὰς, ἔχοντες τὺς ἄνδρας ἐν τῇ νήσῳ, ἤδη σφίσιν ἐνόμιζον ἑτοίμυς εἶναι ὁπόταν βύλωνται ποι-

εἶναι πρὸς αὐτούς, τῷ δὲ πλέονος ὠρέγον-
το. μάλιστα δὲ αὐτοὺς ἐνῆγε Κλέων ὁ Κλε-
αινέτου, ἀνὴρ δημαγωγὸς κατ' ἐκεῖνον τὸν
χρόνον ὢν, καὶ τῷ πλήθει πιθανώτατος· καὶ
ἔπεισεν ἀποκρίνασθαι ὡς χρὴ τὰ μὲν ὅ-
πλα καὶ σφᾶς αὐτοὺς τοὺς ἐν τῇ νήσῳ παρα-
δόντας πρῶτον, κομισθῆναι Ἀθήναζε· ἐλ-
θόντων δὲ, ἀποδόντας Λακεδαιμονίους Νί-
σαιαν, καὶ Πηγὰς, καὶ Τροιζῆνα, καὶ Ἀχαΐ-
αν (ἃ οὐ πολέμῳ ἔλαβον, ἀλλ' ἀπὸ τῆς
προτέρας ξυμβάσεως, Ἀθηναίων ξυγχωρη-
σάντων κατὰ ξυμφοράς, καὶ ἐν τῷ τότε δεο-
μένων τι μᾶλλον σπονδῶν) κομίσασθαι τοὺς
ἄνδρας, καὶ σπονδὰς ποιήσασθαι ὁπόσον ἂν
δοκῇ χρόνον ἀμφοτέροις.

κϛ'. Οἱ δὲ πρὸς μὲν τὴν ἀπόκρισιν οὐ-
δὲν ἀντεῖπον, ξυνέδρους δὲ σφίσιν ἐκέλευον
ἑλέσθαι, οἵτινες λέγοντες καὶ ἀκούοντες περὶ
ἑκάστου, ξυμβήσονται κατὰ ἡσυχίαν ὅ, τι
ἂν πείθωσιν ἀλλήλους. Κλέων δὲ ἐνταῦθα
δὴ πολὺς ἐνέκειτο, λέγων γιγνώσκειν μὲν καὶ

quotiescunque vellent: sed majora affectabant. Illos autem maxime instigabat Cleon Cleaeneti filius, qui tunc temporis vir popularis, et in dicendo multitudini acceptissimus erat. Hic persuasit, ut responderent: Oportere primum *quidem*, eos, qui in insula essent, et armis et se ipsis traditis, Athenas portari. *Deinde* vero, *illis eo* profectis, ubi Lacedaemonii reddidissent Nisaeam, et Pegas, et Troezena, et Achaiam, (quae bello non cepissent, sed ex superiore compositione ab Athenienſibus accepissent, qui propter clades acceptas, et quod foederibus tunc multo magis indigerent, ipsis ea concessissent) *ita demum* suos cives recipere, et foedera facere quam diuturna utrisque placuisset.

22. Lacedaemonii vero ad hoc responsum nihil contradixerunt: sed petierunt, ut sibi darentur viri delecti, quibuscum rem conferrent, ac disceptarent; qui dicentes et audientes de singulis rebus, pacate convenirent in iis, quae alteri alteris persuasissent. Tunc vero Cleon vehementer instare coe-

pit, dicens se vel ante cognovisse ipsos nihil aequi, *nihil sinceri*, in animo habere; et nunc etiam *hoc* manifestum esse, quippe qui apud multitudinem nihil dicere, sed cum paucis viris concilium habere vellent, quod si quid sani cogitarent, eos apud universos verba facere jussit. Lacedaemonii vero cernentes neque sibi fas esse apud multitudinem loqui, quamvis propter cladem acceptam, ipsis *postulata* concedere placeret, *veriti* ne apud socios male audirent, si dixissent, nec impetrassent, neque Athenienses moderate se gesturos in iis, ad quae provocarentur, infecto negotio Athenis discesserunt.

23. Adventu eorum induciae de Pylo factae confestim solutae sunt: Lacedaemonii vero naves repetebant, quemadmodum convenerat. Sed Athenienses eas reddere noluerunt, *illis* crimini dantes, quod praeter induciarum pacta incursionem in munitionem fecissent, aliaque, quae non magni momenti esse videbantur. hac ratione nixi, quod in conventis dictum esset, si vel minima eorum pars violata fuisset, inducias rup-

τρότερον ὐδὲν ἐν νῷ ἔχοντας δίκαιον αὐτὰς, σαφὲς δ' εἶναι κ) νῦν· οἵτινες τῷ μὲν πλήθει ὐδὲν ἐθέλυσιν εἰπεῖν, ὀλίγοις δὲ ἀνδράσι ξύνεδροι βύλονται γίγνεσθαι. ἀλλὰ εἴτι ὑγιὲς διανοῦνται, λέγειν ἐκέλευσεν ἅπασιν. ὁρῶντες δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι οὔτε γνώμην οἵόν τε ὂν ἐν πλήθει εἰπεῖν, εἴτε κ) ὑπὸ τῆς ξυμφορᾶς ἐδόκει αὐτοῖς ξυγχωρεῖν, μὴ ἐς τὺς ξυμμάχους διαβληθῶσιν, εἰπόντες, κ) ὐ τυχόντες, ὅτε τὺς Ἀθηναίυς ἐπὶ μετρίοις ποιήσοντας ἃ πρὺκαλοῦντο, ἀνεχώρησαν ἐκ τῶν Ἀθηνῶν ἄπρακτοι.

κγ'. Ἀφικομένων δὲ αὐτῶν διελύοντο εὐθὺς αἱ σπονδαὶ αἱ περὶ Πύλον· κ) τὰς ναῦς οἱ Λακεδαιμόνιοι ἀπήτουν, καθάπερ ξυνέκειτο· οἱ δ' Αθηναῖοι, ἐγκλήματα ἔχοντες, ἐπιδρομήν τε τῷ τειχίσματι παράσπονδον, κ) ἄλλα ὐκ ἀξιόλογα δοκοῦντα εἶναι, ὐκ ἀπεδίδοσαν· ἰχυριζόμενοι ὅτι δὴ εἴρητο, ἐὰν κ) ὁτιοῦν παραβαθῇ, λελύσθαι

τὰς σπονδάς. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ἀντέλε-
γόν τε, καὶ ἀδίκημα ἐπικαλέσαντες τὸ τῶν
νεῶν, ἀπελθόντες, ἐς πόλεμον καθίσαντο·
καὶ τὰ περὶ Πύλον ὑπ' ἀμφοτέρων κατὰ
κράτος ἐπολεμεῖτο· Αθηναῖοι μὲν δυοῖν νε-
οῖν ἐναντίαιν ἀεὶ τὴν νῆσον περιπλέοντες
τῆς ἡμέρας, τῆς δὲ νυκτὸς καὶ ἅπασαι πε-
ριώρμουν, πλὴν τὰ πρὸς τὸ πέλαγος, ὁπό-
τε ἄνεμος εἴη· (καὶ ἐκ τῶν Αθηνῶν αὐτοῖς
εἴκοσι νῆες ἀφίκοντο ἐς τὴν Φυλακήν· ὥστε
αἱ πᾶσαι, ἑβδομήκοντα ἐγένοντο) Πελο-
ποννήσιοι δὲ ἐν τῇ ἠπείρῳ στρατοπεδευόμε-
νοι, καὶ προσβολὰς ποιούμενοι τῷ τείχει,
σκοποῦντες καιρὸν, εἴτις παραπέσοι, ὥστε
τοὺς ἄνδρας σῶσαι.

κδ'. Εν τούτῳ δὲ οἱ ἐν τῇ Σικελίᾳ Συ-
ρακούσιοι, καὶ οἱ ξύμμαχοι, πρὸς ταῖς ἐν
Μεσσήνῃ φρουρούσαις ναυσὶ, τὸ ἄλλο ναυ-
τικὸν, ὃ παρεσκευάζοντο, προσκομίσαντες,
τὸν πόλεμον ἐποιοῦντο ἐκ τῆς Μεσσήνης.
καὶ μάλιστα ἐνῆγον οἱ Λοκροὶ, τῶν Ῥηγί-

s fore. Lacedaemonii vero contradice-
ant, et accuſabant, quod praeter jus naves
etinerent; atque digreſſi, bellum *denuo* ge-
ere coeperunt: (bellumque totis viribus
b utrisque ad Pylum adminiſtrabatur:) A-
henienſes quidem, binis navibus adverſis
nſulam interdiu ſemper circumeuntes, noc-
u vero omnibus etiam *navibus* manentibus
n ſtatione circumcirca, *in caeteris parti-*
us, excepta illa, quae pelagus ſpectabat,
dque quoties ventus ſpirabat: (et viginti
liae naves ad ipſos Athenis ad *inſulae* cu-
todiam venerunt, ita ut univerſae numero
eſſent ſeptuaginta) Peloponneſii vero, in con-
inente caſtra habentes, et *Athenienſium* mu-
itionem ſubinde oppugnantes, *et* obſervan-
es occaſionem, ſi qua forte ſeſe ipſis offer-
et, ut ſuos cives liberarent.

24. Interea vero Syracuſani, eorumque
ocii, qui in Sicilia erant, praeter naves prae-
diarias, quae apud Meſſanam erant, ad-
ecta caetera claſſe, quam paraverant, bel-
um e Meſſana gerebant. Eosque *ad hoc*
Locri maxime ſolicitabant ob odium, quo

Rheginos profequebantur. Ipſique cum frequentibus copiis, quas ex omni totius populi ordine coëgerant, in illorum agrum irruptionem fecerant. Volebant autem navale proelium experiri, quod naves, quae tunc Athenienſibus aderant, paucas eſſe animadverterent, majore autem illarum parte, et illis, quae venturae erant, inſulam *Sphacteriam* obſideri audirent. Si enim claſſe vicíſſent, Rhegium terra marique obſeſſum in ſuam poteſtatem redactum iri, ſuasque res ita demum firmiores fore ſperabant. Cum enim Rhegium Italiae promontorium, et Meſſana, quae eſt in Sicilia, in proximo eſſent, *exiſtimabant ſe* non permiſſuros, ut Athenienſes *ad inſulam* appellerent, freto que potirentur. Hoc autem fretum eſt mare inter Rhegium et Meſſanam, qua breviſſimo intervallo Sicilia diſtat a continente. atque haec eſt, quae Charybdis appellata fuit, qua Ulyſſes transiſſe fertur. Hoc autem mare propter loci anguſtias, et ingentium marium, Tyrrheni et Siculi concurſum, in ipſum *fretum* irrumpens, et ae-

ον κατὰ ἔχθραν· καὶ αὐτοὶ δὲ ἐσβεβλήκεσαν παιδημεὶ ἐς τὴν γῆν αὐτῶν. καὶ ναυμαχίας ἀποπειρᾶσθαι ἐβούλοντο, ὁρῶντες τοῖς Ἀθηναίοις τὰς μὲν παρούσας ὀλίγας ναῦς, αἷς δὲ πλείοσι καὶ μελλούσαις ἥξειν πυνθανόμενοι τὴν νῆσον πολιορκεῖσθαι. εἰ γὰρ κρατήσειαν τῷ ναυτικῷ, τὸ Ῥήγιον ἠλπιζον πεζῇ τε καὶ ναυσὶν ἐφορμοῦντες ῥᾳδίως χειρώσεσθαι, καὶ ἤδη σφῶν ἰσχυρὰ τὰ πράγματα γίγνεσθαι. ξύνεγγυς γὰρ κειμένου τοῦ τε Ῥηγίου ἀκρωτηρίου τῆς Ἰταλίας, τῆς τε Μεσσήνης τῆς Σικελίας, τοῖς Ἀθηναίοις τε οὐκ ἀνεῖναι ἐφορμεῖν, καὶ τοῦ πορθμοῦ κρατεῖν. ἔστι δὲ ὁ πορθμὸς, ἡ μεταξὺ Ῥηγίου θάλασσα καὶ Μεσσήνης, ἧπερ βραχύτατόν Σικελία τῆς ἠπείρου ἀπέχει· καὶ ἔστιν ἡ Χάρυβδις κληθεῖσα τοῦτο, ἣν Ὀδυσσεὺς λέγεται διαπλεῦσαι. διὰ στενότητα δὲ καὶ ἐκ μεγάλων πελαγῶν τοῦ τε Τυρσηνικοῦ καὶ τοῦ Σικελικοῦ, ἐσπίπτουσα ἡ θάλασσα ἐς αὐτὸ, καὶ ῥοω-

δης οὖσα, εἰκότως χαλεπὴ ἐνομίσθη.

κέ. Ἐν τούτῳ δὲ τῷ μεταξὺ οἱ Συρακόσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ναυσὶν ὀλίγῳ πλείοσιν ἢ τριάκοντα ἠναγκάσθησαν ὀψὲ τῆς ἡμέρας ναυμαχῆσαι περὶ πλοίου διαπλέοντος, ἀντεπαναγόμενοι πρός τε Ἀθηναίων ναῦς ἑκκαίδεκα, καὶ Ῥηγίνας ὀκτώ. καὶ νικηθέντες ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων, διὰ τάχους ἀπέπλευσαν ὡς ἕκαστοι ἔτυχον εἰς τὰ οἰκεῖα στρατόπεδα τότε, ἐν τῇ Μεσσήνῃ καὶ ἐν τῷ Ῥηγίῳ μίαν ναῦν ἀπολέσαντες. καὶ νὺξ ἐπεγένετο τῷ ἔργῳ. μετὰ δὲ τοῦτο, οἱ μὲν Λοκροὶ ἀπῆλθον ἐκ τῆς [τῶν] Ῥηγίνων· ἐπὶ δὲ τὴν Πελωρίδα τῆς Μεσσήνης συλλεγεῖσαι αἱ τῶν Συρακοσίων καὶ ξυμμάχων νῆες ὥρμουν, καὶ ὁ πεζὸς αὐτοῖς παρῆν. προσπλεύσαντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι καὶ Ῥηγῖνοι, ὁρῶντες τὰς ναῦς κενάς, ἐνέβαλον· καὶ χειρὶ σιδηρᾷ ἐπιβληθείσῃ μίαν ναῦν αὐτοῖς ἀπώλεσαν, τῶν ἀνδρῶν ἀποκολυμβησάντων. καὶ μετὰ τοῦτο, τῶν Συρακοσίων

ſtuoſum exiſtens, jure ſaevum exiſtimaba-
ur.

25. In hoc igitur *tam anguſto* ſpatio Sy-
acuſani, eorumque ſocii, cum navibus pau-
o pluribus quam triginta, ſub ſerum diei
roelium navale committere coacti fuerunt,
irca navigium curſum illac tenens, obviam
oſtibus prodeuntes, adverſus ſexdecim At-
icas, et octo Rheginas naves. Et ab Athe-
ienſibus victi, tunc in ſua caſtra celeriter
e receperunt, ut ſingulis licuit, una ad Meſ-
anam, et Rhegium navi amiſſa. noxque ſuo
nterventu proelium diremit. Poſtea vero
Locri quidem ex Rheginorum agro diceſ-
erunt. Syracuſanorum vero, ſociorumque
aves ad Peloridem, quae eſt agri Meſſa-
enſis, coactae ſtationem habebant, ipſisque
editatus aderat. Athenienſes vero, et Rhe-
ini, cum naves vacuas animadvertiſſent,
mpreſſionem in eas fecerunt: manuque fer-
ea injecta unam ipſorum depreſſerunt, vi-
is *ex ea* natando elapſis. Poſtea vero, cum
yracuſani naves ingreſſi fuiſſent, et Meſ-

ſanam remulco tracti praeterveherentur, A-
thenienſes impetu rurſus in eos facto, illis
ex littore oraque cava in altum provectis, et
prius *hoſtem* aggreſſis, alteram navem ami-
ferunt. Syracuſani autem, cum in hac prae-
tervectione, proelioque navali, quod hujus-
modi fuit, rem non deteriore conditione
geſſiſſent, in Meſſanae portum ſe recepe-
runt. Atque Athenienſes quidem, cum per
nuntios intellexiſſent Camarinam Syracuſa-
nis ab Archia ejusque ſociis prodi, eo navi-
garunt. Interea vero Meſſanenſes, cum om-
nibus totius populi copiis, terra marique ſi-
mul expeditionem ſuſceperunt adverſus Na-
xum Chalcidicam, quae finitima erat. Pri-
moque die Naxiis intra moenia concluſis,
agrum vaſtabant. Poſtero vero die, claſſe
circumvecti per fluvium Aceſinen, agrum
vaſtabant, at cum peditatu ad urbem op-
pugnandam acceſſerunt. Interea vero Sicu-
multi, qui in montibus habitabant, ad o-
pem Naxiis contra Meſſanenſes ferendam
deſcenderunt. Quos ut conſpexere Naxii

ἐμβάντων ἐς τὰς ναῦς, καὶ παραπλεόντων ἀπὸ κάλω ἐς τὴν Μεσσήνην, αὖθις προσβαλόντες οἱ Αθηναῖοι, ἀποσιμωσάντων ἐκείνων, καὶ προεμβαλόντων, ἑτέραν ναῦν ἀπολύσει. καὶ ἐν τῷ παράπλῳ, καὶ τῇ ναυμαχίᾳ τοιούτρόπῳ γενομένῃ, ὀκ ἔλασσον ἔχοντες οἱ Συρακόσιοι παρεκομίσθησαν ἐς τὸν ἐν τῇ Μεσσήνῃ λιμένα. καὶ οἱ μὲν Αθηναῖοι, Καμαρίνης ἀγγελθείσης προδίδοσθαι Συρακοσίοις ὑπ' Αρχίου καὶ τῶν μετ' αὐτῦ, ἔπλευσαν ἐκεῖσε. Μεσσήνιοι δ' ἐν τούτῳ πανδημεὶ κατὰ γῆν καὶ ταῖς ναυσὶν ἅμα ἐστράτευσαν ἐπὶ Νάξον τὴν Χαλκιδικὴν ὅμορον οὖσαν· καὶ τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ τειχήρεις ποιήσαντες τὸς Ναξίους, ἐδήωσαν τὴν γῆν· τῇ δ' ὑστεραίᾳ, ταῖς μὲν ναυσὶ περιπλεύσαντες κατὰ τὸν Ακεσίνην ποταμὸν, τὴν γῆν ἐδήωσαν, τῷ δὲ πεζῷ πρὸς τὴν πόλιν ἐσέβαλον. ἐν τούτῳ δὲ οἱ Σικελοὶ ὑπὲρ τῶν ἄκρων πολλοὶ κατέβαινον βοηθοῦντες τοῖς Μεσσηνίοις. καὶ οἱ Νάξιοι ὡς εἶδον,

θαρσήσαντες, καὶ παρακελευόμενοι ἐν ἑαυ-
τοῖς, ὡς οἱ Λεοντῖνοι σφίσι καὶ οἱ ἄλλοι Ἕλ-
ληνες ξύμμαχοι ἐς τιμωρίαν ἐπέρχονται,
ἐκδραμόντες ἄφνω ἐκ τῆς πόλεως, προσπί-
πτουσι τοῖς Μεσσηνίοις. καὶ τρέψαντες, ἀπέ-
κτειναν τε ὑπὲρ χιλίους, καὶ οἱ λοιποὶ χα-
λεπῶς ἀπεχώρησαν ἐπ' οἴκου. καὶ γὰρ οἱ
βάρβαροι ἐν ταῖς ὁδοῖς ἐπιπεσόντες, τοὺς
πλείστους διέφθειραν. καὶ αἱ νῆες σχοῦσαι ἐς
τὴν Μεσσήνην, ὕστερον ἐπ' οἴκου ἔπλευσαν δι-
εκρίθησαν. Λεοντῖνοι δὲ εὐθὺς καὶ οἱ ξύμμαχοι
μετὰ Ἀθηναίων ἐς τὴν Μεσσήνην, ὡς κεκα-
κωμένην, ἐστράτευον· καὶ προσβάλλοντες, οἱ
μὲν Ἀθηναῖοι καθ' τὸν λιμένα ταῖς ναυσὶν
ἐπειρῶντο, ὁ δὲ πεζὸς, πρὸς τὴν πόλιν.
ἐπεκδρομὴν δὲ ποιησάμενοι οἱ Μεσσήνιοι, καὶ
Λοκρῶν τινες μετὰ τοῦ Δημοτέλους, οἱ με-
τὰ τὸ πάθος ἐγκατελείφθησαν φρουροί,
ἐξαπιναίως προσπεσόντες, τρέπουσι τοῦ στρα-
τεύματος τῶν Λεοντίνων τὸ πολὺ, καὶ ἀπέ-
κτειναν πολλούς. ἰδόντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ

ſumtis animis, et mutuo ſe adhortati, quod Leontini caeterique ſocii Graeci ad opem ipſis ferendam adventarent, ex urbe ſubito erumpentes, impetum in Meſſanenſes fecerunt, illisque in fugam verſis, ſupra mille interfecerunt, caeterique domum aegre ſe receperunt. nam barbari maximam eorum partem in viis aggreſſi perdiderunt. Et naves, quae ad Meſſanam appulerant, aliae ab aliis ſeparatae domum ſe receperunt. ſtatimque Leontini ſociique cum Athenienſibus Meſſanam, ut bello attritam, oppugnarum iverunt; Athenienſes quidem, cum claſſe, a portu; peditatus vero a terra, urbem oppugnantes, *expugnare* conabantur. Sed Meſſanenſes, et ex Locris aliquot cum Demotele, qui poſt cladem acceptam urbis praeſidio relicti fuerant, eruptione facta, *hoſtemque* repente adorti, exercitus Leontinorum magnam partem in fugam verterunt, multosque interfecerunt. quod cum vidiſſent Athenienſes, et ex navibus exſcenſum

in terram feciſſent, opem *ipſis* tulerunt, et Meſſanenſes inſequuti intra urbis muros concluſerunt, eos perturbatos aggreſſi; erectoque trophaeo Rhegium reverterunt. Poſt haec, Graeci, qui erant in Sicilia, ſine Athenienſibus, alii alios mutuo bello terra infeſtabant.

26. Athenienſes vero, qui ad Pylum erant, Lacedaemonios in inſula interceptos adhuc obſidebant; at Peloponneſii, qui in continente ſtativa habebant, in ſuo loco ſe continebant. Athenienſibus autem *Pyli* cuſtodia admodum laborioſa erat, cum propter commeatus, tum propter aquae inopiam. nullus enim fons, praeter unum eumque non magnum, in ipſa Pyli arce erat. ſed plerique glaream ad mare ſuffodientes, qualem credibile eſt aquam potabant. Erant praeterea loci anguſtiae, propter quas in exiguo caſtra habebant: et quia naves nullam ſtationem habebant, harum quidem aliae per vices cibum in terra ſumebant, aliae vero in anchoris ſtabant. Et mora, quae

ἀποβάντες ἀπὸ τῶν νεῶν, ἐβοήθησαν, καὶ καὶ ἐβίωξαν τοὺς Μεσσηνίους πάλιν ἐς τὴν πόλιν, τεταραγμένοις ἐπιγενόμενοι. καὶ τροπαῖον στήσαντες, ἀνεχώρησαν ἐς τὸ Ῥήγιον. μετὰ δὲ τοῦτο, οἱ μὲν ἐν τῇ Σικελίᾳ Ἕλληνες, ἄνευ τῶν Αθηναίων, καὶ κατὰ γῆν ἐστράτευον ἐπ' ἀλλήλους.

κϛ'. Ἐν δὲ τῇ Πύλῳ ἔτι ἐπολιόρκουν τοὺς ἐν τῇ νήσῳ Λακεδαιμονίους οἱ Αθηναῖοι, καὶ τὸ ἐν τῇ ἠπείρῳ στρατόπεδον τῶν Πελοποννησίων κατὰ χώραν ἔμενεν. ἐπίπονος δ' ἦν τοῖς Αθηναίοις ἡ φυλακὴ, σίτου τε ἀπορία καὶ ὕδατος. οὐ γὰρ ἦν κρήνη ὅτι μὴ μία ἐν αὐτῇ τῇ ἀκροπόλει τῆς Πύλου, καὶ αὕτη οὐ μεγάλη· ἀλλὰ διαμώμενοι τὸν κάχληκα οἱ πλεῖστοι ἐπὶ τῇ θαλάσσῃ, ἔπινον οἷον εἰκὸς ὕδωρ. στενοχωρία τε ἐν ὀλίγῳ στρατοπεδευομένοις ἐγίγνετο· καὶ τῶν νεῶν οὐκ ἐχουσῶν ὅρμον, αἱ μὲν σῖτον ἐν τῇ γῇ ἠροῦντο κατὰ μέρος, αἱ δὲ, μετέωροι ὥρμουν. ἀθυμίαν τε πλείστην ὁ χρόνος πα-

ρεῖχε, παρὰ λόγον ἐπιγιγνόμενος, ὃς ὤφ-
το ἡμερῶν ὀλίγων ἐκπολιορκήσειν, ἐν νήσῳ
τε ἐρήμῃ, καὶ ὕδατι ἁλμυρῷ χρωμένους. αἴ-
τιον δὲ ἦν οἱ Λακεδαιμόνιοι, προειπόντες
ἐς τὴν νῆσον ἐσάγειν σῖτόν τε τὸν βουλό-
μενον ἀλφιτεσμένον, καὶ οἶνον, καὶ τυρὸν, καὶ
εἴτι ἄλλο βρῶμα, οἷον ἂν ἐς πολιορκίαν
ξυμφέροι· τάξαντες ἀργυρίου πολλοῦ, καὶ
τῶν Εἱλώτων τῷ ἐσαγαγόντι ἐλευθερίαν
ὑπισχνούμενοι. καὶ ἐσῆγον ἄλλοι τε πα-
ρακινδυνεύοντες, καὶ μάλιστα οἱ Εἵλωτες,
ἀπαίροντες ἀπὸ τῆς Πελοποννήσου ὁπό-
θεν τύχοιεν, καὶ καταπλέοντες ἔτι νυκ-
τὸς ἐς τὰ πρὸς τὸ πέλαγος τῆς νήσου.
μάλιστα δὲ ἐτήρουν ἀνέμῳ καταφέρεσθαι.
ῥᾷον γὰρ τὴν φυλακὴν τῶν τριήρων ἐλάν-
θανον ὁπότε πνεῦμα ἐκ πόντου εἴη· ἄ-
πορον γὰρ ἐγίγνετο περιορμεῖν. τοῖς δὲ
ἀφειδὴς ὁ κατάπλους καθεστήκει. ἐπώ-
κελλον γὰρ τὰ πλοῖα τετιμημένα χρη-
μάτων· καὶ οἱ ὁπλῖται περὶ τὰς κατά-

praeter opinionem accidebat, maximum animi angorem *ipsis* afferebat, quod homines in insula deserta, *interceptos*, et aqua salsa utentes intra paucos dies a se expugnatum iri putarent. Cujus rei causa erant Lacedaemonii, qui edixerant, ut quisquis vellet, frumentum molitum, vinum, caseum, et si quid aliud esculentum esset, quod ad obsidionem tolerandam utile esset, in insulam importaret, hoc ingenti pretio aestimantes, et illi ex Helotibus, qui importasset, libertatem promittentes. Quare cum alii non sine gravi periculo comportabant, tum vero praecipue Helotes, solventes ex qualibet Peloponnesi parte, in qua eos esse contigisset, et dum nox adhuc esset, appellentes ad eam insulae partem, quae pelagus spectabat. Ventum autem potissimum observabant, quo *ad insulam* deferrentur. facilius enim triremium custodiam latebant, quoties ventus a mari spirabat. Nam *Atticae naves tunc* stationem circum insulam habere non poterant. Illis vero cursus ad littora non partus esse consueverat, nam *sua* navigia pecuniis aestimata *in littus* impingebant; et *Lacedaemoniorum* milites, ad illas insulae partes, ad quas commode naves appellere po-

terant, excubias agebant. Quotquot ver
mari tranquillo periculum ſubiiſſent, inter
cipiebantur. Illuc etiam per portum adna
tabant urinatores ſub aquas natantes, funi
culo papaver mellitum, linique ſemen con
tuſum in utribus attrahentes; qui cum ini
tio *cuſtodes Athenienſium* fefelliſſent, poſt
ea obſervari coepti ſunt. Et quavis ratione
utrique conabantur, hi quidem, commeatus
transmittere, hi vero, cavere ne ſe lateret.

27. Athenienſes vero, qui in urbe erant,
cum intellexiſſent, ſuum exercitum variis
incommodis affligi, et commeatus ad illos,
qui in inſula erant, transportari, conſilii in
opes erant, et verebantur, ne hyems ſuum
praeſidium opprimeret; tum quia videbant
ſuum exercitum res ad victum neceſſarias,
circa Peloponneſum, utpote in loco deſerto,
ſibi comparandi facultatem non habitu
rum, tum etiam quia ne aeſtate quidem ſa
tis commeatuum *ad varios exercitus* circum
mittere poterant: praeterea *videbant*, ſta
tionem *ſuae claſſi illic* non futuram, quod
loca eſſent importuoſa; ſed aut cuſtodia a ſe
remiſſa, hoſtes incolumes evaſuros, aut na
vigiis, quae commeatus importabant, erup-

σεις τῆς νήσου ἐφύλασσον. ὅσοι δὲ γα-
λήνη κινδυνεύσειαν, ἡλίσκοντο. ἐσένεον δὲ
καὶ κατὰ τὸν λιμένα κολυμβηταὶ ὕφυ-
λοι, καλωδίῳ ἐν ἀσκοῖς ἐφέλκοντες μήκω-
μα μεμελιτωμένην, καὶ λίνου σπέρμα κε-
κομμένον· ὧν τοπρῶτον λανθανόντων, φυ-
λακαὶ ὕστερον ἐγένοντο. παντί τε τρόπῳ
ἑκάτεροι ἐτεχνῶντο, οἱ μὲν, ἐσπέμπειν τὰ
σιτία, οἱ δὲ, μὴ λανθάνειν σφᾶς.

κζ'. Ἐν δὲ ταῖς Ἀθήναις πυνθανόμενοι
περὶ τῆς στρατιᾶς, ὅτι ταλαιπωρεῖται, καὶ
ὅτος τοῖς ἐν τῇ νήσῳ ὅτι ἐσπλεῖ, ἠπόρουν, καὶ
ἐδοίκεσαν μὴ σφῶν χειμὼν τὴν Φυλακὴν
διλάβοι, ὁρῶντες τῶν τε ἐπιτηδείων τὴν
περὶ τὴν Πελοπόννησον κομιδὴν ἀδύνατον ἐ-
ομένην ἅμα ἐν χωρίῳ ἐρήμῳ, καὶ ὑδ' ἐν θέ-
ει οἷοί τε ὄντες ἱκανὰ περιπέμπειν· τόν τε
ορμον, χωρίων ἀλιμένων ὄντων, οὐκ ἐσόμε-
ον. ἀλλ' ἢ σφῶν ἀέντων τὴν Φυλακὴν
ερυγενήσεσθαι τὰς ἄνδρας, ἢ τοῖς πλοίοις ἃ
ὸν σῖτον αὐτοῖς ἦγε, χειμῶνα τηρήσαντας

ἐκπλεύσεσθαι. πάντων τε ἐφοβοῦντο μάλιστα τοὺς Λακεδαιμονίους, ὅτι ἔχοντάς τι ἰσχυρὸν αὐτοὺς ἐνόμιζον ἔτι σφίσιν ἐπικηρυκεύεσθαι. καὶ μετεμέλοντο, τὰς σπονδὰς οὐ δεξάμενοι. Κλέων δὲ, γνοὺς αὐτῶν τὴν ἐς αὐτὸν ὑποψίαν περὶ τῆς κωλύμης τῆς ξυμβάσεως, ὡς ταληθῆ ἔφη λέγειν τοὺς ἐξαγγέλλοντας. παραινούντων δὲ τῶν ἀφιγμένων, εἰ μὴ σφίσι πιστεύσει, κατασκόπους τινὰς πέμψαι, ἡρέθη κατάσκοπος αὐτὸς μετὰ Θεογένους ὑπὸ Αθηναίων. καὶ γνοὺς ὅτι ἀναγκασθήσεται ἢ ταυτὰ λέγειν οἷς διέβαλλεν, ἢ τἀναντία εἰπὼν, ψευδὴς φανήσεσθαι· παρῄνει τοῖς Αθηναίοις, ὁρῶν αὐτοὺς καὶ ὡρμημένους τὶ τοπλέον τῇ γνώμῃ στρατεύειν, ὡς χρὴ κατασκόπους μὲν μὴ πέμπειν, μηδὲ διαμέλλειν καιρὸν παριέντας· εἰ δὲ δοκεῖ αὐτοῖς ἀληθῆ εἶναι τὰ ἀγγελλόμενα, πλεῖν ἐπὶ τοὺς ἄνδρας. καὶ ἐς Νικίαν τὸν Νικηράτου, στρατηγὸν ὄντα, ἀπεσήμαινεν, ἐχθρὸς ὤν, καὶ ἐπιτ-

ros *putabant*. Sed quod omnium maxime ormidabant, illud erat, quod Lacedaemoios aliquo firmo virium praesidio fretos, ullum caduceatorem de pace acturum ad e posthac missuros arbitrarentur; eosque oenitebat, quod foedera non admisissent. Cleon vero, cum intelligeret, eos suspicari, e impedimento fuisse, ne pacis conditiones cciperentur, negabat verum dicere eos, qui untios afferebant. Cum autem illi, qui nunios attulerant, *Athenienses* hortarentur, ut, i fidem sibi non haberent, aliquos explorares *eo* mitterent, ipse cum Theogene explorator ab Athenienſibus electus est. Ille ero, cum intelligeret, se coactum iri vel eadem dicere, quae illi, quos criminabatur, vel, si contraria dixisset, se mendacem visum iri; Athenienſibus suadebat, quod eos d bellum gerendum animis magis propensis esse videret, ut nullos quidem exploratores eo mitterent, neque cunctando occasionem praetermitterent: sed, si vera ipsis viderentur ea, quae nuntiabantur, cum classe proficiscerentur, ut viros illos expugnarent: et Niciam Nicerati *filium*, qui tunc dux erat, innuebat, *et subobscure designabat*, et cum

exprobratione dicebat, facile esse parat classe, si duces viri essent fortes, *eo* proficisci, virosque in insula interceptos expugnare; hocque se facturum, si gereret praeturam.

28. At Nicias, cum Athenienses aliquantulum tumultuati essent adversus Cleonem, quod ne tunc quidem, si res facilis ipsi videretur, navigaret; simul etiam, cum videret ipsum *Cleonem* ignaviam sibi exprobrantem, jussit ipsum assumtis quibus vellet copiis, quod ad se attineret, aggredi. Hic vero primo quidem existimans, eum verbo tenus relinquere, paratus erat. Sed ubi cognovit, ipsum revera cupere tradere, tergiversari coepit, et illum, non se, praetoria dignitate praeditum esse dixit: timore jam perculsus, ratus eum sibi *praetura* cedere non ausurum. Nicias vero rursus *idem* jubebat, et praetura ad Pylum cedebat, et Athenienses testabatur. Illi vero (quemadmodum vulgus facere solet) quo magis Cleon navigationem subterfugiebat, ac tergiversabatur, promissis stare recusans, eo magis Niciae imperabant, ut praeturam *illi* traderet, il-

ῶν, ῥᾴδιον εἶναι παρασκευῇ, εἰ ἄνδρες
ἦεν οἱ στρατηγοὶ, πλεύσαντας λαβεῖν τοὺς
ν τῇ νήσῳ· κ᾽ αὐτὸς γ᾽ ἂν, εἰ ἦρχε, ποι-
ῆσαι τοῦτο.

κή. Ὁ δὲ Νικίας, τῶν τε Αθηναίων
τὶ ὑποθορυβησάντων ἐς τὸν Κλέωνα, ὅτι
᾽ κ᾽ νῦν πλέει, εἰ ῥᾴδιόν γε αὐτῷ φαίνε-
ται, κ᾽ ἅμα ὁρῶν αὐτὸν ἐπιτιμῶντα, ἐκέ-
λευεν ἥν τινα βέλεται δύναμιν λαβόντα τὸ
πὶ σφᾶς εἶναι ἐπιχειρεῖν. ὁ δὲ, τὸ μὲν
πρῶτον οἰόμενος αὐτὸν λόγῳ μόνον ἀφιέ-
ναι, ἕτοιμος ἦν· γνοὺς δὲ τῷ ὄντι παραδω-
σείοντα, ἀνεχώρει, καὶ οὐκ ἔφη αὐτὸς,
ἀλλ᾽ ἐκεῖνον στρατηγεῖν· δεδιὼς ἤδη, καὶ οὐκ
ἂν οἰόμενος οἱ αὐτὸν τολμῆσαι ὑποχωρῆ-
σαι. αὖθις δὲ ὁ Νικίας ἐκέλευε, κ᾽ ἐξίστα-
το τῆς ἐπὶ Πύλῳ ἀρχῆς, κ᾽ μάρτυρας τὸς
Αθηναίους ἐποιεῖτο. οἱ δὲ (οἷον ὄχλος φι-
λεῖ ποιεῖν ὅσῳ μᾶλλον ὁ Κλέων ὑπέφευ-
γε τὸν πλοῦν, κ᾽ ἐξανεχώρει τὰ εἰρημέ-
να, τόσῳ ἐπεκελεύοντο τῷ Νικίᾳ, παρα-

διδόναι τὴν ἀρχήν, καὶ ἐκείνῳ ἐπεβόων πλεῖν. ὥςε ὐκ ἔχων ὅπως τῶν εἰρημένων ἔτι ἐξαπαλλαγῇ, ὑφίςαται τὸν πλοῦν· κ᾽ παρελθὼν, ὅτε φοβεῖσθαι ἔφη Λακεδαιμονίους, πλεύσεσθαί τε λαβὼν, ἐκ μὲν τῆς πόλεως ὐδένα, Λημνίους δὲ κ᾽ Ιμβρίους τοὺς παρόντας, καὶ πελταςὰς οἳ ἦσαν ἔκ τε Αἴνου βεβοηθηκότες, καὶ ἄλλοθεν τοξότας τετρακοσίους. ταῦτα δὲ ἔχων, ἔφη πρὸς τοὺς ἐν Πύλῳ ςραλιώτας, ἐντὸς ἡμερῶν εἰκοσιν ἢ ἄξειν Λακεδαιμονίους ζωντας, ἢ αὐτοῦ ἀποκτενεῖν. τοῖς δὲ Αθηναίοις ἐνέπεσε μέν τι κ᾽ γέλωτος, τῇ κωφολογίᾳ αὐτοῦ, ἀσμένοις δ᾽ ὅμως ἐγίγνετο τοῖς σώφροσι τῶν ἀνθρώπων, λογιζομένοις δυεῖν ἀγαθοῖν τοῦ ἑτέρου τεύξεσθαι, ἢ Κλέωνος ἀπαλλαγήσεσθαι (ὃ μᾶλλον ἤλπιζον) ἢ σφαλεῖσι γνώμης, Λακεδαιμονίους σφίσι χερώσεσθαι.

κθ'. Καὶ πάντα διαπραξάμενος ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, κ᾽ ψηφισαμένων Αθηναίων αὐ-

lique acclamabant, ut navigaret. Quamobrem *Cleon*, cum non posset amplius se expedire ex iis, quae dixerat, expeditionem suscepit. Et in mediam concionem progressus, dixit se non timere Lacedaemonios, et se navigaturum, nullo de civium numero secum ducto; tantum cum Lemniis et Imbriis, qui aderant, assumtis etiam peltatis, qui ex Aeno venerant auxilio, et aliunde sagittariis quadringentis. Cum his copiis dixit se *iturum* ad milites, qui ad Pylum erant, *et* intra viginti dies, aut Lacedaemonios vivos adducturum, aut illic interfecturum. Tunc autem levitas hominis, et inanis ejus oratio risum aliquomodo movit, jucunda tamen accidit viris prudentibus, considerantibus se alterum e duobus bonis adepturos, aut se Cleonis importunitate liberatum iri (quod magis sperabant,) aut, si opinione sua frustrati fuissent, *illum* Lacedaemonios in suam potestatem redacturum.

29. Cum autem res omnes ad expeditionem necessarias in concione peregisset, et Athenienses expeditionem suis suffragiis

ipsi decrevissent, ipseque Demosthenem, u-
num ex ducibus, qui ad Pylum erant, sibi
collegam adjunxisset, e vestigio discessi
Demosthenem autem *ideo* collegam sibi ad-
junxit, quod audiret ipsum in animo habe-
re, exscensum ex navibus in insulam facere
Milites enim loci inopia graviter pressi, e
obsessi potius quam obsidentes, ad pericli-
tandam belli fortunam animis erant pro-
pensi. Praeterea ipsa insula incendium pass
ipsi vires addidit. nam cum prius esset mag-
na ex parte sylvosa et invia, propter perpe-
tuam solitudinem, *eam* formidabat, atque
hoc pro hostibus magis facere putabat. nam
in magnas copias ex navibus in terram e-
gressas illos ex locis abditis irruptionem fac-
turos, et multa detrimenta sibi daturos *in-
telligebat*. Sibi vero illorum errata, et ap-
paratum, propter sylvam, non perinde per-
spicua fore; suarum vero copiarum omnia
peccata *hostibus* manifesta fore: quamob-
rem illos ex improviso, quacunque essent
impressionem in se facturos. nam hostem in-
vadendi arbitrium penes illos futurum

ῷ τὸν πλοῦν, τῶν τε ἐν Πύλῳ στρατηγῶν
ἅμα προσελόμενος Δημοσθένην, τὴν ἀναγω-
γὴν διὰ τάχους ἐποιεῖτο. τὸν δὲ Δημο-
σθένην προσέλαβε, πυνθανόμενος τὴν ἀπό-
βασιν αὐτὸν ἐς τὴν νῆσον διανοεῖσθαι. οἱ
γὰρ στρατιῶται, κακοπαθοῦντες τοῦ χω-
ρίου τῇ ἀπορίᾳ, καὶ μᾶλλον πολιορκούμενοι
ἢ πολιορκοῦντες, ὥρμηντο διακινδυνεύσαι. καὶ
αὐτῷ ἔτι ῥώμην καὶ ἡ νῆσος ἐμπρησθεῖ-
σα παρεῖχε. πρότερον μὲν γὰρ ὅσης αὐ-
τῆς ὑλώδους ἐπιτοπολὺ, καὶ ἀτριβοῦς, διὰ
τὴν ἀεὶ ἐρημίαν, ἐφοβεῖτο, καὶ πρὸς τῶν
πολεμίων τοῦτο ἐνόμιζε μᾶλλον εἶναι.
πολλῷ γὰρ ἂν στρατοπέδῳ ἀποβάντι ἐξ
φανοῦς χωρίου προσβάλλοντας αὐτοὺς βλά-
πτειν. σφίσι μὲν γὰρ τὰς ἐκείνων ἁμαρ-
τίας, καὶ παρασκευὴν, ὑπὸ τῆς ὕλης, οὐκ
ἂν ὁμοίως δῆλα εἶναι· τῷ δὲ αὐτῶν στρα-
τοπέδῳ καταφανῆ ἂν εἶναι πάντα τὰ ἁ-
μαρτήματα, ὥστε προσπίπτειν ἂν αὐτοὺς
ἀπροσδοκήτως ἢ βούλοιντο. ἐπ' ἐκείνοις γὰρ

εἶναι ἂν τὴν ἐπιχείρησιν. εἰ δ' αὖ ἐς δασ
χωρίον βιάζοιτο ὁμόσε ἰέναι, τὺς ἐλάσσ
ἐμπείρυς δὲ τῆς χώρας, κρείττυς ἐνόμι
τῶν πλεόνων ἀπείρων· λανθάνειν τε ἀ
τὸ ἑαυτῶν στρατόπεδον πολὺ ὂν διαφθειρόμ
νον, ὐκ ὄσης τῆς προσόψεως ἦ χρῆν ἀλλή
λοις ἐπιβοηθεῖν.

λ'. Ἀπὸ δὲ τοῦ Αἰτωλικοῦ πάθυς (
διὰ τὴν ὕλην μέρος τι ἐγένετο) ὐχ ἥκισ
αὐτὸν ταῦτα ἐσήει. τῶν δὲ στρατιωτῶ
ἀναγκαζθέντων διὰ τὴν στενοχωρίαν τῆ
νήσυ, τοῖς ἐσχάτοις προσίσχοντας ἀρίστου
εἶναι διὰ προφυλακῆς, καὶ ἐμπρήσαντός
τινος καλὰ μικρὸν τῆς ὕλης ἄκοντος, κ ἀ
πὸ τύτυ πνεύματος ἐπιγενομένυ, τὸ πολὺ
αὐτῆς ἔλαθε κατακαυθέν. ὕτω δὴ τύς τε
Λακεδαιμονίυς μᾶλλον καλιδὼν πλείυς ὄν
τας, ὑπονοῶν πρότερον ἐλάσσοσι τὸν σῖ
τον αὐτῦ ἐσπέμπειν, τότε ὡς ἐπ' ἄξι
χρεων τὺς Ἀθηναίυς μᾶλλον σπυδὴν πο
εἶναι, τήν τε νῆσον εὐαποβατωτέραν ὑ

Quod ſi manus in locis denſis per vim conferere contenderet: illos, qui eſſent pauciores, ſed locorum peritiores, longe meliore conditione rem geſturos arbitrabatur, quam illos, qui numero ſuperiores eſſent, at locorum imperitiores. Praeterea ſuum exercitum, qui numeroſus erat, clam profligatum iri, ſuis erepta facultate proſpiciendi, qua parte alii aliis mutuam opem ferre poſſent.

30. Haec autem potiſſimum ob cladem Aetolicam (quam magna ex parte propter ſylvam acceperat) in mentem ipſi veniebant. Cum autem milites propter inſulae angustias ad extremas ejus oras, prandii parandi cauſa, adhibita cuſtodia accedere coacti fuiſſent, et quidam *ex illorum numero* ſylvam paulatim incendiſſet invitus, poſteaque ventus excitatus fuiſſet; magna ejus pars hoſtibus inſciis eſt cremata. Sic igitur *Demoſthenes* facilius conſpicatus Lacedaemonios, qui plures erant, *quam arbitrabatur*, cum prius commeatum ad pauciores illuc transmitti ſuſpicaretur, tunc *adhortatus eſt* Athenienſes ad majorem diligentiam adhibendam, utpote adverſus *copias* minime

contemnendas, et in insulam ex navibus facilius descendi posse *demonstrabat;* et ad eam invadendam se praeparabat, sociales copias ex locis vicinis accersens, et caetera praeparans. Cleon igitur nuntio ad illum praemisso, per quem illi significaret se venturum, cum copiis, quas petierat, Pylum pervenit. Et cum in unum locum convenissent, ante omnia caduceatorem ad hostium castra in continente posita miserunt, ut illos provocarent, si vellent imperare suis militibus in insula interceptis, ut sine periculo et arma et se ipsos sibi traderent, ea conditione, ut custodia tolerabili servarentur, donec aliquid de rerum summa transactum esset.

31. Sed cum illi conditionem istam non accepissent, unum quidem diem supersederunt; postridie vero, noctu quidem discesserunt, omnibus militibus in paucas naves impositis: at paulo ante auroram, ab utraque insulae parte, et a pelago, et a portu, ex navibus in terram descenderunt, milites circiter octingenti. cursuque ad primum hostium praesidium in insula collocatum contenderunt. Sic enim *Lacedaemoniorum milites* erant dispositi. In hoc primo praesi-

σαν, τὴν ἐπιχείρησιν παρεσκευάζελο, στρατιάν τε μεταπέμπων ἐκ τῶν ἐγγὺς ξυμμάχων, καὶ τὰ ἄλλα ἑτοιμάζων. Κλέων δὲ ἐκείνῳ τε προπέμψας ἄγγελον ὡς ἥξων, καὶ ἔχων στρατιὰν ἣν ἠτήσατο, ἀφικνεῖται ἐς Πύλον· καὶ ἅμα γενόμενοι, πέμπουσι πρῶτον ἐς τὸ ἐν τῇ ἠπείρῳ στρατόπεδον κήρυκα, προκαλούμενοι εἰ βούλοιντο ἄνευ κινδύνου τοὺς ἐν τῇ νήσῳ ἄνδρας σφίσι τά τε ὅπλα καὶ σφᾶς αὐτοὺς κελεύειν παραδοῦναι, ἐφ' ᾧ φυλακῇ τῇ μετρίᾳ τηρήσονται, ἕως ἄν τι περὶ τοῦ πλέονος ξυμβαθῇ.

λα'. Οὐ προσδεξαμένων δὲ αὐτῶν, μίαν μὲν ἡμέραν ἐπέσχον, τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἀνήγαγον μὲν, νυκτὸς ἐπ' ὀλίγας ναῦς τοὺς ὁπλίτας πάντας ἐπιβιβάσαντες· πρὸ δὲ τῆς ἕω ὀλίγον ἀπέβαινον τῆς νήσου ἑκατέρωθεν ἔκ τε τοῦ πελάγους καὶ πρὸ τοῦ λιμένος, ὀκτακόσιοι μάλιστα ὄντες ὁπλῖται· καὶ ἐχώρουν δρόμῳ ἐπὶ τὸ πρῶτον φυλακήριον τῆς νήσου. ὧδε γὰρ διετετάχατο. ἐν

ταύτῃ μὲν τῇ πρώτῃ φυλακῇ ὡς τριάκοντα ἦσαν ὁπλῖται, μέσον δὲ ϗ ὁμαλώτατόν τε ϗ περὶ τὸ ὕδωρ οἱ πλεῖστοι αὐτῶν ϗ Ἐπιτάδας ὁ ἄρχων εἶχε· μέρος δέ τι οὐ πολὺ αὐτῶ ἔχατον ἐφύλαασε τῆς νήσου τὸ πρὸς τὴν Πύλον, ὃ ἦν ἔκ τε θαλάσσης ἀπόκρημνον, ϗ ἐκ τῆς γῆς ἦκιστα ἐπίμαχον. ϗ γάρ τι ϗ ἔρυμα αὐτόθι ἦν παλαιὸν, λίθων λογάδην πεποιημένον· ὃ ἐνόμιζον σφίσιν ὠφέλιμον ἂν εἶναι, εἰ καταλαμβάνοι ἀναχώρησις βεβαιοτέρα. οὕτω μὲν τεταγμένοι ἦσαν.

λϛ'. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι τὰς μὲν πρώτας φύλακας, οἷς ἐπέδραμον, εὐθὺς διαφθείρουσιν, ἔν τε ταῖς εὐναῖς, ἔτι ἀναλαμβάνοντας τὰ ὅπλα. ϗ λαθόντες τὴν ἀπόβασιν, οἰομένων αὐτῶν τὰς ναῦς κατὰ τὸ ἔθος εἰς ἔφορμον τῆς νυκτὸς πλεῖν. ἅμα δὲ ἕῳ γιγνομένῃ, ϗ ὁ ἄλλος στρατὸς ἀπέβαινον, ἐκ μὲν νεῶν ἑβδομήκοντα, καὶ ὀλίγῳ πλειόνων, πάντες, πλὴν Θαλαμίων,

dio milites erant circiter triginta: praesidium vero in media et planissima parte, et prope aquam collocatum, illorum plerique cum Epitada duce tenebant. Quaedam vero ipsius *Epitadae* non magna manus custodiebat extremam insulae partem, quae Pylum spectabat; quae *pars* et a mari praerupta erat, et a terra minime oppugnari poterat. nam et castellum quoddam vetustum ex saxis passim lectis constructum illic erat: quod sibi profuturum putabant, si qua majore vi se recipere cogerentur. atque ita quidem dispositi erant.

32. Athenienses vero, custodes, quos in prima statione collocatos cursu invaserunt, confestim interfecerunt, *eos* in cubilibus et adhuc arma capientes *nacti*. Nam in terram ex navibus clam descenderant, illis opinantibus naves ex consuetudine ad stationem noctu commeasse. Sed simul atque dies illuxit, reliquus etiam exercitus in terram descendit, et ex navibus paulo pluribus quam septuaginta, omnes, praeter Thalamios, armati *prodierunt*; et octingenti sagittarii, et pel-

taſtae his non pauciores: et Meſſenii, qui auxilium tulerant, et caeteri omnes, quot-quot circa Pylum *aliqua loca* tenebant, exceptis cuſtodibus, qui in munitionibus erant. Hi autem a Demoſthene variis in partibus inſtructi fuerunt, ita ut in ſingulis duceni, et plures, in nonnullis etiam pauciores eſſent: occupatis locis ſuperioribus, ut hoſtes quam maxima dubitatione undique circumventi premerentur, nec haberent adverſus quam partem inſtructi in aciem prodirent; ſed undique telis a multitudine peterentur. Quippe, ſi illos quidem, qui in fronte ſtabant, invaſiſſent, ab illis, qui a tergo ſtabant, telis peterentur: ſin eos, qui ad alterum latus erant, petiiſſent, ab illis, qui ab utroque latere inſtructi imminebant, ferirentur. denique levis hoſtium armatura, et qui maxime inermes erant, ipſis, quocunque ſe vertiſſent, a tergo ſemper haeſuri erant, ſagittis, jaculis, lapidibus, et fundis eminus rem ſtrenue gerentes: quos ne perſequi quidem licebat. Nam et dum fugerent, *adverſarios* vincebant, et cedentibus inſtabant. Hoc igitur conſilio Demoſthenes et ante copias

ὡς ἕκαστοι ἐσκευασμένοι· τοξόται τε ὀλίγοι, καὶ πελτασταὶ ὀλίγοι τούτων. Μεσσηνίων τε οἱ βεβοηθηκότες, καὶ οἱ ἄλλοι ὅσοι περὶ Πύλον κατεῖχον πάντες, πλὴν τῶν ἐπὶ τῷ τείχους φυλάκων. Δημοσθένης δὲ τάξαντος, διέσησαν κατὰ διακοσίους τε καὶ πλείους, ἔξω δ' ἢ ὀλίγοι, τῶν χωρίων τὰ μετεωρότατα λαβόντες, ὅπως ὁτιπλείστη ἀπορία ἦ τοῖς πολεμίοις πανταχόθεν κεκυκλωμένοις, καὶ μὴ ἔχωσι πρὸς ὅ, τι ἀντιτάξωνται, ἀλλ' ἀμφίβολοι γίγνωνται τῷ πλήθει, εἰ μὲν τοῖς πρόσθεν ἐποιεν, ὑπὸ τῶν κατόπιν βαλλόμενοι, εἰ δὲ τοῖς πλαγίοις, ὑπὸ τῶν ἑκατέρωθεν παρατεταγμένων. καλὰ νώτου τε ἀεὶ ἔμελλον αὐτοῖς ἢ χωρήσειαν οἱ πολέμιοι ἕσεσθαι φίλοι, καὶ οἱ ἀπορώτατοι τοξεύμασι καὶ ἀκοντίοις καὶ λίθοις καὶ σφενδόναις, ἐκ πολλοῦ ἔχοντες ἀλκήν. οἷς μηδὲ ἐπελθεῖν οἷόν τε ἦν. φεύγοντές τε γὰρ ἐκράτουν, καὶ ἀναχωροῦσιν ἐπέκειντο. τοι-

αὐτημὲν γνώμη ὁ Δημοσθένης τότε πρῶ
τον τὴν ἀπόβασιν ἐπενόει, καὶ ἐν τῷ ἔργ
ἔταξεν.

λγ'. Οἱ δὲ περὶ τὸν Ἐπιτάδαν, καὶ ὁ
περ ἦν πλεῖσον τῶν ἐν τῇ νήσῳ, ὡς εἶδ
τό, τε πρῶτον φυλακτήριον διεφθαρμένον
καὶ στρατὸν σφίσιν ἐπιόντα, ξυνετά-
ξαντο, καὶ τοῖς ὁπλίταις τῶν Ἀθηναί-
ων ἐπῆσαν, βουλόμενοι ἐς χεῖρας ἐλθεῖν
ἐξ ἐναντίας γὰρ οὗτοι καθεσήκεσαν, ἐ
πλαγίου δὲ οἱ ψιλοὶ, καὶ κατὰ νώτου. τοῖς
μὲν ἓν ὁπλίταις οὐκ ἠδυνήθησαν προσμίξαι,
οὐδὲ τῇ σφετέρᾳ ἐμπειρίᾳ χρήσασθαι. οἱ
γὰρ ψιλοὶ ἐκαλέρωθεν βάλλοντες εἶργον, καὶ
ἅμα ἐκεῖνοι οὐκ ἀντεπῆσαν, ἀλλ' ἡσύχα-
ζον. τοὺς δὲ ψιλοὺς, ἢ μάλιστα αὐτοῖς προσ-
θέοντες προσκέοντο, ἔτρεπον, καὶ οἱ ὑπο-
στρέφοντες ἠμύνοντο, ἄνθρωποι κούφως τε ἐσ-
κευασμένοι, καὶ προλαμβάνοντες ῥᾳδίως τῆς
φυγῆς, χωρίων τε χαλεπότητι, καὶ ὑπὸ
τῆς πρὶν ἐρημίας τραχέων ὄντων· ἐν οἷς οὐ

in insulam exponere cogitarat; et in acie instruenda, et re gerenda est usus.

33. At Epitadas et qui cum eo erant, et illa militum in insula interceptorum manus, quae maxima erat, cum vidissent et primum praesidium profligatum, et exercitum contra se venientem, aciem instruxerunt, et in gravem Athenienſium armaturam ire contenderunt, eo consilio, ut ad manus venirent: haec enim a fronte fuerat collocata: sed levis armatura, ab utroque latere et a tergo instructa stabat. Sed neque cum gravis armaturae militibus manus conserere, neque sua *pugnae statariae* peritia uti potuerunt: nam milites leviter armati *eos* utrinque *telis* petentes prohibebant, simul etiam illi contra *eos* non procurrebant, sed in suo loco se continebant. Levem autem armaturam fugabant, quacunque impetu facto eos maxime infestabat. haec vero iterum conversa *eos* propulsabat, quod homines essent leviter armati, et qui facile fugam capesserent, antequam hostis eos assequeretur, *idque* cum ob locorum difficultatem, tum etiam ob *eorundem* asperitatem a pristina solitudine ma-

nantem: per quae Lacedaemonii, quod arma geſtarent, perſequi non poterant.

34. Sic igitur illi aliquantiſper inter ſe levi certamine pugnarunt. ſed cum Lacedaemonii non amplius celeriter procurrere poſſent, qua impetum feciſſent; milites leviter armati, cum ipſos propter aſſiduum hoſtis propulſandi laborem jam defatigatos eſſe animadvertiſſent, et ipſi ſpectaculo animis multo magis confirmati, quod longe plures eſſent, et jam aſſueti minus illos formidare, quod non amplius adeo formidabiles, *ut ante*, ipſis viderentur, quia non continuo tam gravia mala perpeſſi fuerant quam ſperaverant, quum primum in terram egreſſi ſunt, animis ſervilem in morem dejecti, quippe qui contra Lacedaemonios irent, cum *illos* contemſiſſent, et clamorem ſuſtuliſſent, impetum in ipſos conferti fecerunt; et lapidibus, ſagittis, telisque, quae quisque ad manum habebat, *eos* petebant. Clamore autem ſublato, et impetu ſimul facto, pavor homines hujusmodi pugnae inſuetos invaſit, et ſylvae nuper incenſae multus pulvis in ſu-

Λακεδαιμόνιοι οὐκ ἐδύναντο διώκειν, ὅπλα ἔχοντες.

λδ. Χρόνον μὲν οὖν τινὰ ὀλίγον οὕτω πρὸς ἀλλήλους ἠκροβολίσαντο. τῶν δὲ Λακεδαιμονίων οὐκέτι ὀξέως ἐπεκθεῖν ἢ προσπίπτοιεν δυναμένων, γνόντες αὐτοὺς οἱ Ἑλληνες βραδυτέρους ἤδη ὄντας τῷ ἀμύνασθαι, καὶ αὐτοὶ τῇ τε ὄψει τὸ θαρσεῖν τὸ πλεῖον εἰληφότες, πολλαπλάσιοι φαινόμενοι, καὶ ξυνειθισμένοι μᾶλλον μηκέτι δεινοὺς αὐτοὺς ὁμοίως σφίσι φαίνεσθαι, ὅτι οὐκ εὐθὺς ἄξια τῆς προσδοκίας ἐπεπόνθεσαν, ὥσπερ ὅτε πρῶτον ἀπέβαινον τῇ γνώμῃ δεδιότες ὡς ἐπὶ Λακεδαιμονίους, καταφρονήσαντες, καὶ ἐμβοήσαντες, ἀθρόοι ὥρμησαν ἐπ' αὐτούς. καὶ ἔβαλλον λίθοις τε καὶ τοξεύμασι καὶ ἀκοντίοις, ὡς ἕκαστός τι πρόχειρον εἶχε. γενομένης δὲ τῆς βοῆς ἅμα τῇ ἐπιδρομῇ, ἔκπληξίς τε ἐνέπεσεν ἀνθρώποις ἀήθεσι τοιαύτης μάχης, καὶ ὁ κονιορτὸς τῆς ὕλης νεωστὶ κεκαυ-

μένης ἐχώρει πολὺς ἄνω. ἄπορόν τε ἦ
ἰδεῖν τὸ πρὸ αὐτῦ ὑπὸ τῶν τοξευμάτω
καὶ λίθων ἀπὸ πολλῶν ἀνθρώπων μεῖ
τῦ κονιορτῦ ἅμα φερομένων. τό, τε ἔργο
ἐνταῦθα χαλεπὸν τοῖς Λακεδαιμονίοις κα
θίςατο. οὔτε γὰρ οἱ πῖλοι ἔςεγον τὰ
τοξεύματα, δορατιά τε ἐναποκέκλας ο βαλ
λομένων. εἶχόν τε οὐδὲν σφίσιν αὐτοῖς
χρήσαθαι ἀποκεκλημένοι μὲν τῇ ὄψε
τῦ προορᾶν, ὑπὸ δὲ τῆς μείζονος βοῆς
τῶν πολεμίων, τὰ ἐν αὐτοῖς παραγγελ
λόμενα ὐκ ἐσακύοντες· κινδύνυ τε παντα χό
θεν περιες ῶτος, κ ὐκ ἔχοντες ἐλπίδα κα
θότι χρὴ ἀμυνομένυς σωθῆναι.

λέ. Τέλος δὲ, τραυματιζομένων ἤδη
πολλῶν, διὰ τὸ ἀεὶ ἐν τῷ αὐτῷ ἀνα
ςρέφεσθαι, ξυγκλήσαντες, ἐχώρησαν ἐς τὸ
ἔχαλον ἔρυμα τῆς νήσυ, ὃ οὐ πολὺ ἀπεῖ
χε, κ τὺς ἑαυτῶν φύλακας. ὡς δὲ ἐνέδο
σαν, ἐνταῦθα ἤδη πολλῷ ἔτι πλέον βοῇ
τεθαρσηκότες οἱ φιλοὶ ἐπέκειντο, καὶ τῶν

lime ferebatur. Et propter ſagittas, ac la-
ides, qui ab ingenti hominum multitudine
ciebantur, et una cum pulvere ferebantur,
nusquisque ſpatium ante ſuos pedes poſi-
um aegre proſpicere poterat. Tunc vero
roelium Lacedaemoniis aſperius eſſe coe-
it. Nam neque *ipſorum* armatura ſagittis
mplius reſiſtere poterat, et haſtae, quibus
etebantur, in ea fractae inhaerebant. neque
ua priſtina virtute uti poterant, tum quod
orum oculis erepta eſſet omnis facultas pro-
piciendi, quae ante pedes erant; tum quod
ropter majorem clamorem ab hoſtibus ſub-
tum exaudire non poſſent, quae ipſis prae-
perentur; tum etiam quod periculum un-
ique circumſiſteret, nec ullam ſpem habe-
ent excogitandae rationis, qua hoſtem pro-
ulſando ſervarentur.

35. Tandem vero, cum multi jam ſau-
iati eſſent, quod ſemper in eodem loci ſpa-
o verſarentur, *ſeſe* conglobantes ad extre-
am inſulae munitionem, non multum di-
antem, et ad ſuum praeſidium, *quod illic*
at, iverunt. cum autem ceſſiſſent, tunc
ero milites leviter armati longe confiden-
us clamore ſublato *illis* inſtare coeperunt,

et quotquot de Lacedaemoniis, dum se re
ciperent, intercipiebantur, *ab hoſte* caede
bantur. ſed plerique ad *ſuam* munitionem e
lapſi, cum cuſtodibus, qui illic erant, ſe in
ſtruxerunt ad omnem *munitionis partem*, u
hoſtem propulſarent, qua parte *munitio* op
pugnari poterat. Athenienſes vero, *fuga il
lorum ad inſequendum* ſtimulati, ipſos qui
dem circumvenire et circumdare non pote
rant, propter loci ſitum, qui natura muni
tus erat: ſed ab adverſa fronte aggreſſi, pro
pellere conabantur. Diuque, et ad maxi
mam diei partem utrique pugna, ſiti, et fol
graviter fatigati, reſiſtebant; et conabantur
hi quidem *illos* ex ſuperiore loco detrude
re, illi vero non cedere; *ſed munitionem tu
eri*. facilius autem, quam ante, Lacedaemo
nii *tunc hoſtem* propulſabant, quod ab utro
que latere circumveniri non poſſent.

36. Sed cum res nullum haberet exitum
Meſſeniorum dux ad Cleonem et Demo
ſthenem accedens, eos fruſtra laborare di
xit: ſed ſi ſagittariorum et levis armatura
aliquam partem ſibi dare vellent, ad illos a
tergo circumveniendum via, quamcunqu

Λακεδαιμονίων ὅσοι μὲν ὑποχωρῆνλες ἐγ-
παλελαμβάνονλο, ἀπέθνησκον. οἱ δὲ πολ-
λοὶ, διαφυγόνλες ἐς τὸ ἕρυμα, μελὰ τῶν
αὐτῆ Φυλάκων ἐτάξανλο παρὰ πᾶν, ὡς
ιμυνόμενοι ἥπερ ἦν ἐπίμαχον. καὶ οἱ Α-
ηναῖοι ἐπισπώμενοι, περίοδον μὲν αὐτῶν
καὶ κύκλωσιν χωρίου ἰσχύϊ οὐκ εἶχον,
προσιόντες δὲ ἐξ ἐναντίας, ὥσαθαι ἐπει-
ῶντο. καὶ χρόνον μὲν πολὺν καὶ τῆς
μέρας τὸ πλεῖσον ταλαιπωρούμενοι ἀμ-
ότεροι ὑπό τε τῆς μάχης καὶ δίψους
καὶ ἡλίου, ἀντεῖχον, πειρώμενοι, οἱ μὲν
ελάσαθαι ἐκ τῦ μετεώρυ, οἱ δὲ, μὴ ἐν-
ναι. ῥᾷον δ' οἱ Λακεδαιμόνιοι ἠμύνοντο
ἐν τῷ πρὶν, ἀκ ὄσης σφῶν τῆς κυκλώ-
σεως ἐς τὰ πλάγια.

λς'. Ἐπειδὴ δὲ ἀπέραντον ἦν, προσελ-
ὼν ὁ τῶν Μεσσηνίων ςρατηγὸς Κλεώνι
καὶ Δημοσθένει, ἄλλως ἔφη ποιεῖν σφᾶς·
οὐδὲ βάλονται ἑαυτῷ δῶναι τῶν τοξοτῶν
ρος τι ἢ τῶν ψιλῶν, περιιέναι καλὰ νώ-

τϐ αὐτοῖς ὁδῷ ᾗ ἂν αὐτὸς εὕρῃ, δοκεῖν βιάσασθαι τὴν ἔφοδον. λαβὼν δὲ ἃ ἠτήσατο, ἐκ τοῦ ἀφανοῦς ὁρμήσας, ὥςε μὴ ἰδεῖν ἐκείνους, κατὰ τὸ ἀεὶ παρῆκον τοῦ κρημνώδους τῆς νήσου προσβαίνων, καὶ ᾗ οἱ Λακεδαιμόνιοι, χωρίῳ ἰσχύϊ πιςεύσαντες, οὐκ ἐφύλασσον, χαλεπῶς τε καὶ μόλις περιελθὼν ἔλαθε. καὶ ἐπὶ τοῦ μετεώρου ἐξαπίνης ἀναφανεὶς καὶ ἀνώτερος αὐτῶν, τοὺς μὲν τῷ ἀδοκήτῳ ἐξέπληξε, τοὺς δὲ, ἃ προσεδέχοντο ἰδόντας, πολλῷ μᾶλλον ἐπέῤῥωσε. καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι, βαλλόμενοί τε ἀμφοτέρωθεν ἤδη, καὶ γιγνόμενοι ἐν τῷ αὐτῷ ξυμπλώμαλι (ὡς μικρὸν μεγάλῳ εἰκάσαι) τῷ ἐν Θερμοπύλαις. ἐκεῖνοί τε γὰρ τῇ ἀτραπῷ περιελθόντων τῶν Περσῶν, διεφθάρησαν· ἔτοί τε, ἀμφίβολοι ἤδη ὄντες, ὀλίγοι ἔτι ἀνθεῖχον, ἀλλὰ πολλοῖς τε ὀλίγοι μαχόμενοι, καὶ ἀσθενείᾳ σωμάτων, διὰ τὴν σιτοδείαν, ὑπεχώρουν· καὶ οἱ Αθηναῖοι ἐκράτουν ἤδη τῶν ἐφόδων.

ipſe inveniſſet, putare irruptionem per vim
ieri poſſe. Cum autem accepiſſet, quae pe-
terat, iter clam ingreſſus, ne ab illis con-
piceretur, accedens qua paulatim inſulae
partes praeruptae aliquem aditum dabant,
et ad eam partem, quam Lacedaemonii, loci
natura muniti ſitu freti, non cuſtodiebant,
egre et vix illis inſciis *munitionem* circum-
it. atque ex improviſo et repente in loco
uperiore a tergo hoſtium conſpectus, illos
uidem ob inopinatum caſum metu conſter-
avit; hos vero, qui cernebant, quod ex-
pectabant, multo magis confirmavit. Qua-
e Lacedaemonii, cum utrinque telis jam
eterentur, et in eadem fortuna conſtituti
ſſent, (ut parva magnis conferam) in qua
l Thermopylas. nam illi in ſemita a Per-
s circumventi, perierunt. Et iſti, cum un-
que telis jam peterentur, *hoſti* diutius re-
ſtere non potuerunt; ſed pauci cum multis
imicantes, et ob inediam corpore languen-
s, cedere coeperunt: et Athenienſes omni
ceſſu jam potiebantur.

37. Cum autem Cleon et Demoſthenes animadverterent illos, quo magis cederent, *magis* a ſuis copiis interfectum iri, pugnam fedarunt, ſuosque prohibuerunt; quod illos vivos ad Athenienſes ducere cuperent, ſi forte, audita caduceatoris voce, frangerentur animis ad arma tradenda, et praeſenti calamitatis gravitate vincerentur: et per praeconem edixerunt, nunquid arma, et ſe ipſos Athenienſibus dedere vellent, ea conditione, ut Athenienſes arbitratu ſuo de ipſis ſtatuerent.

38. Illi vero, audito hoc edicto, plerique clypeos depoſuerunt, et manus quaſſarunt, ſignificantes, ſe accipere conditionem ſibi per praeconis vocem oblatas. Poſtea vero factis induciis, in colloquium venerunt Cleon et Demoſthenes, et ex illis, Styphon Pharacis *filius*, quod Epitadas, qui erat ex ſuperioribus ducibus, jam defunctus eſſet, Hippagretes, qui in ejus locum fuerat ſuffectus, adhuc ſuperſtes inter defunctos tanquam mortuus jaceret, ipſe tertius deſigna-

λζ'. Γνὺς δὲ ὁ Κλέων κ᾽ ὁ Δημοσθένης ὅτι εἰ καὶ ὁποσονῦν μᾶλλον ἐνδώσυσι, διαθαρσησομένους αὐτοὺς ὑπὸ τῆς σφετέρας γνωμης, ἔπαυσαν τὴν μάχην, κ᾽ τὰς ἐσβολῶν ἀπεῖρξαν, βυλόμενοι ἀγαγεῖν αὐτὰς Αθηναίοις ζῶντας, εἶπως τῦ κηρύγματος ἀκύσαντες ἐπιπλασθεῖεν τῇ γνώμῃ τὰ ὅπλα παραδῦναι, κ᾽ ἡσυχθεῖεν τῦ παρόντος δεινῦ. κήρυξάν τε, εἰ βύλοιντο τὰ ὅπλα παραδῦναι καὶ σφᾶς αὐτὰς Αθηναίοις, ὥςε βυλεῦσαι ὅ, τι ἂν ἐκείνοις δοκῇ.

λή. Οἱ δὲ, ἀκούσαντες, παρῆκαν τὰς ἀσπίδας οἱ πλεῖσοι, κ᾽ τὰς χεῖρας ἀνέτεισαν, δηλῦντες προσίεσθαι τὰ κεκηρυγμένα. μετὰ δὲ ταῦτα γενομένης τῆς ἀνακωχῆς ξυνῆλθον ἐς λόγυς ὅ, τε Κλέων κ᾽ ὁ Δημοσθένης, κ᾽ ἐκείνων, Στύφων ὁ Φάραξος, τῶν πρότερον ἀρχόντων, τῦ μὲν πρώτυ τεθνηκότος Επιλάδυ, τῦ δὲ μετ᾽ αὐτὸν Ἱππαγρέτυ ἐφηρημένυ, ἐν τοῖς νεκροῖς ἔτι ζῶντος κἀμένυ ὡς τεθνεῶτος, αὐτὸς τρίτος ἐφη-

ρημένος ἄρχειν καλὰ νόμον, εἴτι ἐκεῖνοι πά-
χοιεν. ἔλεγε δὲ ὁ Στύφων καὶ οἱ μετ' αὐ-
τῦ ὅτι βούλονται διακηρυκεύσασθαι πρὸς
τὺς ἐν τῇ ἠπείρῳ Λακεδαιμονίυς ὅ, τι
χρὴ σφᾶς ποιεῖν. καὶ ἐκείνων μὲν ὐδένα ἀ-
φέντων, αὐτῶν δὲ τῶν Αθηναίων καλύντων
ἐκ τῆς ἠπείρυ κήρυκας, καὶ γενομένης ἐπε-
ρωτήσεως δὶς ἢ τρὶς, ὁ τελευταῖος διαπλεύ-
σας αὐτοῖς ἀπὸ τῶν ἐκ τῆς ἠπείρυ Λακε-
δαιμονίων ἀνὴρ, ἀπήγγειλεν ὅτι, οἱ Λακε-
δαιμόνιοι κελεύυσιν ὑμᾶς αὐτὺς περὶ ὑμῶν
αὐτῶν βυλεύεσθαι, μηδὲν αἰσχρὸν ποιῦντας.
οἱ δὲ, καθ' ἑαυτὺς βυλευσάμενοι, τὰ ὅπλα
παρέδοσαν, καὶ σφᾶς αὐτύς. καὶ ταύτην μὲν
τὴν ἡμέραν καὶ τὴν ἐπιὔσαν νύκτα ἐν φυλα-
κῇ εἶχον αὐτὺς οἱ Αθηναῖοι· τῇ δ' ὑςε-
ραίᾳ οἱ μὲν Αθηναῖοι τροπαῖον ςήσαντες ἐν
τῇ νήσῳ, τὰ ἄλλα διεσκευάζοντο ὡς ἐς
πλῦν, καὶ τὺς ἄνδρας τοῖς τριηράρχοις δι-
δόσαν ἐς φυλακήν. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι,
κήρυκα πέμψαντες, τὺς νεκρὺς διεκομίσαν-

tus, qui legitimum imperium obtineret, si quid humanitus ipsis accidisset. Styphon autem, et qui cum eo erant, dixerunt, se velle per praecones agere cum Lacedaemoniis, qui in continente erant, quid sibi faciendum esset. Cum autem Athenienses nullum quidem illorum proficisci permisissent, sed ipsi ex continente caduceatores evocassent; et bis, terve *Lacedaemonii suos* interrogassent: postremus, qui a Lacedaemoniis ex continente missus ad eos navigavit, *haec* renunciavit, Lacedaemonios jubere vos ita vobis ipsis consulere, ut nullum dedecus admittatis. Illi vero, consilio inter se inito, arma et se ipsos dediderunt. Illum autem diem, et noctem insequentem Athenienses eos in custodia tenuerunt. Postridie vero Athenienses quidem, trophaeo in insula statuto, caetera ad navigationem *necessaria* pararunt, et captivos trierarchis asservandos distribuerunt. Lacedaemonii vero, misso caduceatore, suorum cadavera receperunt. Tot au-

tem in insula partim obierunt, partim vivi capti fuerunt. Universi quidem, qui in insulam transierant, erant quadringenti, et viginti gravis armaturae milites. Ex hoc numero *Athenas* vivi delati fuerunt trecenti minus octo, caeteri caesi fuerunt. Inter hos autem, qui vivi capti fuerant, erant Spartani ad centum et viginti. Ex Athenienſibus vero, non multi perierunt. Pugna enim non fuit ſtataria.

39. Tempus autem universum, quo illi in insula fuerunt obsessi, a pugna navali usque ad proelium in insula commissum, fuerunt duo et septuaginta dies. Et spatio dierum circiter viginti, quibus legati foederum causa abierant, frumentum acceperunt. reliquis vero *diebus*, ab illis, qui clam navigabant, nutriti fuerunt. Et frumenti ac aliorum esculentorum reliquiae in insula relictae fuerunt. nam Epitadas dux unicuique parcius haec quam pro copia praebebat. Athenienſes igitur et Peloponnesii cum suis utrique copiis, e Pylo domum redierunt. Et Cleo-

ρο. ἀπέθανον δ' ἐν τῇ νήσῳ, καὶ ζῶντες ἐ-
λήφθησαν τοσοίδε· εἴκοσι μὲν ὁπλῖται δι-
ῆσαν καὶ τετρακόσιοι οἱ πάντες· τούτων
ζῶντες ἐκομίσθησαν ὀκτὼ ἀποδέοντες τρια-
κόσιοι, οἱ δὲ ἄλλοι ἀπέθανον. καὶ Σπαρτι-
άται τούτων ἦσαν τῶν ζώντων περὶ εἴκοσι
καὶ ἑκατόν. Αθηναίων δὲ ὀλίγοι διεφθάρη-
σαν· ἡ γὰρ μάχη ὀλίγη ἦν.

λθ'. Χρόνος δὲ ὁ ξύμπας ἐγένετο ὅσον οἱ
ἄνδρες οἱ ἐν τῇ νήσῳ ἐπολιορκήθησαν, ἀπὸ
τῆς ναυμαχίας μέχρι τῆς ἐν τῇ νήσῳ μά-
χης, ἑβδομήκοντα ἡμέραι καὶ δύο. τούτων
περὶ εἴκοσιν ἡμέρας, ἐν αἷς οἱ πρέσβεις πε-
ρὶ τῶν σπονδῶν ἀπῆσαν, ἐσιτοδοτοῦντο· τὰς
δὲ ἄλλας τοῖς ἐσπλέουσι λάθρα διετρέφον-
το. καὶ ἦν σῖτος ἐν τῇ νήσῳ, καὶ ἄλλα βρώ-
ματα ἐγκατελείφθη· ὁ γὰρ ἄρχων Επι-
τάδας ἐνδεεστέρως ἑκάστῳ παρεῖχεν ἢ πρὸς
τὴν ἐξουσίαν. οἱ μὲν δὴ Αθηναῖοι καὶ οἱ Πε-
λοποννήσιοι ἀνεχώρησαν τῷ στρατῷ ἐκ τῆς
Πύλου ἑκάτεροι ἐπ' οἴκου. καὶ τοῦ Κλέωνος

καίπερ μανιώδης οὖσα ἡ ὑπόχεσις ἀπέβη. ἐντὸς γὰρ εἴκοσιν ἡμερῶν ἦγαγε τοὺς ἄνδρας, ὥσπερ ὑπέσχη.

μ΄. Παρὰ γνώμην τε δὴ μάλιστα τῶν καλὰ τὸν πόλεμον τοῦτο τοῖς Ἕλλησιν ἐγένετο. τοὺς γὰρ Λακεδαιμονίους ὅτε λιμῷ, ὅτ' ἀνάγκῃ δεδεμιᾷ ἠξίουν τὰ ὅπλα παραδοῦναι, ἀλλὰ ἔχοντας, καὶ μαχομένους ὡς ἐδύναντο, ἀποθνήσκειν. ἀπιστοῦντές τε μὴ εἶναι τοὺς παραδόντας τοῖς τεθνεῶσιν ὁμοίους. καί τινος ἐρομένου πολὺ ὕστερον τῶν Αθηναίων ξυμμάχων δι' ἀχθηδόνα ἕνα τῶν ἐκ τῆς νήσου αἰχμαλώτων, εἰ οἱ τεθνεῶτες αὐτῶν καλοὶ κἀγαθοὶ, ἀπεκρίνατο αὐτῷ, πολλοῦ ἂν ἄξιον εἶναι τὸν ἄτρακτον (λέγων τὸν ὀϊστὸν) εἰ τοὺς ἀγαθοὺς διεγίγνωσκε· δήλωσιν ποιούμενος ὅτι ὁ ἐνδυγχάνων οἷς τε λίθοις κὴ τοξεύμασι, διεφθείρετο.

μα΄. Κομισθέντων δὲ τῶν ἀνδρῶν, οἱ Αθηναῖοι ἐβούλευσαν δεσμοῖς μὲν αὐτοὺς φυλάσσειν, μέχρις οὗ τι ξυμβῶσιν· ἢν δ' οἱ

is promiſſio, quamvis fuiſſet inſana, tamen effectum eſt conſequuta. nam intra viginti dies (quemadmodum promiſerat) hoſtes adduxit.

40. Hoc autem omnium, quae in hoc bello contigerunt, maxime praeter opinionem Graecis accidit. Exiſtimabant enim Lacedaemonios nec fame, nec ulla neceſſitate compulſos, arma tradituros: at haec retinentes, et quoad poſſent dimicantes, mortem oppetituros. nec adduci poterant, ut crederent, illos, qui tradidiſſent, illis eſſe ſimiles, qui cecidiſſent. Poſtea vero, cum quidam Athenienſium ſocius quendam ex captivis ex inſula *Athenas delatis*, ut ei cum inſultatione dolorem inureret, interrogaſſet, nunquid illi, qui ex ipſis mortem oppetiiſſent, honeſti, fortesque viri fuiſſent: *hic* ipſi reſpondit, magni profecto faciendum eſſe atracton (ſagittam intelligens) ſi viros fortes *ab ignavis* dignoſceret: indicans eos, qui in lapides ac ſagittas incidiſſent, occubuiſſe.

41. Cum autem captivi *Athenas* delati fuiſſent, Athenienſes eos in vinculis aſſervare decreverunt, donec aliquam compoſi-

tionem facerent: sed si Peloponnesii agrum prius irrupissent, eos eductos occidere. In Pylo autem praesidium collocarunt. Et Messenii, qui Naupacti erant, huc, ut in patriam suam (Pylus enim est in eo agro, qui quondam Messeniorum fuit) ex suorum civium numero missis, qui *ad rem gerendam* maxime idonei erant, agrum Laconicum latrociniis infestabant, maximisque maleficiis afficiebant, quod eadem lingua uterentur. Lacedaemonii vero, quod superiore tempore latrociniorum exercendorum, et hujusmodi belli imperiti essent, simul etiam quod sui servi ad hostem transfugerent, veriti ne gravior aliqua rerum novarum molitio contra se in suo agro fieret, *haec* non facile ferebant; sed, quamvis Athenienſibus manifesti esse nollent, *tamen* legatos ad eos mittebant, et Pylum et captivos recipere conabantur. At illi majora affectabant, et cum saepius *ad eos* proficiscerentur, ipsos re infecta remittebant. Atque haec quidem circa Pylum gesta sunt.

42. Eadem aestate, statim post haec, A-

Πελοποννήσιοι πρὸ τούτου ἐς τὴν γῆν ἐσβάλωσιν, ἐξαγαγόντες ἀποκλεῖναι. τῆς δὲ Πύλου φυλακὴν κατεσήσαντο· καὶ οἱ ἐκ τῆς Ναυπάκτου Μεσσήνιοι, ὡς ἐς πατρίδα αὐτὴν (ἔστι γὰρ ἡ Πύλος τῆς Μεσσηνίδος ποτὲ οὔσης γῆς) πέμψαντες σφῶν αὐτῶν τοὺς ἐπιτηδειοτάτους, ἐλήϊζόν τε τὴν Λακωνικὴν καὶ πλεῖστα ἔβλαπτον, ὁμόφωνοι ὄντες. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι, ἀμαθεῖς ὄντες ἐν τῷ πρὶν χρόνῳ λῃστείας, καὶ τοῦ τοιούτου πολέμου, τῶν τε Εἱλώτων αὐτομολούντων, καὶ φοβούμενοι μὴ καὶ ἐπὶ μακρότερον σφίσι τὶ ἐπιτειχισθῇ τῶν καλὰ τὴν χώραν, οὐ ῥᾳδίως ἔφερον, ἀλλὰ, καίπερ οὐ βουλόμενοι ἔνδηλοι εἶναι τοῖς Αθηναίοις, ἐπρεσβεύοντο παρ' αὐτούς, καὶ ἐπειρῶντο τήν τε Πύλον καὶ τοὺς ἄνδρας κομίζεσθαι. οἱ δὲ μειζόνων τε ὠρέγοντο, καὶ πολλάκις φοιτώντων, αὐτοὺς ἀπράκτους ἀπέπεμπον. ταῦτα μὲν τὰ περὶ Πύλον γενόμενα.

μϛ'. Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους μετὰ ταῦτα

εὐθὺς Αθηναῖοι ἐς τὴν Κορινθίαν ἐςράτευσαν ναυσὶν ὀγδοήκονλα, καὶ διχιλίοις ὁπλίταις ἑαυλῶν, καὶ, ἐν ἱππαγωγοῖς ναυσὶ, διακοσίοις ἱππεῦσιν. ἠκολούθων δὲ καὶ τῶν ξυμμάχων Μιλήσιοι, καὶ Ανδριοι, καὶ Καρύςιοι. ἐςραλήγει δὲ Νικίας ὁ Νικηράτου, τρίτος αὐτός. πλέονλες δὲ ἅμα ἕῳ, ἔχον μεταξὺ Χερσονήσου τε καὶ Ῥείτου, ἐς τὸν αἰγιαλὸν τοῦ χωρίου ὑπὲρ οὗ ὁ Σολύγιος λόφος ἐςίν· ἐφ' ὃν Δωριῆς τοπάλαι ἱδρυθέντες, τοῖς ἐν τῇ πόλει Κορινθίοις ἐπολέμουν, ὅσιν Αἰολεῦσι. καὶ κώμη νῦν ἐπ' αὐτοῦ Σολύγεια καλουμένη ἐςίν. ἀπὸ δὲ τοῦ αἰγιαλοῦ τούτου ἔνθα αἱ νῆες καλέχον, ἡ μὲν κώμη αὕτη δώδεκα ςαδίους ἀπέχει. ἡ δὲ Κορινθίων πόλις, ἑξήκονλα. ὁ δὲ ἰσθμὸς, εἰκοσι. προπυθόμενοι δὲ Κορίνθιοι ἐξ Αργους ὅτι ἡ ςραλιὰ ἥξει τῶν Αθηναίων, ἐκ πλείονος ἐβοήθησαν ἐς ἰσθμὸν πάνλες, πλὴν τῶν ἔξω ἰσθμοῦ, καὶ ἐν Αμπρακίᾳ καὶ ἐν Λευκαδίᾳ ἀπήεσαν αὐτῶν πενλακόσιοι φρουροί· οἱ

henienſes in agrum Corinthium profecti
unt, cum octoginta navibus, et duobus mil-
ibus gravis armaturae militum nominis At-
ici, et cum ducentis equitibus, qui in hip-
aginibus vehebantur. Eos autem comita-
antur ex ſociis Mileſii, Andrii, et Caryſtii.
His autem praeerat Nicias Nicerati *filius*,
um duobus collegis. Primo autem dilucu-
navigantes inter Cherroneſum et Rhei-
m appulerunt ad littus loci, ſuper quem
us eſt Solygius collis. In quo Dorienſes
im ſedibus poſitis, bellum faciebant Co-
nthiis, qui in urbe habitabant et Aeolen-
s erant. Et ſuper ipſum nunc exſtat ca-
llum, nomine Solygia. ab hoc autem lit-
re, ad quod naves appulerunt, hoc caſtel-
m diſtat duodecim ſtadiis: Corinthus vero,
xaginta: Iſthmus vero, viginti. Corinthii
ro, cum multo ante de claſſis Atticae ad-
ntu nuntios Argis allatos accepiſſent, om-
s, praeter illos, qui ſunt extra Iſthmum,
Iſthmum tutandum convenerunt; et ex
rum numero quingenti praeſidiarii mili-
in Ambraciam et Leucadiam abierunt.

Caeteri vero frequentibus copiis obſerva-
bant, quonam Athenienſes eſſent appulſuri.
Sed cum illi noctu clam appuliſſent, et ſig-
na ipſis ſublata fuiſſent, relicta ſuorum di-
midia parte ad Cenchream, ſi forte Athe-
nienſes adverſus Crommyonem irent, ſui
auxilium propere tulerunt.

43. Et Battus quidem, alter e ducibus
(duo enim proelio interfuerunt) aſſumta co-
horte contendit ad Solygiam caſtellum, ta-
taturus illud, quod nullis muris erat cin-
ctum. cum reliquis vero Lycophron ma-
nus cum hoſte conſeruit. Et primum qui-
dem Corinthii in dextrum Athenienſium
cornu, quod ſtatim ante Cherroneſum in
terram deſcenderat, impetum fecerunt: de-
inde vero, et in reliquas *eorum* copias. a-
ſperumque proelium, totumque cominus
commiſſum. Et dextrum quidem Athenien-
ſium et Caryſtiorum cornu (hi enim in aci
poſtremi erant) Corinthios excepit, aegre
que repulit. Illi vero, cum ad maceriam
recepiſſent (totus enim ille locus acclivis

ἢ ἄλλοι πανδημεὶ ἐπετήρουν τὸς Αθηναίους οἳ καλαχήσουσιν. ὡς δὲ αὐτὸς ἔλαθον κύκλος καταπλεύσανλες, κὴ τὰ σημεῖα αὐτοῖς ἤρθη, καταλιπόνλες τὸς ἡμίσεις αὐτῶν ἐν Κεγχρειᾷ, ἣν ἄρα οἱ Αθηναῖοι ἐπὶ τὸν Κρομμύωνα ἴωσιν, ἐβοήθουν κατὰ κράτος.

μγ'. Καὶ Βάτλος μὲν ὁ ἕτερος τῶν στρατηγῶν (δύο γὰρ ἦσαν ἐν τῇ μάχῃ οἱ Λακεδαιμόνιοι) λαβὼν λόχον, ἦλθεν ἐπὶ τὴν Σολυγειαν κώμην, Φυλάξων ἀτείχιστον οὖσαν. Λυκόφρων δὲ τοῖς ἄλλοις ξυνέβαλε. καὶ πρῶτα μὲν τῷ δεξιῷ κέρᾳ τῶν Αθηναίων εὐθὺς ἀποβεβηκότι πρὸ τῆς Χερρονήσου, οἱ Κορίνθιοι ἐπέκειντο. ἔπειτα δὲ κὴ τῷ ἄλλῳ στρατεύματι. κὴ ἦν ἡ μάχη καρτερὰ, καὶ ἐν χερσὶ πᾶσα. κὴ τὸ μὲν δεξιὸν κέρας τῶν Αθηναίων κὴ Καρυστίων (ἔστοι γὰρ παρατεταγμένοι ἦσαν ἔσχατοι) ἐδέξαντό τε τὸς Κορινθίους, καὶ ἔωσαντο μόλις· οἱ δὲ, ὑπερχωρήσαντες πρὸς αἵμασιὰν (ἦν γὰρ τὸ

χωρίον πρόσανλες πᾶν) βάλλονλες τοῖς λί-
θοις καθύπερθεν ὄνλες, κ) παιωνίσανλες, ἐπή-
εσαν αὖθις. δεξαμένων δὲ τῶν Αθηναίων,
ἐν χερσὶν πάλιν ἦν ἡ μάχη. λόχος δέ τις
τῶν Κορινθίων ἐπιβοηθήσας τῷ εὐωνύμῳ κέ-
ρᾳ ἑαυλῶν, ἔτρεψε τῶν Αθηναίων τὸ δεξι-
ὸν κέρας, κ) ἐπεδίωξεν ἐς τὴν θάλασσαν.
πάλιν δὲ ἀπὸ τῶν νεῶν ἀνέστρεψαν οἵτε Α-
θηναῖοι κ) οἱ Καρύστιοι. τὸ δὲ ἄλλο στρα-
τόπεδον ἀμφοτέρωθεν ἐμάχετο συνεχῶς,
μάλιστα δὲ τὸ δεξιὸν κέρας τῶν Κορινθίων,
ἐφ' ᾧ ὁ Λυκόφρων ὢν καὶ τὸ εὐώνυμον τῶν
Αθηναίων ἡμύνελο. ἤλπιζον γὰρ αὐτοὺς ἐ-
πὶ τὴν Σολύγειαν κώμην πειράσειν.

μδ'. Χρόνον μὲν δὴ πολὺν ἀντεῖχον, κα
ἐνδιδόνλες ἀλλήλοις· ἔπειλα (ἦσαν γὰρ τῶν
Αθηναίοις οἱ ἱππεῖς ὠφέλιμοι ξυμμαχή-
μενοι, τῶν ἑτέρων οὐκ ἐχόντων ἵππους) ἐ-
τράπονλο οἱ Κορίνθιοι, κ) ὑπεχώρησαν πρὸς
τὸν λόφον· κ) ἔθεντο τὰ ὅπλα, κ) οὐκέ-
καλέβαινον, ἀλλ' ἡσύχαζον. ἐν δὲ τῇ τρο-

rat) ſuperne lapidibus hoſtem inferius exi-
ſtentem petebant; cumque paeana cecini-
ſſent, *eum* rurſus invaſerunt. cum autem A-
thenienſes *eos* excepiſſent, pugna iterum co
minus committi coepta eſt. Quaedam au
tem Corinthiorum cohors ſiniſtro ſuorum
cornu ſubſidio profecta, dextrum Athenien-
ſium cornu in fugam vertit, et ad mare us-
que perſequuta eſt. Rurſus autem et Athe-
nienſes et Caryſtii a navibus ſunt reverſi. Re-
liquus vero exercitus utrinque continenter
dimicabat; praecipue vero dextrum Corin-
thiorum cornu, in quo ſtans Lycophron, ſi-
niſtro Athenienſium reſiſtebat. ſuſpicaba-
tur enim eos Solygiam caſtellum tentaturos.

44. Diu igitur pugnae labores ſuſtinue-
runt, neutri alteris cedentes. Tandem vero
(Athenienſibus enim equites, qui in ipſa
pugna eos juvabant, magno uſui erant, cum
alteri nullum equitatum haberent) Corin-
thii in fugam verſi ſunt, et in collem ſe re-
ceperunt. Et *in eo* caſtra poſuerunt, nec
amplius deſcendebant: ſed quieſcebant. In

hac autem fuga, in dextro cornu, plerique ipſorum, et Lycophron dux, obierunt. Reliquus vero exercitus, hoc modo; neque hoſte vehementer inſequente, neque effuſa fuga, poſtquam per vim fuit coactus, in excelſa loca ſe recepit, ibique caſtra poſuit. Athenienſes vero, cum *hoſtes* ad proelium contra ipſos non amplius prodirent, aliena cadavera ſpoliarunt, et ſuorum ſuſceperunt, et trophaeum continuo ſtatuerunt. Porro illi dimidiae Corinthiorum parti, quae in Cenchrea praeſidii cauſa manebat, ne *Athenienſes* adverſus Crommyonem navigarent, hoc proelium non erat manifeſtum, propter montem Oneium. Sed ubi pulverem conſpexit, et *rem* cognovit, opem *ſuis* confeſtim tulit. Venerunt etiam auxilio ex urbe Corinthii ſenes, cum intellexiſſent id, quod acciderat. Quos univerſos conſpicati Athenienſes in ſe tendentes, ratique auxilium a vicinis Peloponneſiorum civitatibus miſſum contra ſe venire, celeriter ad naves ſe receperunt, habentes ſpolia, et ſuorum cadave-

πῇ ταύτῃ, καὶ τὸ δεξιὸν κέρας οἱ πλεῖστοί τε ἀπέθανον αὐτῶν, καὶ Λυκόφρων ὁ στρατηγός. ἡ δὲ ἄλλη στρατιὰ, τούτῳ τῷ τρόπῳ· ὃ καὶ διῶξιν πολλὴν, ὑδὲ ταχείας φυγῆς γενομένης, ἐπεὶ ἐβιάθη, ἐπαναχωρήσασα πρὸς τὰ μετέωρα ἱδρύθη. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι, ὡς ὑκέτι αὐτοῖς ἐπήεσαν ἐς μάχην, τούς τε ἀλλοτρίους νεκροὺς ἐσκύλευον, καὶ τοὺς ἑαυτῶν ἀνῃροῦντο, τροπαῖόν τε εὐθέως ἔστησαν. τοῖς δ' ἡμίσεσι τῶν Κορινθίων, οἳ ἐν τῇ Κεγχρειᾷ ἐκάθηντο φύλακες, μὴ ἐπὶ τὸν Κρομμύωνα πλεύσωσι, τούτοις οὐ καλάθηλος ἡ μάχη ἦν ὑπὸ τῷ ὄρει τῷ Ονείῳ· κονιορτὸν δὲ ὡς εἶδον, καὶ ὡς ἔγνωσαν, ἐβοήθουν εὐθύς. ἐβοήθησαν δὲ καὶ οἱ ἐκ τῆς πόλεως πρεσβύτεροι τῶν Κορινθίων, αἰσθόμενοι τὸ γεγενημένον. ἰδόντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι ξύμπαντας αὐτοὺς ἐπιόντας, καὶ νομίσαντες τῶν ἐγγὺς ἀσυγειτόνων Πελοποννησίων βοήθειαν ἐπιέναι, ἀνεχώρουν κατὰ τάχος ἐπὶ τὰς ναῦς, ἔχοντες τὰ σκυλεύματα, καὶ

τὺς ἑαυτῶν νεκροὺς, πλὴν δυεῖν, ὃς ἐγκατέλιπον, μὴ δυνάμενοι εὑρεῖν. καὶ ἀναβάντες ἐπὶ τὰς ναῦς, ἐπεραιώθησαν ἐς τὰς ἐπικειμένας νήσους· ἐκ δ' αὐτῶν ἐπικηρυκευσάμενοι, τὺς νεκρὺς, οὓς ἐγκατέλιπον, ὑποσπόνδους ἀνείλοντο. ἀπέθανον δὲ Κορινθίων μὲν ἐν τῇ μάχῃ δώδεκα καὶ διακόσιοι, Αθηναίων δὲ, ὀλίγῳ ἐλάσσους πεντήκοντα.

μέ. Ἄραντες δὲ ἐκ τῶν νήσων οἱ Αθηναῖοι, ἔπλευσαν αὖθημερὸν ἐς Κρομμύωνα τῆς Κορινθίας. ἀπέχει δὲ τῆς πόλεως εἴκοσι καὶ ἑκατὸν σταδίους, καὶ καθορμισάμενοι τήν τε γῆν ἐδήωσαν, καὶ τὴν νύκτα ηὐλίσαντο. τῇ δ' ὑστεραίᾳ παραπλεύσαντες ἐς τὴν Επιδαυρίαν πρῶτον, καὶ ἀπόβασίν τινα ποιησάμενοι, ἀφίκοντο ἐς Μεθώνην τὴν μεταξὺ Επιδαύρου καὶ Τροιζῆνος. καὶ ἀπολαβόντες τὸν τῆς Χερρονήσου ἰσθμὸν, ἐτείχισαν, ἐν ᾧ ἡ Μεθώνη ἐστί. καὶ φρούριον καταστησάμενοι, ἐλήστευον τὸν ἔπειτα χρό-

ra, duobus exceptis, quae reliquerunt, quod ea reperire non potuiſſent. Cum autem naves conſcendiſſent, ad inſulas adjacentes trajecerunt. Hinc autem miſſo caduceatore, ſuorum cadavera, quae reliquerant, fide publica interpoſita receperunt. In hoc autem proelio, ex Corinthiis quidem, ceciderunt ducenti et duodecim; ex Athenienſibus vero, paulo minus quinquaginta.

45. Athenienſes autem ex iſtis inſulis profecti eodem die ad agri Corinthii Crommyonem navigarunt. (abeſt autem ab urbe centum et viginti ſtadiis.) et cum *eo appuliſſent*, agrum vaſtarunt, ibique caſtris poſitis pernoctarunt. Poſtridie vero maritimam oram legentes primum in Epidaurium agrum iverunt, et exſcenſu ex navibus in nonnullas ejus partes facto, Methonem venerunt, quae inter Epidaurum et Troezenem eſt ſita. et Cherroneſi Iſthmum, in quo eſt Methone, ab utraque littoris parte complexi, muro cingere coeperunt: impoſitoque praeſidio, poſtea Troezenium, et Halien-

ſem, et Epidaurium agrum latrociniis infeſtabant. Poſtquam autem abſoluto muro locum illum muniverunt, navibus domum redierunt.

46. Per idem tempus, quo haec gerebantur, Eurymedon etiam et Sophocles, qui e Pylo cum Athenienſium claſſe in Siciliam proficiſcebantur, cum Corcyram perveniſſent, una cum urbis incolis bellum intulerunt Corcyraeis; qui ſedes in Iſtone monte poſuerant; qui tunc, poſt ſeditionem *eo* profecti, agro potiebantur, et *adverſae factioni* multa damna dabant. Illos igitur adorti, munitionem quidem ceperunt: homines vero, *qui in ea erant*, uno agmine in editum quendam locum fuga ſe receperunt, et *cum Athenienſibus* compoſitionem hac conditione fecerunt; ut auxiliarios quidem milites *ipſis* traderent, de ſe vero, poſt arma tradita, Athenienſis populus arbitratu ſuo ſtatueret. Duces autem *Athenienſium* ipſos, fide publica interpoſita, in inſulam Ptychiam aſſervandos transportarunt, donec Athenas mitterentur; ita tamen, ut, ſi quis aufugiens deprehenſus fuiſſet, fides, quae data fuerat,

ν τήν τε Τροιζηνίαν γῆν, κ) Ἁλιάδα, κ) Ἐπιδαυρίαν. ταῖς δὲ ναυσὶν (ἐπειδὴ ἐξεπείχισαν τὸ χωρίον) ἀπέπλευσαν ἐπ' οἴκου.

μϛ'. Καλὰ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον καθ' ν ταῦτα ἐγίγνελο, κ) Εὐρυμέδων, κ) Σοφοκλῆς, ἐπειδὴ ἐκ τῆς Πύλυ ἀπῆραν ἐς τὴν Σικελίαν ναυσὶν Αθηναίων, ἀφικόμενοι ἐς Κέρκυραν, ἐστράτευσαν μετὰ τῶν ἐκ τῆς πόλεως ἐπὶ τοὺς ἐν τῷ ὄρει τῆς Ἰσώνης Κερκυραίων καθιδρυμένυς, οἳ τότε μελὰ τὴν ράσιν διαβάνλες ἐκράτυν τε τῆς γῆς, καὶ πολλὰ ἔβλαπλον. προσβαλόνλες δὲ, τὸ μὲν τείχισμα εἷλον· οἱ δὲ ἄνδρες καταπεφευγότες ἀθρόοι πρὸς μετέωρόν τι, ξυνέβησαν ὥςε τὺς μὲν ἐπικύρυς παραδῦναι, περὶ δὲ ἑνῶν τὰ ὅπλα παραδόνλων τὸν Αθηναίων δῆμον διαγνῶναι. κ) αὐτὺς ἐς τὴν νῆσον οἱ στρατηγοὶ τὴν Πτυχίαν ἐς φυλακὴν διεκόμισαν ὑποσπόνδυς, μέχρις ἓ Αθήναζε πεμφθῶσιν· ὥςε ἄν τις ἄλῳ ἀποδιδράσκων, ἄ-

πασι λέλυσθαι τὰς σπονδάς. οἱ δὲ τῶ δή-
μω προσάται τῶν Κερκυραίων, δεδιότες μή
οἱ Αθηναῖοι τὺς ἐλθόντας ὐκ ἀποκτείνωσι,
μηχανῶνται τοιόνδε τι. τῶν ἐν τῆ νήσω
πείθουσί τινας, ὀλίγους ὑποπέμψαντες φί-
λους, καὶ διδάξαντες, ὡς κατ' εὔνοιαν δῆθεν,
λέγειν ὅτι κράτιστον αὐτοῖς εἴη ὡς τάχι-
στα ἀποδιδράναι, πλοῖον δέ τι αὐτοὶ ἑτοι-
μάσειν. μέλλειν γὰρ δὴ τὺς στρατηγὺς τῶν
Αθηναίων παραδώσειν αὐτοὺς τῷ δήμῳ
τῶν Κερκυραίων.

μζ'. Ὡς δὲ ἔπεισαν, καὶ μηχανησαμέ-
νων τὸ πλοῖον, ἐκπλέοντες ἐλήφθησαν, ἐλέ-
λυντό τε αἱ σπονδαὶ, καὶ τοῖς Κερκυραί-
οις παρεδίδοντο οἱ πάντες. ξυνελάβοντο δὲ
τοῦ τοιούτου οὐχ ἥκιστα, ὥστε ἀκριβῆ τὴν
πρόφασιν γενέσθαι, καὶ τὺς τεχνησαμένους
ἀδεέστερον ἐγχειρῆσαι, οἱ στρατηγοὶ τῶν Α-
θηναίων, κατάδηλοι ὄντες τὺς ἄνδρας μὴ
ἂν βέλεσθαι ὑπ' ἄλλων κομισθέντας, διότι
αὐτοὶ ἐς Σικελίαν ἔπλεον, τὴν τιμὴν τοῖς

mnibus esset irrita. Verum primores populi Corcyraei, veriti, ne Athenienses hos *Athenas* profectos non interficerent, hujusmodi fraudem moliuntur. Nonnullis illorum, qui in insula *Ptychia* servabantur, persuadent, aliquot ex amicis submissis, et monitis, ut quasi benevolentia dicerent, e re ipsorum maxime esse, ut primo quoque tempore fugam capesserent, se vero navigium aliquod praeparaturos: Athenienſium enim duces, ipsos populo Corcyraeo tradere statuisse.

47. Cum autem *hoc illis* persuasissent, et navigium per insidias parassent, *illi illinc* discedentes, intercepti sunt, atque fides data *tunc* irrita fuit, et universi populo Corcyraeo traditi fuerunt. Ad hanc autem rem peragendam *Corcyraeos* in primis adjuverunt ipsi Athenienſium duces, ut certa minimeque dubia causa videretur *illis, qui in insula erant;* et qui fraudem commenti fuerant, eam confidentius aggrederentur: quippe qui aperte prae se ferrent, se nolle viros istos *captivos* ab aliis *Athenas* delatos (ipsi enim in Siciliam navigabant) decus et

gloriam illis comparare, qui *eos illuc* deportaſſent. Hos autem acceptos Corcyraei in magno carcere concluſerunt. Poſtea vero eos eductos vicenos traducebant per medios binos ordines militum armatorum, qui hinc inde inſtructi erant, et qui ipſos inter ſe colligatos caeſim punctimque vulnerabant, ſicubi quis ſuum inimicum aſpexiſſet. Et lictores proſequentes eos urgebant, qui tardius progrederentur.

48. Atque hunc in modum eductos trucidarunt ad ſexaginta; quod illos latebat, qui in carcere reliqui erant. Exiſtimabant enim ſuos ſocios ab inimicis ex carcere eductos alio traduci. Cum autem *hoc* reſciviſſent, et ex quodam intellexiſſent, *tunc* Athenienſes implorare ac orare coeperunt, ut, ſi voluntas eorum ferret, ipſi ſe occiderent; nec amplius ex carcere exire volebant, et dicebant, ſe pro viribus non permiſſuros, ut quisquam *illuc* ingrederetur. Corcyraei vero ne ipſi quidem per fores irrumpere in animo habebant: ſed cum carceris tectum conſcendiſſent, et lacunar revulſiſſent, te-

γσι προσποιῆσαι. παραλαβόντες δὲ αὐτὺς
Κερκυραῖοι, ἐς οἴκημα μέγα καθεῖρξαν·
αὶ ὕστερον ἐξάγοντες κατὰ εἴκοσιν ἄνδρας,
ῆγον διὰ δυεῖν στοίχοιν, ὁπλιτῶν ἑκατέ-
ωθεν παρατεταγμένων, δεδεμένυς τε πρὸς
λλήλυς, κὴ παιομένυς, κὴ κεντυμένυς ὑπὸ
τῶν παρατεταγμένων, εἴπυ τὶς τινὰ ἴδοι
χθρὸν ἑαυτῦ· μαστιγοφόροι τε παριόντες
πελάχυνον τῆς ὁδῦ τὺς χολαίτερον προσ-
όντας.

μή. Καὶ ἐς μὲν ἄνδρας ἑξήκοντα ἔλα-
ον τὺς ἐν τῷ οἰκήματι τύτῳ τῷ τρόπῳ
ξαγαγόντες, καὶ διαφθείραντες. ᾤοντο γὰρ
ὐτὺς μεταστήσαντάς τοι, ἄλλοσε ἄγειν.
ὡς δὲ ἤσθοντο, καί τις αὐτοῖς ἐδήλωσε, τύς
τε Ἀθηναίυς ἐπεκαλοῦντο, καὶ ἐκέλευον
σφᾶς εἰ βύλονται αὐτὺς διαφθείρειν. ἔκ τε
τῦ οἰκήματος ὑκέτι ἤθελον ἐξιέναι, ὑδ' ἐσι-
έναι ἔφασαν κατὰ δύναμιν περιόψεσθαι ὑ-
δένα· οἱ δὲ Κερκυραῖοι καλὰ μὲν τὰς θύρας
ὐδ' αὐτοὶ διενοῦντο βιάζεσθαι, ἀναβάντες

δὲ ἐπὶ τὸ τέγος τῦ οἰκήματος, ϗ διελών-
τες τὴν ὀροφὴν, ἔβαλλον τῷ κεράμῳ κα
ἐτόξευον κάτω. οἱ δὲ ἐφυλάσσοντό τε ὡ
ἠδύναντο, ϗ ἅμα οἱ πολλοὶ σφᾶς αὐτὺς δι-
έφθειρον, ὁϊσῦς τε, ὃς ἀφίεσαν ἐκεῖνοι, ἐς
τὰς σφαγὰς καθιέντες, ϗ ἐκ κλινῶν τινῶν,
αἳ ἔτυχον αὐτοῖς ἐνοῦσαι, τοῖς σπάρτοις,
ϗ ἐκ τῶν ἱματίων παραρήματα ποιῦντες,
ἀπαγχόμενοι, παντὶ τρόπῳ τὸ πολὺ τῆς
νυκτὸς (ἐπεγένετο γὰρ νὺξ τῷ παθήματι)
ἀναδοῦντες σφᾶς αὐτὺς, ϗ βαλλόμενοι ὑπὸ
τῶν ἄνω, διεφθάρησαν. ϗ αὐτὺς οἱ Κερκυ-
ραῖοι, ἐπειδὰν ἡμέρα ἐγένετο, φορμηδὸν ἐπὶ
ἁμάξας ἐπιβαλόντες, ἀπήγαγον ἔξω τῆς
πόλεως. τὰς δὲ γυναῖκας, ὅσαι ἐν τῷ τει-
χίσματι ἑάλωσαν, ἠνδραποδίσαντο. τοι-
ῦτῳ μὲν τρόπῳ οἱ ἐκ τῦ ὄρους Κερκυραῖοι
ὑπὸ τῦ δήμυ διεφθάρησαν. ϗ ἡ στάσις πολ-
λὴ γενομένη ἐτελεύτησεν ἐς τῦτο, ὅσα γε
κατὰ τὸν πόλεμον τόνδε. οὐ γὰρ ἔτι ἦν
ὑπόλοιπον τῶν ἑτέρων ὅ, τι ϗ ἀξιόλογον. οἱ

ulis et ſagittis eos petebant, qui infra e-
ant. Illi vero ſe protegebant ut poterant,
uinetiam ipſorum multi ſibi manus violen-
s attulerunt, partim ſagittas ab hoſte miſ-
s jugulis imprimentes, partim lectorum
orum, qui illic ipſis erant, funibus, par-
im reſtibus, quas ex ſuis veſtibus a ſe lace-
atis fecerant, ſe ipſos ſtrangulantes, omni
enique ratione magnam partem noctis (nox
nim huic cladi intervenit) ſe ipſos laqueis
ffocantes, et ab illis, qui in ſuperiore tec-
parte ſtabant, telis petiti, penitus perie-
unt. Cum autem dies illuxiſſet, Corcyraei
os acervatim in plauſtra conjectos extra ur-
em portarunt. Ipſorum vero uxores, quot-
uot in munitione captae fuerunt, in ſervi-
utem redegerunt. Hoc igitur modo Corcy-
aei, qui ſedes in monte poſuerant, a popu-
o funditus perditi fuerunt. Haec autem
ditio, quae magna fuit, hunc habuit exi-
um, quatenus ad hoc bellum pertinet. Ne-
ue enim quod reliquum erat ex aliis, ejus-
odi erat, ut mentione dignum ſit. Athe-

nienſes autem, cum in Siciliam, quo primum navigationem inſtituerant, pervenissent, cum illius loci ſociis bellum administrabant.

49. Athenienſes vero, qui Naupacti erant, et Acarnanes, aeſtate jam extrema, cum exercitu profecti, Anactorium, Corinthiorum urbem in ipſo Ambracii ſinus oſtio ſitam, per proditionem ceperunt. Corinthiis autem illinc ejectis, ipſi Acarnanes locum tenuerunt, colonis ex omnibus Acarnaniae partibus eo miſſis. Et haec aeſtas exiit.

50. Sequente hyeme, Ariſtides Archippi *filius*, unus e ducibus Atticae claſſis ad ſocios pecuniae cogendae cauſa miſſae, Artaphernem virum Perſam, qui a *Perſarum* Rege miſſus Lacedaemonem proficiſcebatur, ad Eïonem, quae ad Strymonem eſt ſita, comprehendit. Quo *Athenas* deducto Athenienſes epiſtolas ex Aſſyriis litteris in *Graecum ſermonem* converſas legerunt. Quarum, cum alia multa ad Lacedaemonios ſcri

ε Αθηναῖοι ἐς τὴν Σικελίαν, ἵναπερ το-
ρῶτον ὥρμηντο, ἀποπλεύσαντες, μετὰ τῶν
κεῖ ξυμμάχων ἐπολέμων.

μθ'. Καὶ οἱ ἐν τῇ Ναυπάκτῳ Αθη-
αῖοι, καὶ Ακαρνᾶνες, ἅμα τελευτῶντος τοῦ
έρους, στρατευσάμενοι, Ανακτόριον, Κορινθίων πόλιν, ἣ κεῖται ἐπὶ τῷ στόματι τοῦ
μπρακικοῦ κόλπου, ἔλαβον προδοσίᾳ· καὶ
πέμψαντες Κορινθίους αὐτοὶ Ακαρνᾶνες
κήτορας ἀπὸ πάντων, ἔσχον τὸ χωρίον.
τὸ θέρος ἐτελεύτα.

ν'. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου χειμῶνος, Αρι-
θόης ὁ Αρχίππου, εἷς τῶν ἀργυρολόγων
ῶν Αθηναίων στρατηγὸς αὖ ἐξεπέμφθησαν
ὸς τοὺς ξυμμάχους, Αρταφέρνην ἄνδρα
έρσην παρὰ βασιλέως πορευόμενον ἐς Λα-
αίμονα ξυλλαμβάνει ἐν Ηιόνι τῇ ἐπὶ
τρυμόνι. καὶ αὐτοῦ κομισθέντος, οἱ Αθη-
αῖοι τὰς μὲν ἐπιστολὰς μεταγραψάμενοι
τῶν Ασσυρίων γραμμάτων, ἀνέγνωσαν·
αἷς, πολλῶν ἄλλων γεγραμμένων, κε-

φάλαιον ἦν πρὸς Λακεδαιμονίους, οὐ γιγνώ-
σκειν ὅ, τι βούλονται. πολλῶν γὰρ ἐλθόν-
των πρέσβεων, ὐδένα ταυτὰ λέγειν. εἰ ἔν
τι βούλονται σαφὲς λέγειν, πέμψαι μετὰ
τοῦ Πέρσου ἄνδρας ὡς αὐτόν. τὸν δὲ Αρτα-
φέρνην ὕστερον οἱ Αθηναῖοι ἀποστέλλουσι τρι-
ήρει ἐς Εφεσον, καὶ πρέσβεις ἅμα· οἱ πυθό-
μενοι αὐτόθι βασιλέα Αρταξέρξην τὸν Ξέρ-
ξου νεωστὶ τεθνηκότα (καὶ γὰρ τοῦτον τὸν
χρόνον ἐτελεύτησεν) ἐπ' οἴκου ἀνεχώρησαν.

να'. Τοῦ δ' αὐτοῦ χειμῶνος καὶ Χῖοι τὸ
τεῖχος περιεῖλον τὸ καινὸν, κελευσάντων
Αθηναίων, καὶ ὑποπτεύσαντες ἐς αὐτοὺς τι
νεωτερίειν· ποιησάμενοι μέντοι πρὸς Αθη-
ναίους πίστεις καὶ βεβαιότητα, ἐν τῶν δυναίων
μηδὲν περὶ σφᾶς νεώτερον βουλεύσειν. καὶ
χειμὼν ἐτελεύτα, καὶ ἕβδομον ἔτος τῷ πο-
λέμῳ ἐτελεύτα τῷδε, ὃν Θουκυδίδης ξυνέ-
γραψε.

νϐ'. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου θέρους, εὐθὺς
τοῦ τε ἡλίου ἐκλιπές τι ἐγένετο περὶ νου-

berentur, ſumma haec erat: Neſcire ſe quid illi vellent. nam cum multi legati venirent, nullum eadem dicere. Si quid igitur aperte dicere vellent, cum hoc Perſa viros ad ſe mitterent. Artaphernem vero poſtea Athenienſes una cum legatis triremi vectum Epheſum miſerunt. Qui, cum illic intellexiſſent, Artaxerxem Xerxis filium nuper obiiſſe (nam per id tempus diſceſſerat) domum redierunt.

51. Eadem hyeme, Chii novum murum Athenienſium juſſu demoliti ſunt, quod eos aliquid novi contra ſe moliri ſuſpicarentur. hoc tamen fecerunt adhibita firma cautione, quantum fieri poterat, ne Athenienſes quicquam de priſtino *ſuae* civitatis ſtatu innovarent. Atque haec hyems exiit, ſimul etiam belli, quod Thucydides conſcripſit, ſeptimus annus exceſſit.

52. Aeſtatis autem inſequentis initio ſtatim circa novilunium ſol ex parte defecit,

ejusdemque menſis initio terrae-motus exſtitit. Et Mitylenaei, aliique Lesbii exſules, quorum plerique ex continente venerant, auxiliis ex Peloponneſo mercede conductis, et manu illinc collecta, Rhoetium occupant. Et acceptis duobus Phocaïcorum ſtaterum millibus, *ipſum incolis* rurſus reddiderunt, nulla injuria facta. Poſtea vero, cum copias adverſus Antandrum duxiſſent, urbem interveniente proditione ceperunt. Eorum autem propoſitum erat, cum alias civitates, quae Actaeae vocantur, quas prius poſſidentibus Mitylenaeis Athenienſes tenebant, in libertatem vindicare, tum vero omnium maxime Antandrum. Ubi autem eam muniſſent, (nam aedificandarum navium facultas, propter lignorum copiam, et Idam impendentem, illic ipſis erat) cum reliquo etiam apparatu inde proficiſcentes, Lesbum vicinam infeſtare, et in ſuam poteſtatem redigere Aeolica oppida, quae in continente erant. Et hi quidem haec facere conſtituerant.

μηνίαν· καὶ τῷ αὐτῷ μηνὸς ἑσαμένῳ ἔσεισε· καὶ οἱ Μιτυληναίων φυγάδες καὶ τῶν ἄλλων Λεσβίων, ὁρμώμενοι οἱ πολλοὶ ἐκ τῆς ἠπείρου, καὶ μισθωσάμενοι ἔκ τε Πελοποννήσου πικυρικὸν, καὶ αὐτόθεν ξυναγείραντες, αἱροῦσι Ῥοιτίον· καὶ λαβόντες διχιλίους σατῆρας Φωκαΐτας, ἀπέδοσαν πάλιν, μηδὲν ἀδικήσαντες. καὶ μετὰ τοῦτο, ἐπὶ Αντανδρον στρατεύσαντες, προδοσίας γενομένης λαμβάνουσι τὴν πόλιν. καὶ ἦν αὐτῶν ἡ διάνοια, τάς τε ἄλλας πόλεις τὰς Ακταίας καλουμένας, ἃς πρότερον Μιτυληναίων νεμομένων Αθηναῖοι εἶχον, ἐλευθερῶν, καὶ πάντων μάλιστα τὴν Αντανδρον. καὶ κρατυνάμενοι αὐτὴν ναῦς τε γὰρ εὐπορία ἦν ποιεῖσθαι αὐτόθεν, ξύλων ὑπαρχόντων, καὶ τῆς Ιδης ἐπικειμένης) καὶ τῇ ἄλλῃ παρασκευῇ ῥᾳδίως ἀπ' αὐτῆς ὁρμώμενοι, τήν τε Λέσβον ἐγγὺς οὖσαν κακώσειν, καὶ τὰ ἐν τῇ ἠπείρῳ Αἰολικὰ πολίσματα χειρώσεσθαι. καὶ οἱ μὲν ταῦτα παρασκευάζεσθαι ἔμελλον.

νγ'. Αθηναῖοι δὲ, ἐν τῷ αὐτῷ θέρει, ἑξήκοντα ναυσὶ καὶ διχιλίοις ὁπλίτας, ἐπ-πεῦσί τε ὀλίγοις, καὶ τῶν ξυμμάχων Μιλησίους καὶ ἄλλους τινὰς ἀγαγόντες, ἐστράτευσαν ἐπὶ Κύθηρα. ἐστρατήγει δὲ αὐτῶν Νικίας ὁ Νικηράτου, καὶ Νικόστρατος ὁ Διοτρεφὴς, καὶ Αὐτοκλῆς ὁ Τολμαίου. τὰ δὲ Κύθηρα, νῆσός ἐστιν, ἐπίκειται δὲ τῇ Λακωνικῇ κατὰ Μαλέαν· Λακεδαιμόνιοι δ' εἰσὶ τῶν περιοίκων, καὶ Κυθηροδίκης ἀρχὴ ἐκ τῆς Σπάρτης διέβαινεν αὐτόσε καθ' ἕτος, ὁπλιτῶν τε φρουρὰν διέπεμπον ἀεὶ, καὶ πολλὴν ἐπιμέλειαν ἐποιοῦντο. ἦν γὰρ αὐτοῖς τῶν τε ἀπ' Αἰγύπτου καὶ Λιβύης ὁλκάδων προσβολή. καὶ λῃσταὶ ἅμα τὴν Λακωνικὴν ἧσσον ἐλύπουν ἐκ θαλάσσης, ἢ πέριμονον οἷόν τ' ἦν κακουργεῖσθαι. πᾶσα γὰρ ἀνέχει πρὸς τὸ Σικελικὸν καὶ Κρητικὸν πέλαγος.

νδ'. Καταχόντες δ' ἂν οἱ Αθηναῖοι τῷ στρατῷ, δέκα μὲν ναυσὶ καὶ διχιλίοις Μιλη-

53. Athenienſes vero, eadem aeſtate, cum LX navibus, et duobus militum millibus, et aliquot equitibus, et cum Mileſiis, et aliis quibusdam ex ſociis, quos ſecum ducebant, bellum Cytheris intulerunt. Illis autem praeerat Nicias Nicerati, et Nicoſtratus Diotrephis, et Autocles Tolmaei *filius*. Cythera autem eſt inſula, quae agro Laconico adjacet e regione Maleae *promontorii*. Lacedaemonii vero ſunt accolae circumcirca: et Cytherodices magiſtratus ad jus dicendum Sparta quotannis eo transibat; et *Lacedaemonii* militum graviter armatorum praeſidium *in eam* ſemper transmittebant, ejusque curam ingentem gerebant. Ipſis enim erat portus, ad quem appellebant onerariae naves, quae ex Aegypto, et Africa veniebant. Simul etiam pyratae Laconicam oram a mari (qua tantum infeſtari poterat) minus infeſtabant. Tota enim *haec inſula* conſurgens ad Siculum et Creticum mare porrigitur.

54. Athenienſes igitur, cum *huc* appuliſſent cum ſuis copiis, cum decem navibus,

et duobus Mileſiorum millibus urbem maritimam, nomine Scandeam, capiunt. cum reliquo exercitu in inſulae partes, quae Maleam ſpectabant, exſcenſu ex navibus facto, ad maritimam Cytheriorum urbem iverunt, ejusque incolas omnes ſub armis ſtantes offenderunt. Proelioque commiſſo, Cytherii pauliſper impetum ſuſtinuerunt, deinde in fugam verſi, in arcem confugerunt. Poſtea cum Nicia, ejusque collegis compoſitionem fecerunt ea conditione; ut omne de ſe ſtatuendi arbitrium Athenienſibus permitterent, niſi mortis. Quaedam autem colloquia et ante inter Niciam et Cytherios habita fuerant. Quamobrem etiam citius et commodius, et in praeſentia et in poſterum, quae ad compoſitionem pertinebant, ab ipſis transacta ſunt. Athenienſes enim Cytherios ex ſuis ſedibus in alias transtulerunt, tum quod eſſent Lacedaemonii, tum etiam quod inſula agro Laconico adeo vicina eſſet. Poſt compoſitionem Athenienſes accepta Scandea, urbe ad portum ſita,

ων ὁπλίτας τὴν ἐπὶ θαλάσσῃ πόλιν
κάνθειαν καλυμένην αἱρῦσι· τῷ δὲ ἄλλῳ
ρατεύματι ἀποβάντες τῆς νήσου ἐς τὰ πρὸς
λαλέαν τετραμμένα, ἐχώρουν ἐπὶ τὴν ἐπὶ
αλάσσῃ πόλιν τῶν Κυθηρίων, καὶ εὗρον
θυς αὐτοὺς ἐστρατοπεδευμένους ἅπαντας. καὶ
άχης γιγνομένης ὀλίγον μέν τινα χρόνον
έσχησαν οἱ Κυθήριοι, ἔπειτα τραπόμενοι,
ατέφυγον ἐς τὴν ἄνω πόλιν. καὶ ὕστερον
νέβησαν πρὸς Νικίαν, καὶ τοὺς ξυνάρχον-
ας, Ἀθηναίοις ἐπιτρέψαι περὶ σφῶν αὐ-
ῶν, πλὴν θανάτου. ἦσαν δέ τινες καὶ γενό-
ενοι τῷ Νικίᾳ λόγοι πρότερον πρός τινας
ῶν Κυθηρίων. διὸ καὶ θᾶσσον καὶ ἐπιτηδει-
τερον τό, τε παραυτίκα καὶ τὸ ἔπειτα τὰ
ῆς ὁμολογίας ἐπράχθη αὐτοῖς. ἀνέστησαν
ὰρ οἱ Ἀθηναῖοι Κυθηρίους, Λακεδαιμονίους
ε ὄντας, καὶ ἐπὶ τῇ Λακωνικῇ τῆς νήσου
ὕτως ἐπικειμένης. μετὰ δὲ τὴν ξύμβασιν,
ὶ Ἀθηναῖοι τήν τε Σκάνδειαν τὸ ἐπὶ τῷ
αμένι πόλισμα παραλαβόντες, καὶ τῶν Κυ-

θήρων φυλακὴν ποιησάμενοι, ἔπλευσαν ἐς τε Ασίνην, καὶ Ἔλος, καὶ τὰ πλεῖστα τῶν περὶ Θάλασσαν. καὶ ἀποβάσεις ποιούμενοι, καὶ ἐναυλιζόμενοι τῶν χωρίων ὃ καιρὸς ἦν, ἐδήουν τὴν γῆν ἡμέρας μάλιστα ἑπτά.

νε'. Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι, ἰδόντες μὲν τοὺς Αθηναίους τὰ Κύθηρα ἔχοντας, προσδεχόμενοι δὲ καὶ ἐς τὴν γῆν σφῶν ἀποβάσεις ποιήσεσθαι τοιαύτας, ἀθρόα μὲν ὁδαμοῦ τῇ δυνάμει ἀντετάξαντο, καθὰ δὲ τὴν χώραν φρουρὰς διέπεμψαν, ὁπλιτῶν πλῆθος, ὡς ἑκάστοις ἔδει. καὶ τὰ ἄλλα ἐν φυλακῇ πολλῇ ἦσαν, φοβούμενοι μὴ σφίσι νεώτερόν τι γένηται τῶν περὶ τὴν κατάστασιν, γεγενημένου μὲν τοῦ ἐν τῇ νήσῳ πάθους ἀνελπίστου καὶ μεγάλου, Πύλου δὲ ἐχομένης, καὶ Κυθήρων, καὶ πανταχόθεν σφᾶς περιεστῶτος πολέμου ταχέος, καὶ ἀπροφυλάκτου. ὥστε παρὰ τὸ εἰωθὸς ἱππέας τετρακοσίους κατεστήσαντο, καὶ τοξότας· ἔς τε τὰ πολεμικά, εἴπέρ ποτε, μάλιστα δὴ ὀκνηρότεροι ἐγένον-

et praesidio Cytheris impositio, navigarunt ad Asinen, et Helos, et ad plurima loca maritima. Et exscensu ex navibus in ea facto, et commorantes ubicunque opportunum videbatur, regionem per dies circiter septem vastarunt.

55. Lacedaemonii vero, quamvis Cythera ab Athenienſibus teneri viderent, et exſpectarent illos in ſuum etiam agrum exſcenſiones hujusmodi facturos, nunquam tamen cum frequentibus copiis, acie inſtructa obviam ipſis iverunt: ſed militum graviter armatorum magnam manum in varias agri ſui partes, prout unusquisque locus poſtulabat, praeſidii cauſa miſerunt. Et caeteris in rebus ſibi diligenter cavebant, metuentes ne quid in rerum ſuarum ſtatu novaretur, propter inſperatam ac ingentem cladem in inſula *recens* acceptam, et propter Pylum et Cythera occupata, et propter repentinum ac improviſum bellum, quod ipſos undique circumſtabat. Quare praeter ſuam conſuetudinem quadringentos equites, et ſagittarios conſtituerunt. Et ad res bellicas, ſi unquam ante, tunc potiſſimum ſegniores

redditi sunt, qui praeter usitatam sibi formam apparatus, cum nauticis copiis certare cogerentur, idque contra Athenienses, qui, quicquid intentatum relinquebant, id semper spei deesse putabant, quam de felici rerum successu conceperant. Praeterea varii casus, multaeque res, quae brevi temporis spatio praeter omnem exspectationem ipsis acciderant, maximum metum *ipsis* incutiebant. Et verebantur, ne forte rursus aliqua calamitas sibi contingeret, qualis erat, quam et in insula acceperant. Et propterea ad pugnandum erant timidiores, et quicquid aggressi fuissent, id infelicem exitum putabant habiturum, propter animi diffidentiam, quod prius adversa fortuna premi non consuevissent.

56. Cum igitur Athenienses tunc oram maritimam vastarent, pleraque quiescebant, quum ad singula praesidia exscensus aliquis e navibus fiebat; tum quod singuli se numero inferiores esse ducerent, tum etiam quod in eo rerum statu constituti essent. Una vero praesidiaria cohors, quae etiam ad Cortytam et Aphrodisiam hostes propulsavit, ip-

ο, ξυνεςῶτες, παρὰ τὴν ὑπάρχουσαν
φῶν ἰδέαν τῆς παρασκευῆς, ναυτικῷ ἀ-
ῶνι, κ) τούτῳ πρὸς Αθηναίους, οἷς τὸ μὴ
πιχειρύμενον αἰεὶ ἐλλιπὲς ἦν τῆς δοκή-
εως τὶ πράξειν. κ) ἅμα τὰ τῆς τύχης
ολλὰ, κ) ἐν ὀλίγῳ ξυμβάντα παρὰ λό-
ον αὐτοῖς, ἔκπληξιν μεγίςην παρεῖχε.
αὶ ἐδεδίεσαν μή ποτε αὖθις ξυμφορά τις
ὐτοῖς περιτύχῃ, οἵα κ) ἐν τῇ νήσῳ. ἀ-
ολμότεροι δὲ δι' αὐτὸ ἐς τὰς μάχας ἦ-
αν, κ) πᾶν ὅ, τι κινήσειαν, ᾠοντο ἁμαρ-
ήσεσθαι, διὰ τὸ τὴν γνώμην ἀνεχέγγυ-
ν γεγενῆσθαι, ἐκ τῆς πρὶν ἀηθείας τῦ κα-
οπραγεῖν.

νς'. Τοῖς δ' Αθηναίοις τότε τὴν πα-
αθαλάσσιον δηῶσι τὰ μὲν πολλὰ ἡσύχα-
σαν, ὡς καθ' ἑκάςην φρυρὰν γίγνοιτό τις
ἄφασις, πλήθει τε ἐλάσσυς ἕκαςοι ἡγύ-
μενοι εἶναι, κ) ἐν τῷ τοιούτῳ· μία δὲ φρυ-
ὰ, ἥπερ κ) ἡμύναλο περὶ Κορτύταν κ) Α-
ροδισίαν, τὸν μὲν ὄχλον τῶν φιλῶν ἐ-

σκεδασμένον ἐφόβησεν ἐπιδρομῇ, τῶν δὲ ὁ-
πλιτῶν δεξαμένων ὑπεχώρησε πάλιν· καὶ
ἄνδρες τέ τινες ἀπέθανον αὐτῶν ὀλίγοι, κ)
ὅπλα ἐλήφθη. τροπαῖόν τε ςήσαντες οἱ
Αθηναῖοι ἀπέπλευσαν ἐς Κύθηρα. ἐκ δὲ
αὐτῶν περιέπλευσαν ἐς Επίδαυρον τὴν Λι-
μηράν. κ) δηώσαντες μέρος τι τῆς γῆς, ἀ-
φικνοῦνται ἐπὶ Θυρέαν, ἥ ἐςι μὲν τῆς Κυ-
νουρίας γῆς καλυμένης, μεθορία δὲ τῆς Αρ-
γείας καὶ Λακωνικῆς. νεμόμενοι δὲ αὐτὴν
ἔδοσαν Λακεδαιμόνιοι Αἰγινήταις ἐκπεσοῦ-
σιν ἐνοικεῖν, διά τε τὰς ὑπὸ τὸν σεισμὸν
σφίσι γενομένας κ) τῶν Εἱλώτων τὴν ἐπα-
νάςασιν εὐεργεσίας, κ) ὅτι Αθηναίων ὑπα-
κόοντες, ὅμως πρὸς τὴν ἐκείνων γνώμην αἰεὶ
ἔςασαν.

νζ'. Προσπλεόντων ἔν ἔτι τῶν Αθη-
ναίων, οἱ Αἰγινῆται τὸ μὲν ἐπὶ τῇ θα-
λάσσῃ, ὃ ἔτυχον οἰκοδομοῦντες, τεῖχος
ἐκλείπουσιν, ἐς δὲ τὴν ἄνω πόλιν, ἐν ᾗ ᾤ-
κουν, ἀπεχώρησαν, ἀπέχουσαν ςαδίους μά-

am quidem levis armaturae turbam pala-
am impetu in eam facto terruit: sed cum
ravis armaturae milites ipsam excepissent,
ursus se recepit, et aliquot ex ipsius nume-
o ceciderunt, armaque capta fuerunt. A-
henienses autem, erecto trophaeo, in Cy-
hera abierunt. Hinc vero ad Epidaurum
Limeram, classe circumvecti profecti sunt.
grique parte vastata, pervenerunt ad Thy-
eam, quae est illa quidem agri, qui Cynu-
ius appellatur, sed Argivum et Laconicum
grum suo interjectu disterminat. Lacedae-
nonii autem, quod eam possiderent, Aegi-
netis patria pulsis incolendam dederunt:
um ob beneficia, quae et terrae-motus tem-
ore, et quum Helotes in dominos insur-
exerant, in se contulerant; tum etiam quod,
icet Athenienstium imperio subjecti essent,
amen secum perpetuo sensissent.

57. Athenienstibus igitur cum classe ad-
entantibus, Aeginetae murum, quem ad
nare aedificabant, reliquerunt; et in supe-
iorem urbem, stadiis circiter decem a ma-
i distantem, quam incolebant, se recepe-

runt. Et una Lacedaemoniorum praesidiaria cohors, quae agri tutandi causa illic erat, quae etiam *Aeginetas* in illo muro aedificando adjuvabat, cum ipsis in urbem ingredi noluit, licet Aeginetae eam rogarent, quod ipsis *praesidiariis Lacedaemoniorum militibus* periculosum esse videretur intra muros concludi. Quare cum in editiora loca se recepissent, quod se ad hosti pugnam resistendum impares esse judicarent, quiescebant. Interea vero Athenienses, cum ad *littus* appulissent, et cum omnibus copiis ad Thyream confestim iviſſent, eam ceperunt; et urbem incenderunt, et res, quae in ea erant, diripuerunt: et Aeginetas, quotquot in ipso congressu non occubuerant, et Tantalum Patroclis *filium*, qui apud illos pro Lacedaemoniis dux fuerat, (cum enim vulneratus fuisset, vivus captus est) abduxerunt, et cum his Athenas pervenerunt. nonnullos etiam ex Cytheris abduxerunt, quos periculi vitandi causa, suis sedibus motos alio transferendos censuerunt. Athenienses autem hos quidem in insulis collocare decreverunt, et caeteris Cytheriis *permittere*

λιξα δέκα τῆς θαλάσσης. καὶ αὐτοῖς τῶν Λακεδαιμονίων φρουρὰ μία τῶν περὶ τὴν χώραν, ἥπερ καὶ ξυνετείχιζε, ξυνεσελθεῖν μὲν ἐς τὸ τεῖχος οὐκ ἠθέλησεν, δεομένων τῶν Αἰγινητῶν, ἀλλ' αὐτοὺς κίνδυνος ἐφαίνετο ἐς τὸ τεῖχος κατακλείεσθαι. ἀναχωρήσαντες δὲ ἐπὶ τὰ μετέωρα, ὡς οὐκ ἐνόμιζον ἀξιόμαχοι εἶναι, ἡσύχαζον. ἐν τούτῳ δὲ οἱ Αθηναῖοι καταχόντες, καὶ χωρήσαντες εὐθὺς πάσῃ τῇ στρατιᾷ, αἱροῦσι τὴν Θυρέαν. καὶ τήν τε πόλιν κατέκαυσαν, καὶ τὰ ἐνόντα ἐξεπόρθησαν. τούς τε Αἰγινήτας, ὅσοι μὴ ἐν χερσὶ διεφθάρησαν, ἄγοντες, ἀφίκοντο ἐς τὰς Αθήνας, καὶ τὸν ἄρχοντα ὃς παρ' αὐτοῖς ἦν τῶν Λακεδαιμονίων, Τάνταλον τὸν Πατροκλέους· ἐζωγρήθη γὰρ τετρωμένος. ἦγον δέ τινας καὶ ἐκ τῶν Κυθήρων ἄνδρας ὀλίγους, οὓς ἐδόκει ἀσφαλείας ἕνεκα μεταστῆσαι. καὶ τούτους μὲν οἱ Αθηναῖοι ἐβουλεύσαντο καταθέσθαι ἐς τὰς νήσους, καὶ τοὺς ἄλλους Κυθηρί-

ους, οἰκοῦντας τὴν ἑαυτῶν, Φόρον τέσσαρα τάλαντα φέρειν· Αἰγινήτας δὲ ἀποκτεῖναι πάντας ὅσοι ἑάλωσαν, διὰ τὴν προτέραν ἀεί ποτε ἔχθραν· Τάνταλον δὲ παραλαβεῖν τοὺς ἄλλους τοὺς ἐν τῇ νήσῳ Λακεδαιμονίους καταδῆσαι.

νή. Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους, ἐν Σικελίᾳ Καμαριναίοις καὶ Γελῴοις ἐκεχειρία γίγνεται πρῶτον πρὸς ἀλλήλους. εἶτα καὶ οἱ ἄλλοι Σικελιῶται ξυνελθόντες ἐς Γέλαν, ἀπὸ πασῶν τῶν πόλεων πρέσβεις ἐς λόγους κατέστησαν ἀλλήλοις, εἴπως ξυναλλαγεῖεν· καὶ ἄλλαι τε πολλαὶ γνῶμαι ἐλέγοντο ἐπ' ἀμφότερα, διαφερομένων, καὶ ἀξιούντων, ὡς ἕκαστοί τι ἐλασσοῦσθαι ἐνόμιζον· καὶ Ἑρμοκράτης ὁ Ἕρμωνος Συρακούσιος, ὅσπερ καὶ ἔπεισε μάλιστα αὐτοὺς ἐς τὸ κοινὸν, τοιούτους δὴ λόγους εἶπεν.

νθ'. ‘ΟΥΤΕ πόλεως ὢν ἐλαχίστης, ὦ Σικελιῶται, τοὺς λόγους ποιήσομαι, οὔτε πονηρίας μάλιστα τῷ πο-

ut ſuum agrum colentes, tributum, quaterna talenta penderent: Aeginetas vero omnes, quotquot capti fuerant, interficere *ſtatuerunt*, propter priorem perpetuamque ſimultatem: Tantalum vero praeter caeteros Lacedaemonios in inſula *Sphacteria captos* in vincula conjiciendum cenſuerunt.

58. Eadem aeſtate in Sicilia induciae inter Camarinaeos et Geloos primum initae ſunt. Mox etiam caeteri *Siculi et* Sicilienſes Gelam convenerunt, et legatis ex omnibus *Siciliae* civitatibus eo miſſis, in colloquium venerunt, et inter ſe agere coeperunt, ſi quo modo in priſtinam gratiam redire poſſent. Et cum multae aliae ſententiae in utramque partem dictae ſunt ab illis, qui diſſentiebant, et petebant ea, quibus ſe quisque *ab altero* fraudatum exiſtimabat: tum etiam Hermocrates Hermonis filius Syracuſanus, qui etiam praecipue ipſos movit, ad legatos a Siciliae communi miſſos, hujusmodi verba tunc fecit.

59. ‘ Non ex ea civitate, viri Sicilienſes, quae aut minima ſit, aut bello maxime laboret, ego ortus, verba faciam: ſed ſen-

‘ tentiam dicam, quae in totius Siciliae com-
‘ mune bonum optima esse mihi videtur.
‘ Ac bellum quidem gerere, quam tristis sit
‘ res, cur nam quis omnia *mala*, quae in eo
‘ contingere solent, apud homines rerum
‘ gnaros colligens, oratione prolixa utatur?
‘ Nemo enim aut propter *bellicorum incom-*
‘ *modorum* imperitiam hoc agere cogitur,
‘ aut metu deterretur, si quid amplius se
‘ adepturum speret. sed usu venit, ut his
‘ quidem lucra majora, quam pericula esse
‘ videantur: illi vero quodvis discrimen ad-
‘ ire, quam ullam jacturam in praesentia fa-
‘ cere malint. Sed quum haec ipsa neutri
‘ opportune faciunt, *tunc* admonitiones de
‘ facienda gratiae reconciliatione sunt uti-
‘ les. Id, quod nobis etiam in praesentia
‘ plurimi faciendum erit, si *monentibus* pa-
‘ reamus. Quod enim unusquisque *nostrum*
‘ suis rebus privatim bene consulere vellet,
‘ bellum tunc primum suscepimus: nunc
‘ vero inter nos disceptando operam de-
‘ mus, ut in pristinam gratiam redeamus.
‘ Et nisi successerit, ut unusquisque nostrum
‘ suum jus obtineat, atque ita hinc discedat,
‘ iterum ad arma redibimus.

λέμῳ, ἐς κοινὸν δὲ τὴν δοκοῦσάν μοι βελ-
τίσην γνώμην εἶναι ἀποφαινόμενος τῇ
Σικελίᾳ πάσῃ. καὶ περὶ μὲν τοῦ πολε-
μεῖν, ὡς χαλεπὸν, τί ἄν τις πᾶν τὸ
ἐνὸν ἐκλέγων ἐν εἰδόσι μακρηγοροίη; οὐ-
δεὶς γὰρ οὔτε ἀμαθίᾳ ἀναγκάζεται αὐ-
τὸ δρᾶν, οὔτε φόβῳ, ἢν οἴηταί τι πλέ-
ον ἕξειν, ἀποτρέπεται. ξυμβαίνει δὲ
τοῖς μὲν, τὰ κέρδη μείζω φαίνεσθαι
τῶν δεινῶν. οἱ δὲ τοὺς κινδύνους ἐθέλουσιν
ὑφίσασθαι πρὸ τοῦ αὐτίκα τὶ ἐλασσοῦ-
σθαι· αὐτὰ δὲ ταῦτα εἰ μὴ ἐν καιρῷ
τύχοιεν ἑκάτεροι πράσσοντες, αἱ παραι-
νέσεις τῶν ξυναλλαγῶν ὠφέλιμοι. ὃ κἀ
ἡμῖν ἐν τῷ παρόντι πειθομένοις πλείστου
ἂν ἄξιον γένοιτο. τὰ γὰρ ἴδια ἕκαστοι
εὖ βουλευόμενοι δὴ θέσθαι, τότε πρῶτον
ἐπολεμήσαμεν, καὶ νῦν πρὸς ἀλλήλους
δι' ἀντιλογιῶν πειρώμεθα καταλλαγῆναι·
κἢν ἦν ἄρα μὴ προχωρήσῃ ἴσον ἑκάστῳ ἔ-
χοντι ἀπελθεῖν, πάλιν πολεμήσομεν.

ξ'. ‘ Καίτοι γνῶναι χρὴ ὅτι οὐ περὶ
‘ τῶν ἰδίων μόνον, εἰ σωφρονοῦμεν, ἡ ξύνο-
‘ δος ἔσαι, ἀλλ' εἰ ἐπιβουλευομένην τὴν
‘ πᾶσαν Σικελίαν, ὡς ἐγὼ κρίνω, ὑπ' Α-
‘ θηναίων, δυνησόμεθα ἔτι διασῶσαι· καὶ
‘ διαλλακτὰς πολὺ τῶν ἐμῶν λόγων ἀ-
‘ ναγκαιοτέρους περὶ τῶνδε Αθηναίους νο-
‘ μίσαι, οἳ δύναμιν ἔχοντες μεγίσην τῶν
‘ Ἑλλήνων, τάς τε ἁμαρτίας ἡμῶν τηρῶσιν,
‘ ὀλίγαις ναυσὶ παρόντες, καὶ ὀνόμαλι ἐννόμῳ
‘ ξυμμαχίας, τὸ φύσει πολέμιον εὐπρε-
‘ πῶς ἐς τὸ ξυμφέρον καθίσανται. πόλεμον
‘ γὰρ αἰρομένων ἡμῶν, καὶ ἐπαγομένων αὖ
‘ τοὺς ἄνδρας οἳ καὶ τοῖς μὴ ἐπικαλεσμένοις αὐ-
‘ τοὶ ἐπιστρατεύσι, κακῶς τε ἡμᾶς αὐτοὺς
‘ ποιοῦντων τέλεσι τοῖς οἰκείοις, καὶ τῆς ἀρ-
‘ χῆς ἅμα προκοπτόντων ἐκείνοις, εἰκὸς, ὅ-
‘ ταν γνῶσιν ἡμᾶς τετυχωμένους, καὶ πλέ-
‘ ονί ποτε σφῶν ἐλθόντας αὐτοὺς, τάδε
‘ πάντα πειράσεσθαι ὑπὸ σφᾶς ποιεῖσθαι.

ξα'. ‘ Καίτοι τῇ ἑαυτῶν ἑκάστους, εἰ

60. ‘ Quanquam hoc nobis est sciendum, non solum de privatis rebus (si sapimus) coactum esse consilium: sed etiam ut consultemus, an universam Siciliam, quae (ut ego judico) Athenienſium insidiis appetitur, adhuc conservare possimus. Et *oportet* existimare Athenienses (qui, cum maximam *omnium* Graecorum potentiam obtineant, cum paucis navibus hic praesto sunt ad observanda nostra peccata, et legitimo societatis nomine, innatum sibi odium, specioſa rerum appellatione suum consilium velantes, ad suam utilitatem accommodant) harum *nostrarum discordiarum* pacificatores esse multo magis necessarios, quam mea verba. Cum enim bellum susceperimus, et hos viros accersiverimus, qui vel illis, qui ipsos non accersunt, bellum inferunt, cumque nos ipsos domesticis sumtibus vexemus, simul etiam cum nos ipsi paulatim aditum illis ad hoc imperium occupandum patefaciamus, verisimile est, ipsos sua sponte, ubi nos afflictos cognoverint, olim cum majore classe venturos, et haec omnia in suam potestatem redigere conaturos.

61. ‘ Atqui (si sapimus) oportet unum-

' quemque noſtrum potius, ut ſuo *imperio*
' res alienas adjungat, quam ut ſuas laedat,
' ſocios accerſere, et pericula ſubire. Et exi-
' ſtimare *oportet*, ſeditionem maxime perni-
' cioſam eſſe cum ſingulis civitatibus, tum
' etiam univerſae Siciliae, cujus nos incolae
' univerſi inſidiis *Athenienſium* appetimur,
' et tamen mutuis ſingularum civitatum dis-
' ſenſionibus laborantes alii ab aliis diviſi
' ſumus. Quibus rebus cognitis oportet et
' privatum cum privato, et civitatem cum ci-
' vitate in gratiam redire, et operam dare,
' ut omnes ſimul univerſam Siciliam ſerve-
' mus. Nec in mentem venire cuipiam opor-
' tet, eos quidem, qui de nobis ſunt Dorien-
' ſes, Athenienſium hoſtes eſſe; Chalciden-
' ſes vero, propter cognationem Ionicam, a
' periculis tutos eſſe. Neque enim partium
' odio, bellum *noſtris* gentibus inferunt,
' quod ſint diviſae: ſed cupiditate bonorum,
' quae communiter in Sicilia poſſidemus.
' Hoc autem nunc declararunt in iſta Chal-
' cidenſium evocatione. Illis enim, qui ex
' foederis ſocietate nullum auxilium ipſis
' unquam tulerunt, ipſi foederis jus libenti-

σωφρονοῦμεν, χρὴ τὰ μὴ προσήκοντα ἐπικτωμένους, μᾶλλον ἢ τὰ ἕτοιμα βλάπλοντας, ξυμμάχους τε ἐπάγεσθαι, καὶ τοὺς κινδύνους προσλαμβάνειν· νομίσαι τε φάσιν μάλιστα φθείρειν τὰς πόλεις, καὶ τὴν Σικελίαν, ἧς γε οἱ ἔνοικοι ξύμπαντες μὲν ἐπιβουλευόμεθα, κατὰ πόλεις δὲ διέφαμεν. ἃ χρὴ γνόντας, καὶ ἰδιώτην ἰδιώτῃ καταλλαγῆναι, καὶ πόλιν πόλει, καὶ πειρᾶσθαι κοινῇ σώζειν τὴν πᾶσαν Σικελίαν. παρεσάναι δὲ μηδενὶ ὡς οἱ μὲν Δωριεῖς ἡμῶν, πολέμιοι τοῖς Αθηναίοις, τὸ δὲ Χαλκιδικὸν, τῇ Ιάδι ξυγγενείᾳ ἀσφαλές. οὐ γὰρ τοῖς ἔθνεσιν ὅτι δίχα πέφυκε τοῦ ἑτέρου, ἔχθει ἐπίασιν, ἀλλὰ τῶν ἐν τῇ Σικελίᾳ ἀγαθῶν ἐφιέμενοι, ἃ κοινῇ κεκλήμεθα. ἐδήλωσαν δὲ νῦν ἐν τῇ τοῦ Χαλκιδικοῦ γένους παρακλήσει. τοῖς γὰρ οὐδέποτε σφίσι κατὰ τὸ ξυμμαχικὸν προσβοηθήσασιν αὐτοὶ τὸ δίκαιον μᾶλ-

‘ λον τῆς ξυνθήκης προθύμως παρέχον
‘ καὶ τοὺς μὲν Αθηναίους ταῦτα πλε
‘ ονεκλεῖν τε καὶ προνοεῖσθαι, πολλὴ ξυγ
‘ γνώμη· καὶ οὐ τοῖς ἄρχειν βουλομέν
‘ μέμφομαι, ἀλλὰ τοῖς ὑπακούειν ἑτο
‘ μοτέροις οὖσι. πέφυκε γὰρ τὸ ἀνθρω
‘ πειον διὰ παντὸς ἄρχειν μὲν τοῦ ἐ
‘ κοντος, φυλάσσεσθαι δὲ τὸ ἐπιόν. ὅσο
‘ δὲ γιγνώσκοντες αὐτὰ, μὴ ὀρθῶς πρ
‘ σκοποῦμεν, μηδὲ τοῦτό τις πρεσβύτα
‘ τον ἥκει κρίνας, τὸ κοινῶς φοβερὸν ἀ
‘ παντας εὖ θέσθαι, ἁμαρτάνομεν. τά
‘ χιστα δ' ἂν ἀπαλλαγὴ αὐτοῦ γένοιτ
‘ εἰ πρὸς ἀλλήλους ξυμβαίημεν. ὃ γὰ
‘ ἀπὸ τῆς αὐτῶν ὁρμῶνται Αθηναῖο
‘ ἀλλ' ἐκ τῆς τῶν ἐπικαλεσαμένων. κα
‘ οὕτως οὐ πόλεμος πολέμῳ, εἰρήνη ἐ
‘ διαφορὰ ἀπραγμόνως παύονται. οἵ τ' ἐ
‘ πίκληοι εὐπρεπῶς ἄδικοι ἐλθόντες, εὐλό
‘ γως ἄπρακτοι ἀπίασι.

ξϛ'. ‘Καὶ τὸ μὲν πρὸς τοὺς Αθηνα

ns praeſtiterunt. Atque Athenienſibus qui-
dem haec affectantibus, et provide perfice-
re conantibus, multam veniam dandam eſ-
ſe cenſeo: nec eos, qui imperium affec-
tant; ſed eos, qui ad imperata faciendum
ſunt propenſiores, vituperandos puto. Ho-
mines enim ita nati ſunt, ut ſemper illos
quidem imperio premant, qui cedunt *ip-
ſis*: ab illis vero ſibi caveant, qui arma ipſis
inferunt. Nos vero peccamus, quotquot,
cum haec habeamus perſpecta, *rebus no-
ſtris* non recte proſpicimus, neque ſinguli
hoc antiquiſſimum eſſe judicamus, ipſam
ſcilicet rationem, qua omnes communi pe-
riculo bene conſulamus. Hoc autem ce-
lerrime liberabimur, ſi compoſitionem in-
ter nos faciamus. Athenienſes enim non
ex agri ſui finibus profecti nos invadunt;
ſed ex illorum agro, qui ipſos accerſive-
runt. Atque ita non bellum bello; ſed pa-
ce discordia nullo negotio ſedabitur. Et
Athenienſes, qui evocati fuerunt, et qui
infeſto animo, ſpecioſo tamen praetextu
huc venerunt, jure optimo, re infecta, ab-
ibunt.

62. ‘ Atque commodum quidem, quod

‘ad Athenienſes attinet, tantum eſſe com-
‘peritur, ſi *rebus noſtris* recte conſulamus,
‘pacem vero, quam omnium confeſſione
‘ſummum bonum eſſe conſtat, cur etiam in-
‘ter nos ipſos facere non oporteat? An exi-
‘ſtimatis, ſi quid boni alicui adeſt, aut ſi cui
‘contraria, non potiorem eſſe pacem quam
‘bellum, tum ad liberandum utrumque his
‘*malis, quae bono ſunt contraria*, tum etiam
‘ad illud *bonum utrique* conſervandum? Et
‘*nunquid animadvertitis*, pacem habere ho-
‘nores et dignitates a periculo remotiores,
‘atque alia, quae quis oratione longa per-
‘ſequi poſſet, quemadmodum de bello? Qui-
‘bus rebus conſideratis, non oportet vos
‘contemnere mea verba; ſed potius unum-
‘quemque *veſtrum* his admonitum ſuae ſa-
‘luti proſpicere. Et ſi quis vel ſuae cauſae
‘aequitate, vel ſua potentia fretus, certam
‘de rei alicujus ſucceſſu ſpem concepit, is
‘caveat, ne praeter ſpem graviter labatur:
‘illud animadvertens, multos jam fuiſſe, qui
‘ſuas injurias perſequi, et illos ulciſci vo-
‘lebant, a quibus eas acceperant; alios eti-
‘am fuiſſe, qui ſpem conceperant, ſe ſuas
‘facultates aliqua potentia amplificaturos,

ως, τοσοῦτον ἀγαθὸν, εὖ βουλευομένοις εὑρίσκεται. τὴν δὲ ὑπὸ πάντων ὁμολογουμένην ἄριστον εἶναι εἰρήνην πῶς χρὴ καὶ ἐν ἡμῖν αὐτοῖς ποιήσασθαι; ἢ δοκεῖτε, εἴτω τι ἐστὶν ἀγαθὸν, ἢ εἴτω τὰ ἐναντία, οὐχ ἡσυχία μᾶλλον, ἢ πόλεμος, τὸ μὲν, παῦσαι ἂν ἑκατέρω, τὸ δὲ ξυνδιασῶσαι, καὶ τὰς τιμὰς καὶ λαμπρότητας ἀκινδυνωτέρας ἔχειν τὴν εἰρήνην, ἄλλα τε ὅσα ἐν μήκει λόγων ἄν τις διέλθοι, ὡσπερ περὶ τοῦ πολεμεῖν; ἃ χρὴ σκεψαμένους μὴ τοὺς ἐμοὺς λόγους ὑπεριδεῖν, τὴν δὲ αὐτοῦ τινὰ σωτηρίαν μᾶλλον ἀπ' αὐτῶν προϊδεῖν. καὶ εἴτις βεβαίως τι ἢ τῷ δικαίῳ ἢ βίᾳ πράξειν οἴεται, τῷ παρ' ἐλπίδα μὴ χαλεπῶς σφαλλέσθω, γνοὺς ὅτι πλείους ἤδη καὶ τιμωρίας μετιόντες τοὺς ἀδικοῦντας, καὶ ἐλπίσαντες ἕτεροι δυνάμει τινὶ πλεονεκτήσειν, οἱ μὲν οὐχ ὅσον οὐκ ἠμύναντο, ἀλλ' οὐδ'

'ἐσώθησαν, τοῖς δ', ἀντὶ τοῦ πλέον ἔ-
'χειν, προσκαταλιπεῖν τὰ αὐτῶν ξυνέ-
'βη. τιμωρία γὰρ οὐκ εὐτυχεῖ δικαίως
'ὅτι καὶ ἀδικεῖται, οὐδὲ ἰσχὺς βέβαιον,
'διότι καὶ εὔελπι. τὸ δὲ ἀσάθμητον τοῦ
'μέλλοντος ὡς ἐπιπλεῖσον κρατεῖ· πάν-
'των τε σφαλερώταλον ὄν, ὅμως ἧ χρη-
'σιμώτατον φαίνεται. ἐξ ἴσου γὰρ δεδιό-
'τες, προμηθείᾳ μᾶλλον ἐπ' ἀλλήλους ἐρ-
'χόμεθα.

ξγ'. 'Καὶ νῦν τοῦ ἀφανοῦς τε τού-
'του διὰ τὸ ἀτέκμαρτον δέος, καὶ διὰ τὸ
'ἤδη φοβεροὺς παρόντας Ἀθηναίους κατ'
'ἀμφότερα ἐκπλαγέντες, καὶ τὸ ἐλλι-
'πὲς τῆς γνώμης, ὧν ἕκαστός τις ὤηθη-
'μεν πράξειν ταῖς κωλύμαις ταύταις ἱ-
'κανῶς νομίσαντες εἰρχθῆναι, τοὺς ἐφε-
'σῶτας πολεμίους ἐκ τῆς χώρας ἀπο-
'πέμπωμεν· καὶ αὐτοὶ μάλιστα μὲν ἐς
'αἰδιον ξυμβῶμεν, εἰ δὲ μὴ, χρόνον ὡς
'πλεῖσον σπεισάμενοι, τὰς ἰδίας διαφο-

sed illis quidem contigisse, ut non solum suas injurias ulti non fuerint, sed ne salutem quidem suam retinere potuerint; his vero, ut pro rerum suarum amplificatione, suarum etiam jacturam fecerint. Ultio enim non protinus alicui merito succedit, quod injuriam ab altero acceperit; neque etiam potentia ideo est certa, quod homines bona spe compleat. sed fortuna rerum exitum in sua potestate plerumque tenet: quae cum sit res omnium maxime lubrica, tamen utilissima videtur. Cum enim utrique pariter timemus, circumspectius alii alios invadimus.

63. ‘Quare nos etiam nunc utraque de causa, cum ob inexploratum hujus incerti rerum eventus metum, tum ob Atheniensium praesentiam, qui formidolosi jam adsunt, territi; tum etiam existimantes nostram consilii imbecillitatem istis difficultatibus satis impeditam fuisse, ne perageremus ea, quae unusquisque nostrum se peracturum putabat; hostes imminentes, ex *nostra* regione amandemus. Et in primis quidem ipsi foedus aeternum inter nos ineamus; sin minus, induciis in longissimum

' tempus factis, discordias privatas in aliud
' tempus differamus. In summa vero, cog-
' noscamus, si mihi assentiamini, futurum
' ut unusquisque nostrum suam civitatem li-
' beram obtineat; unde, quum nostri juris
' ac arbitrii erimus, illis, qui aut bene, aut
' male de nobis meriti fuerint, gratiam pro
' meritis jure referemus. At si mihi non as-
' sentiamini, sed aliorum autoritatem sequa-
' mur, *non solum* non *erit nobis certamen* de
' ulciscendo aliquo; sed etiam, si res ita tu-
' lerit, amicissimi inimicissimis, et inimici
' quibus non convenit, propter necessitatem
' fiemus.

64. ' Atque ego quidem (ut meae orati-
' onis initio dixi) qui demonstravi, me ex
' maxima civitate ortum, et qui bellum alii
' inferre, quam illatum propulsare malo,
' suadeo, ut nobis ipsis prospicientes com-
' positionem faciamus, neve sic adversario
' maleficiis afficiamus, ut nos ipsi longe plu-
' ribus detrimentis afficiamur: neque stulte
' contendens existimare *volo*, me summam
' potestatem habere et in meam voluntatem
' et in ipsam fortunam, in quam nullum im-
' perium habeo; sed vinci, *et de meo jure*
' *decedere volo*, quatenus par est. Et aequum

ρὰς ἐς αὖθις ἀναβαλώμεθα. τὸ ξύμ-
παν τε δὴ, γνῶμεν, πειθόμενοι μὲν ἐμοὶ,
πόλιν ἔξοντες ἔκαστος ἐλευθέραν, ἀφ' ἧς
αὐτοκράτορες ὄντες, τὸν εὖ καὶ κακῶς
δρῶντα ἐξ ἴσου ἀρετῇ ἀμυνούμεθα. ἢν
δὲ ἀπιστήσαντες, ἄλλοις ὑπακούσωμεν, ἢ
περὶ τῷ τιμωρήσασθαί τινα, ἀλλὰ καὶ
ἄγαν εἰ τύχοιμεν, φίλοι μὲν ἂν τοῖς
ἐχθίστοις, διάφοροι δὲ οἷς ἡ χρὴ, κατ' ἀ-
νάγκην γιγνώμεθα.

ξθ'. Καὶ ἐγὼ μὲν, ἅπερ καὶ ἀρχό-
μενος εἶπον, πόλιν τε μεγίστην παρεχό-
μενος, κ) ἐπιών τῳ μᾶλλον, ἢ ἀμυνόμε-
νος, ἀξιῶ προειδομένους αὐτῶν ξυγχω-
ρεῖν, καὶ μὴ τοὺς ἐναντίους οὕτω κακῶς
δρᾶν ὥστε αὐτοὺς τὰ πλείω βλάπτε-
σθαι, μηδὲ μωρίᾳ φιλονεικῶν ἡγεῖσθαι
τῆς τε οἰκείας γνώμης ὁμοίως αὐτοκρά-
τωρ εἶναι, καὶ ἧς οὐκ ἄρχω τύχης,
ἀλλ' ὅσον εἰκὸς ἡσσᾶσθαι. καὶ τοὺς ἄλ-
λους δικαιῶ ταυτό μοι ποιῆσαι ὑφ' ὑ-

'μῶν αὐτῶν, καὶ μὴ ὑπὸ τῶν πολεμίων
'τῦτο παθεῖν. οὐδὲν γὰρ αἰσχρὸν οἰκεί-
'ους οἰκείων ἡσσᾶσθαι, ἢ Δωριέα τινὰ,
'Δωριέως, ἢ Χαλκιδέα, τῶν ξυγγενῶν·
'τὸ δὲ ξύμπαν, γείτονας ὄντας, καὶ ξυ-
'νοίκους μιᾶς χώρας, καὶ περιῤῥύτου, καὶ
'ὄνομα ἓν κεκλημένους Σικελιώτας. οἳ
'πολεμήσομέν τε, οἶμαι, ὅταν ξυμβῇ,
'καὶ ξυγχωρήσόμεθά γε πάλιν καθ' ἡ-
'μᾶς αὐτὺς, λόγοις κοινοῖς χρώμενοι. τὺς
'δὲ ἀλλοφύλους ἐπελθόντας ἀθρόοι, ἢν
'σωφρονῶμεν, ἀμυνόμεθα, εἴπερ καὶ καθ'
'ἑκάστυς βλαπτόμενοι, ξύμπαντες κινδυ-
'νεύομεν· ξυμμάχους δὲ οὐδέποτε τοιοι-
'πὸν ἐπαξόμεθα, ὐδὲ διαλλακτάς. τάδε
'γὰρ ποιοῦντες, ἔν τε τῷ παρόντι δυοῖν
'ἀγαθοῖν οὐ σερήσομεν τὴν Σικελίαν, Α-
'θηναίων τε ἀπαλλαγῆναι, καὶ οἰκείου
'πολέμυ. καὶ ἐς τὸ ἔπειτα, καθ' ἡμᾶς
'αὐτὺς ἐλευθέραν νεμόμεθα καὶ ὑπὸ ἄλλων
'ἧσσον ἐπιβλευομένην."

esse censeo, *vos* caeteros vestra sponte idem facere, quod ego, neque ad hoc faciendum, ab hostibus compelli. nec enim turpe est domesticos a domesticis, aut Doriensem aliquem a Dorienſi, aut Chalcidensem a suo gentili superari. Denique, ut rem totam paucis expediam, *compositionem nobis faciendam censeo*, quod vicini simus, et ejusdem regionis incolae, idque *regionis*, quae mari undique alluitur, et uno Siculorum nomine vocemur: qui (ut opinor) bellum geremus, quum res ita tulerit, et in mutuam gratiam rursus redibimus, colloquiis communibus inter nos ipsos habitis. Alienigenas vero contra nos *huc* profectos, simul omnes, si sapimus, propulsabimus; siquidem vel quum singuli laeduntur, universi periclitamur: nec socios, nec pacificatores unquam posthac accersemus. Si igitur haec faciamus, et in praesentia duobus bonis Siciliam non fraudabimus; ut Athenienſibus, belloque domestico liberetur: et in posterum, nos soli, liberam, et aliorum insidiis minus obnoxiam incolemus.'

65. Cum Hermocrates haec dixiſſet, Siculi quidem ejus verbis adducti, inter ſe conſenſerunt hac conditione, ut ab armis discederetur, et ſua quique retinerent, quae jam poſſidebant; Camarinaeis vero Morgantina concederetur, ſi certam pecuniae ſummam Syracuſanis penderent. Athenienſium vero ſocii, convocatis illorum ducibus, dixerunt ſe quoque pacem facturos, et foedera cum illis quoque communia fore. Quod cum illi approbaſſent, compoſitionem fecerunt. Poſtea vero Athenienſium naves diſceſſerunt. Earum autem duces domum reverſos populus Athenienſis mulctavit, exſilio quidem duos, Pythodorum, et Sophoclem; pecunia vero, tertium, Eurymedontem: quaſi penes eos fuiſſet res Siculas in ſuam poteſtatem redigere, ſed muneribus adducti diſceſſiſſent. Adeo freti praeſenti rerum ſucceſſu, nihil ſibi praeter animi ſententiam ſuccedere; ſed aeque difficillima atque facillima, ſive magnos, ſive parvos ap-

ξέ. Τοιαῦτα τῦ Ἑρμοκράτυς εἰπόν-
τος, πειθόμενοι οἱ Σικελιῶται, αὐτοὶ μὲν
καθ' σφᾶς αὐτὺς ξυνηνέχθησαν γνώμη ὥ-
στε ἀπαλλάσσεσθαι τῦ πολέμυ, ἔχονλες ἃ
ἕκαστοι ἔχυσι· τοῖς δὲ Καμαριναίοις Μορ-
γαντίνην εἶναι, ἀργύριον τακλὸν τοῖς Συρα-
κυσίοις ἀποδῦσιν. οἱ δὲ τῶν Αθηναίων ξύμ-
μαχοι, παρακαλέσανλες αὐτῶν τὺς ἐν τέ-
λει ὄντας, εἶπον ὅτι ξυμβήσονλαι, καὶ αἱ
σπονδαὶ ἔσονται κἀκείνοις κοιναί. ἐπαινε-
σάνλων δὲ αὐτῶν, ἐποιῦνλο τὴν ὁμολογίαν·
καὶ αἱ νῆες τῶν Αθηναίων ἀπέπλευσαν με-
τὰ ταῦτα ἐκ Σικελίας. ἐλθόνλας δὲ τὺς
στρατηγὺς οἱ ἐν τῇ πόλει Αθηναῖοι, τοὺς
μὲν, φυγῇ ἐζημίωσαν, Πυθόδωρον καὶ Σο-
φοκλέα· τὸν δὲ τρίτον Εὐρυμέδονλα χρή-
ματα ἐπράξανλο· ὡς, ἐξὸν αὐτοῖς τὰ ἐν Σι-
κελίᾳ καταστρέψασθαι, δώροις πειθέντες
ἀποχωρήσειαν. ὕτω τῇ παρύσῃ εὐτυχίᾳ
χρώμενοι, ἠξίυν σφίσι μηδὲν ἐναντιῦσθαι,
ἀλλὰ καὶ τὰ δυνατὰ ἐν ἴσῳ καὶ τὰ ἀπορώ-

τερα μεγάλη τε ὁμοίως καὶ ἐνδεεστέρα παρασκευῇ κατεργάζεσθαι. αἰτία δ' ἦν ἡ παρὰ λόγον τῶν πλειόνων εὐπραγία, αὐτοῖς ὑποτιθεῖσα ἰσχὺν τῆς ἐλπίδος.

ξς'. Τῷ δ' αὐτῷ θέρει, Μεγαρεῖς αἱ ἐν τῇ πόλει, πιεζόμενοι ὑπό τε Αθηναίων, τῷ πολέμῳ ἀεὶ καθ' ἕτος ἕκαστον δὶς ἐσβαλλόντων παντραλιᾷ ἐς τὴν χώραν, καὶ ὑπὸ τῶν σφετέρων φυγάδων τῶν ἐκ Πηγῶν, οἱ στασιάσαντες, ἐκπεσόντες ὑπὸ τοῦ πλήθους, χαλεποὶ ἦσαν λῃστεύοντες, ἐποιοῦντο λόγους ἐν ἀλλήλοις ὡς χρὴ δεξαμένους τοὺς φεύγοντας, μὴ ἀμφοτέρωθεν τὴν πόλιν φθείρειν. οἱ δὲ φίλοι τῶν ἔξω, τὸν θῶν αἰσθόμενοι, φανερῶς μᾶλλον ἢ πρότερον καὶ αὐτοὶ ἠξίουν τοῦτο τοῦ λόγου ἔχεσθαι. γνόντες δὲ οἱ τοῦ δήμου προστάται ὃ δυνατὸν τὸν δῆμον ἐσόμενον ὑπὸ τῶν κακῶν μετὰ σφῶν καρτερεῖν, ποιοῦνται λόγους δείσαντες πρὸς τοὺς τῶν Αθηναίων στρατηγούς, Ἱπποκράτην τε τὸν Ἀρίφρονος, καὶ Δημοσθένην τὸν

aratus haberent, pariter conficere vole-
ant. Cujus rei cauſa erat inopinata felici-
as, quae in plerisque rebus ipſis contige-
at, quae ſpei vires ipſis ſubminiſtrabat.

66. Eadem aeſtate, Megarenſes, qui in
rbe erant, cum et ab Athenienſibus bello
emper premerentur, quia quotannis cum
requentibus copiis irruptionem in ipſorum
grum bis faciebant, et a ſuis exſulibus, qui
x Pegis, qui propter civium ſeditionem a
opulo expulſi, latrociniis urbanos graviter
nfeſtabant, in colloquium venerunt, in quo
enſebant exſules recipiendos, ne utrinque
ivitatem perderent. Exſulum vero amici,
um iſtum rumorem ſenſiſſent, ipſi quoque
unc apertius, quam ante, poſtulare coepe-
unt, ut *ſui cives* in iſto colloquio perfeve-
rarent. ſed cum populi principes animad-
vertiſſent, populum malis afflictum ſecum
ullo modo poſſe tolerare, metu compulſi,
um Hippocrate Ariphronis, et Demoſthe-
ne Alciſthenis *filio*, Athenienſium ducibus,
in colloquium venerunt, quia urbem dede-

re volebant, et exiſtimabant, minus periculum ſibi *ſic* impendere, quam ſi illi, qui ab ipſis ejecti fuerant, rediiſſent. Inter eos autem ita primum convenit, ut Athenienſes caperent muros longos, (erat autem octo ferme ſtadiorum ab urbe ad Niſaeam ipſorum portum) ne *Megarenſibus* Peloponneſii opem ex Niſaea ferrent, in qua ipſi ſoli praeſidium habebant, ut Megara firmius tenerent. deinde vero et urbis arcem in loco edito ſitam *Megarenſes Athenienſibus* dedere conarentur. ſi enim hoc factum fuiſſet, jam facilius *Megarenſes* deditionem feciſſent.

67. Athenienſes igitur, poſtquam omnia et facta et dicta utrinque fuerunt, quae ad negotium conficiendum erant neceſſaria, rebus omnibus jam paratis, ſub noctem ad Minoam Megarenſium inſulam profecti cum ſexcentis gravis armaturae militibus, quibus Hippocrates praeerat, in foſſa conſederunt, quae non multum illinc diſtabat; unde *Megarenſes* lateres ad muros exſtruendos ſumebant. Plataeenſes vero leviter armati, aliique circumitores, qui cum Demoſthene altero duce erant ad Martis *templum*, quod minus

λκιδήνης, βυλόμενοι ἐνδῦναι τὴν πόλιν,
νομίζοντες ἐλάσσω σφίσι τὸν κίνδυνον ἢ
ἐκπεσόντας ὑπὸ σφῶν κατελθεῖν. ξυνέ-
γραψάν τε πρῶτα μὲν, τὰ μακρὰ τείχη
λεῖν Αθηναίους, (ἦν δὲ σταδίων μάλιστα ὀκ-
τὼ ἀπὸ τῆς πόλεως ἐπὶ τὴν Νίσαιαν τὸν
μένα αὐτῶν) ὅπως μὴ ἐπιβοηθήσωσιν ἐκ
τῆς Νισαίας οἱ Πελοποννήσιοι, ἐν ᾗ αὐ-
τοὶ μόνοι ἐφρούρουν, βεβαιότητος ἕνεκα τῶν
Μεγάρων. ἔπειτα δὲ καὶ τὴν ἄνω πόλιν πει-
σθαι ἐνδῦναι. ῥᾷον δ' ἤδη ἔμελλον προσ-
χωρήσειν, τούτου γεγενημένου.

ξζ'. Οἱ μὲν Αθηναῖοι, ἐπειδὴ ἀπό τε
τῶν ἔργων καὶ τῶν λόγων παρεσκεύασο ἀμ-
φοτέροις, ὑπὸ νύκτα πλεύσαντες ἐς Μινώ-
αν τὴν Μεγαρέων νῆσον ὁπλίτας ἑξακοσί-
ους, ὧν Ἱπποκράτης ἦρχεν, ἐν ὀρύγματι
καθέζοντο ὅθεν ἐπλίνθευον τὰ τείχη, καὶ
ἀπεῖχεν ὁ πολύ. οἱ δὲ μετὰ τοῦ Δημο-
σθένους τοῦ ἑτέρου στρατηγοῦ, Πλαταιῆς τε
ψιλοὶ, καὶ ἕτεροι περίπολοι ἐνήδρευσαν ἐς

τὸν Ενυάλιον, ὅ ἐστιν ἔλασσον ἄπωθεν. κ
ἤσθετο ὐδείς, εἰ μὴ οἱ ἄνδρες οἷς ἐπιμελὲ
ἦν εἰδέναι τὴν νύκτα ταύτην. καὶ ἐπεὶ
ἔως ἔμελλε γίγνεσθαι, οἱ προδιδόντες τῶ
Μεγαρέων οὗτοι τοιόνδε ἐποίησαν· ἀκάτιο
ἀμφηρικὸν, ὡς λῃσαὶ, ἐκ πολλοῦ τεθερα
πευκότες τὴν ἄνοιξιν τῶν πυλῶν, εἰώθε
σαν ἐπὶ ἁμάξῃ, πείθοντες τὸν ἄρχοντα, διὰ
τῆς τάφρου κατακομίζειν τῆς νυκτὸς ἐπὶ
τὴν θάλασσαν, κ᾽ ἐκπλεῖν. κ᾽ πρὶν ἡμέραν
εἶναι, πάλιν αὐτὸ τῇ ἁμάξῃ κομίσαντες ἐς
τὸ τεῖχος, καὶ τὰς πύλας ἐσῆγον, ὅπως
τοῖς ἐκ τῆς Μινώας Αθηναίοις ἀφανὴς δὴ εἴη
ἡ φυλακὴ, μὴ ὄντος ἐν τῷ λιμένι πλοίου φα-
νεροῦ μηδενός. κ᾽ τότε πρὸς ταῖς πύλαις ἦ
ἤδη ἡ ἅμαξα. κ᾽ ἀνοιχθεισῶν καὶ τὸ εἰ-
ωθὸς, ὡς τῷ ἀκατίῳ, οἱ Αθηναῖοι (ἐγίγνε-
το γὰρ ἀπὸ ξυνθήματος τὸ τοιοῦτον) ἰδόν-
τες, ἔθεον δρόμῳ ἐκ τῆς ἐνέδρας, βουλόμενοι
φθάσαι πρὶν ξυγκλεισθῆναι πάλιν τὰς πύ-
λας· [κ᾽] ἔως ἔτι ἡ ἅμαξα ἐν αὐταῖς ἦν,

emotum erat *ab urbe, quam insula Minoa,* insidiis consederunt. Et nullus *Megarensi-m*, praeter illos, quibus *rem* scire curae erat, anc noctem noverat. Et cum crepusculum atutinum adventaret, isti Megarenses, qui roditionem moliebantur, hujusmodi frau-em excogitarunt. Navigiolum, quod u-inque binis remis agebatur, veluti latro-es, (cum jam pridem a *suo* Magistratu, cu-us gratiam sibi conciliaverant, impetrassent, t portas aperiret) plaustro impositum, noc-u per fossam ad mare transportare, et ena-igare consueverant. Et ante quam dies il-ucescceret, idem plaustro vectum in urbem er portas rursus importabant, ne Atheni-ensium praesidium, quod erat in Minoa, sibi inus caveret, quod nullum in portu navi-ium prorsus appareret. Tunc autem hoc laustrum ad portas jam erat. Et cum hae x more navigiolo *recipiendo* apertae fuis-ent, (hoc enim ex composito fiebat) Athe-ienses, hoc animadverso, ex insidiis cursu contenderunt, quod *eo* ocius pervenire vel-ent, ante quam portae rursus clauderentur, t donec ipsum plaustrum in ipsis adhuc es-et, et impediret, ne clauderentur; et Me-

garenſes, qui ipſorum partibus favebant, u
na cum ipſis interfecerunt cuſtodes, qui a
portas erant. Et primum quidem Plataeen
ſes, et Circuitores, qui circa Demoſthenem
erant, irruperunt *in eum locum*, ubi tropae
um nunc exſtat: et ſtatim intra portas (Pe
loponneſii enim, qui proxime erant, rem
ſenſerunt) Plataeenſes pugnando ſuperarunt
eos, qui ad opem ferendam veniebant; et
gravi Athenienſium armaturae advenienti
portas tutas praeſtiterunt.

68. Deinde vero jam Athenienſium u-
nusquisque, prout deinceps intrabat, ad mu-
rum contendebat. Et Peloponneſii prae-
ſidiarii, primo quidem pauci reſiſtentes
vim propulſarunt, et illorum nonnulli ce-
ciderunt. At plerique in fugam ſe con-
jecerunt, tum quod hoſtium noctu irrum-
pentium impetum metuerent, tum etiam
quod a Megarenſibus proditoribus oppug-
narentur. ſe enim ab univerſis Megarenſi-
bus proditos exiſtimabant. Accidit enim, ut
Athenienſium praeco ſua ſponte ediceret,

κώλυμα οὖσα προσθεῖναι, καὶ αὐτοὶ ἅμα καὶ οἱ ξυμπράσσοντες Μεγαρεῖς τοὺς κατὰ πύλας φύλακας κλείνουσι. καὶ πρῶτον μὲν οἱ περὶ τὸν Δημοσθένην Πλαταιῆς τε καὶ περίπολοι ἐσέδραμον οὗ νῦν τὸ τροπαῖόν ἐστι, καὶ εὐθὺς ἐντὸς τῶν πυλῶν (ἦσθοντο γὰρ οἱ ἐγγύταλα Πελοποννήσιοι) μαχόμενοι τοὺς προσβοηθοῦντας οἱ Πλαταιῆς ἐκράτησαν, καὶ τοῖς τῶν Αθηναίων ὁπλίταις ἐπιφερομένοις βεβαίως τὰς πύλας παρέχον.

ξή. Επειτα δὲ καὶ τῶν Αθηναίων ἤδη ὁ αἰεὶ ἐντὸς γιγνόμενος χωρεῖ ἐπὶ τὸ τεῖχος. καὶ οἱ Πελοποννήσιοι φρυροὶ, τὸ μὲν πρῶτον ἀντιχόντες ἠμύνοντο ὀλίγοι, καὶ ἀπέθανον τινὲς αὐτῶν. οἱ δὲ πλείους ἐς φυγὴν κατέστησαν, φοβηθέντες ἐν νυκτί τε πολεμίων προσπεπτωκότων, καὶ τῶν προδιδόντων Μεγαρέων ἀντιμαχομένων, νομίσαντες τοὺς ἅπαντας σφᾶς Μεγαρέας προδεδωκέναι. ξυνέπεσε γὰρ καὶ τὸν τῶν Αθηναίων κήρυκα ἀφ' ἑαυτοῦ γνώμης κη-

ρύξαι, τὸν βυλόμενον ἰέναι Μεγαρέων μ
τὰ Ἀθηναίων θησόμενον τὰ ὅπλα.
δ' ὡς ἦκουσαν, οὐκέτι ἀνέμενον, ἀλλὰ τ
ὄντι νομίσαντες κοινῇ πολεμεῖσθαι, κατέ
φυγον ἐς τὴν Νίσαιαν. ἅμα δὲ ἕῳ ἐλα
κότων ἤδη τῶν τειχῶν, καὶ τῶν ἐν τῇ πό
λει Μεγαρέων θορυβυμένων, οἱ πρὸς τὸ
Ἀθηναίους πράξαντες, καὶ ἄλλοι μετ' αὐ
τῶν, πλῆθος ὃ ξυνῄδει, ἔφασαν χρῆναι ἀνοί
γειν τὰς πύλας, καὶ ἐπεξιέναι ἐς μάχην.
ξυνέκειτο δὲ αὐτοῖς, τῶν πυλῶν ἀνοιχθει
σῶν, ἐσπίπτειν τοὺς Ἀθηναίους· αὐτοὶ δὲ
διάδηλοι ἔμελλον ἔσεσθαι. λίπα γὰρ ἀ
λείφεσθαι, ὅπως μὴ ἀδικῶνται. ἀσφάλεια
δὲ αὐτοῖς μᾶλλον ἐγίγνετο τῆς ἀνοίξεως.
καὶ γὰρ οἱ ἀπὸ τῆς Ἐλευσῖνος καὶ τὸ ξυγ
κείμενον τετρακισχίλιοι ὁπλῖται τῶν Α
θηναίων, καὶ ἱππεῖς ἑξακόσιοι, οἱ τὴν νύκτα
πορευόμενοι, παρῆσαν. ἀληλιμμένων δὲ
αὐτῶν, καὶ ὄντων ἤδη περὶ τὰς πύλας,
καταγορεύει τις ξυνειδὼς τοῖς ἑτέροις τὸ

quisquis vellet Megarensium ad Athenienses transiret, arma depositurus. Cum autem, nullam moram amplius interposuerunt, sed re vera se ab utrisque oppugnari existimantes, in Nisaeam fuga se recepe-nt. Prima autem luce muris jam captis, Megarensibus, qui in urbe erant, metu epidantibus, illi, qui Athenienses favebant, et alii cum ipsis, *totaque* multitudo, ae *proditionis* erat conscia, portas apendas, et ad proelium adversus hostem odeundum dicebant. Inter ipsos autem nvenerat, ut, portis apertis, Athenienses *in urbem* irrumperent. futurum autem erat, ut ipsi facile internoscerentur: m oleo se uncturi erant, ne laederen-r. Erant autem futuri magis in tuto, si rtae apertae fuissent. nam (ut inter ipsos nvenerat) quatuor millia peditum gra- armaturae, et sexcenti equites Athenisium, qui noctu iter fecerant, ab Eleusi- advenerant. Et cum illi inuncti jam ad rtas essent, quidam ex conscriis insidias, alis, *qui diversae factionis erant*, indicat. vero facto agmine frequentes venerunt,

et dixerunt, *nec portas aperiendas*, nec ad
verſus hoſtes exeundum, (nam ne ante um
quam quidem, quamvis eſſent potentiores
hoc facere ſe auſos fuiſſe,) nec civitatem i
manifeſtum periculum adducendam. Et ni
quis *recte monentibus* pareret, ibi, *ad ipſ*
portas, pugnam commiſſum iri *dicebant*
nullo autem modo ſignificabant, ſe ſcire
quae gererentur, *et quid contrariae factio*
nis homines molirentur, ſed velut optimu
factu conſulentes, in eadem ſententia perſe
verabant, et ſimul ad portas permanebant
easque cuſtodiebant. Itaque non licuit ini
diatoribus ea peragere, quae ſtatuerant.

69. Athenienſium autem duces, animad
vertentes aliquid impedimenti accidiſſe, ne
urbem a ſe per vim capi poſſe, Niſaeam
protinus circumvallare coeperunt. Exiſti
mantes, ſi, prius quam aliqui opem *ei* fe
rent, *eam* expugnaſſent, Megara etiam cit
us in deditionem ventura. Celeriter autem
Athenis allata ſunt ferramenta, lapicidae, e
caeterae res *ad opus faciendum* neceſſariae
Initio autem facto ab illo muro, quem ip
tenebant, muroque transverſo Megara ve

πβούλευμα· καὶ οἱ ξυγγραφέντες, ἀθρόοι ἦλθον, καὶ οὐκ ἔφασαν χρῆναι ὅτε ἐπεξιέναι (οὐδὲ γὰρ πρότερόν πω τοῦτο, ἰσχύοντες μᾶλλον, τολμῆσαι) ὅτε ἐς κίνδυνον φανερὸν τὴν πόλιν καταγαγεῖν. εἴτε μὴ πείσεταί τις, αὐτῷ τὴν μάχην ἔσεσθαι. ἐνόμιζον δὲ οὐδὲν ὅτι ἴσασι τὰ πρασσόμενα, ἀλλ' ὡς τὰ βέλτιστα βουλεύοντες, ἰσχυρίζοντο, καὶ ἅμα περὶ τὰς πύλας παρέμενον φυλάσσοντες. ὥστε οὐκ ἐγένετο τοῖς ἐπιβουλεύσασι πρᾶξαι ὃ ἔμελλον.

ξθ'. Γνόντες δὲ οἱ τῶν Ἀθηναίων στρατηγοὶ ὅτι ἐναντίωμά τι ἐγένετο, καὶ τὴν πόλιν βίᾳ οὐκ οἷοί τε ἔσονται λαβεῖν, τὴν Νίσαιαν εὐθὺς περιετείχιζον. νομίζοντες, εἰ πρὶν ἐπιβοηθῆσαι τινὰς, ἐξέλοιεν, θᾶσσον ἂν καὶ τὰ Μέγαρα προσχωρῆσαι. παρεγένετο δὲ σίδηρός τε ἐκ τῶν Ἀθηνῶν ταχὺ, καὶ λιθουργοὶ, καὶ τἄλλα ἐπιτήδεια. ἀρξάμενοι δ' ἀπὸ τοῦ τείχους ὃ εἶχον, καὶ διοικοδομήσαντες τὸ πρὸς Μεγαρέας, ἀπ' ἐ-

κείνθ ἑκατέρωθεν ἐς θάλασσαν τῆς Νι
σαίας, τάφρον τε καὶ τείχη διελομένη κ
στρατιά, ἔκ τε τοῦ προαστείου λίθοις κα
πλίνθοις χρώμενοι, καὶ κόπτοντες τὰ
δένδρα καὶ ὕλην, ἀπεσαύρουν εἴπη δέον
τό τι· καὶ αἱ οἰκίαι τῶ προαστείω ἐπάλ
ξεις λαμβάνουσαι, αὗται ὑπῆρχον ἔρυ
μα. καὶ ταύτην μὲν τὴν ἡμέραν ὅλη
εἰργάζοντο· τῇ δ' ὑστεραίᾳ περὶ δείλη
τὸ τεῖχος ὁσονοὺκ ἀπετετέλεστο, καὶ οἱ
ἐν τῇ Νισαίᾳ δείσαντες, σίτου τε ἀπο
ρίᾳ (ἐφ' ἡμέραν γὰρ ἐκ τῆς ἄνω πόλεως
ἐκρῶντο) καὶ τοὺς Πελοποννησίους οὐ νομί
ζοντες ταχὺ ἐπιβοηθήσειν, τούς τε Με
γαρέας πολεμίους ἡγούμενοι, ξυνέβησαν τοῖ
Ἀθηναίοις, ῥητοῦ μὲν ἕκαστον ἀργυρίου ἀ
πολυθῆναι, ὅπλα παραδόντας, τοῖς τε Λα
κεδαιμονίοις, τῷ τε ἄρχοντι, καὶ εἴτι
ἄλλος ἐνῆν, χρῆσθαι Ἀθηναίους ὅ, τι ἂ
βούλωνται. ἐπὶ τούτοις ὁμολογήσαντες ἐξ
ἦλθον. καὶ οἱ Ἀθηναῖοι τὰ μακρὰ τείχ

ſus exſtructo, ab illo utrinque *uſque* ad mare Niſaeae, copiae *opus inter ſe* partitae, et foſſam *fodiebant*, et muros *aedificabant*, et lapidibus atque lateribus ex ſuburbano ſumtis utentes, et arbores et materiam *aliam* caedentes, *Niſaeam* vallo claudebant; ſi qua pars alicubi munitione egebat. Aedes etiam, quae erant in ſuburbano, pinnis impoſitis, uſum munitionis praebebant. Et hunc quidem diem totum in opus faciendum incubuerunt: poſtridie vero circa veſperam murus tantum non abſolutus erat. Quare, qui in Niſaea erant, metu perculſi, cum ob commeatus inopiam (eo enim ex urbe, quae in loco ſuperiore, nec multum a mari diſtans erat, devecto, in diem utentes vivebant) tum quod exiſtimarent, Peloponneſios haud celeriter opem ſibi laturos, tum etiam quod Megarenſes hoſtes eſſe ducerent, cum Athenienſibus compoſitionem fecerunt, his conditionibus: ut ſinguli quidem, traditis armis, certa pecuniae ſumma perſoluta dimitterentur; de Lacedaemoniis vero, et *eorum* duce, et ſi quis alius intus eſſet, Athenienſes arbitratu ſuo ſtatuerent. Hac igitur compoſitione his conditionibus facta

exierunt. Athenienſes autem, cum longos muros ab urbe Megarenſium abrupiſſent, et Niſaeam *per deditionem* accepiſſent, ad alia ſe praeparabant.

70. Braſidas vero Tellidis filius, Lacedaemonius, per idem tempus forte circa Sicyonem et Corinthum agebat; exercitum comparans, quem in Thraciam duceret. cumque muros *ab Athenienſibus* captos, intellexiſſet, metuens et Peloponneſiis, qui erant in Niſaea, et *veritus*, ne Megara caperentur, *nuntium* mittit ad Boeotos, jubens *eos* cum *ſuis* copiis ad Tripodiſcum *ſibi* obviam venire. (eſt autem vicus agri Megarenſis hoc nomen habens, ſub monte Granea ſitus) et ipſe *eo* venit cum duobus millibus et ſeptingentis Corinthiorum militibus, Phliaſiorum quadringentis, Sicyoniorum ſexcentis, et cum iis, quos jam collectos ſecum habebat, quod exiſtimaret, ſe Niſaeam adhuc inventurum inexpugnatam. Sed cum *rem* audiſſet (noctu enim egreſſus ad Tripodiſcum contendebat) cum delecta

ἀποῤῥήξαντες ἀπὸ τῆς τῶν Μεγαρέων πόλεως, καὶ τὴν Νίσαιαν παραλαβόντες, τἄλλα παρεσκευάζοντο.

ό. Βρασίδας δὲ ὁ Τέλλιδος Λακεδαιμόνιος κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον ἐτύγχανε περὶ Σικυῶνα καὶ Κόρινθον ὢν, ἐπὶ Θράκης στρατιὰν παρασκευαζόμενος. καὶ ὡς ἤθετο τῶν τειχῶν τὴν ἅλωσιν, δείσας περί τε τοῖς ἐν τῇ Νισαίᾳ Πελοποννησίοις, καὶ μὴ τὰ Μέγαρα ληφθῇ, πέμπει ἔς τε τοὺς Βοιωτοὺς, κελεύων κατὰ τάχος στρατιᾷ ἀπαντῆσαι ἐπὶ Τριποδίσκυ, (ἔστι δὲ κώμη τῆς Μεγαρίδος ὄνομα τοῦτο ἔχουσα, ὑπὸ τῷ ὄρει τῇ Γερανείᾳ) καὶ αὐτὸς ἔχων ἦλθεν ἑπτακοσίους μὲν καὶ διχιλίους Κορινθίων ὁπλίτας, Φλιασίων δὲ τετρακοσίους, Σικυωνίων δὲ ἑξακοσίους, καὶ τοὺς μεθ' αὐτοῦ, ὅσοι ἤδη ξυνειλεγμένοι ἦσαν· οἰόμενος τὴν Νίσαιαν ἔτι καταλήψεσθαι ἀνάλωτον. ὡς δὲ ἐπύθετο (ἔτυχε γὰρ νυκτὸς ἐπὶ τὸν Τριποδίσκον ἐξελθὼν) ἀπο-

λέξας τριακοσίους τῶ στρατῶ, πρὶν ἔκπυστος γενέσθαι, προσῆλθε τῆ τῶν Μεγαρέων πόλει, λαθὼν τοὺς Αθηναίους ὄντας περὶ τὴν θάλασσαν· βουλόμενος μὲν τῷ λόγῳ, καὶ ἅμα, εἰ δύναιτο, ἔργῳ τῆς Νισαίας πειράσαι· τὸ δὲ μέγιστον, τὴν τῶν Μεγαρέων πόλιν εἰσελθὼν βεβαιώσασθαι. καὶ ἠξίου δέξασθαι σφᾶς, λέγων ἐν ἐλπίδι εἶναι ἀναλαβεῖν Νίσαιαν.

οα'. Αἱ δὲ τῶν Μεγαρέων στάσεις φοβούμεναι, οἱ μὲν, μὴ τοὺς φεύγοντας σφίσιν ἐσαγαγὼν, αὐτοὺς ἐκβάλῃ, οἱ δὲ, μὴ αὐτὸ τοῦτο ὁ δῆμος δείσας ἐπίθηται σφίσι, καὶ ἡ πόλις ἐν μάχῃ καθ' αὑτὴν οὖσα, ἐγγὺς ἐφεδρευόντων Αθηναίων ἁπόληται, οὐκ ἐδέξαντο, ἀλλ' ἀμφοτέροις ἐδόκει ἡσυχάσασι τὸ μέλλον περιϊδεῖν. ἤλπιζον γὰρ καὶ μάχην ἑκάτεροι ἔσεσθαι τῶν τε Αθηναίων καὶ τῶν προσβοηθησάντων· καὶ οὕτω σφίσιν ἀσφαλέστερον ἔχειν, ὅστις εἴη εὐνοῦς κρατήσασι προσχωρῆσαι. ὁ δὲ Βρασίδας, ὡς οὐκ ἔπει-

trecentorum manu, ante quam rumor de ipsius adventu ad hostium aures perveniſſet, ad Megarenſium urbem acceſſit, clam Athenienſibus, qui ad mare erant; cupiens, ut prae ſe ferebat, atque adeo re ipſa, ſi qua poſſet, Niſaeam adtentare: ſed in primis Megarenſium urbem ingreſſus confirmare, *et adverſus hoſtes tutari.* quare *Megarenſes* rogabat, ut ſe reciperent, dicens ſe de Niſaea recipienda *bonam* ſpem habere.

71. Sed Megarenſium factiones veritae: illa quidem, ne *Braſidas* exſulibus *in urbem* contra ſe reductis, ſe ipſam expelleret; haec vero, ne populus hoc ipſum metuens in ſe faceret impetum, et civitas bello domeſtico preſſa, Athenienſibus e propinquo inſidiantibus, periret, *eum* non receperunt: ſed utrisque placuit, ut quieſcentes eventum rei circumſpicerent *ac exſpectarent.* Sperabant enim utrique, pugnam commiſſum iri inter Athenienſes, et illos, qui ad opem *urbi* ferendam venerant. atque ita ſibi fore tutius partes ſequi victorum, qui ſibi benevoli eſſent. Braſidas vero cum *rem*

ipſis perſuadere non poſſet, ad reliquum exercitum retro rediit.

72. At primo ſtatim diluculo Boeoti affuerunt, qui in animo quidem habebant, vel antequam Braſidas *nuntium ad ipſos* mitteret, Megaris ſuccurrere; tum quod hoc periculum a ſe non alienum eſſe ducerent, tum etiam quod cum frequentibus copiis ad Plataeas jam eſſent. Sed cum nuntius etiam veniſſet, multo magis animati ſunt. Quare duobus millibus gravis armaturae militum, et ducentis praeterea, equitibusque ſexcentis *ad Braſidam* miſſis, cum majore copiarum parte *domum* reverterunt. Cum autem omnes copiae militum gravis armaturae non minus ſex millium jam adeſſent, et Athenienſes ſuorum gravis armaturae militum aciem inſtructam haberent ad Niſaeam et ad mare, et levis eorum armatura per campos vagaretur, Boeotorum equitatus, impreſſione in eam ex improviſo facta, in fugam vertit, et ad mare repulit. nam ante diem illum nulla auxilia ex ullo loco Megarenſibus venerant. Sed cum et ipſe Athenienſium equitatus ei obviam procurriſ-

θεν, ἀνεχώρησε πάλιν ἐς τὸ ἄλλο στράτευμα.

ϛ'. Ἅμα δὲ τῇ ἕῳ οἱ Βοιωτοὶ παρῆσαν, διανενοημένοι μὲν, καὶ πρὶν Βρασίδαν πέμψαι, βοηθεῖν ἐπὶ τὰ Μέγαρα, ὡς οὐκ ἀλλοτρίου ὄντος τοῦ κινδύνου, καὶ ἤδη ὅλες παντελείᾳ Πλαταιᾶσιν. ἐπειδὴ δὲ οὐ ἦλθεν ὁ ἄγγελος, πολλῷ μᾶλλον ἐῤῥώσθησαν. καὶ ἀποσείλανλες διακοσίους καὶ διχιλίους ὁπλίτας, καὶ ἱππέας ἑξακοσίους, τοῖς πλείοσιν ἀπῆλθον πάλιν. παρόντος δὲ ἤδη ξύμπαντος τοῦ στρατεύματος ὁπλιτῶν οὐκ ἔλασσον ἑξακισχιλίων, καὶ τῶν Αθηναίων τῶν μὲν ὁπλιτῶν περί τε τὴν Νίσαιαν ὅλων καὶ τὴν θάλασσαν ἐν τάξει, τῶν δὲ ψιλῶν ἀνὰ τὸ πεδίον ἐσκεδασμένων, οἱ ἱππεῖς οἱ τῶν Βοιωτῶν ἀπροσδοκήτοις ἐπιπεσόντες τοῖς ψιλοῖς, ἔτρεψαν ἐπὶ τὴν θάλασσαν. ἐν γὰρ τῷ πρότερον ὀδεμία βοήθειά πω τοῖς Μεγαρεῦσιν ὀθαμόθεν ἐπῆλθεν. ἀντεπεξελάσαντες δὲ καὶ οἱ τῶν Αθηναίων ἐς χεῖρας ἦε-

σαν· καὶ ἐγένετο ἱππομαχία ἐπιπολὺ, ἐν ᾗ
ἀξιόσιν ἑκάτεροι οὐχ ἥσσους γενέσθαι. τὸ
μὲν γὰρ ἵππαρχον τῶν Βοιωτῶν, καὶ ἄλ-
λους τινὰς ὀλίγους πολλοὺς, πρὸς αὐτὴν τὴν Νί-
σαιαν προσελάσαντες οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ ἀπο-
κτείναντες, ἐσκύλευσαν. καὶ τῶν τε νεκρῶν
τούτων κρατήσαντες, ὑποσπόνδους ἀπέδοσαν,
καὶ τροπαῖον ἔστησαν. οὐ μέντοι ἔν γε τῷ
παντὶ ἔργῳ βεβαίως ἑτέροις τελευτήσαν-
τες ἀπεκρίθησαν, ἀλλ' οἱ μὲν Βοιωτοὶ,
πρὸς τοὺς ἑαυτῶν, οἱ δὲ, ἐπὶ τὴν Νίσαιαν.

ογ'. Μετὰ δὲ τοῦτο, Βρασίδας καὶ τὸ
στράτευμα ἐχώρουν ἐγγυτέρω τῆς θαλάσ-
σης καὶ τῆς τῶν Μεγαρέων πόλεως· καὶ κα-
ταλαβόντες χωρίον ἐπιτήδειον, παραλαξά-
μενοι, ἡσύχαζον, οἰόμενοι σφίσιν ἐπιέναι
τοὺς Ἀθηναίους, καὶ τοὺς Μεγαρέας ἐπιβά-
μενοι περιορωμένους ὁποτέρων ἡ νίκη ἔσται.
καλῶς δὲ ἐνόμιζον σφίσιν ἀμφότερα ἔχειν,
ἅμα μὲν, τὸ μὴ ἐπιχειρεῖν προτέρους, μη-
δὲ μάχης καὶ κινδύνου ἑκόντας ἄρξαι. ἐπει-

set, ad manus venerunt, et equestre proelium ad multum diei spatium *inter illos* est commissum, in quo utrique se non inferiores fuisse putant. nam equitatus Boeoti praefectum, et aliquot alios ad ipsam Nisaeam provectos, Athenienses *interfecerunt, et* interfectos spoliarunt: et corporibus etiam ipsorum potiti, ea per inducias *Boeotis* reddiderunt, et tropaeum statuerunt. Neutri tamen in hoc toto proelio certum minimeque dubium pugnae eventum adepti, diremti sunt. sed Boeoti quidem, ad suos; Athenienses vero, ad Nisaeam *se receperunt*.

73. Postea vero Brasidas, ejusque copiae propius mare et Megara accesserunt. Et occupato loco idoneo, acie instructa, quiescebant; existimantes fore, ut Athenienses contra se venirent, et scientes Megarenses circumspicere utrorum esset futura victoria. Utrumque autem opportune sibi casurum existimabant, simul quidem, si *ipsi hostem* priores non aggrederentur, nec proelii periculosi initium sua sponte facerent. siquidem aperte demonstraverant, se ad ho-

ſtem propulſandum paratos eſſe, ſibique quoddammodo ſine pulvere *et labore* victoriam merito tributum iri. ſimul etiam, quod ad Megarenſes attineret, rem *ſibi* feliciter ceſſuram. Niſi enim in *illorum* conſpectum veniſſent, rem nullo modo in dubium a ſe vocatum iri; ſed procul dubio ſe urbe, quasi victos, protinus privatum iri *putabant*. Jam vero illud etiam fortaſſe eventurum, ut ipſi Athenienſes proelium detrectarent, atque ita res eas, quarum cauſa venerant, ſibi ſine proelio conſervatum iri *credebant*. Quod etiam evenit. Megarenſes enim, cum Athenienſes *ex Niſaea* egreſſi aciem quidem ad longos muros inſtruxiſſent, ſed tamen ipſi quoque quieſcerent, *Peloponneſiis ipſos* non invadentibus, quod ipſorum etiam *Athenienſium* duces reputarent, ſibi, *et hoſtibus* periculum non eſſe par. nam cum pleraque feliciter ipſis jam ſucceſſiſſent, *exiſtimabant*, ſi priores proelium adverſus copias ſuis majores inirent, aut victores Megara capturos, aut victos, amiſſa praeſtantiſſima *totius* exercitus parte, cladem accepturos. Illos vero, quod exercitum ex omnibus Peloponneſi civitatibus collectum haberent, cum ſingu-

ή γε ἐν φανερῷ ἔδειξαν ἕτοιμοι ὄντες ἀμύ-
νεσθαι, καὶ αὐτοῖς ὥσπερ ἀκονιτὶ δικαίως ἂν
τὴν νίκην τίθεσθαι. ἐν τῷ αὐτῷ δὲ καὶ
πρὸς τὰς Μεγαρέας ὀρθῶς ξυμβαίνειν. εἰ
μὲν γὰρ μὴ ὤφθησαν ἐλθόντες, οὐκ ἂν ἐν
τύχῃ γίγνεσθαι σφίσιν, ἀλλὰ σαφῶς ἄν,
ὥσπερ ἡσυχιάντων, ἥρηθῆναι εὐθὺς τῆς
πόλεως· νῦν δὲ κἂν τυχεῖν αὐτὰς Αθη-
ναίους μὴ βουληθέντας ἀγωνίζεσθαι, ὥστε ἀ-
μαχητὶ ἂν περιγενέσθαι αὐτοῖς ὧν ἕνεκα
ἦλθον. ὅπερ καὶ ἐγένετο. οἱ γὰρ Μεγαρῆς,
ὡς οἱ Αθηναῖοι ἐτάξαντο μὲν παρὰ τὰ μα-
κρὰ τείχη ἐξελθόντες, ἡσύχαζον δὲ καὶ αὐ-
τοὶ μὴ ἐπιόντων, λογιζόμενοι καὶ οἱ ἐκείνων
στρατηγοὶ μὴ ἀντίπαλον εἶναι σφίσι τὸν
κίνδυνον, ἐπειδὴ καὶ τὰ πλείω αὐτοῖς προ-
εχεχωρήκει ἄρξασι μάχης πρὸς πλείονας
αὐτῶν, ἢ λαβεῖν νικήσαντας Μέγαρα, ἢ
σφαλέντας, τῷ βελτίστῳ τῶν ὁπλιτικῶν βλα-
φθῆναι. τοῖς δὲ ξυμπάσης τῆς δυνάμεως
καὶ τῶν παρόντων μέρος ἕκαστον κινδυνεύειν,

εἰκότως ἐθέλειν τολμᾶν. χρόνον δὲ ἐπ
χόντες, καὶ ὡς οὐδὲν ἀφ' ἑκατέρων ἐπεχειρεῖ
το, ἀπῆλθον πρότερον οἱ Ἀθηναῖοι ἐς τὴ
Νίσαιαν, καὶ αὖθις οἱ Πελοποννήσιοι ὅθε
[περ] ὡρμήθησαν.

οδ'. Οὕτω δὴ τῷ μὲν Βρασίδᾳ αὐτῷ κ
τοῖς ἀπὸ τῶν πόλεων ἄρχουσιν οἱ τῶν φευ
γόντων φίλοι Μεγαρῆς, ὡς ἐπικρατήσαντ
καὶ τῶν Ἀθηναίων οὐκέτι ἐθελησάντων μά
χεσθαι, θαρσοῦντες μᾶλλον, ἀνοίγουσί τ
τὰς πύλας, καὶ δεξάμενοι, καταπεπλη
μένων ἤδη τῶν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους πραξάν
των, ἐς λόγους ἔρχονται. καὶ ὕστερον ὁ μὲν
διαλυθέντων τῶν ξυμμάχων καὶ πόλεις
ἐπανελθὼν καὶ αὐτὸς ἐς τὴν Κόρινθον, τὴ
ἐπὶ Θράκης στρατείαν παρεσκεύαζεν, ἵνα
περ καὶ τοπρῶτον ὥρμητο· οἱ δὲ ἐν τῇ πό
λει Μεγαρῆς, ἀποχωρησάντων καὶ τῶν Α
θηναίων ἐπ' οἴκου, ὅσοι μὲν τῶν πραγμά
των πρὸς τοὺς Ἀθηναίους μάλιστα μετέχον
εἰδότες ὅτι ὤφθησαν, εὐθὺς ὑπεξῆλθον. οἱ

is etiam ſingularum civitatum partibus me-
ito velle belli fortunam periclitari, et au-
ere. Cum autem aliquandiu in armis com-
orati fuiſſent, et neutra acies alteram ag-
rederetur, diſceſſerunt, prius Athenienſes
Niſaeam, deinde vero Peloponneſii unde
enerant.

74. Sic igitur Megarenſes, exſulum a-
ici, cum ipſi Braſidae, ut victori, tum eti-
m *caeteris* ducibus ex civitatibus animo
agis confirmati, quod Athenienſes tunc
ugnare noluiſſent, portas aperiunt; et cum
recepto in colloquium veniunt, illis jam
more perculſis, qui Athenienſium partes
equuti fuerant. poſtea vero hic quidem,
ciis in urbes ſuas dilapſis, et ipſe Corin-
um reverſus, expeditionem in Thraciam
arabat, quo et ante cogitabat. Megaren-
s vero, qui in urbe erant, cum Athenien-
s quoque domum rediiſſent, quotquot re-
s Athenienſium ſtuduerunt, et conſiliorum
urbe prodenda initorum maxime partici-
s fuerant, quia ſciebant, ſe conſpectos fu-
e, confeſtim ſe ſubduxerunt: caeteri ve-

ro, colloquio cum exſulum amicis habit
eos, qui apud Pegas erant, reduxerunt, cu
eos religioſiſſimo ſanctiſſimoque jurejura
do obſtrinxiſſent, eos omnem praeterit
rum injuriarum memoriam depoſituros, o
timaque conſilia reipublicae daturos. A
illi, poſtquam Magiſtratus gerere coep
runt, armaque luſtrarunt, dispoſitis coho
tibus, delegerunt ex inimicis, et iis, qui A
thenienſium partibus maxime faviſſe vid
bantur, ad centum viros. Cum autem p
pulum de his ſuffragia aperte ferre coëgi
ſent, poſtquam *ab eo* damnati fuerunt, e
interfecerunt: et reipublicae ſtatum in O
ligarchiam maxima ex parte commutarun
atque haec ſtatus commutatio, quae pro
ter ſeditionem accidit, ſub pauciſſimis di
tiſſime duravit.

75. Eadem autem aeſtate, cum Anta
drus a Mitylenaeis, quemadmodum conſt
tuerant, eſſet munienda: Athenienſium d
ces, qui claſſi ad pecuniam legendam miſſ
praeerant, Demodocus et Ariſtides, q
circum Helleſpontum erant (nam Lam

δὲ ἄλλοι, κοινολογησάμενοι τοῖς τῶν φευγόντων φίλοις, κατάγουσι τοὺς ἐκ Πηγῶν, ὁρκώσαντες πίστεσι μεγάλαις μηδὲν μνησικακήσειν, βουλεύσειν δὲ τῇ πόλει τὰ ἄριστα. οἱ δὲ, ἐπειδὴ ἐν ταῖς ἀρχαῖς ἐγένοντο, καὶ ἐξέτασιν ὅπλων ἐποιήσαντο, διαχρησάμενοι τοὺς λόχους, ἐξελέξαντο τῶν τε ἐχθρῶν καὶ οἳ ἐδόκουν μάλιστα ξυμπράξαι τὰ πρὸς τοὺς Αθηναίους, ἄνδρας ὡς ἑκατόν· καὶ τούτων πέρι ἀναγκάσαντες τὸν δῆμον ψῆφον φανερὰν διενεγκεῖν, οὓς κατεγνώσθησαν, ἔκτειναν· καὶ ἐς ὀλιγαρχίαν τὰμάλιστα καθέστησαν τὴν πόλιν. καὶ πλεῖστον δὴ χρόνον αὕτη ὑπ' ὀλιγίστων νεμομένη ἐκ στάσεως μετάστασις ξυνέμεινε.

οε'. Τῷ δ' αὐτῷ θέρει, τῆς Αντάνδου ὑπὸ τῶν Μιτυληναίων, ὥσπερ διενοήθη, μελλούσης καθασκευάζεσθαι, οἱ τῶν ἐγγυρολόγων Αθηναίων στρατηγοὶ, Δημόδοκος καὶ Αριστείδης, ὄντες περὶ Ἑλλήσποντον

(ὁ γὰρ τρίτος αὐτῶν Λάμαχος δέκα ναυσὶν ἐς τὸν Πόντον ἐσεπεπλεύκει) ὡς ἠσθάνοντο τὴν παρασκευὴν τῷ χωρίῳ, καὶ ἐδόκει αὐτοῖς δεινὸν εἶναι μὴ ὥσπερ τὰ Ἀναια ἐπὶ τῇ Σάμῳ γένηται, ἔνθα οἱ Φεύγοντες τῶν Σαμίων καλασάντες, τύς τε Πελοποννησίους ὠφέλουν ἐς τὰ ναυτικά, κυβερνήτας πέμποντες, καὶ τὺς ἐν τῇ πόλει Σαμίους ἐς ταραχὴν καθίσασαν, καὶ τὺς ἐξιόντας ἐδέχοντο. ὕτω δὴ ξυναγείραντες ἀπὸ τῶν ξυμμάχων στρατιὰν, καὶ πλεύσαντες, μάχῃ τε νικήσαντες τὺς ἐκ τῆς Ἀνδάνδρυ ἐπεξελθόντας, ἀναλαμβάνουσι τὸ χωρίον πάλιν. καὶ οὐ πολὺ ὕστερον ἐς τὸν Πόντον ἐσπλεύσας Λάμαχος, ἐν τῇ Ἡρακλεώτιδι ὁρμίσας ἐς τὸν Κάληκα ποταμὸν, ἀπόλλυσι τὰς ναῦς, ὕδατος ἄνωθεν γενομένυ, καὶ καταβάντος αἰφνιδίυ τοῦ ῥεύματος. αὐτός τε καὶ ἡ στρατιὰ πεζῇ διὰ Βιθυνῶν Θρᾳκῶν (οἵπερ εἰσὶ πέραν ἐν τῇ Ἀσίᾳ) ἀφικνεῖται ἐς Χαλκηδόνα, τὴν ἐπὶ τῷ στόματι τῦ Πόν-

chus tertius eorum cum decem navibus in Pontum abierat) cum primum audiſſent locum illum muniri, ipſis etiam res periculoſa viſa eſt, ne ut Anaea contra Samum eſſet, ubi Samiorum exſules, poſitis ſedibus, Peloponneſios in rebus nauticis adjuvabant, gubernatores *ad ipſos* mittendo; et Samios, qui in urbe erant, perturbabant; et *illos*, qui urbe pellebantur, recipiebant. Hac igitur de cauſa *Athenienſes*, exercitu ex ſociis collecto, Antandrum petunt, illisque proelio ſuperatis, qui inde contra ſe prodierant, locum illum iterum recipiunt. Nec multo poſt Lamachus, qui in Pontum navigaverat, cum in agro Heracleenſi claſſem ad Calecis fluvii ripam appuliſſet, eam amiſit, aquis coelitus delapſis, et ſubita vi torrentis devoluti. Quare cum ipſe, tum eius exercitus itinere pedeſtri per Bithynos Thraces (qui ſunt trans mare in Aſia) pervenit Chalcedonem Megarenſium coloni-

am, in Ponti faucibus ſitam.

76. Eadem aeſtate Demoſthenes Athenienſium dux cum quadraginta navibus Naupactum ſe contulit, ſtatim a diſceſſu ex agro Megarenſi. Nam quidam *Boeoti*, qui in civitatibus erant, *illarum* ſtatum commutare, et in popularem, qualis erat is, quo Athenienſium respublica regebatur, convertere cupientes, cum Hippocrate et illo de rebus Boeotiis innovandis egerant. Ptoeodoro autem exſule Thebano potiſſimum autore, hunc in modum res praeparaverant. Quidam Siphas per proditionem tradere ſtatuerant: Siphae autem ſunt oppidum agri Theſpici maritimum, in ſinu Criſaeo ſitum. Chaeroneam vero (quae accenſetur Orchomeno, qui prius *quidem* Minyeus, nunc vero Boeotius appellatur) alii ex Orchomeno dedituri erant. Et Orchomenii exſules praecipue *eos ad rem peragendam* adjuvabant, et homines ex Peloponneſo mercede conducebant. Chaeronea autem eſt oppidum in extremis Boeotiae finibus ſitum

τοῦ, Μεγαρέων ἀποικίαν.

ος'. Ἐν δὲ τῷ αὐτῷ θέρει καὶ Δημοσθένης Ἀθηναίων στρατηγὸς τεσσαράκοντά ναυσὶν ἀφικνεῖται ἐς Ναύπακτον, εὐθὺς μετὰ τὴν ἐκ τῆς Μεγαρίδος ἀναχώρησιν. τῷ γὰρ Ἱπποκράτει καὶ ἐκείνῳ τὰ Βοιώτια πράγματα ἀπό τινων ἀνδρῶν ἐν ταῖς πόλεσιν ἐπράσσετο, βουλομένων μεταστῆσαι τὸν κόσμον, καὶ ἐς δημοκρατίαν, ὥσπερ οἱ Ἀθηναῖοι, τρέψαι· καὶ Πτοιοδώρου μάλιστ' ἀνδρὸς Φυγάδος ἐκ Θηβῶν ἐσηγουμένου, τάδε αὐτοῖς παρεσκευάσθη· Σίφας μὲν ἔμελλόν τινες παραδώσειν. αἱ δὲ Σίφαι, εἰσὶ τῆς Θεσπικῆς γῆς ἐν τῷ Κρισαίῳ κόλπῳ παραθαλασσίδιοι. Χαιρώνειαν δὲ (ἣ ἐς Ὀρχομενὸν τὸν Μινύειον πρότερον καλούμενον, τῶν δὲ Βοιώτειον, ξυντελεῖ) ἄλλοι ἐξ Ὀρχομενοῦ ἐνεδίδοσαν. καὶ οἱ Ὀρχομενίων φυγάδες ξυνέπρασσον ταμάλιστα, καὶ ἄνδρας ἐμισθοῦντο ἐκ Πελοποννήσου. ἔστι δὲ ἡ Χαιρώνεια ἔσχατον τῆς Βοιωτίας, πρὸς τῇ Φα-

νότιδι τῆς Φωκίδος· καὶ Φωκέων μετεῖχόν τινες. τὰς δὲ Αθηναίους ἔδει Δήλιον καταλαβεῖν, τὸ ἐν τῇ Ταναγραίᾳ πρὸς Εὔβοιαν τετραμμένον Απόλλωνος ἱερόν· ἅμα δὲ ταῦτα ἐν ἡμέρᾳ ῥητῇ γίγνεσθαι, ὅπως μὴ ξυμβοηθήσωσιν ἐπὶ τὸ Δήλιον οἱ Βοιωτοὶ ἀθρόοι, ἀλλ' ἐπὶ τὰ σφέτερα αὐτῶν ἕκαστοι κινύμενοι. καὶ εἰ κατορθοῖτο ἡ πεῖρα, καὶ τὸ Δήλιον τειχισθείη, ῥᾳδίως ἤλπιζον, εἰ καὶ μὴ παραυτίκα νεωτερίζοντι τῶν καλὰ τὰς πολιτείας τοῖς Βοιωτοῖς ἐχομένων τότων τῶν χωρίων, καὶ ληϊζευομένης τῶν γῆς, καὶ ὅσης ἑκάστοις διὰ βραχέος ἀποστροφῆς, ὑμενεῖν καλὰ χώραν τὰ πράγματα, ἀλλὰ χρόνῳ, τῶν Αθηναίων μὲν προσιόντων τοῖς ἀφεστηκόσι, τοῖς δὲ ὑπ ὅσης ἀθρόας τῆς δυνάμεως, καλαστήσειν αὐτὰ ἐς τὸ ἐπιτήδειον. ἡ μὲν οὖν ἐπιβολὴ τοιαύτη παρεσκευάζετο.

οζ'. Ὁ δὲ Ἱπποκράτης, αὐτὸς μὲν ἐκ τῆς πόλεως δύναμιν ἔχων, ὅποτε καιρὸς

Phanotidem verſus, quae eſt in agro Phocenſi. et nonnulli Phocenſes cum caeteris colonis in ea habitabant. Oportebat autem *altera ex parte* Athenienſes occupare Delium, Apollinis templum, in agro Tanagraeo ſitum, Euboeam verſus. Simul etiam haec ipſa fieri *oportebat* condicta die, ne Boeoti frequentibus copiis ad opem Delio ferendam undique concurrerent: ſed de ſuis ipſorum rebus quique ſoliciti ad eas tutandas proficiſcerentur. Et, ſi conatus iſte feliciter ſucceſſiſſet, et Delium muro clauſum fuiſſet, facile ſperabant, etiam ſi non protinus aliquid innovaretur in Rerumpublicarum Boeotiarum ſtatu, ſi haec loca occupata fuiſſent, et ager latrociniis infeſtaretur, et ſingulis brevi locorum ſpatio perfugium eſſet, res in eodem ſtatu non permanſuras: ſed temporis progreſſu, Athenienſes, ſi ſe adjunxiſſent iis, qui defeciſſent, illi vero *Boeoti* non frequentes, *ut ante*, copias haberent, res illas in ſtatum *ſibi* commodum, adduſturos. Haec igitur conſilia inita fuerant.

77. Hippocrates autem cum urbanis copiis, quum tempus opportunum afforet, ip-

se quidem bellum Boeotis illaturus era
Demosthenem vero cum quadraginta navi
bus Naupactum praemisit, ut, coacto ex illi
locis exercitu Acarnanum et caeterorum
sociorum, ad Siphas navigaret, ut proden
das. Dies autem inter eos constituta fue
rat, qua haec confici oportebat. Demo
sthenes autem, cum *eo* perveniisset, et Oe
niadas ab universis Acarnanibus in Atheni
ensium societatem adactos nactus *et com
plexus* fuisset, et ipse omnia sociorum, qui
in illa regione erant, auxilia evocasset, ad
versus Salynthium et Agraeos primum
cum exercitu profectus, caeterisque rebus
in suam potestatem redactis, sese praepara
bat, ut, quando opus esset, ad Siphas *sui*
occurreret.

78. Brasidas autem per hoc ipsum aesta
tis tempus, cum mille et septingentis gra
vis armaturae militibus ad obeundas res
Thraciae pergens, ubi pervenit Heracle
am, quae est in agro Trachinio, ubi etiam
Panaerus, Dorus, Hippolochidas, Toryla-

ἢ ἔμελλε στρατεύειν ἐς τὰς Βοιωτούς· τὸν
Δημοσθένην προσπέμψειλε ταῖς τεσσα-
κοντα νανσὶν ἐς τὴν Ναύπακτον, ὅπως
ἐκείνων τῶν χωρίων στρατὸν ξυλλέξας
καρνάνων τε καὶ τῶν ἄλλων ξυμμάχων,
λέοι ἐπὶ τὰς Σίφας, ὡς προδοθησομένας.
μέρα δ' αὐτοῖς εἴρητο ἢ ἔδει ἅμα ταῦ-
α πράσσειν. καὶ ὁ μὲν Δημοσθένης ἀφι-
όμενος, Οἰνιάδας δὲ ὑπό τε Ακαρνάνων
άλλων κατηναγκασμένους καταλαβὼν ἐς
ὴν Αθηναίων ξυμμαχίαν, καὶ αὐτὸς ἀνα-
ήσας τὸ ξυμμαχικὸν τὸ ἐκείνη πᾶν, ἐπὶ
αλύνθιον καὶ Αγραίους στρατεύσας πρῶτον,
προσποιησάμενος τἄλλα, ἡτοιμάζετο
ς ἐπὶ τὰς Σίφας, ὅταν δέη, ἀπαντη-
όμενος.

οή. Βρασίδας δὲ καλὰ τὸν αὐτὸν χρό-
ον τῦ θέρους πορευόμενος ἑπτακοσίοις καὶ
χιλίοις ὁπλίταις ἐς τὰ ἐπὶ Θράκης, ἐπ-
ὴ ἐγένελο ἐν Ἡρακλείᾳ τῇ ἐν Τραχῖνι, καὶ
προπέμψαντος αὐτῦ ἄγγελον ἐς Φάρσα-

λον παρὰ τὺς ἐπιτηδείυς, ἀξιῦνλος διάγε
ἑαυτὸν κ᾽ τὴν ςρατιὰν, ἦλθον ἐς Μελιτ
αν τῆς Αχαΐας Πάναρός τε κ᾽ Δῶρος, κ
Ἱπολοχίδας, κ᾽ Τορύλαος, κ᾽ Στρόφα
χος πρόξενος ὢν Χαλκιδέων, τότε δὴ ἐπο
ρεύελο. ἦγον δὲ κ᾽ ἄλλοι Θεσσαλῶν αὐτο
κ᾽ ἐκ Λαρίσης Νικονίδας Περδίκκα ἐπι
τήδειος ὤν. τὴν γὰρ Θεσσαλίαν ἄλλω
τε ὐκ εὔπορον ἦν διϊέναι ἄνευ ἀγωγοῦ, κα
μελὰ ὅπλων γε δή. κ᾽ τοῖς πᾶσί γε ὁμοίως
Ἕλλησιν ὕποπλον καθες ήκει τὴν τῶν πέ-
λας μὴ πείσανλας διϊέναι. τοῖς τε Αθη-
ναίοις ἀεί ποτε τὸ πλῆθος τῶν Θεσσαλῶν
εὔνυν ὑπῆρχεν. ὥςε εἰ μὴ δυνασεία μᾶλ-
λον ἢ ἰσονομία ἐχρῶντο τὸ ἐγχώριον οἱ
Θεσσαλοὶ, ὐκ ἄν ποτε προῆλθεν. ἐπεὶ κ᾽
τότε πορευομένῳ αὐτῷ ἀπαντήσανλες ἄλ-
λοι τῶν τἀναντία τύτοις βυλομένων ἐπὶ
τῷ Ενιπεῖ ποταμῷ, ἐκώλυον, κ᾽ ἀδικεῖν
ἔφασαν ἄνευ τῦ πάντων κοινῦ πορευόμε-
νον. οἱ δὲ ἄγοντες, οὔτε ἀκόντων ἔφασαν

s, et Strophacus Chalcidenſium hoſpes, *d eum* ad Melitiam Achaiae *oppidum* ve-erunt, (ipſe enim nuntium ad ſuos neceſ-rios Pharſalum praemiſerat, *eos* rogans, t ſe ſuasque copias *per Theſſaliam* deduce-ent) ita demum tunc ire perrexit. Illum ero deducunt cum alii Theſſali, tum ex ariſſa Niconidas Perdiccae amicus. alio-ui enim Theſſaliam ſine duce, praecipue ero cum armis pertransire difficile erat. tque adeo pariter omnibus Graecis res e-at ſuſpecta, per finitimorum regionem ve-ia non impetrata transire. Perpetuoque heſſalorum plebs Athenienſibus erat be-evola. Quare niſi Theſſali patrio inſtituto, *aucorum* dominatu potius, quam juris ae-uabilitate uſi fuiſſent, *Braſidas profecto* unquam ulterius progreſſus fuiſſet. Siqui-em vel tunc aliae contrariae factionis *Theſ-ali* ei iter facienti ad flumen Enipeum ob-iam iverunt, eumque *transire* prohibe-ant, et injuſte facere dicebant, quod ſine ublica totius gentis autoritate transiret. lli vero, qui deducebant, dixerunt, ſe nec

ipſis invitis eum traducturos: ſed, cum
ſe repente adveniſſet, ſe pro hoſpitii nec
ſitudine, quae ſibi cum eo intercederet, eu
deducere. Quinetiam ipſe quoque Braſid
dicebat, ſe Theſſalorum agro, ipſisque an
cum *illac* transire, et Athenienſibus hoſ
bus ſuis, non autem ipſis bellum inferr
nec ullas ſcire inter Theſſalos et Laceda
monios inimicitias, quae impedirent ne a
teri alterorum ſolo uterentur. ſeque ip
invitis nunc non progreſſurum: nec eni
poſſe: veruntamen orare, ne prohiberetu
Illi vero his auditis abierunt. Braſidas a
tem, hortatu ductorum, ante quam plures a
prohibendum convenirent, nusquam ſub
ſtens curſu perrexit. Et eodem die, quo M
litia diceſſerat, Pharſalum pervenit, et a
flumen Apidanum caſtra poſuit. Illinc v
ro ad Phacium, et inde in Peraebiam *ivi*
Illincque jam Theſſalorum quidem duct
res *domum* reverterunt. Peraebi vero, q
ipſorum Theſſalorum imperio parent, a
Dion usque ipſum deduxerunt, quod opp
dum in Perdiccae ditione, ſub Olympo M

ἄξειν, αἰφνίδιον τε παραγενόμενον ξένοι
τες κομίζειν. ἔλεγε δὲ κ᾽ αὐτὸς ὁ Βρα-
σίδας τῇ Θεσσαλῶν γῇ κ᾽ αὐτοῖς φίλος
ν ἰέναι, κ᾽ Αθηναίοις πολεμίοις οὖσι, καὶ
κ ἐκείνοις ὅπλα ἐπιφέρειν. Θεσσαλοῖς τε
κ εἰδέναι κ᾽ Λακεδαιμονίοις ἔχθραν ὖσαν,
ξε τῇ ἀλλήλων γῇ μὴ χρῆσθαι. νῦν τε
κόντων ἐκείνων ὐκ ἂν προελθεῖν οὐδὲ γὰρ
ν δύνασθαι. ὐ μέντοι ἀξιοῦν γε εἴργεσθαι.
οἱ μὲν, ἀκούσαντες ταῦτα, ἀπῆλθον· ὁ
ε, κελευόντων τῶν ἀγωγῶν, πρίν τι πλέ-
ν ζυχῆναι τὸ κωλύσον, ἐχώρει ὐδὲν ἐπι-
χῶν δρόμῳ. κ᾽ ταύτη μὲν τῇ ἡμέρᾳ, ἧ
κ τῆς Μελιτίας ἀφώρμησεν, ἐς Φάρσα-
όν τε ἐτελέσε, κ᾽ ἐστρατοπεδεύσατο ἐπὶ
ῷ Απιδανῷ ποταμῷ. ἐκεῖθεν δὲ, ἐς Φά-
ον· κ᾽ ἐξ αὐτῦ, ἐς Περαιβίαν. ἀπὸ δὲ
ύτυ ἤδη μὲν τῶν Θεσσαλῶν ἀγωγοὶ πά-
ν ἀπῆλθον· οἱ δὲ Περαιβοὶ, αὐτῶν ὑπή-
οοι ὄντες Θεσσαλῶν, κατέστησαν αὐτὸν
ς Δῖον τῆς Περδίκκου ἀρχῆς, ὃ ὑπὸ τῷ

Ολύμπῳ Μακεδονίας πρὸς Θεσσαλὸς πό-
λισμα κεῖται.

οθ'. Τύτῳ τῷ τρόπῳ Βρασίδας Θεσσα-
λίαν φθάσας διέβαμε, πρίν τινα κωλύε-
παρασκευάσασθαι. καὶ ἀφίκελο ὡς Περδίκ-
καν, καὶ ἐς τὴν Χαλκιδικήν. ἐκ γὰρ τῆ
Πελοποννήσου, ὡς τὰ τῶν Αθηναίων εὖ
τύχει, δείσαντες οἵ τε ἐπὶ Θράκης ἀ-
φεσῶτες Αθηναίων, καὶ Περδίκκας, ἐξή-
γαγον τὸν στρατόν. οἱ μὲν Χαλκιδεῖς, νο-
μίζοντες ἐπὶ σφᾶς πρῶτον ὁρμήσειν τοὺ
Αθηναίους, καὶ ἅμα αἱ πλησίοχωροι πό-
λεις αὐτῶν, αἱ οὐκ ἀφεστηκυῖαι, ξυνεπή-
γον κρύφα. Περδίκκας δὲ, πολέμιος μὲ
ὢν ἐκ τοῦ φανεροῦ, φοβύμενος δὲ κα
αὐτὸς τὰ παλαιὰ διάφορα τῶν Αθηναί-
ων, καὶ μάλισα βουλόμενος Ἀρριβαῖον τὸ
Λυγκησῶν βασιλέα παρασήσασθαι. ξυνέ-
βη δὲ αὐτοῖς, ὥσε ῥᾷον ἐκ τῆς Πελοποννή-
σε στρατὸν ἐξαγαγεῖν, ἢ τῶν Λακεδαιμονί-
ων ἐν τῷ παρόνι κακοπραγία.

edoniae monte, Theſſaliam verſus, eſt ſi-
tim.

79. Hoc igitur modo Braſidas Theſſa-
iam curſu celeriter transivit, antequam ul-
us ad impediendum paratus eſſet. et ad
erdiccam, et in agrum Chalcidenſem per-
enit. Nam qui in Thracia ab Athenienſi-
us defecerant, et Perdiccas, quoniam res
thenienſium ſecundae erant, ſibi metuen-
es, exercitum ex Peloponneſo eduxerant.
t Chalcidenſes quidem *Peloponneſios ad o-
em ſibi ferendam evocaverant*, quod Athe-
ienſes primum contra ſe venturos ſuſpica-
entur. Simul autem et finitimae ipſorum
vitates, quae non defecerant, *Athenienſes
dverſus ipſos* clam concitabant. Perdiccas
ero *copias ex Peloponneſo evocaverat*, non
iod aperte *Athenienſium* hoſtis eſſet: ve-
im quod et ipſe priſtinas cum Athenienſi-
us discordias reformidaret; praecipue ve-
, quod Arrhibaeum Lynceſtarum Regem
ſuam poteſtatem redigere cuperet. Prae-
ns autem Lacedaemoniorum calamitas ip-
opportune cecidit ad exercitum ex Pelo-
nneſo facilius educendum.

80. Quod enim Athenienſes cum caete
rae Peloponneſo, tum vero potiſſimum ip
ſorum *Lacedaemoniorum* agro *ſemper* imm
nerent, *Lacedaemonii* ſperabant fore, u
praecipue *hoc modo* ipſos *a ſua regione i*
feſtanda averterent, ſi viciſſim infeſtaren
copiis ad ipſorum ſocios miſſis. Praeſertim
cum Perdiccas et Chalcidenſes parati eſſe
ad hunc exercitum alendum, ipſosque *Lac*
daemonios ad defectionem *ab Athenienſibu*
faciendam accerſerent. Simul etiam *Lac*
daemonii magnam Helotum *partem*, per ſpe
cioſam *auxilii mittendi* cauſam *ex agro La*
conico emittere cupiebant, ne propter prae
ſentem rerum ſtatum, Pylo *ab Athenienſ*
bus occupata, aliquid novi molirentur. Quo
quum feciſſent *Lacedaemonii* ipſorum ju
ventutem et multitudinem reformidante
(ſemper enim apud Lacedaemonios multa
rant inſtituta, ut ſibi ab Helotum inſidiis ca
verent) ipſis praeceperunt, ut, quotquot e
ipſis ſe fortiſſime contra hoſtes pugnaſſe pe
ſuaſum haberent, ii ſecernerentur, quod e
os libertate donare ſtatuiſſent; *hoc mod*
mentem illorum explorantes, et exiſtiman
tes prout unusquisque primus ſe liberat
dignum eſſe cenſuiſſet, ſic etiam hos ipſo

π'. Τῶν γὰρ Αθηναίων ἐγκειμένων τῇ Πελοποννήσῳ, ᾗ οὐχ ἥκιστα τῇ ἐκείνων γῇ, ἤλπιζον ἀποσρέψαι αὐτοὺς μάλιστα, εἰ ἀντιπαραλυπῶιεν, πέμψαντες ἐπὶ τὰς ξυμμαχίας αὐτῶν στρατιάν. ἅλλως τε καὶ ἑτοίμων ὄντων τρέφειν τε, ᾗ ἐπὶ τῇ ἀποστάσει σφᾶς ἐπικαλουμένων. καὶ ἅμα τῶν Εἱλώτων βουλομένοις ἦν ἐπὶ προφάσει ἐκπέμψαι, μή τι πρὸς τὰ παρόντα τῆς Πύλου ἐχομένης νεωτερίσωσιν. ἐπεὶ καὶ τόδε ἔπραξαν, φοβούμενοι αὐτῶν τὴν νεότητα καὶ τὸ πλῆθος (αἰεὶ γὰρ τὰ πολλὰ Λακεδαιμονίοις πρὸς τοὺς Εἵλωτας τῆς φυλακῆς πέρι μάλιστα καθεστήκει) προεῖπον, αὐτῶν ὅσοι ἀξιοῦσιν ἐν τοῖς πολεμίοις γεγενῆσθαι σφίσιν ἄριστοι, κρίνεσθαι, ὡς ἐλευθερώσοντες· πεῖραν ποιούμενοι, καὶ ἡγούμενοι τούτους σφίσιν ὑπὸ φρονήματος, οἵπερ καὶ ἠξίωσαν πρῶτοι ἕκαστος ἐλευθερῶσθαι, μάλιστα ἂν καὶ ἐπιθέσθαι. καὶ προκρίναντες

ἐς διχιλίους, οἱ μὲν ἐξεφανώσαντό τε κα
τὰ ἱερὰ περιῆλθον, ὡς ἠλευθερωμένοι· ο
δὲ ὑ πολλῷ ὕστερον ἠφάνισάν τε αὐτὺς, κ
ὑδεὶς ἤδετο ὅτῳ τρόπῳ ἕκαστος διεφθάρη
καὶ τότε προθύμως τῷ Βρασίδᾳ αὐτῶ
ξυνέπεμψαν ἑπτακοσίους ὁπλίτας, τοὺ
δ' ἄλλους ἐκ τῆς Πελοποννήσου μισθ
πείσας ἐξήγαγεν· αὐτόν τε Βρασίδαν
βουλόμενον μάλιστα, Λακεδαιμόνιοι ἀπέ
στειλαν.

πά. Πρὺθυμήθησαν δὲ κὴ οἱ Χαλκιδῆ
ἄνδρα ἓν τε τῇ Σπάρτῃ δοκοῦντα δραστήρι
ον εἶναι ἐς τὰ πάντα, κὴ ἐπειδὴ ἐξῆλθε
πλείστου ἄξιον Λακεδαιμονίοις γενόμενον
τό, τε γὰρ παραυτίκα ἑαυτὸν παρασχὼ
δίκαιον κὴ μέτριον ἐς τὰς πόλεις, ἀπέστη
τὰ πολλὰ, τὰ δὲ προδοσίᾳ εἷλε τῶν χω
ρίων· ὥστε τοῖς Λακεδαιμονίοις γίγνεσθαι
ξυμβαίνειν τε βουλομένοις (ὅπερ ἐποίησαν
ἀνταπόδοσιν κὴ ἀποδοχὴν χωρίων, καὶ τ
πολέμου ἀπὸ τῆς Πελοποννήσου λώφησιν

potiſſimum, prae animi elatione, impetum in ſe facturos. Quare cum ad duo millia *delegiſſent, et caeteris Helotibus* antepoſuiſſent, ſi quidem templa coronati circumiverunt, et libertate donati. Illi vero non multo poſt, ipſos ex hominum conſpectu ſuſtulerunt, nec dum quisquam novit, quonam modo eorum unusquisque perierit. Tunc autem ſeptingentos ex ipſis armatos cum Braſida libenter dimiſerunt: caeteros vero *Braſidas* ex Peloponneſo mercede conductos eduxit. Lacedaemonii autem ipſum Braſidam *eundi* maxime cupidum *eo* miſerunt.

81. Quinetiam ipſi quoque Chalcidenſes cum propenſis animis expetiverunt, tum quod vir conſilio manuque ad omnia promptus Spartae haberetur, tum etiam quod, ex quo *illinc* egreſſus eſſet, Lacedaemoniis commendatiſſimum ſe reddidiſſet. Quod enim statim ab initio ſe juſtum et moderatum erga civitates praebuiſſet, multa loca ad defectionem impulit, alia vero per proditionem cepit. Ex quo Lacedaemoniis evenit, ut, ſi ad compoſitionem (quod et fecerunt) deſcendere vellent, reddere et viciſſim recipere oppida poſſent, et ex Peloponneſo bel-

lum amoliri. Atque multo post in bello, quod res in Sicilia gestas est insequutum, illa Brasidae virtus et prudentia, qua tunc est usus, quod alii quidem, re ipsa experti fuissent, alii vero fama judicarent, Atheniensium socios amicitiae Lacedaemoniorum maxime cupidos effecit. Nam cum primus illinc prodiisset, ac omnibus in rebus vir bonus visus fuisset, firmam opinionem reliquit, caeteros quoque ejus esse similes.

82. Tunc igitur Athenienses, postquam eum in Thraciam perveniisse intellexerunt, cum ipsum Perdiccam hostem esse judicarunt, quod eum hujus adventus autorem esse ducerent, tum etiam apud socios, qui in illa regione erant, firmiora praesidia collocarunt.

83. Perdiccas autem, assumto statim Brasida, suisque et illius copiis, cum suo exercitu bellum Arrhibaeo Bromeri *filio*, Lyncestarum Macedonum regi, sibi finitimo, intulit; cum propter controversiam, quae ipsi cum eo intercedebat, tum etiam quod eum in suam potestatem redigere cuperet. Cum

ς τε τὸν χρόνον ὕστερον μετὰ τὰ ἐκ Σι-
κελίας πόλεμον, ἡ τότε Βρασίδου ἀρετὴ
καὶ ξύνεσις, τῶν μὲν, πεῖρα αἰσθομένων,
τῶν δὲ, ἀκοῇ νομισάντων, μάλιστα ἐπιθυ-
μίαν ἐνεποίει τοῖς Αθηναίων ξυμμάχοις ἐς
τὰς Λακεδαιμονίους. πρῶτος γὰρ ἐξελθὼν,
καὶ δόξας εἶναι κατὰ πάντα ἀγαθὸς, ἐλ-
πίδα ἐγκαλέλιπε βέβαιον ὡς καὶ οἱ ἄλλοι
τοιοῦτοί εἰσι.

πϐ'. Τότε δ' ἂν ἀφικομένου αὐτοῦ ἐς
τὰ ἐπὶ Θράκης, οἱ Αθηναῖοι πυθόμενοι,
τῶν τε Περδίκκαν πολέμιον ποιοῦνται, νο-
μίσαντες αἴτιον εἶναι τῆς παράδου, καὶ τῶν
ταύτῃ ξυμμάχων φυλακὴν πλείονα καθε-
στήσαντο.

πγ'. Περδίκκας δὲ Βρασίδαν καὶ τὴν στρα-
τιὰν εὐθὺς λαβὼν μετὰ τῆς ἑαυτοῦ δυνάμεως,
στρατεύει ἐπὶ Ἀρράβαιον τὸν Βρομερου, Λυγ-
κηστῶν Μακεδόνων βασιλέα, ὅμορον ὄντα,
διαφορᾶς τε αὐτῷ ὔσης, καὶ βουλόμενος κα-
ταστρέψασθαι. ἐπεὶ δὲ ἐγένετο τῷ στρα-

τῷ μετὰ τὸ Βρασίδου ἐπὶ τῇ ἐσβολῇ τῇ
Λύγκου, Βρασίδας λόγοις ἔφη βούλεσθ
πρῶτον ἐλθὼν πρὸ πολέμου Ἀρριβαῖον, ξύμ
μαχον Λακεδαιμονίων, ἢν δύνηται, ποιῆ
σαι. καὶ γάρ τι καὶ Ἀρριβαῖος ἐπεκηρυκεύε
το, ἕτοιμος ὢν Βρασίδᾳ μέσῳ δικαςῇ ἐπι
τρέπειν. καὶ οἱ Χαλκιδέων πρέσβεις ξυμ
παρόντες ἐδίδασκον αὐτὸν μὴ ὑπεξελθεῖ
τῷ Περδίκκᾳ τὰ δεινά, ἵνα προθυμοτέρ
ἔχοιεν καὶ ἐς τὰ ἑαυτῶν χρῆσθαι. ἅμα δ
τι καὶ εἰρήκεσαν τοιοῦτον οἱ παρὰ τοῦ Περ
δίκκου ἐν τῇ Λακεδαίμονι, ὡς πολλὰ αὐ
τοῖς τῶν περὶ αὐτὸν χωρίων ξύμμαχα
ποιήσοι. ὥςε ἐκ τοῦ τοιούτου κοινῇ μᾶλλο
ὁ Βρασίδας τὰ τοῦ Ἀρριβαίου ἠξίου πράσ
σειν. Περδίκκας δὲ ὅτε δικαςὴν ἔφη Βρα
σίδαν τῶν σφετέρων διαφορῶν ἀγαγεῖν,
μᾶλλον δὲ καθαιρέτην ὧν ἂν αὐτὸς ἀπο
φαίνῃ πολεμίων· ἀδικήσειν τε εἰ αὐτοῦ
τρέφοντος τὸ ἥμισυ τοῦ στρατοῦ, ξυνέσαι
Ἀρριβαίῳ. ὁ δὲ, ἄκοντος καὶ ἐκ διαφορᾶς

autem cum ſuis copiis et Braſida ad Lynci ingreſſum perveniſſet, tunc Braſidas dixit, ſe velle, priusquam bellum Arrhibaeo inferretur, eum convenire, verbisque (ſi poſſet) ad ſocietatem cum Lacedaemoniis faciendam inducere. nam et ipſe Arrhibaeus per caduceatorem nuntiaverat, ſe paratum eſſe ad *rem* Braſidae arbitrio committendam. Et Chalcidenſium legati, qui una aderant, ipſum commonefaciebant, ne in Perdiccae gratiam pericula ſubiret, ut ad ſuas etiam res conſtituendas ejus opera promtiore uti poſſent. Quinetiam Perdiccae legati Lacedaemonem miſſi tale quiddam jactaverant, multa *ipſum* ex ſibi finitimis circa locis ad illorum ſocietatem adducturum. Hac igitur de cauſa Braſidas ex publica utilitate rebus Arrhibaei favere malebat. Perdiccas vero negabat, ſe eo conſilio Braſidam adduxiſſe, ut ſuarum controverſiarum arbiter eſſet: ſed potius hoſtium deſtructor, quos ipſe denuntiaſſet. eumque injuſte facturum *dicebat*, ſi ſe dimidium ejus exercitus alente, in colloquium cum Arrhibaeo veniret. Braſidas tamen, *Perdicca* invito ac repugnante, convenit *Ar-*

rhibaeum; ejusque verbis adductus, exerci
tum abduxit, priusquam in ejus agrum ir
ruptionem feciſſet. Perdiccas vero ab e
tempore pro dimidia tertiam ſtipendii par
tem dedit, quod injuriam ſibi ab eo fier
putaret.

84. Eadem aeſtate, continuo Braſidas, ſe
cum ducens et Chalcidenſes, paulo ante vin
demiae tempus, Acantho Andriorum colo
niae bellum intulit. Acanthii vero, cum illi
qui Chalcidenſibus faventes eum evocatum
adducebant, tum etiam ipſa plebs, inter ſe
contendebant, utrum eum recipere debe
rent, nec ne. Veruntamen propter metum
fructuum, qui foris adhuc erant, multitudo
Braſidae verbis ad eum ſolum *in urbem* re
cipiendum inducta, ea conditione, ut eo au
dito conſultaret, eum recepit. Cum autem
Braſidas concionem adiiſſet (erat autem
non indiſertus, ut Lacedaemonius) haec ver
ba fecit:

85. ‘ Quod ego, atque exercitus, viri
‘ Acanthii, a Lacedaemoniis *huc* emiſſi fue
‘ rimus, aperte declarat veram eſſe cauſam,
‘ quam belli initio praediximus, nos, ut

ἐγγίγνεσθαι. καὶ πεισθεὶς τοῖς λόγοις, ἀπῆγε τὴν στρατιὰν, πρὶν ἐσβαλεῖν ἐς τὴν χώραν. Περδίκκας δὲ μετὰ τοῦτο τρίτον μέρος ἀντ' ἡμίσεως τῆς τροφῆς ἐδίδου, νομίζων ἀδικεῖσθαι.

πδ. Ἐν δὲ τῷ αὐτῷ θέρει, εὐθὺς ὁ Βρασίδας, ἔχων καὶ Χαλκιδέας, ἐπὶ Ἀκανθίους τὴν Ἀνδρίων ἀποικίαν ὀλίγον πρὸ τροπῆς ἐστράτευσεν. οἱ δὲ περὶ τοῦ δέχεσθαι αὐτὸν κατ' ἀλλήλους ἐστασίαζον, αἵ τε μετὰ τῶν Χαλκιδέων ξυνεπάγοντες, καὶ ὁ δῆμος· ὅμως δὲ διὰ τοῦ καρποῦ τὸ θέος ἔτι ὄντος, πεισθὲν τὸ πλῆθος ὑπὸ τοῦ Βρασίδου δέξασθαί τε αὐτὸν μόνον, καὶ ἀκροάσασθαι βουλεύσασθαι, δέχεται· καὶ καταστὰς ἐπὶ τὸ πλῆθος (ἦν δὲ ὠδὲ ἀδύνατος, ὡς Λακεδαιμόνιος, εἰπεῖν) ἔλεγε τοιάδε.

πέ. Ἡ ΜΕΝ ἔκπεμψίς μου καὶ τῆς στρατιᾶς ὑπὸ Λακεδαιμονίων, ὦ Ἀκάνθιοι, γεγένηται τὴν αἰτίαν ἐπαληθεύσασα ἣν ἀρχόμενοι τοῦ πολέμου προείπομεν

‘ Αθηναίοις, ἐλευθεροῦντες τὴν Ἑλλά
‘ πολεμήσειν· εἰ δὲ χρόνῳ ἐπήλθομ
‘ σφαλέντες τῆς ἀπὸ τῦ ἐκεῖ πολέμυ δ
‘ ξης, ἢ διὰ τάχυς αὐτοὶ ἄνευ τοῦ ὑμ
‘ τέρυ κινδύνυ ἠλπίσαμεν Αθηναίυς κα
‘ αιρήσειν, μηδεὶς μεμφθῇ. νῦν γὰρ ὅτ
‘ παρέχεν ἀφιγμένοι, κ) μετὰ ὑμῶν πε
‘ ρασόμεθα κατεργάζεσθαι αὐτύς. Θα
‘ μάζω δὲ, τῇ τε ἀποκλείσει μυ τῶν πο
‘ λῶν, καὶ εἰ μὴ ἀσμένοις ὑμῖν ἀφῖγμα
‘ ἡμεῖς μὲν γὰρ οἱ Λακεδαμόνιοι, οἰόμ
‘ νόι τε παρὰ ξυμμάχυς, καὶ πρὶν ἔργ
‘ ἀφικέσθαι, τῇ γῦν γνώμῃ ἥξειν, κ) βου
‘ λομένοις ἔσεσθαι, κίνδυνόν τε τοσόν
‘ ἀνερρίψαμεν, διὰ τῆς ἀλλοτρίας πολ
‘ λῶν ἡμερῶν ὁδὸν ἰόντες, κ) πᾶν τὸ πρό
‘ θυμον παρεχόμενοι. ὑμεῖς δὲ, ἔτι ἄλ
‘ λο ἐν νῷ ἔχετε, ἢ εἰ ἐναντιώσεσθε τῇ
‘ τε ὑμετέρᾳ αὐτῶν ἐλευθερίᾳ καὶ τῶ
‘ ἄλλων Ἑλλήνων, δεινὸν ἂν εἴη. κα
‘ γὰρ ὐ μόνον ὅτι αὐτοὶ ἀνθίςασθε, ἀλ

Graeciam in libertatem vindicemus, bellum Athenienſibus eſſe facturos. Sed ſi ſero venimus, decepti opinione belli, quod in illis regionibus geritur, qua ſperabamus fore, ut ſine veſtro periculo Athenienſes debellaremus, nemo *nos* reprehendat. Nunc enim, quum facultas eſt data, venimus, et vobiscum operam dabimus, ut eos debellemus. Miror vero quod portas mihi clauſeritis, et ſi meus adventus vobis ingratus acciderit. Nos enim Lacedaemonii, exiſtimantes nos venturos ad eos, qui vel priusquam ad ipſos re ipſa perveniſſemus, animo ſaltem ſocii eſſent, et *noſtrum adventum* vobis gratum fore, tantum periculum ſubiimus, per alienum agrum iter multorum dierum facientes, ſummumque ſtudium exhibentes. Vos vero, ſi quid aliud in animo habetis, aut ſi veſtrae ipſorum et caeterorum Graecorum libertati obſiſtatis, *hoc profecto* grave fuerit. nam non ſolum quia vos ipſi obſiſtitis; verum etiam quia caeteri *Graeci*, quos adibo, ſe mihi minus adjungent: *cum aliis*

‘ *de cauſis*, tum etiam hac difficultate p
‘ moti; quod vos, ad quos primum acce
‘ et qui urbem opibus et autoritate flor
‘ tem obtinetis, et qui prudentes habemi
‘ *me* non receperitis. neque *hujus ve*
‘ *facti* ullam probabilem cauſam afferre
‘ tero, ſed *videbor* aut falſam libertat
‘ *Graecis* afferre, aut *huc* veniſſe imbeci
‘ ac invalidus ad propulſandum Athenie
‘ ſium vim, ſi *vos* invaſerint. Atqui Ath
‘ nienſes, quamvis copias majores haberen
‘ tamen cum hoc exercitu, quem nunc h
‘ beo, quum ad Niſaeam profectus ſum,
‘ opem ei ferrem, confligere non ſunt au
‘ Quamobrem haud veriſimile videtur,
‘ ſos tantum copiarum contra vos eſſe m
‘ ſuros, quantus eſt claſſiarius exercitus, q
‘ eſt ad Niſaeam.

86. ‘ Et ipſe huc veni, non ut ullo m
‘ leficio vos afficiam: ſed ut Graecos in
‘ bertatem vindicem. Et Lacedaemoniorum
‘ Magiſtratus religioſiſſimo jurejurando o
‘ ſtrinxi, fore, ut ſocios, quos ego ſalte
‘ ipſis adjunxero, liberos eſſe ſinant. ſimul

λὰ καὶ οἷς ἂν ἐπίω, ῥᾳδίονα τὴν ἐμοὶ πρόσειναι· καὶ δυσχερὲς ποιούμενοι, εἰ ἐπὶ οὓς πρῶτον ἦλθον ὑμᾶς, καὶ πόλιν ἀξιόχρεων παρεχομένους, καὶ ξύνεσιν δοκοῦσαν ἔχειν, μὴ ἐδέξασθε. καὶ τὴν αἰτίαν οὐκ ἔξω πιθανὴν ἀποδεικνύναι, ἀλλ' ἢ ἄδικον τὴν ἐλευθερίαν ἐπιφέρειν, ἢ ἀσθενὴς καὶ ἀδύνατος τιμωρῆσαι τὰ πρὸς Ἀθηναίους, ἢν ἐπίωσιν, ἀφῖχται. καίτοι στρατιᾷ γε τῇδ' ἣν νῦν ἐγὼ ἔχω, ἐπὶ Νίσαιαν ἐμοῦ βοηθήσαντος, οὐκ ἠθέλησαν Ἀθηναῖοι πλέονες ὄντες προσμίξαι. ὥστε οὐκ εἰκὸς νηίτῃ γε αὐτοὺς τῷ ἐν Νισαίᾳ στρατῷ ἴσον πλῆθος ἐφ' ὑμᾶς ἀποστεῖλαι.

πς'. 'Αὐτός τε οὐκ ἐπὶ κακῷ, ἐπ' ἐλευθερώσει δὲ τῶν Ἑλλήνων παρελήλυθα· ὅρκοις τε Λακεδαιμονίων καταλαβὼν τὰ τέλη τοῖς μεγίστοις, ἢ μὴν οὓς ἂν ἔγωγε προσαγάγωμαι ξυμμάχους, ἔσεσθαι αὐτονόμους. καὶ ἅμα οὐχ ἵνα

‘ ξυμμάχους ὑμᾶς ἔχωμεν, ἢ βίᾳ ἢ
‘ πάτῃ προσλαβόντες, ἀλλὰ τὐναντί
‘ ὑμῖν δεδουλωμένοις ὑπὸ Αθηναίων ξυ
‘ μαχήσοντες. οὔκουν ἀξιῶ οὔτ' αὐτ
‘ ὑποπτεύεσθαι, πίστεις τε διδοὺς τὰς μ
‘ γίστας, ὅτε τιμωρὸς ἀδύνατος νομισθῆνα
‘ προσχωρεῖν τε ὑμᾶς θαρσήσαντας.
‘ εἴτις ἰδίᾳ τινὰ δεδιὼς ἄρα μὴ ἐγώ τι
‘ προσθῶ τὴν πόλιν, ἀπρόθυμός ἐστι, πά
‘ των μάλιστα πιστευσάτω. ὁ γὰρ συστ
‘ σιάσων ἥκω, οὐδὲ ἀσαφῆ τὴν ἐλευθερί
‘ αν νομίζω ἐπιφέρειν, εἰ τὸ πάτριον πο
‘ ρεὶς, τὸ πλέον τοῖς ὀλίγοις, ἢ τὸ ἴ
‘ λαστον τοῖς πᾶσι δηλώσαιμι. χαλεπω
‘ τέρα γὰρ ἂν τῆς ἀλλοφύλου ἀρχῆς εἴη
‘ κῇ ἡμῖν τοῖς Λακεδαιμονίοις οὐκ ἂν ἀντ
‘ πόνων χάρις καθίστατο, ἀντὶ δὲ τιμῆ
‘ κῇ δόξης, αἰτία μᾶλλον. οἵς τε τοὺς Α
‘ θηναίους ἐγκλήμασι καταπολεμοῦμεν
‘ αὐτοὶ ἂν φαινοίμεθα ἐχθίονα ἢ ὁ μὴ
‘ ὑποδείξας ἀρετὴν κατακτώμενοι. ἀπά

tiam *emissus sum*, non ut vos socios habeamus, aut per vim, aut per fraudem adjunctos: sed contra, ut vobis ab Athenienſibus in ſervitutem redactis, in bello contra illos gerendo ſocii ſimus. Quapropter aequum eſſe cenſeo, ut neque ſuſpectus ſim, praeſertim cum maximam fidem *vobis* dem, neque vindex infirmus exiſtimer, utque confidenter vos *mihi* dedatis. Quod ſi quis forte privatim ſibi ab aliquo metuens, *veretur* ne ego civitatem aliquibus tradam, *et ideo ad deditionem faciendam* minime promtus eſt, *is* omnium maxime confidat. neque enim venio, ut factiones alam; neque exiſtimo me *vobis* certam libertatem afferre, ſi, patrio inſtituto neglecto, aut plebem nobilitati, aut nobilitatem plebi addicam. Nam *hujusmodi libertas* gravior eſſet, quam externum hominum alienigenarum imperium; nobisque Lacedaemoniis pro laboribus ſuſceptis nulla gratia haberetur, ſed potius pro honore et gloria culpa *tribueretur*: Et nos ipſi odioſius *imperium* quaerere videremur, quam qui virtutem non profitetur, propter quae crimina Athenienſes bello perſequimur,

' Nam illis ſaltem, qui dignitate ſunt pra
' diti, turpius eſt fraude ſpecioſa res dom
' ſticas amplificare, quam vi aperta. Na
' vis quidem, jure potentiae, quam fortu
' dedit, infertur. Fraus vero, ab inſidiis i
' juſti propoſiti graſſatur. Adeo magna
' circumſpectionem adhibemus in iis, qu
' noſtra maxime interſunt.

87. ' Neque vero praeter jusjurandu
' majorem fidem accipere poſſitis, quam i
' ſa facta, quae ſi ex verbis perpendantu
' neceſſariam opinionem *vobis* praebent,
' re veſtra etiam eſſe, ut dixi. Quod ſi m
' *vobis* iſta proponente, dicatis vos non po
' ſe quidem *deditionem facere:* ſed tame
' quod nobis benevoli ſitis, exiſtimetis *n*
' rejiciendos, ita ut nullo maleficio à nob
' afficiamini, et *dicatis* libertatem, *quam v*
' *bis offero,* vobis videri cum periculo co
' junctam eſſe, et aequum eſſe, eam illis o
' ferre, qui etiam eam accipere poſſunt, nu
' lum vero invitum cogere: Deos et Her
' as indigenas teſtabor, me bono veſtro ve
' nientem nihil verbis proficere; agrumqu
' veſtrum pervaſtando vos cogere conabo

τῇ γὰρ εὐπρεπεῖ αἴσχιον τοῖς γε ἐν ἀξιώματι πλεονεκτῆσαι ἡ βία ἐμφανεῖ. τὸ μὲν γὰρ, ἰσχύος δικαιώσει, ἣν ἡ τύχη ἔδωκεν, ἐπέρχεται· τὸ δὲ, γνώμης ἀδίκου ἐπιβουλῇ. οὕτω πολλὴν περιωπὴν τῶν ἡμῖν ἐς τὰ μέγιστα διαφορῶν ποιούμεθα.

πζ'. Καὶ οὐκ ἂν μείζω πρὸς τοῖς ὅρκοις βεβαίωσιν λάβοιτε, ἢ οἷς τὰ ἔργα ἐκ τῶν λόγων ἀναθρούμενα, δόκησιν ἀναγκαίαν παρέχεται ὡς καὶ ξυμφέρει ὁμοίως ὡς εἶπον. εἰ δ' ἐμοῦ ταῦτα προϊσχομένου, ἀδύνατοι μὲν φήσετε εἶναι, εὖνοι δ' ὄντες, ἀξιώσετε μὴ κακούμενοι διωθεῖσθαι, καὶ τὴν ἐλευθερίαν μὴ ἀκίνδυνον ὑμῖν φαίνεσθαι, δίκαιόν τε εἶναι, οἷς μὴ δυνατὸν δέχεσθαι αὐτὴν, τούτοις καὶ ἐπιφέρειν, ἄκοντα δὲ μηδένα προσαναγκάζειν· μάρτυρας μὲν θεοὺς μὴ ἥρωας τοὺς ἐγχωρίους ποιήσομαι ὡς ἐπ' ἀγαθῷ ἥκων ὑ πείθω, γῆν δὲ τὴν ὑμετέραν δη-

‘ ῶν, πειράσομαι βιάζεσθαι. καὶ οὐκ ἀ
‘ δικεῖν ἔτι νομιῶ, προσεῖναι δέ τι μοι κ
‘ κατὰ δύο ἀνάγκας τὸ εὔλογον· τῶν μὲ
‘ Λακεδαιμονίων, ὅπως μὴ τῷ ὑμετέρῳ
‘ εὔνῳ, εἰ μὴ προσαχθήσεσθε, τοῖς ἀπ
‘ ὑμῶν χρήμασι φερομένοις παρ’ Ἀθηναί
‘ ους βλάπλωνται· οἱ δὲ Ἕλληνες, ἵνα μ
‘ κωλύωνται ὑφ’ ὑμῶν θελείας ἀπαλλα
‘ γῆναι. οὐ γὰρ δὴ εἰκότως γ’ ἂν τάδ
‘ πράσσοιμεν· οὐδὲ ὀφείλομεν οἱ Λακεδαι
‘ μόνιοι μὴ κοινοῦ τινος ἀγαθοῦ αἰτίᾳ τοὺ
‘ μὴ βουλομένους ἐλευθεροῦν. ὅθ’ αὖ ἀρχῆ
‘ ἐφιέμεθα, παῦσαι δὲ μᾶλλον ἑτέρου
‘ σπεύδοντες, τοὺς πλείους ἂν ἀδικοῖμεν, ε
‘ ξύμπασιν αὐτονομίαν ἐπιφέροντες, ὑμᾶ
‘ τοὺς ἐναντιωμένους περιϊδοιμεν. πρὸς ταῦ
‘ τα βουλεύεσθε εὖ, καὶ ἀγωνίσασθε τοῖς τ
‘ Ἕλλησιν ἄρξαι πρῶτοι ἐλευθερίας, κα
‘ ἀίδιον δόξαν καταθέσθαι, καὶ αὐτοὶ τα
‘ τε ἴδια μὴ βλαφθῆναι, καὶ ξυμπάσῃ τῇ
‘ πόλει τὸ κάλλιστον ὄνομα περιθεῖναι.’

'nec amplius exiſtimabo me injuſte facere;
'ſed vel duabus de cauſis neceſſariis aequi-
'tatem a me ſtare *cenſebo*: partim quidem,
'propter Lacedaemonios, ne hac veſtra be-
'nevolentia, niſi deditionem feceritis, *a vo-*
'bis laedantur, pecuniis, quas Athenienſi-
'bus penditis; partim vero, ne Graeci à
'vobis impediantur, ne ſervitute liberen-
'tur. nec enim decenter haec faceremus:
'ac ne debemus quidem *nos* Lacedaemonii
'*Graecos* invitos in libertatem afferere, niſi
'alicujus boni publici cauſa. Neque vero
'dominatum affectamus: ſed potius cum a-
'lios, *qui dominatum affectant*, coërcere ſtu-
'deamus, plerisque *Graecis* injuriam face-
'remus, ſi nos, qui libertatem univerſis af-
'ferimus, vos *huic* reſiſtentes toleraremus.
'Quamobrem recte conſultetis, operamque
'ſerio detis, ut *caeteris* Graecis primi liber-
'tatis capeſſendae autores exiſtatis; et ſem-
'piternam gloriam *vobis* paretis; et cum
'ipſi veſtrarum privatarum rerum nullam
'jacturam faciatis, tum etiam univerſae ci-
'vitati pulcerrimum *libertatis* nomen im-
'ponatis.'

88. Atque Braſidas quidem haec verba fecit. Acanthii vero, multis prius in utramque partem dictis, cum propter Braſidae verba ad perſuadendum appoſita, tum etiam propter fructuum amittendorum metum, ſuffragiis clam latis, plerique defectionem ab Athenienſibus faciendam cenſuerunt. Et cum ipſum ad illud jusjurandum adegiſſent, quod ſummi Lacedaemoniorum Magiſtratus juraverant, quum ipſum emiſerant; nimirum, fore, ut ſocii, quos adjungeret, ſuis legibus uterentur, ita demum *ejus* exercitum receperunt. Nec multo poſt Stagirus etiam, Andriorum colonia, defecit.

89. Sequentis autem hyemis initio ſtatim, quum Hippocrati et Demoſtheni Athenienſium Imperatoribus res Boeotorum eſſent tradendae, et oporteret Demoſthenem quidem cum claſſe ad Siphas *ei* occurrere, illum vero ad Delium *proficiſci*, facta aberratione a diebus *condictis*, quibus utrumque cum ſuis copiis *ad locum deſtinatum* ire oportebat, Demoſthenes quidem, cum prius

πή. Ὁ μὲν Βρασίδας τοσαῦτα εἶπεν. οἱ δὲ Ακάνθιοι, πολλῶν λεχθέντων πρότερον ἐπ' ἀμφότερα, κρύφα ψηφισάμενοι, διότι τὸ ἐπαγωγὰ εἰπεῖν τὸν Βρασίδαν, καὶ περὶ τῦ καρπῦ φόβῳ, ἔγνωσαν οἱ πλείους κρίσασθαι Αθηναίων. καὶ πιςώσαντες αὐτὸν τοῖς ὅρκοις, οὓς τὰ τέλη τῶν Λακεδαιμονίων ὁμόσαντα αὐτὸν ἐξέπεμψαν, ἢν μὴν ἔσεσθαι ξυμμάχους αὐτονόμους οὓς ἂν προσαγάγηται, ἕτω δέχονται τὸν στρατόν. καὶ ὀλίγῳ ὕστερον καὶ Στάγειρος, Ανδρίων ἀποικία, ξυναπέστη. ταῦτα μὲν οὖν ἐν τῷ θέρει τύτῳ ἐγένετο.

πθ'. Τῦ δ' ἐπιγιγνομένυ χειμῶνος εὐθὺς ἀρχομένυ, ὡς τῷ Ἱπποκράτει καὶ Δημοσθένει στρατηγοῖς ὄσιν Αθηναίων τὰ ἐν τοῖς Βοιωτοῖς ἐνεδίδοτο, καὶ ἔδει τὸν μὲν Δημοσθένην ταῖς ναυσὶν ἐς τὰς Σίφας ἀπαντῆσαι, τὸν δ' ἐπὶ τὸ Δήλιον, γενομένης διαμαρτίας τῶν ἡμερῶν εἰς ἃς ἔδει ἀμφοτέρους στρατεύειν, ὁ μὲν Δημοσθένης πρότε-

ρον πλεύσας πρὸς τὰς Σίφας, καὶ ἔχων
ταῖς ναυσὶν Ακαρνᾶνας, καὶ τῶν ἐκεῖ πολ
λὺς ξυμμάχων, ἄπρακτος γίγνεται, μηνυ
θέντος τῷ ἐπιβουλεύματος ὑπὸ Νικομάχου
ἀνδρὸς Φωκέως ἐκ Φανοτέως, ὃς Λακεδαι
μονίοις εἶπεν, ἐκεῖνοι δὲ, Βοιωτοῖς. καὶ βοη
θείας γενομένης πάντων Βοιωτῶν (ὁ γὰρ π
Ἱπποκράτης παρελύπει ἐν τῇ γῇ ὧν
προκαταλαμβάνονται αἵ τε Σίφαι καὶ
Χαιρώνεια. ὡς δὲ ἤσθοντο οἱ πράσσοντε
τὸ ἁμάρτημα, οὐδὲν ἐκίνησαν τῶν ἐν ταῖ
πόλεσιν.

4'. Ὁ δὲ Ἱπποκράτης ἀναχήσας Α
θηναίους πανδημεί, αὐτούς καὶ τοὺς μετοίκους
καὶ ξένων ὅσοι παρῆσαν, ὕστερος ἀφικνεῖται
ἐπὶ τὸ Δήλιον, ἤδη τῶν Βοιωτῶν ἀνακεχω
ρηκότων ἀπὸ τῶν Σιφῶν· καὶ καθίσας τὸ
στρατὸν, Δήλιον ἐτείχιζε τοιῷδε τρόπῳ
τὸ ἱερὸν τοῦ Απόλλωνος. τάφρον μὲν κύ
κλῳ περὶ τὸ ἱερὸν καὶ τὸν νεὼν ἔσκαπτον, ἐκ
δὲ τοῦ ὀρύγματος ἀνέβαλλον ἀντὶ τείχους

ad Siphas appuliſſet, et Acarnanas, et multos ex illis locis ſocios in ſua claſſe haberet, toti ſui compos fieri non potuit: inſidiis per Nicomachum, virum Phocenſem, ex Phaneo, detectis, qui *rem* Lacedaemoniis indicavit; illi vero, Boeotis. cumque omnes Boeoti ad opem *Siphis* ferendam undique concurriſſent, (nondum enim Hippocrates in *eorum* regione erat, ita ut *eos* infeſtare poſſet) Siphae et Chaeronea *a Boeotis ante illius adventum* occupatae ſunt. Cum autem illi, qui res novas moliebantur, erratum animadvertiſſent, in civitatibus nihil innovarunt.

90. Hippocrates vero excitato omni Athenienſi populo, civibus, incolis, et peregrinis quotquot aderant, poſterior ad Delium pervenit, cum Boeoti a Siphis jam reverſi eſſent. ibique poſitis caſtris, Delium, hoc modo munire coeperunt. Foſſam circa Apollinis templum et fanum ducebant, et humum ex ipſa foſſa egeſtam pro muro aggerebant; et vallos defigentes, vineae, quae

circa templum erat, materiam exciſam in terſerebant; lapides etiam et lateres ex proximis aedificiis, quae diruta erant, detrahentes, omni plane ratione munitionem illam excitare conabantur: turresque lignea poſuerunt, ubi locus opportunus eſſe videbatur, fanique nullum erat aedificium. nam ubi porticus erat, conciderat. Cum autem tertio die, ex quo domo diſceſſerant, opus aggreſſi fuiſſent, cum hunc ipſum diem, tum etiam quartum et quintum uſque ad prandii tempus in opere faciendo conſumſerunt. Deinde, cum maxima pars fuiſſet abſoluta, exercitus quidem a Delio decem ferme ſtadia receſſit, ut domum revertens: ſtatimque levis armaturae milites (qui erant maxima totius exercitus pars) diſceſſerunt; at gravis armaturae milites caſtris *ibi* poſitis quieſcebant. Hippocrates vero *in Delio* adhuc ſubſiſtens, et cuſtodias, et quicquid reliquum erat, quod circa propugnacula conficiendum eſſet, conſtituebat.

91. Per hos autem dies Boeoti Tanagram conveniebant. Et poſtquam ex omni-

ὴν χῶν. καὶ σαυρὸς παρακαταπηγνύντες,
μπελον κόπλονλες τὴν περὶ τὸ ἱερὸν, ἐσέ-
λλον. καὶ λίθους ἅμα καὶ πλίνθον ἐκ τῶν
ιοπέδων τῶν ἐγγὺς καθαιρῶνλες, καὶ παν-
χόπῳ ἐμετεώριζον τὸ ἔρυμα. πύργος τέ
λίνος κατέςησαν ἦ καιρὸς ἦν, καὶ τῷ ἱερῷ
κοδόμημα οὐδὲν ὑπῆρχεν. ἦπερ γὰρ ἦν
τὰ, καταπεπλώκει. ἡμέρᾳ δὲ ἀρξάμενοι
ρίτῃ ὡς οἴκοθεν ὥρμησαν, ταύτην τε εἰρ-
άζονλο, καὶ τὴν τετάρλην, καὶ τῆς πέμπλης
έχρις ἀρίςου. ἔπειλα, ὡς τὰ πλεῖςα ἀ-
τετέλεςο, τὸ μὲν ςρατόπεδον προαπε-
χώρησεν ἀπὸ τῦ Δηλίου οἷον δέκα ςαδίους,
ὡς ἐπ' οἴκου πορευόμενον· καὶ οἱ μὲν ψιλοὶ
ὶ πλεῖςοι εὐθὺς ἐχώρουν, οἱ δ' ὁπλῖται
θέμενοι τὰ ὅπλα ἡσύχαζον. Ἱπποκρά-
της δὲ ὑπομένων ἔτι, καθίςατο φύλακάς
τε, καὶ τὰ περὶ τὸ προτείχισμα ὅσα ἦν ὑ-
πόλοιπα, ὡς χρὴν ἐπιτελέσαι.

ζά. Οἱ δὲ Βοιωτοὶ ἐν ταῖς ἡμέραις
ταύταις ξυνελέγονλο ἐς τὴν Τάναγραν· καὶ

ἐπειδὴ ἀπὸ πασῶν τῶν πόλεων παρῆσα
κ᾽ ἠθάνοιλο τὺς Αθηναίυς προσχωρῦνλ
ἐπ᾽ οἴκυ, τῶν ἄλλων Βοιωλαρχῶν, οἳ εἰσ
ἕνδεκα, ὑ ξυνεπαινύνλων μάχεσθαι, ἐπει
ὑκ ἐν τῇ Βοιωτίᾳ ἔτι εἰσί· (μάλιςα γα
ἐν μεθορίοις τῆς Ωρωπίας οἱ Αθηναῖοι
σαν, ὅτε ἔθεντο τὰ ὅπλα,) Παγώνδας
Αἰολάδυ Βοιωλαρχῶν ἐκ Θηβῶν μετ᾽ Αρ
ανθίδυ τῦ Λυσιμαχίδυ, κ᾽ ἡγεμονίας ὕσ
αὐτῦ, βυλόμενος τὴν μάχην ποιῆσαι, κα
νομίζων ἄμεινον εἶναι κινδυνεῦσαι, προσκα
λῶν ἑκάςυς κατὰ λόχυς, ὅπως μὴ ἀθρό
ἐκλίποιεν τὰ ὅπλα, ἔπειθε τὺς Βοιωτὺ
ἰέναι ἐπὶ τὺς Αθηναίυς, κ᾽ τὸν ἀγῶνα ποι
εἶναι, λέγων τοιάδε.

46'. ‘ΧΡΗΝ μὲν, ὦ ἄνδρες Βοιω
‘ τοὶ, μηδ᾽ εἰς ἐπίνοιάν τινα ἡμῶν ἐλθεῖ
‘ τῶν ἀρχόνλων, ὡς ὑκ εἰκὸς Αθηναίοις, ἢ
‘ ἄρα μὴ ἐν τῇ Βοιωτίᾳ ἔτι καλαλάβωμε
‘ αὐτὺς, διὰ μάχης ἐλθεῖν. τὴν γὰρ Βοι
‘ ωτίαν, ἐκ τῆς ὁμόρυ ἐλθόντες, τεῖχο

as civitatibus affuerunt, et cognoverunt thenienſes accedere, ut domum ſe recipe-ent; caeteris Boeotarchis (qui ſunt unde-im) proelium diſſuadentibus, quod *Athe-ienſes* in Boeotia non amplius eſſent, (A-henienſes enim, quum caſtra poſuerunt, e-ant fere in Oropiae confiniis) Pagondas eoladi *filius*, unus ex *Boeotarchis* The-anis, cum Arianthide Lyſimachi *filio*, quod mperium *tunc* penes ipſum eſſet, proelium bi committere cupiens, et exiſtimans ſatius eſſe belli fortunam periclitari, ſingulas co-hortes adhortatus, ne frequentes aciem in-ſtructam deſererent, Boeotis perſuaſit, ut ad-verſus Athenienſes irent, et proelium com-mitterent, his verbis.

92. 'NE in mentem quidem cuiquam 'noſtrum, qui magiſtratum gerimus, viri 'Boeoti, venire oportuerat, non eſſe ratio-'ni conſentaneum, nos cum Athenienſibus 'confligere, niſi ipſos in Boeotia adhuc de-'prehenderimus. Boeotiam enim, munitio-'nibus in ea exſtructis, ex agro finitimo

‘ profecti, ſunt vaſtaturi. Ergo ſunt hoſte
‘ quocunque in loco deprehenſi fuerint,
‘ undecunque profecti hoſtilia facinora p
‘ trarint. Jam vero ſi cui *non pugnare* tut
‘ us eſſe videbatur, is mutet ſententiam. Ne
‘ enim providentia conſiderationem aequi
‘ patitur in iis, quos alius invadit, et quo
‘ rum ager in discrimen vocatur, atque a
‘ *eo*, qui ſua quidem poſſidet, ſed plura a
‘ fectans, ultro bellum aliis infert. Vobis
‘ que patrium eſt inſtitutum, externum ex
‘ ercitum vos invadentem pariter et in ve
‘ ſtro et in alieno ſolo propulſare. Quam
‘ obrem Athenienſes, eosque praeterea vo
‘ *bis* finitimos, multo magis *propulſare* de
‘ cet. Nam ita demum cujusque civitatis li
‘ bertas firme retinetur, ſi adſit potentia,
‘ quae finitimis populis reſiſtere valeat. cum
‘ iis vero, qui non ſolum finitimos, ſed eti
‘ am remotos in ſervitutem redigere conan
‘ tur, quo modo vel ſummo cum pericu
‘ lo certandum non fuerit? Exemplum au
‘ tem ob oculos propoſitum habemus, cum
‘ Euboënſes trans fretum ſitos, tum etiam
‘ caeterae Graeciae magnam partem, qu

ἐνοικοδομησάμενοι μέλλωσι φθείρειν. καὶ
εἰσὶ δήπου πολέμιοι, ἐν ᾧ τε ἂν χωρίῳ
καλαληφθῶσι, καὶ ὅθεν ἐπελθόντες πολέμια
ἔδρασαν. νυνὶ δ' εἴτω καὶ ἀσφαλέστερον
ἔδοξεν εἶναι, μεταγνώτω. οὐ γὰρ τὸ
προμηθὲς οἷς ἂν ἄλλος ἐπίῃ, περὶ τῆς
σφετέρας ὁμοίως ἐνδέχεται λογισμὸν, καὶ
ὅσις τὰ μὲν ἑαυτοῦ ἔχει, τοῦ δὲ πλείο-
νος ὀρεγόμενος, ἑκών τινι ἐπέρχεται. πά-
τριόν τε ὑμῖν, στρατὸν ἀλλόφυλον ἐ-
πελθόντα, καὶ ἐν τῇ οἰκείᾳ, καὶ ἐν τῇ τῶν
πέλας ὁμοίως ἀμύνεσθαι. Ἀθηναίους δὲ,
καὶ προσέτι ὁμόρους ὄντας, πολλῷ μά-
λιστα δεῖ. πρός τε γὰρ τοὺς ἀσυγείτο-
νας πᾶσι τὸ ἀντίπαλον καὶ ἐλεύθερον
καθίσταται. καὶ πρὸς τούτοις γε δὴ, οἳ
καὶ μὴ τοὺς ἐγγὺς ἀλλὰ καὶ τοὺς ἄπω-
θεν πειρῶνται δουλοῦσθαι, πῶς ὑ χρὴ καὶ
ἐπὶ τὸ ἔσχατον ἀγῶνος ἐλθεῖν; παρά-
δειγμα δὲ ἔχομεν τούς τε ἀντιπέρας Εὐ-
βοέας, καὶ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος τὸ πο-

'λὺ, ὡς αὐτοῖς διάκειται. καὶ γνῶναι ὅτ
'τοῖς μὲν ἄλλοις οἱ πλησιόχωροι περὶ γ
'ὅρων τὰς μάχας ποιοῦνται· ἡμῖν δὲ
'πᾶσαν, ἣν νικηθῶμεν, εἷς ὅρος ὐκ αὐτ
'λεκλος παγήσεται. εἰσελθόνλες γὰρ, βί
'τὰ ἡμέτερα ἕξουσι. τοσούτῳ ἐπικινδυνω
'τέραν ἑτέρων τὴν παροίκησιν τῶνδε ἔχο
'μεν. εἰώθασί τε οἱ ἰσχύος που θράσε
'τοῖς πέλας (ὥσπερ Αθηναῖοι νῦν) ἐπ
'οντες, τὸν μὲν ἡσυχάζοντα, καὶ ἐν τ
'ἑαυτῷ μόνον ἀμυνόμενον, ἀδεέστερον ἐπ
'στρατεύειν. τὸν δὲ ἔξω ὅρων προαπανλῶνλα
'καὶ, ἢν καιρὸς ᾖ, πολέμῳ ἄρχοντα, ἧσ
'σον ἑτοίμως κατέχειν. πεῖραν δὲ ἔχο
'μεν ἡμεῖς αὐτοῦ ἐς τούσδε. νικήσαντε
'γὰρ ἐν Κορωνείᾳ αὐτὺς, ὅτε τὴν γῆν
'ἡμῶν στασιζόντων, κατέχον, πολλὴ
'ἄδειαν ἐν τῇ Βοιωτίᾳ μέχρι τῦδε κα
'τεστήσαμεν. ὧν χρὴ μνησθέντας ἡμᾶς
'τύς τε πρεσβυτέρυς ὁμοιωθῆναι τοῖς πρ
'ἔργοις, τούς τε νεωτέρυς, πατέρων τῶ

modo ab ipſis tractetur, et quo modo erga ipſos ſit affecta. Et *oportet* ſcire, caeteros quidem de agri finibus cum gentibus finitimis dimicare. nobis vero ſi vincamur, unicum minime dubium finem in univerſa *noſtra regione* ſtatutum iri. nam *in eam* ingreſſi, rebus noſtris per vim potientur. Adeo iſtorum accolarum propinquitas nobis magis, quam aliis eſt periculoſa. Qui enim potentiae confidentia (ut nunc Athenienſes) arma vicinis inferunt, illum quidem, qui eſt quietus *et pacis ſtudioſus*, et qui in ſuo agro tantum ſe defendit, confidentius invadere conſueverunt. At eum, qui extra *ſui agri* fines *hoſti fortiter* occurrit, et qui, ſi occaſio fuerit, belli facit initium, minus promte bello premere *ſolent*. Hujus autem rei documentum adverſus iſtos habemus, cum enim eos ad Coronaeam viciſſemus, quo tempore propter noſtras ſeditiones agrum *noſtrum* occupatum tenebant, magnam Boeotiae ſecuritatem ad hoc uſque tempus praeſtitimus. Quorum nos memores operam dare oportet, ut et majores natu, facinora *a nobis* prius edita, *nunc* imitemur; et minores

‘ natu, qui filii ſumus patrum illorum, qui
‘ tunc viri fortes fuerunt, ne domeſticas
‘ virtutes dedecoremus: ſed perſuaſum ha-
‘ bentes, Deum a nobis ſtaturum, cujus fa-
‘ num iſti nefarie muro ſeptum tenent; et
‘ ſacrificiis freti, quae nobis immolantibus
‘ laetum ac felicem rerum eventum promit-
‘ tunt, adverſus hos tendamus, et demon-
‘ ſtremus, obtinere poſſe ea, quae concupi-
‘ ſcunt, ſi bellum non propulſantibus infe-
‘ rant. Illos vero, quorum patria ac innata
‘ generoſitas fert, ut et ſuum ipſorum *agrum*
‘ pugna ſemper liberent, nec alienum in
‘ ſervitutem injuſte redigant, non permi-
‘ ſuros, ut *iſti* e ſuis finibus ſine certamine
‘ discedant.’

93. Pagondas his verbis Boeotos adhor-
tatus, perſuaſit *ipſis*, ut irent adverſus Athe-
nienſes. Confeſtimque motis caſtris exerci-
tum eduxit. Jam enim erat ſerum diei. E
cum ad ipſorum caſtra prope acceſſiſſet, i
loco ſubſiſtens, unde colle interjecto, alter
alteros conſpicere non poterant, aciem in
ſtruxit et ad proelium ſe praeparavit. Hip-
pocrates autem, qui apud Delium erat, cum

'τότε ἀγαθῶν γενομένων παῖδας, πει-
'ρᾶσθαι μὴ αἰσχύναι τὰς προσηκούσας ἀρε-
'τὰς· πιστεύσαντας δὲ τῷ θεῷ πρὸς ἡμῶν
'ἔσεσθαι, ᾧ τὸ ἱερὸν ἀνόμως τειχίσαντες
'νέμονται, καὶ τοῖς ἱεροῖς ἃ ἡμῖν θυσαμέ-
'νοις καλὰ φαίνεται, ὁμόσε χωρῆσαι τοῖς-
'δε, καὶ δεῖξαι ὅτι ὧν μὲν ἐφίενται, πρὸς
'τοὺς μὴ ἀμυνομένους ἐπιόντες κτάσθωσαν.
'οἷς δὲ γενναῖον τήν τε αὐτῶν αἰεὶ ἐλευ-
'θερῶν μάχῃ, καὶ τὴν ἄλλων μὴ δουλοῦ-
'σθαι ἀδίκως, ἀναγώνιστα ἀπ' αὐτῶν οὐκ
'ἀπίασι.'

ϟγ'. Τοιαῦτα ὁ Παγώνδας τοῖς Βοι-
ωτοῖς παραινέσας, ἔπεισεν ἰέναι ἐπὶ τοὺς
Αθηναίους. καὶ κατὰ τάχος ἀναζήσας ἦγε
τὸν στρατόν· ἤδη γὰρ καὶ τῆς ἡμέρας ὀψὲ ἦν,
καὶ ἐπειδὴ προσέμιξεν ἐγγὺς τῷ στρατεύμα-
τος αὐτῶν, ἐς χωρίον καθίσας ὄθεν, λόφου
ὄντος μεταξύ, οὐκ ἐθεώρουν ἀλλήλους, ἔταξέ
τε καὶ παρεσκευάζετο ὡς ἐς μάχην. τῷ
δὲ Ἱπποκράτει ὄντι περὶ τὸ Δήλιον, ὡς

αὐτῷ ἠγγέλθη ὅτι Βοιωτοὶ ἐπέρχονται, πέμπει ἐς τὸ στράτευμα, κελεύων ἐς τάξιν καθίστασθαι· καὶ αὐτὸς οὐ πολλῷ ὕστερον ἐπῆλθε, καταλιπὼν ὡς τριακοσίους ἱππέας περὶ τὸ Δήλιον, ὅπως φύλακές τε ἅμα εἶεν, εἴτι ἐπίοι αὐτῷ, καὶ τοῖς Βοιωτοῖς, καιρὸν φυλάξαντες, ἐπιγένοιντο ἐν τῇ μάχῃ. Βοιωτοὶ δὲ πρὸς τούτους ἀντικατέστησαν τοὺς ἀμυνομένους· καὶ ἐπειδὴ καλῶς αὐτοῖς εἶχεν, ὑπερεφάνησαν τῷ λόφῳ, καὶ ἔθεντο τὰ ὅπλα, τεταγμένοι ὥσπερ ἔμελλον, ὁπλῖται ἑπτακισχίλιοι μάλιστα, καὶ ψιλοὶ ὑπὲρ μυρίους, ἱππῆς τε χίλιοι, καὶ πελτασταὶ πεντακόσιοι. εἶχον δὲ δεξιὸν μὲν κέρας Θηβαῖοι, καὶ οἱ ξύμμοροι αὐτοῖς· Μέσοι δὲ, Ἀλίαρτιοι, καὶ Κορωναῖοι, καὶ Κωπαῆς, καὶ οἱ ἄλλοι οἱ περὶ τὴν λίμνην· τὸ δὲ εὐώνυμον εἶχον Θεσπιῆς, καὶ Ταναγραῖοι, καὶ Ὀρχομένιοι. ἐπὶ δὲ τῷ κέρᾳ ἑκατέρῳ οἱ ἱππῆς καὶ ψιλοὶ ἦσαν. ἐπ' ἀσπίδας δὲ πέντε μὲν καὶ εἴκοσιν οἱ Θηβαῖοι ἐτάξαντο· οἱ δὲ ἄλ-

ei nuntiatum fuiſſet Boeotos adverſus *Athenienſes* venire, mittit ad exercitum, imperans ut in ſuos quique ordines ſe reciperent. nec multo poſt ipſe adfuit, relictis ferme trecentis equitibus circa Delium, tum ad loci cuſtodiam, ſi qua manus ipſum adoriretur, tum etiam ut, occaſione obſervata, Boeotos in ipſo proelio a tergo aggrederentur. Boeoti vero his oppoſuerunt, qui vim ipſorum propulſarent. Cum autem omnes ipſorum res recte haberent, in ſummo colle *hoſtibus* apparuerunt, et cum armis *ibi* ſubſiterunt, acie inſtructa, ut pugnaturi erant: ſeptem ferme gravis armaturae millia, levis vero ſupra decem millia, equites mille, et peltati quingenti. Dextrum autem cornu tenebant Thebani, eorumque ſocii. Medii vero *erant* Haliartii, Coronaei, et Copaenſes, caeterique ſtagni accolae. Siniſtrum vero tenebant Theſpienſes, Tanagraei, et Orchomenii. in utroque autem cornu erat equitatus, et levis armatura. Et Thebani quidem, milites in quinos et vicenos in longitudinem digeſſerant. reliqui vero *inſtructi erant*, ut cuique contigit. Atque hic

quidem erat Boeotorum apparatus haecque aciei instructae ratio.

94. Athenienses vero, quamvis hostibus numero pares essent, tamen totum gravis armaturae exercitum in octonos tantum milites in longitudinem digesserunt. Equitatus vero in utroque cornu erat, sed levis armatura, consulto quidem instructa, nec ulla tunc aderat, nec in urbe erat. Sed et illa, quae *cum Hippocrate* ad istam expeditionem exierat, quamvis hostes numero longe superaret, tamen magna ex parte inermis erat, quippe quod totus exercitus ex peregrinis promiscue, et civibus, qui *tunc* aderant, collectus esset. Quare ut primum domum ire coeperunt, non affuerunt nisi pauci. Cum autem in acie jam starent, et mox concursuri essent, Hippocrates dux ad Atheniensium exercitum advenit, hisque verbis est adhortatus.

95. ‘ Brevis quidem erit, ô Athenien-
‘ ses, haec adhortatio: sed apud viros for-
‘ tes idem valet *ac longa oratio, hacque u-*
‘ *tor* potius, ut vos commonefaciam, quam

λοι, ὡς ἕκαστοι ἔτυχον. αὕτη μὲν Βοιωτῶν παρασκευὴ καὶ διάκοσμος ἦν.

ϛδ'. Ἀθηναῖοι δὲ, οἱ μὲν ὁπλῖται ἐπὶ ὀκτὼ πᾶν τὸ στρατόπεδον ἐτάξαντο, ὄντες πλήθει ἰσοπαλεῖς τοῖς ἐναντίοις· ἱππῆς δὲ ἐφ' ἑκατέρῳ τῷ κέρᾳ. ψιλοὶ δὲ, ἐκ παρασκευῆς μὲν ὡπλισμένοι, ὅτε τότε παρῆσαν, ὅτε ἐγένοντο ἐν τῇ πόλει· οἵπερ δὲ ξυνεσέβαλον, ὄντες πολλαπλάσιοι τῶν ἐναντίων, ἄοπλοί τε πολλοὶ ἠκολούθησαν, ἅτε παντὸς στρατιᾶς ξένων τῶν παρόντων καὶ ἀστῶν γενομένης· καὶ ὡς τοπρῶτον ὥρμησαν ἐπ' οἶκου, ὃ παρεγένοντο, ὅτι μὴ ὀλίγοι. καθεστώτων δὲ ἐς τὴν τάξιν ἤδη, καὶ μελλόντων ξυνιέναι, Ἱπποκράτης ὁ στρατηγὸς ἐπιπαριὼν τὸ στρατόπεδον τῶν Ἀθηναίων, παρεκελεύετό τε, καὶ ἔλεγε τοιάδε.

ϛε'. Ὦ ΑΘΗΝΑΙΟΙ, δι' ὀλίγου μὲν ἡ παραίνεσις γίγνεται, τὸ ἴσον δὲ πρός τε τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας δύναται, καὶ ὑπόμνησιν μᾶλλον ἔχει ἢ ἐπικέλευσιν.

‘παραςῆ δὲ μηδενὶ ὑμῶν ὡς ἐν τῇ ἀλλο-
‘τρίᾳ ὑ προσῆκον τοσόνδε κίνδυνον ἀναῤ-
‘ῥιπτῦμεν. ἐν γὰρ τῇ τύτων, ὑπὲρ τῆς
‘ὑμετέρας ὁ ἀγὼν ἔςαι· κ) ἢν νικήσωμεν,
‘ὑ μή πολε ὑμῖν Πελοποννήσιοι ἐς τὴν χώ-
‘ραν ἄνευ τῆς τῶνδε ἵππυ ἐσβάλωσιν· ἐν
‘δὲ μιᾷ μάχῃ τήνδε τε προσκλᾶσθε, καὶ
‘ἐκείνην μᾶλλον ἐλευθερῦτε. χωρήσατε
‘ὃν ἀξίως ἐς αὐτοὺς τῆς τε πόλεως, ἣν
‘ἕκαςος πατρίδα ἔχων πρώτην ἐν τοῖς
‘Ἕλλησιν ἀγάλλεται, κ) τῶν πατέρων,
‘οἳ τύσδε μάχῃ κρατῦντες μετὰ Μυρω-
‘νίδου ἐν Οἰνοφύτοις, τὴν Βοιωτίαν ποτὲ
‘ἔσχον.’

ζ'. Τοιαῦτα τῦ Ἱπποκράτυς παρακελευομένυ, κ) μέχρι μὲν μέσυ τῦ στρατοπέδυ ἐπελθόντος, τὸ δὲ πλέον ὑκ ἔτι φθάσαντος, οἱ Βοιωτοὶ, παρακελευσαμένου κ) σφίσιν ὡς διὰ ταχέων, κ) ἐνταῦθα Παγώνδυ παιωνίσαντος, ἐπήεσαν ἀπὸ τῦ λόφυ. ἀντεπήεσαν δὲ καὶ οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ

ut imperem. Nemini autem veſtrum in mentem veniat, nos in alieno *ſolo*, quaſi res noſtra non agatur, tantum periculum ſubire. Nam in iſtorum *agro* pro veſtro certamen eſt futurum. Et, ſi vicerimus, Peloponneſii ſine iſtorum equitatu in veſtrum agrum nunquam irrumpent. Uno autem proelio et iſtum *veſtro* adjungitis, et illum in majorem libertatem vindicatis. In eos igitur impetum facite e dignitate civitatis, quam unusquisque *veſtrum* patriam habet, et quam inter Graecas civitates principem eſſe gloriatur, et veſtrorum majorum, qui duce Myronide, iſtis ad Oenophyta proelio ſuperatis, Boeotiam quondam tenuerunt.'

96. Cum autem Hippocrates his verbis *ſuos milites* adhortaretur, et ad mediam usque exercitus aciem jam progreſſus eſſet, nec majorem ejus partem ocius adire amplius poſſet, Boeoti, ipſi quoque, cum Pagondas eos celeriter adhortatus fuiſſet, illicque paeana ceciniſſet, de colle *in Athenienſes* ſignis infeſtis ferri coeperunt. Athenienſes vero et ipſi in eos e diverſo prodierunt, cur-

ſuque conflixerunt. ſed utriusque exercitus extremae partes ad manus non venerunt: at idem *incommodum utraeque* ſunt paſſae. nam aquarum rivi impediverunt. Caetera vero acies conſtitit pugnans acriter, et clypeis repellere connitens. Et ſiniſtrum quidem Boeotorum cornu, vel ad mediam uſque ipſius partem, ab Athenienſibus victum eſt; et *Athenienſes* cum in alios, qui in ea parte collocati fuerant, tum vero praecipue in Theſpienſes impetum fecerunt. Nam cum milites, qui prope ipſos fuerant inſtructi, ſe recepiſſent, et in anguſto circumventi fuiſſent, qui ex ipſis Theſpienſibus perierunt, in ipſo conflictu ſe defendentes conciſi fuerunt. Quinetiam nonnulli Athenienſes, in hoſte circumveniendo perturbati, ſe mutuis vulneribus interfecerunt, quod ſe non internoſcerent. Ab hac igitur parte Boeotorum exercitus ſuperatus eſt, et ad eam, quae pugnabat, confugit. Dextrum vero, in quo ipſi Thebani erant, Athenienſes ſuperavit. et cum paulatim *ipſos* repuliſſent, primum inſequebantur. Accidit autem, ut, cum duae equitum turmae a Pagonda circum collem clam circummiſſae fuiſſent (cum ſiniſtrum

προσέμιξαν δρόμῳ. καὶ ἑκατέρων τῶν στρατοπέδων τὰ ἔσχατα οὐκ ἦλθεν ἐς χεῖρας, ἀλλὰ τὸ αὐτὸ ἔπαθε. ῥύακες γὰρ ἐκώλυσαν. τὸ δὲ ἄλλο καρτερᾷ μάχῃ καὶ ὠθισμῷ ἀσπίδων ξυνεστήκει. καὶ τὸ μὲν εὐώνυμον τῶν Βοιωτῶν καὶ μέχρι τοῦ μέσου, ἡσσᾶτο ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων, καὶ ἐπήεσαν τοῖς τε ἄλλοις ταύτῃ, καὶ ἐχ ἧκιστα τοῖς Θεσπιέας. ὑποχωρησάντων γὰρ αὐτοῖς τῶν παρατεταγμένων, καὶ κυκλωθέντων ἐν ὀλίγῳ, οἵπερ διεφθάρησαν Θεσπιέων, ἐν χερσὶν ἀμυνόμενοι κατεκόπησαν. καί τινες καὶ τῶν Ἀθηναίων, διὰ τὴν κύκλωσιν ταραχθέντες, ἠγνόησάν τε καὶ ἀπέκτειναν ἀλλήλους. τὸ μὲν οὖν ταύτῃ ἡσσᾶτο τῶν Βοιωτῶν, καὶ πρὸς τὸ μαχόμενον κατέφυγε. τὸ δὲ δεξιὸν, ᾗ οἱ Θηβαῖοι ἦσαν, ἐκράτει τῶν Ἀθηναίων. καὶ ὠσάμενοι καλὰ βραχὺ, τοπρῶτον ἐπηκολούθησαν. καὶ ξυνέβη, Παγώνδᾳ περιπέμψαντος δύο τέλη τῶν ἱππέων ἐκ τοῦ ἀφανοῦς περὶ τὸν λόφον, ὡς ἐπό-

νει τὸ εὐώνυμον αὐτῶν, καὶ ὑπερφανέντ
αἰφνιδίως, τὸ νικῶν τῶν Αθηναίων κέρα
νομίσαν ἄλλο στράτευμα ἐπιέναι, ἐς φόβ
καταστῆναι. καὶ ἀμφοτέρωθεν ἤδη, ὑπό τ
τε τοιούτε καὶ ὑπὸ τῶν Θηβαίων ἐφεπομ
νων, καὶ παραῤῥηγνύντων, Φυγὴ καθεστήκ
παντὸς τε στρατε τὸν Αθηναίων. καὶ
μὲν πρὸς τὸ Δήλιόν τε καὶ τὴν θάλασσα
ὥρμησαν· οἱ δὲ, ἐπὶ τοῦ Ωρωπε. ἄλλ
δὲ, πρὸς Πάρνηθα τὸ ὄρος· οἱ δὲ, ὡς ἕκα
στοί τινα εἶχον ἐλπίδα σωτηρίας. Βοιω
δὲ ἐφεπόμενοι ἔκτεινον, καὶ μάλιστα οἵ τ
ἱππῆς αὐτῶν, καὶ οἱ Λοκροὶ, βεβοηθηκότες
ἄρτι τῆς τροπῆς γιγνομένης. νυκτὸς δὲ ἐ
πιλαβόσης τὸ ἔργον, ῥᾷον τὸ πλῆθος τῶν
Φευγόντων διεσώθη. καὶ τῇ ὑστεραίᾳ, οἵ τε
ἐκ τε Ωρωπε καὶ οἱ ἐκ τοῦ Δηλίε, Φυλα-
κὴν ἐγκαταλιπόντες (εἶχον γὰρ αὐτὸ ὅμως
ἔτι) ἀπεκομίθησαν κατὰ θάλασσαν ἐπ'
οἴκου.

ΚΖ'. Καὶ οἱ Βοιωτοὶ, τροπαῖον στήσαν-

ipſorum cornu laboraret) eoque ſuperato *hoſtibus* repente apparuiſſent, Athenienſium cornu, quod vincebat, exiſtimans alium exercitum contra ſe venire, graviter timere coeperit. Quare cum Athenienſes utrinque iam premerentur, cum ab his, tum a Thebanis inſequentibus, et *eorum ordines* diſſolventibus, univerſus ipſorum exercitus in fugam ſe conjecit. Et alii quidem ad Delium, et mare curſu contenderunt, alii vero ad Oropum, alii ad Parnetha montem, alii vero alio, ut quibusque ſalutis ſpes oſtendebatur. Boeoti vero *eos* inſequentes caedebant, et praecipue ipſorum equites, et Locri, qui illis dudum in fugam verſis, *Boeotis* auxilio venerant. Sed cum nox ſuo interventu proelium impediſſet, fugientium turba facilius dilapſa ſalutem ſibi peperit. Poſtridie vero, cum ii, qui erant Oropi, tum etiam ii, qui erant in Delio, praeſidio *ibi* relicto, (nam, *quamvis ab hoſte victi* fuiſſent, id tamen adhuc tenebant) domum magni ſe receperunt.

97. Et Boeoti, erecto trophaeo, ſuorum

que cadaveribus ſusceptis, hoſtiumque ca
daveribus ſpoliatis, et praeſidio relicto Ta
nagram redierunt. Et conſilia de oppugnan
do Delio inibant. Caduceator vero, qui a
Athenienſibus miſſus fuerat, ut ipſorum ca
davera *a Boeotis* repeteret, iter faciens, ob
viam fit Boeotorum caduceatori; qui cum
ipſum revocaſſet, et dixiſſet, cum nihil ac
turum, priusquam ipſe domum revertiſſet
cum coram Athenienſibus ſtetiſſet, expo
ſuit mandata Boeotorum, *demonſtrans* eo
nefarie feciſſe, qui jura Graecorum viola
rint. Omnium enim eſſe inſtitutum, ut, quum
alienum agrum invadunt, a templis, quae in
eo ſunt, abstineant. Athenienſes vero De
lium communiſſe ac incolere, et quaecun
que in profano *loco* homines facere ſolent,
haec omnia in illo fano *ab his* fieri. aquam
etiam, quam ſibi *Thebanis* antrectare nefas
eſſet, niſi in ſacrificiorum uſu ad manus ab
luendas, haurire. Quare cum Dei tum ſu
ipſorum cauſa Boeotos, invocantes Daemo
nes, communes agri ſui praeſides, et A

τες, καὶ τοὺς ἑαυτῶν ἀνελόμενοι νεκροὺς, τούς τε τῶν πολεμίων σκυλεύσαντες, καὶ φυλακὴν καταλιπόντες, ἀνεχώρησαν ἐς τὴν Τάναγραν. καὶ τῷ Δηλίῳ ἐπεβούλευον, ὡς προσβαλοῦντες. ἐκ δὲ τῶν Αθηναίων κήρυξ πορευόμενος ἐπὶ τοὺς νεκροὺς, ἀπαντᾷ κήρυκι Βοιωτῷ, ὃς αὐτὸν ἀποστρέψας, καὶ εἰπὼν ὅτι οὐδὲν πράξει πρὶν ἂν αὐτὸς ἀναχωρήσῃ πάλιν· καταστὰς ἐπὶ τοὺς Αθηναίους, ἔλεγε τὰ παρὰ τῶν Βοιωτῶν, ὅτι οὐ δικαίως βράσειαν παραβαίνοντες τὰ νόμιμα τῶν Ἑλλήνων. πᾶσι γὰρ εἶναι καθεστηκὸς, ἰόντας ἐπὶ τὴν ἀλλήλων, ἱερῶν τῶν ἐόντων ἀπέχεσθαι. Αθηναίους δὲ Δήλιον τειχίσαντας ἐνοικεῖν, καὶ ὅσα ἄνθρωποι ἐν βεβήλῳ δρῶσι, πάντα γίγνεσθαι αὐτόθι. ὕδωρ τε, ὃ ἦν ἄφαυστον σφίσι, πλὴν πρὸς τὰ ἱερὰ χέρνιβι χρῆσθαι, ἀναστάσαντας ὑδρεύεσθαι. ὥστε ὑπέρ τε τοῦ θεοῦ καὶ ἑαυτῶν Βοιωτοὺς ἐπικαλεσμένους τοὺς ὁμοχέτας δαίμονας καὶ τὸν Ἀπόλλω, προσ-

γορεύειν, αὐτοὺς ἐκ τοῦ ἱεροῦ ἀπιόντας ἀ
ποφέρεσθαι τὰ σφέτερα αὐτῶν.

ζή. Τοσαῦτα τοῦ κήρυκος εἰπόντος
οἱ Ἀθηναῖοι πέμψαντες παρὰ τὺς Βοιω
τὺς ἑαυτῶν κήρυκα, τῷ μὲν ἱερῷ οὔτε ἀδι
κῆσαι ἔφασαν ὑδὲν, ὅτε τοῦ λοιπῷ ἐκόν
τες βλάψειν. οὐδὲ γὰρ τὴν ἀρχὴν ἐσελ
θεῖν ἐπὶ τύτῳ, ἀλλ' ἵνα ἐξ αὐτῷ τὺς ἀ
δικῦντας μᾶλλον σφᾶς ἀμύνωνται. τὸν δὲ
νόμον τοῖς Ἕλλησιν εἶναι, ὧν ἂν ἡ τ
κράτος τῆς γῆς ἑκάςης, ἢν τε πλέονος, ἢ
τε βραχυτέρας, τύτων καὶ τὰ ἱερὰ αἰε
γίγνεσθαι, τρόποις θεραπευόμενα οἷς ἂ
πρὸς τοῖς εἰωθόσι καὶ δύνωνται. καὶ γὰρ Βοι
ωτὺς, καὶ τὺς πολλὺς τῶν ἄλλων, ὅσοι ἐξ
αναςήσαντές τινα βίᾳ νέμονται γῆν, ἀλ
λοτρίοις ἱεροῖς τοπρῶτον ἐπελθόντας, οἰ
κεῖα νῦν κεκτῆσθαι. καὶ αὐτοὶ εἰ μὲν ἐπι
πλέον δυνηθεῖεν τῆς ἐκείνων κρατῆσαι,
τῦτ' ἂν ἔχειν· νῦν δὲ ἐν ᾧ μέρει εἰσὶν ἐ
κόντες εἶναι, ὡς ἐκ σφετέρου οὐκ ἀπιέναι.

pollinem, edicere, ut e templo excedant, ſua ſecum absportantes.

98. Cum caduceator haec dixiſſet, Athenienſes, ſuo caduceatore ad Boeotos miſſo, negarunt ſe ullam injuriam templo feciſſe, nec in poſterum ſua ſponte ſe ullo modo id laeſuros. nam nè initio quidem ſe hac de cauſa id ingreſſos eſſe *dicebant*: ſed potius, ut illinc eos, qui injuriam ſibi facerent, ulciſcerentur. Eſſe autem Graecorum inſtitutum, ut penes quos fuerit imperium cujusque regionis, ſive magnae, ſive parvae, ſemper etiam penes eosdem ſint et ipſa templa, iis ceremoniis culta, quibus coli poſſunt, praeter eas, quae moribus jam ſunt receptae. Etenim Boeotos, aliosque permultos, quotquot agrum aliquem priſtinis colonis per vim expulſis incolunt, aliena templa primum invaſiſſe, et nunc ea pro ſuis poſſidere. Quare ſe quoque, ſi ampliorem illorum agri partem in ſuam poteſtatem redigere poſſent, eam retenturos *dicebant*. Jam vero ſe ex ea parte, in qua erant, utpote ex ſuo *agro*, nequaquam ſua ſponte diſceſſuros. Aquam etiam ſe neceſſitate coactos moviſſe,

ad quam *neceſſitatem* ſe non per inſolentiam impulſos fuiſſe: dum illos ulciſcuntur, qui priores in ſuum agrum irruperant, ea uti coactos fuiſſe. Conſentaneum autem eſſe, veniam aliquam vel ab ipſo Deo dari omnibus, qui bello aut aliqua alia periculi neceſſitate coacti aliquid admittunt. Etenim delictis non voluntariis aras *Deorum* eſſe refugium; ſcelerisque nomen impoſitum illis flagitiis, quae quis nulla neceſſitatis vi compulſus admittit, non autem illis, quae homines rebus adverſis coacti committere audent. Ipſosque multo magis impie facere, qui pro templis militum cadavera reſtituere vellent, quam eos, qui templis nollent recuperare ea, quae deceret. Plane autem jubebant *ſuum caduceatorem* illis declarare, ſe non receſſuros ex Boeotorum agro. Se enim non amplius in illorum agro eſſe: ſed in eo, quem armis quaeſiſſent. Sed tamen ex patriis inſtitutis, factis induciis, *ſuorum* cadavera ſuscipere *liceret.*

99. Boeoti vero reſponderunt, ſiquidem *Athenienſes* in Boeotia eſſent, ut, ex ſuo agro discedentes, res ſuas absportarent. Sin

ὕδωρ τε ἐν τῇ ἀνάγκῃ κινῆσαι, ἣν ὐκ αὐτοὶ ὕβρει προὐθέσθαι, ἀλλ' ἐκείνους προτέρους ἐπὶ τὴν σφετέραν ἐλθόντας ἀμυνόμενοι βιάζεσθαι χρῆσθαι. πᾶν δ' εἰκὸς εἶναι τῷ πολέμῳ καὶ δεινῷ τινι κατειργόμενον, ξύγγνωμόν τι γίγνεσθαι καὶ πρὸς τοῦ θεῦ. κ) γὰρ τῶν ἀκουσίων ἁμαρτημάτων καταφυγὴν εἶναι τὰς βωμὰς, παρανομίαν τε ἐπὶ τοῖς μὴ ἀνάγκῃ κακοῖς ὀνομασθῆναι, κ) ὐκ ἐπὶ τοῖς ἀπὸ τῶν ξυμφορῶν τὶ τολμήσασι. τάς τε νεκρὰς πολὺ μειζόνως ἐκείνους ἀντὶ ἱερῶν ἀξιῶντας ἀποδιδόναι, ἀσεβεῖν, ἢ τὰς μὴ ἐθέλοντας ἱεροῖς τὰ πρέποντα κομίζεσθαι. σαφῶς τε ἐκέλευον σφίσιν εἰπεῖν, μὴ ἀπιέναι ἐκ τῆς Βοιωτῶν γῆς. ὰ γὰρ ἐν τῇ ἐκείνων ἔτι εἶναι, ἐν ᾗ δὲ δορὶ ἐκτήσαντο· ἀλλὰ καλὰ τὰ πάτρια τὰς νεκρὰς σπένδοντας ἀναιρεῖσθαι.

4θ'. Οἱ δὲ Βοιωτοὶ ἀπεκρίναντο, εἰ μὲν ἐν τῇ Βοιωτίᾳ εἰσὶν, ἀπιόντας ἐκ τῆς ἑαυτῶν, ἀποφέρεσθαι τὰ σφέτερα. εἰ δὲ

ἐν τῇ ἐκείνων, αὐτὸς γιγνώσκειν τὸ ποιητέον. νομίζοντες τὴν μὲν Ὡρωπίαν, ἐν ᾗ τὸς νεκρὸς ἐν μεθορίοις τῆς μάχης γενομένης κεῖσθαι ξυνέβη, Αθηναίων κατὰ τὸ ὑπήκοον εἶναι, καὶ ὃκ ἂν αὐτὸς βίᾳ σφῶν κρατῆσαι αὐτῶν. ὃθ' αὖ ἐσπένδοντο δῆθεν ὑπὲρ τῆς ἐκείνων. τὸ δὲ ἐκ τῆς ἑαυτῶν, εὐπρεπὲς εἶναι ἀποκρίνασθαι, ἀπιόντας, καὶ ἀπολαβεῖν ἃ ἀπαιτοῦσιν. ὁ δὲ κήρυξ τῶν Αθηναίων ἀκύσας ἀπῆλθεν ἄπρακτος.

ρ΄. Καὶ οἱ Βοιωτοὶ εὐθὺς μεταπεμψάμενοι ἔκ τε τῦ Μηλιέως κόλπυ ἀκοντιςὰς καὶ σφενδονήτας, καὶ βεβοηθηκότων αὐτοῖς μετὰ τὴν μάχην, Κορινθίων τε διχιλίων ὁπλιτῶν, καὶ τῶν ἐκ Νισαίας ἐξεληλυθότων Πελοποννησίων φρυρῶν, καὶ Μεγαρέων ἅμα, ἐςράτευσαν ἐπὶ τὸ Δήλιον, καὶ προσέβαλλον τῷ τειχίσματι. ἄλλῳ τε τρόπῳ πειράσαντες, καὶ μηχανὴν προσήγαγον, ἥπερ εἶλεν αὐτό, τοιάνδε· κεραίαν μεγάλην δίχα πρίσαντες, ἐκοίλαναν ἅπασαν, καὶ

in illorum, se scire quid faciendum esset. Existimantes agrum Oropium (in quo contigerat, ut illorum milites, pugna in confiniis commissa, caesi jacerent) Athenienſium quidem esse, quod illorum imperio subjectus esset: sed tamen ipsos nunquam, se invitis, suorum cadaveribus potituros. Pro illorum autem agro nullas inducias faciendas censebant. Illud vero responsum, *quo dicebant*, ut *Athenienses* ex suo *Boeotio agro* abirent, et reciperent ea, quae repetebant, honestum esse *ducebant*. Athenienſium autem caduceator his auditis re infecta discessit.

100. Et Boeoti protinus accersitis ex sinu Meliaco jaculatoribus et funditoribus, cum duo quoque gravis armaturae militum Corinthiorum millia, post proelium commissum, auxilio ipsis venissent, et praesidiarii Peloponnesiorum milites, qui ex Nisaea *ab Athenienſibus per deditionem capta* discesserant, et Megarenses una cum ipsis, adversus Delium castra moverunt, et munitionem oppugnare coeperunt: et cum alio oppugnationis genere *eam* tentarent; tum etiam machinam, quae eam cepit, admove-

runt, hunc in modum factam. Cum ingentem antennam in duas partes secuissent, omnem excavarunt, eamque rursus ut fistulam apte commiserunt, et in ipsa extrema lebetem catenis appenderunt, et fistula tota ferrea ad flatum ciendum, ex antenna prominens, in ipsum *lebetem* demittebatur, et *antenna* magnam etiam reliqui ligni partem ferro praemunitam habebat. Hanc autem machinam ex longinquo spatio carris advectam admoverunt muro, qua parte potissimum vitibus lignisque constructus erat. Et cum prope *murum* esset, grandibus follibus ad antennae caput, quod ad ipsos spectabat, applicitis, flatum ciebant. flatus autem, qui per foramen in lebetem, habentem prunas et sulphur et picem, ferebatur, ingentem flammam excitavit; et murum incendit; ita ut nullus super eum amplius consistere potuerit; sed *omnes, eo* deserto, in fugam sese dederint, et munitio hoc modo capta fuerit. Praesidiariorum autem alii quidem ceciderunt, ducenti vero capti fuerunt. Caeterorum vero multitudo naves conscendit, domumque se recepit.

101. Cum autem decimo septimo die a pugna commissa Delium receptum fuisset,

ξυνήρμοσαν πάλιν ἀκριβῶς ὥσπερ αὐλόν, καὶ ἐπ' ἄκραν λέβητά τε ἤρτησαν ἀλύσεσι, καὶ ἀκροφύσιον ἀπὸ τῆς κεραίας σιδηροῦν ἐς αὐτὸν νεῦον καθεῖτο, καὶ ἐσεσιδήρωτο ἐπὶ μέγα καὶ τῷ ἄλλῳ ξύλῳ. προσῆγον δὲ ἐκ πολλῶ ἀμαξαις τῷ τείχει, ἧ μάλιστα τῇ ἀμπέλῳ καὶ τοῖς ξύλοις ᾠκοδόμητο· καὶ ὁπότε εἴη ἐγγὺς, φύσας μεγάλας ἐνθέντες ἐς τὸ πρὸς ἑαυτῶν ἄκρον τῆς κεραίας, ἐφύσων. ἡ δὲ πνοὴ, ἴσα σεγανῶς ἐς τὸν λέβητα, ἔχουσα ἄνθρακάς τε ἡμμένους καὶ θεῖον καὶ πίσσαν, φλόγα ἐποίει μεγάλην· καὶ ἧπτε τῷ τείχους, ὥστε μηδένα ἐπ' αὐτῷ ἔτι μεῖναι, ἀλλὰ ἀπολιπόντας, ἐς φυγὴν καταστῆναι, καὶ τὸ τείχισμα τότῳ τῷ τρόπῳ ἁλῶναι. τῶν δὲ Φρυρῶν οἱ μὲν ἀπέθανον, ὀλιγοστοὶ δὲ ἐλήφθησαν. τῶν δὲ ἄλλων τὸ πλῆθος ἐς τὰς ναῦς ἐμβὰν, ἀπεκομίσθησαν ἐπ' οἴκου.

ρα'. Τῷ δὲ Δηλίῳ ἑπταικαιδεκάτῃ ἡμέρᾳ ληφθέντος μετὰ τὴν μάχην, καὶ τῷ ἀπὸ

τῶν Αθηναίων κήρυκος ὐδὲν ἐπισαμένυ τῶν γεγενημένων, ἐλθόνλος ὐ πολὺ ὕσερον αὖθις περὶ τῶν νεκρῶν, ἀπέδοσαν οἱ Βοιωλοὶ, κ) ὐκέτι ταυλὰ ἀπεκρίνανλο. ἀπέθανον δὲ Βοιωλῶν μὲν ἐν τῇ μάχῃ ὀλίγῳ ἐλάασυς πενταχοσίων. Αθηναίων δὲ, ὀλίγῳ ἐλάασους χιλίων, κ) Ἱπποκράτης ὁ σρατηγός· φιλῶν δὲ κ) σκευοφόρων πολὺς ἀριθμός. μελὰ δὲ τὴν μάχην ταύτην, κ) ὁ Δημοσθένης ὀλίγῳ ὕσερον, ὡς αὐτῷ τότε πλεύσαντι τὰ περὶ τὰς Σίφας τῆς προδοσίας πέρι ὐ πρὐχώρησαν, ἔχων τὸν σραλὸν ἐπὶ τῶν νεῶν, τῶνλε Ακαρνάνων κ) Αγραίων κ) Αθηναίων τετρακοσίυς ὁπλίτας, ἀπόβασιν ἐποιήσαλο ἐς τὴν Σικυωνίαν. κ) πρὶν πάσας τὰς ναῦς καλαπλεῦσαι, βοηθήσανλες οἱ Σικυώνιοι τὺς ἀποβεβηκότας ἔτρεψαν, κ) καλεδίωξαν ἐς τὰς ναῦς. κ) τὺς μὲν, ἀπέκλειναν· τὺς δὲ, ζῶντας ἔλαβον. τροπαῖον δὲ σήσανλες, τοὺς νεκροὺς ὑποσπόνδυς ἀπέδοσαν. ἀπέθανε δὲ κ) Σιλάλκης Οδρυσῶν βα-

et caduceator, qui ab Athenienſibus *ad Boeotos ante* miſſus fuerat, rerum geſtarum prorſus ignarus, *ad eosdem* non multo poſt iterum veniſſet caeſorum *recipiendorum* cauſa, Boeoti *eos* reddiderunt, nec amplius idem *quod ante* reſponderunt. In illa autem pugna perierunt, ex Boeotis quidem, paulo pauciores quam quingenti; ex Athenienſibus vero, paulo pauciores quam mille, et Hippocrates *eorum* imperator. at militum leviter armatorum et lixarum magnus numerus. Poſt hanc pugnam, Demoſthenes etiam paulo poſt (cum ipſi tunc ad Siphas per proditionem occupandas profecto res non ſucceſſiſſet) cum Acarnanum et Agraeorum et Athenienſium quadringentis gravis armaturae militibus, quos in ſua claſſe habebat, egreſſus eſt in agrum Sicyonium. Et priusquam omnes *ejus* naves *eo* appellerent, Sicyonii ad ſua tutanda celeriter profecti, eos, qui in terram egreſſi fuerant, fugaverunt, et ad naves usque perſequuti ſunt: et *eorum* alios quidem interfecerunt, alios vero vivos ceperunt. Et tropaeo erecto, caeſos ſuis pace ſequeſtra reddiderunt. Sub eosdem dies,

quibus res ad Delium geſta eſt, Sitalces etiam Odryſarum rex, cum bellum Triballis intuliſſet, et proelio victus fuiſſet, exceſſit vita. Seuthes vero Sparadoci *filius*, qui erat ipſius ex fratre nepos, *ei ſucceſſit*, ac Odryſarum, et caeterae Thraciae, cui et ille imperaverat, regnum obtinuit.

102. Eadem hyeme, Braſidas cum ſociis, quos habebat in Thracia, Amphipoli ad Strymonem fluvium ſitae, Athenienſium coloniae, bellum intulit. Hunc autem locum, in quo nunc urbs eſt ſita, primum quidem et Ariſtagoras Mileſius, quum Regem Darium fugeret, colonia *huc* deducta, condere tentavit: ſed ab Edonis expulſus fuit. Deinde vero et Athenienſes duobus et triginta poſt annis, *huc* miſſis decem millibus incolarum, tum ſuorum, tum aliorum, quotquot ire voluerant, qui apud Drabeſcum a Thracibus interfecti fuerunt, *eundem locum condere ſunt conati*. Rurſus etiam *iidem* Athenienſes undetriceſimo anno *huc* reverſi, Agnone Niciae *filio* coloniae duce emiſſo, expulſis Edonis, hanc urbem condiderunt,

πιλεὺς ὑπὸ τὰς αὐτὰς ἡμέρας τοῖς ἐπὶ Δηλίῳ, στρατεύσας ἐπὶ Τριβαλλοὺς, καὶ νικηθεὶς μάχῃ. Σεύθης δὲ ὁ Σπαραδόκου, ἀδελφιδοῦς ὢν αὐτοῦ, ἐβασίλευσεν Ὀδρυσῶν τε, καὶ τῆς ἄλλης Θρᾴκης ἥσπερ καὶ ἐκεῖνος.

ρϐ'. Τοῦ δ' αὐτοῦ χειμῶνος, Βρασίδας ἔχων τοὺς ἐπὶ Θρᾴκης ξυμμάχους, ἐστράτευσεν ἐς Ἀμφίπολιν τὴν ἐπὶ Στρυμόνι ποταμῷ, Ἀθηναίων ἀποικίαν. τὸ δὲ χωρίον τοῦτο ἐφ' οὗ νῦν ἡ πόλις ἐστὶν, ἐπείρασε μὲν πρότερον καὶ Ἀρισταγόρας ὁ Μιλήσιος, φεύγων βασιλέα Δαρεῖον, κατοικίσαι, ἀλλὰ ὑπὸ Ἠδώνων ἐξεκρούσθη· ἔπειτα δὲ καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἔτεσι δύο καὶ τριάκοντα ὕστερον, ἐποίκους μυρίους σφῶν τε αὐτῶν, καὶ τῶν ἄλλων τὸν βουλόμενον πέμψαντες, οἳ διεφθάρησαν ἐν Δραβήσκῳ ὑπὸ Θρᾳκῶν. καὶ αὖθις ἐνὸς δέοντος τριακοστῷ ἔτει ἐλθόντες οἱ Ἀθηναῖοι, Ἀγνωνος τοῦ Νικίου οἰκιστοῦ ἐκπεμφθέντος, Ἠδώνας ἐξελάσαντες, ἔκτισαν τὸ

χωρίον τοῦτο ὅπερ πρότερον Ἐννέα ὁδοὶ ἐκαλεῖτο. ὡρμῶντο δὲ ἐκ τῆς Ἠιόνος, ἣν αὐτοὶ εἶχον ἐμπόριον ἐπὶ τῷ στόματι τοῦ ποταμοῦ ἐπιθαλάσσιον, πέντε καὶ εἴκοσι σταδίους ἀπέχον ἀπὸ τῆς νῦν πόλεως, ἣν Ἀμφίπολιν Ἀγνων ὠνόμασεν, ὅτι ἐπ' ἀμφότερα περιῤῥέοντος τοῦ Στρυμόνος, διὰ τὸ περιέχειν αὐτὴν, τείχει μακρῷ ἀπολαβὼν ἐκ ποταμοῦ ἐς ποταμὸν, περιφανῆ ἐς θάλασσάν τε καὶ τὴν ἤπειρον ὦκισεν.

ργ'. Ἐπὶ ταύτην οὖν ὁ Βρασίδας ἄρας ἐξ Ἀρνῶν τῆς Χαλκιδικῆς, ἐπορεύετο τῷ στρατῷ· καὶ ἀφικόμενος περὶ δείλην ἐπὶ τὸν Αὐλῶνα, καὶ Βρωμίσκον, ἢ ἡ Βόλβη λίμνη ἐξίησιν ἐς θάλασσαν, καὶ δειπνοποιησάμενος, ἐχώρει τὴν νύκτα. χειμὼν δὲ ἦν, καὶ ὑπένιφεν· ἢ καὶ μᾶλλον ὥρμησε, βουλόμενος λαθεῖν τοὺς ἐν τῇ Ἀμφιπόλει, πλὴν τῶν προδιδόντων. ἦσαν γὰρ Ἀργιλίων τε ἐν αὐτῇ οἰκήτορες (εἰσὶ δὲ οἱ Ἀργίλιοι, Ἀνδρίων ἄποικοι) καὶ οἱ ἄλλοι, οἳ ξυνέ-

quae prius Novem-viae vocabatur. Eïonem autem belli ſedem fecerant, unde proficiſcebantur, quam ipſi maritimum emporium in fluvii oſtio ſitum tenebant, quinque et viginti ſtadiis diſtans ab urbe, quae nunc eſt: quam Agnon *ideo* vocavit Amphipolim, quod à Strymone hinc inde allueretur, et ab utroque latere cingeretur: muroque longo a fluvio ad fluvium ducto circunſeptam, conſpicuam mare verſus et continentem condidit coloniam.

103. Braſidas igitur caſtris ex Arnis agri Chalcidenſis *urbe* motis, cum ſuis copiis adverſus hanc *urbem* proficiſcebatur. Et cum circa ſolis occaſum ad Aulonem perveniſſet, et Bromiſcum, qua Bolbe ſtagnum in mare ingreditur, coenatusque, noctu iré perrexit. coelum autem erat turbidum, et ſubningebat: quo etiam lubentius iter ſusceperat, quod Amphipolitanos, qui in urbe erant, praeter proditores, latere vellet. Nam in ea erant cum Argiliorum nonnulli (Argilii autem ſunt Andriorum coloni) domicilium illic habentes, tum etiam alii, qui

proditionis hujus erant ſocii, partim quidem a Perdicca, partim vero a Chalcidenſibus *ad hoc faciendum* inducti. Sed potiſſimum Argilii, tum quod proxime habitarent, tum quod Athenienſibus ſemper eſſent ſuſpecti, et huic urbi inſidiarentur, poſtquam occaſio oblata eſt, et Braſidas advenit, qui vel multo ante egerat cum illis *Argiliis*, qui illic degebant, ut urbs dederetur; tunc in *Argilum, ſuam* urbem eum receperunt, et cum illa nocte defectionem ab Athenienſibus feciſſent, *Braſidae* copias ad fluvii pontem deduxerunt. Urbs autem *a ponte* diſtat amplius, quam *ripa fluminis ab oppoſita ripa, qua per pontem erat* transitus. nec *ulli* muri *tunc* erant erecti, quemadmodum nunc: ſed quoddam modicum praeſidium ibi collocatum erat. Quod cum facile Braſidas repuliſſet, ſimul proditionis, ſimul tempeſtatis, ſimul etiam adventus repentini beneficio, pontem transivit, et Amphipolitanorum extra *urbem* habitantium res, quae in toto illo loco erant, ſtatim in ſuam poteſtatem redegit.

104. Cum autem ejus transitus illis, qui in urbe erant, inopinatus accidiſſet, et eo-

πρασσον ταῦτα, οἱ μὲν, Περδίκκᾳ πειθόμενοι, οἱ δὲ, Χαλκιδεῦσι. μάλιστα δὲ οἱ Αργίλιοι, ἐγγύς τε προσοικοῦντες, καὶ ἀεί ποτε τοῖς Αθηναίοις ὄντες ὕποπτοι, καὶ ἐπιβουλεύοντες τῷ χωρίῳ, ἐπειδὴ παρέτυχεν ὁ καιρὸς, καὶ Βρασίδας ἦλθεν, ἔπραξέν τε ἐκ πλείονος πρὸς τοὺς ἐμπολιτεύοντας σφῶν ἐκεῖ, ὅπως ἐνδοθήσεται ἡ πόλις· καὶ τότε δεξάμενοι αὐτὸν τῇ πόλει, καὶ ἀποστάντες τῶν Αθηναίων ἐν ἐκείνῃ τῇ νυκτὶ κατέστησαν τὸν στρατὸν πρόσω ἐπὶ τὴν γέφυραν τοῦ ποταμοῦ. ἀπέχει δὲ τὸ πόλισμα πλέον τῆς διαβάσεως· καὶ ὑπῆν καθεῖτο τείχη ὥσπερ νῦν, φυλακὴ δέ τις βραχεῖα καθειστήκει. ἣν βιασάμενος ῥᾳδίως ὁ Βρασίδας, ἅμα μὲν τῆς προδοσίας ὕστης, ἅμα δὲ καὶ χειμῶνος ὄντος, καὶ ἀπροσδόκητος προσπεσών, διέβη τὴν γέφυραν, καὶ τὰ ἔξω τῶν Αμφιπολιτῶν φιλίων καλὰ πᾶν τὸ χωρίον εὐθὺς εἶχε.

ρδ'. Τῆς δὲ διαβάσεως αὐτοῦ ἄφνω τοῖς ἐν τῇ πόλει γεγενημένης, καὶ τῶν ἔξω, πολ-

λῶν μὲν ἁλισκομένων, τῶν δὲ καὶ καταφευ
γόντων ἐς τὸ τεῖχος, οἱ Ἀμφιπολῖται ἐ
θόρυβον μέγαν καλέσησαν, ἄλλως τε κα
ἀλλήλοις ὕποπτοι ὄντες. καὶ λέγεται τὸ
Βρασίδαν, εἰ ἠθέλησε μὴ ἐφ' ἁρπαγὴν τ
στρατῷ τραπέσθαι, ἀλλ' εὐθὺς χωρῆσα
πρὸς τὴν πόλιν, δοκεῖν ἂν ἑλεῖν. νῦν δὲ,
μὲν ἱδρύσας τὸν στρατὸν, ἐπὶ τὰ ἔξω ἐπέ
δραμε, καὶ ὡς οὐδὲν αὐτῷ ἀπὸ τῶν ἔνδον ὡ
προσεδέχετο ἀπέβαινεν, ἡσύχαζεν. οἱ δ' ἐ
ναντίοι τοῖς προδιδοῦσι, κρατοῦντες τῷ πλή
θει, ὥστε μὴ αὐτίκα τὰς πύλας ἀνοίγε
σθαι, πέμπουσι μετὰ Εὐκλέους τοῦ στρατηγοῦ
ὃς ἐκ τῶν Ἀθηναίων παρῆν αὐτοῖς φύλα
τοῦ χωρίου, ἐπὶ τὸν ἕτερον στρατηγὸν τὸ
ἐπὶ Θράκης, Θουκυδίδην τὸν Ὀλόρου, ὃ
τάδε ξυνέγραψεν, ὄντα περὶ Θάσον, (ἐς
δὲ ἡ νῆσος, Παρίων ἀποικία, ἀπέχουσα
τῆς Ἀμφιπόλεως ἡμίσεος ἡμέρας μάλιστ
πλοῦν) κελεύοντες σφίσι βοηθεῖν. καὶ ὁ μὲν
ἀκούσας, καὶ τάχος ἐπὶ ναυσὶν, αἳ ἔτυ

rum, qui extra erant, multi caperentur, alii vero ad muros fuga se reciperent, Amphipolitani in magna trepidatione constituti fuerunt, praesertim quod mutuo suspecti essent. Ferunt autem Brasidam, si cum suis copiis ad praedam se convertere noluisset, sed ad urbem subito contendisset, omnium opinione eam fuisse capturum. Jam vero ille castris *ibi* positis, in ea, quae extra erant, excursiones fecit, et cum per eos, qui intus erant, nihil ipsi succederet, quemadmodum exspectabat, quievit. Qui vero proditoribus erant adversarii, cum numero longe superiores essent, ita ut impedirent, ne *urbis* portae aperirentur, *nuntios* miserunt cum Eucleo duce, qui ab Athenienſibus *missus* ad urbis praesidium apud ipsos erat, ad alterum ducem, qui erat in Thracia, Thucydidem Olori *filium*, qui haec conscripsit, in Thaso agentem, (est autem insula, Parorum colonia, ab Amphipoli distans fere dimidiati diei navigatione) *eum* rogantes, ut opem sibi ferret. Ille vero hac re audita, cum septem navibus, quae forte aderant,

ivit. Volebat autem potissimum quidem Amphipolin, antequam ulla deditio fieret; sin minus, Eïonem praeoccupare.

105. Interea vero Brasidas, tum quod metueret navium auxilium e Thaso, tum quod audiret Thucydidem in illa Thraciae parte fecturas aureas et officinas aurarias possidere, atque hinc opibus valere inter primores eorum, qui continentem incolebant, urbem, si posset, anticipare festinanter conabatur; ne si ipse *Thucydides eo* perveniret, plebs Amphipolitana, sperans ipsum et classe et sociorum auxiliis ex Thracia coactis se conservaturum, jam sese dedere recusaret. Quare deditionis conditiones aequas *Amphipolitanis* offerebat, edicto per praeconem in haec verba facto, ut Amphipolitanorum ac Athenienſium, qui in urbe erant, quisquis vellet, pari eodemque civitatis jure fruens, in suis bonis maneret: qui nollet, is abiret, suas fortunas exportans, intra quinque dies.

χον παρῦσαι, ἔπλει· καὶ ἐβύλετο φθάσαι μάλισα μὲν οὖν τὴν Αμφίπολιν, πρίν τι ἐνδοῦναι, εἰ δὲ μὴ, τὴν Ἠϊόνα προκαταλαβεῖν.

ρέ. Εν τούτῳ δὲ ὁ Βρασίδας, δεδιὼς μὴ τὴν ἀπὸ τῆς Θάσυ τῶν νεῶν βοήθειαν, μὴ πυνθανόμενος τὸν Θουκυδίδην κτῆσίν τε ἔχειν τῶν χρυσείων μετάλλων ἐργασίας ἐν τῇ περὶ ταῦτα Θράκῃ, μὴ ἀπ' αὐτοῦ δύνασθαι ἐν τοῖς πρώτοις τῶν ἠπειρωτῶν, ἠπείγετο προκαταχεῖν εἰ δύναιτο τὴν πόλιν, μὴ, ἀφικνυμένυ αὐτῦ, τὸ πλῆθος τῶν Αμφιπολιτῶν ἐλπίσαν ἐκ θαλάσσης ξυμμαχικὸν καὶ ἀπὸ τῆς Θράκης ἀγείραντα αὐτὸν περιποιήσειν σφᾶς, ὑκέτι προχωροῖ. μὴ τὴν ξύμβασιν μετρίαν ἐποιεῖτο, κήρυγμα τόδε ἀνειπών, Αμφιπολιτῶν μὴ Αθηναίων τῶν ἐνόντων τὸν μὲν βυλόμενον, ἐπὶ τοῖς ἑαυτῦ, τῆς ἴσης μὴ ὁμοίας μετέχονλα, μένειν· τὸν δὲ μὴ ἐθέλοντα, ἀπιέναι, τὰ ἑαυτῦ ἐκφερόμενον, πέντε ἡμερῶν.

ρϛ'. Οἱ δὲ πολλοὶ, ἀκούσαντες, ἀλλοιότεροι ἐγένοντο τὰς γνώμας· ἄλλως τε καὶ βραχὺ μὲν Αθηναίων ἐμπολιτεῦον, τὸ δὲ πλεῖον, ξύμμικτον. καὶ τῶν ἔξω ληφθέντων συχνοὶ οἰκεῖοι ἔνδον ἦσαν, καὶ τὸ κήρυγμα πρὸς τὸν φόβον, δίκαιον εἶναι ἐλάμβανον, οἱ μὲν Αθηναῖοι, διὰ τὸ ἄσμενοι ἂν ἐξελθεῖν, ἡγούμενοι οὐκ ἐν ὁμοίῳ σφίσιν εἶναι τὰ δεινά, καὶ ἅμα ὑ προσδεχόμενοι βοήθειαν ἐν τάχει· ὁ δὲ ἄλλος ὅμιλος, πόλεώς τε ἐν τῷ ἴσῳ ὑ ϛερισκόμενοι, καὶ κινδύνῳ παρὰ δόξαν ἀφιέμενοι. ὥϛε τῶν πρασσόντων τῷ Βρασίδᾳ ἤδη καὶ ἐκ τοῦ φανεροῦ διαδικαιούντων αὐτά, ἐπειδὴ καὶ τὸ πλῆθος ἐώρων τετραμμένον, καὶ τοῦ παρόντος Αθηναίων ϛρατηγοῦ ὑκέτι ἀκροώμενον, ἐγένετο ἡ ὁμολογία, καὶ προσεδέξαντο ἐφ' οἷς ἐκήρυξε. καὶ οἱ μὲν τὴν πόλιν τοιούτῳ τρόπῳ παρέδοσαν· ὁ δὲ Θουκυδίδης καὶ αἱ νῆες ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ ὀψὲ κατέπλεον ἐς τὴν Ἠιόνα. καὶ τὴν μὲν Αμφίπολιν ὁ Βρασίδας

106. Plebs vero, *hoc* audito, ſententiam mutavit: praeſertim quod Athenienſium quidem in urbe habitantium exiguus eſſet numerus, major vero *incolarum* pars eſſet *turba* promiſcua, *quae ex diverſis civitatibus eo confluxerat.* Quinetiam multi, qui intus erant, erant propinqui illorum, qui extra capti fuerant, et prae metu edictum aequum eſſe exiſtimabant: Athenienſes quidem, quod *illinc* exire vehementer cuperent, tum quia non paria pericula ſibi imminere ducebant, tum etiam quia nullum auxilium ſibi celeriter latum iri putabant: caetera vero multitudo, tum quod aequabili civitatis jure non privarentur; tum etiam quod praeter opinionem periculo liberarentur. Quare cum illi, qui cum Braſida *de urbis deditione* egerant, jam vel palam affirmarent aequas eſſe conditiones, poſtquam animadverterunt ipſam quoque plebem mutaſſe ſententiam, neque Athenienſium duci, qui aderat, aures amplius praebere, *ita demum* facta eſt conventio, et *Braſidam in urbem* receperunt illis conditionibus, quas per praeconem edixerat. Atque illi quidem hoc modo urbem dediderunt. Thucydides vero, ejusque naves eodem die ſero Eïonem appulerunt. Et Am-

phipolin quidem Braſidas modo occupaverat, Eïonem vero quin occuparet, per unam duntaxat noctem ſtetit, niſi enim naves ad opem *ei* ferendam celeriter veniſſent, ſimul atque dies illuxiſſet in ejus poteſtatem redacta fuiſſet.

107. Poſtea vero, Thucydides quidem res Eïone conſtituebat, ut et in praeſentia, ſi Braſidas *eam* invaderet, et in poſterum quoque tuta eſſet; receptis iis, qui ex foedere *et deditionis conditionibus* ex ſuperioribus *ac mediterraneis locis* abscedere voluerant. Ille vero, cum ad Eïonem ſecundo flumine cum multis navigiis repente vectus fuiſſet, ſi forte lingula, quae *mare verſus* a muris excurrit, occupata, fluminis oſtio potiretur, quinetiam, cum *eam* ſimul a terra tentaſſet, utrinque eſt repulſus. verum ad res Amphipolitanas inſtruendas ſe contulit. Et ad eum defecit Myrcinus civitas Edonenſis, Pittaco Edonorum Rege a Goaxis liberis et Braure ipſius uxore caeſo. nec multo poſt et Gapſelus et Oeſyme *idem fecerunt:* ſunt autem iſtae *civitates* Thaſiorum coloniae. Perdiccas autem, qui ſtatim poſt *Amphipolim* captam adfuerat, *Braſidam* in his rebus conſtituendis adjuvabat.

ἄρτι εἶχε, τὴν δὲ Ἠϊόνα παρὰ νύκτα ἐγένετο λαβεῖν. εἰ γὰρ μὴ ἐβοήθησαν αἱ νῆες διὰ τάχους, ἅμα ἕῳ ἂν εἴχετο.

ρζ'. Μετὰ δὲ τοῦτο, ὁ μὲν τὰ ἐν τῇ Ἠϊόνι καθίστατο, ὅπως καὶ τοιαυτίκα, ἢν ἐπίῃ ὁ Βρασίδας, καὶ τοέπειτα ἀσφαλῶς ἕξει, δεξάμενος τὰς ἐθελησανίας ἀποχωρῆσαι ἄνωθεν καὶ τὰς σπονδάς. ὁ δὲ, πρὸς μὲν τὴν Ἠϊόνα καὶ τε τὸν ποταμὸν πολλοῖς πλοίοις ἄφνω καταπλεύσας, εἴπως τὴν πρῶχουσαν ἄκραν ἀπὸ τοῦ τείχους λαβών, κρατοίη τοῦ ἔσπλου, καὶ καὶ γῆν ἀποπειράσας ἅμα, ἀμφοτέρωθεν ἀπεκρούσθη. τὰ δὲ περὶ τὴν Ἀμφίπολιν ἐξηρτύετο. καὶ Μύρκινός τε αὐτῷ προσεχώρησεν, Ἡδωνικὴ πόλις, Πιτθάκου τοῦ Ἠδώνων βασιλέως ἀποθανόντος ὑπὸ τῶν Γοάξιος παίδων, καὶ Βραυρᾶς τῆς γυναικὸς αὐτοῦ· καὶ Γάψηλος ὑπολλῷ ὕστερον, καὶ Οἰσύμη. εἰσὶ δὲ αὗται Θασίων ἀποικίαι. παρὼν δὲ καὶ Περδίκκας εὐθὺς μετὰ τὴν ἄλωσιν, ξυγκαθίστη ταῦτα.

ρή. Ἐχομένης δὲ τῆς Ἀμφιπόλεως, οἱ Ἀθηναῖοι ἐς μέγα δέος κατέστησαν, ἄλλως τε καὶ ὅτι ἡ πόλις ἦν αὐτοῖς ὠφέλιμος, ξύλων τε ναυπηγησίμων πομπῇ, καὶ χρημάτων προσόδῳ· καὶ ὅτι μέχρι μὲν τοῦ Στρυμόνος ἦν πάροδος, Θεσσαλῶν διαγόντων ἐπὶ τοὺς ξυμμάχους σφῶν, τοῖς Λακεδαιμονίοις· τῆς δὲ γεφύρας μὴ κρατούντων, ἄνωθεν μὲν μεγάλης οὔσης ἐπὶ πολὺ λίμνης τοῦ ποταμοῦ, τὰ δὲ πρὸς Ἠϊόνα τριήρεσι τηρουμένων, οὐκ ἂν δύνασθαι προελθεῖν. τότε δὲ ῥᾳδία ἤδη ἐνομίζετο γεγενῆσθαι. καὶ τοὺς ξυμμάχους ἐφοβοῦντο μὴ ἀποσῶσιν. ὁ γὰρ Βρασίδας ἔν τε τοῖς ἄλλοις μέτριον ἑαυτὸν παρεῖχε, καὶ ἐν τοῖς λόγοις πανταχοῦ ἐδήλου ὡς ἐλευθερώσων τὴν Ἑλλάδα ἐκπεμφθείη. καὶ αἱ πόλεις πυνθανόμεναι αἱ τῶν Ἀθηναίων ὑπήκοοι, τῆς τε Ἀμφιπόλεως τὴν ἅλωσιν, καὶ ἃ παρέχεται, τήν τε ἐκείνου πραότητα, μᾶλλον δὴ ἐπήρθησαν εἰς

108. Amphipoli autem capta, Athenienſes vehementer trepidare coeperunt: praeſertim quod haec civitas ipſis eſſet perutilis, tum propter materiam ad naves aedificandas aptam, quae illinc mittebatur, tum propter pecuniarum proventum, *et vectigalia, quae inde pendebantur*; tum etiam quod adverſus ipſorum ſocios ad Strymonem uſque, Theſſalis deducentibus, acceſſus Lacedaemoniis *jam* pateret. Nam niſi *Lacedaemonii* pontem in ſua poteſtate habuiſſent, quod a ſuperiore quidem *pontis* parte, *quae loca mediterranea ſpectabat*, ingens longeque patens fluminis palus eſſet, ab illa vero parte, quae Eïonem ſpectabat, *Athenienſes* cum ſua claſſe *transitum* ſervarent, *illos* haudquaquam ulterius progredi poſſe *exiſtimabant*. Tunc vero facilis *acceſſus* jam eſſe exiſtimabatur. Et *ideo* verebantur, ne ſocii deficerent. Nam Braſidas cum in caeteris *rebus* ſe moderatum praebebat, tum vero verbis ubique declarabat, ſe ad Graeciam liberandam emiſſum. Quare cum civitates, quae Athenienſium imperio parebant, audirent et Amphipolim captam, et quae *vir ille* praeſtabat, illiusque manſuetudinem, tunc ad res novandas maxime e-

rectae fuerunt. Et caduceatores ad eum clam mittebant, rogantes ut *ad ſe* accederet, et pro ſe quique ad illum primi deficere cupientes. nam impunitas ipſis *fore* videbatur, partim quidem, quod falſo putaſſent, Athenienſium potentiam non eſſe tantam, quantam poſtea manifeſte fuiſſe conſtitit: partim vero, quod incerta voluntate magis, quam certa providentia *ita* judicarent. Homines enim id quidem, quod cupiunt, inconſideratae ſpei permittere; quod vero non cupiunt, id rationis pertinacia rejicere conſueverunt. Praeterea, tum quod Athenienſes cladem in Boeotia recens accepiſſent, tum quod Braſidas verbis ad animos hominum alliciendos appoſitis uteretur, nec vera referret, *dicens* Athenienſes non auſos eſſe confligere ſecum apud Niſaeam, ubi ſuum exercitum ſolum haberet, confidebant, nec quenquam contra ſe venturum credebant. Potiſſimum vero, propter rerum novarum ſtudium, quod in praeſentia voluptatem *ipſis* afferebat; ſimul quod *tunc* primum Lacedaemoniorum, qui *belli gerendi* cupiditate flagrabant, periculum eſſent facturi, ad quodvis discrimen adeundum erant parati.

τὸ νεωτερίζειν. καὶ ἐπεκηρυκεύοντο πρὸς αὐτὸν κρύφα, ἐπιπαριέναι τε κελεύοντες, καὶ βουλόμενοι αὐτοὶ ἕκαστοι πρῶτοι ἀποσῆναι. καὶ γὰρ καὶ ἄδεια ἐφαίνετο αὐτοῖς, ἐψευσμένοις μὲν τῆς Αθηναίων δυνάμεως ἐπὶ τοσοῦτον ὅση ὕστερον διεφάνη, τὸ δὲ πλέον βουλήσει κρίνοντες ἀσαφεῖ, ἢ προνοίᾳ ἀσφαλεῖ. εἰωθότες οἱ ἄνθρωποι, οὗ μὲν ἐπιθυμοῦσιν, ἐλπίδι ἀπερισκέπτῳ διδόναι· ὃ δὲ μὴ προσίενται, λογισμῷ αὐτοχράτορι διωθεῖσθαι. ἅμα δὲ τῶν Αθηναίων ἐν τοῖς Βοιωτοῖς νεωστὶ πεπληγμένων, καὶ τοῦ Βρασίδου ἐφολκὰ καὶ οὐ τὰ ὄντα λέγοντος, ὡς αὐτῷ ἐπὶ Νίσαιαν τῇ ἑαυτοῦ μόνῃ στρατιᾷ οὐκ ἠθέλησαν οἱ Αθηναῖοι ξυμβαλεῖν, ἐθάρρουν, καὶ ἐπίστευον μηδένα ἂν ἐπὶ σφᾶς βοηθῆσαι. τὸ δὲ μέγιστον, διὰ τὸ ἡδονὴν ἔχον ἐν τῷ αὐτίκα, καὶ ὅτι τοπρῶτον Λακεδαιμονίων ὀργώντων ἔμελλον πειράσεσθαι, κινδυνεύειν παντὶ τρόπῳ ἕτοιμοι ἦσαν. ὧν αἰσθανόμενοι οἱ

μὲν Ἀθηναῖοι φυλακὰς, ὡς ἐξ ὀλίγου κ
ἐν χειμῶνι, διέπεμπον ἐς τὰς πόλεις. ὁ
δὲ, ἐς τὴν Λακεδαίμονα ἐφιέμενος, στρατι-
άν τε προσαποστέλλειν ἐκέλευε, καὶ αὐ-
τὸς ἐν τῷ Στρυμόνι ναυπηγίαν τριήρων πα-
ρεσκευάζετο. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι, τὰ μὲν
καὶ φθόνῳ ἀπὸ τῶν πρώτων ἀνδρῶν οὐχ
ὑπηρέτησαν αὐτῷ, τὰ δὲ, καὶ βουλόμενοι
μᾶλλον τούς τε ἄνδρας τοὺς ἐκ τῆς νήσου κο-
μίσασθαι, κ τὸν πόλεμον καταλῦσαι.

ρθ'. Τῷ δ' αὐτῷ χειμῶνος, Μεγαρῆς
τά τε μακρὰ τείχη, ἃ σφῶν οἱ Ἀθηναῖοι
εἶχον, κατέσκαψαν ἑλόντες ἐς ἔδαφος· καὶ
Βρασίδας μετὰ τὴν Ἀμφιπόλεως ἅλωσιν
ἔχων τοὺς ξυμμάχους, στρατεύει ἐπὶ τὴν
Ἀκλὴν καλουμένην. ἔστι δὲ ἀπὸ τοῦ βασιλέ-
ως διορύγματος ἔσω πρόχουσα, κ ὁ Ἄθως
αὐτῆς ὄρος ὑψηλὸν τελευτᾷ ἐς τὸ Αἰγαῖον
πέλαγος. πόλεις δὲ ἔχει, Σάνην μὲν, Ἀν-
δρίων ἀποικίαν, παρ' αὐτὴν τὴν διώρυχα,
ἐς τὸ πρὸς Εὔβοιαν πέλαγος τετραμμένην·

Quae cum *Braſidas et Athenienſes* intellexiſſent, Athenienſes quidem, ut in illis temporum anguſtiis, et hyeme licebat, *praeſidia* in urbes dimiſerunt. Ille vero, cum nuntium Lacedaemonem miſiſſet, *alias* copias mitti jubebat, et ipſe ad Strymonem ad naves compingendas ſe accingebat. Lacedaemonii vero, partim quidem propter invidiam, qua civitatis principes ejus gloriae invidebant; partim vero, quia ſuos cives in inſula *Sphacteria* captos recuperare, bellumque finire malebant, *copias, quas petebat*, ipſi non ſuppeditarunt.

109. Eadem hyeme, Megarenſes, cum longos muros, quos Athenienſes ipſis ereptos tenebant, recuperaſſent, eos aequarunt ſolo. Braſidas vero poſt Amphipolin captam, cum ſociorum exercitu, quem habebat, profectus eſt in regionem, quae Acte appellatur. Haec autem a foſſa, quam Rex *Perſarum* fecerat, introrſus prominet, et Athos ipſius mons excelſus ad Aegaeum pelagus terminatur. Urbes vero continet, Sanen, Andriorum coloniam, ad ipſam foſſam, mare verſus, quod Euboeam ſpectat; et a-

lias, Thyſſum, et Cleonas, et Acrothoos, et Olophyxum, et Dion; quae a promiſcuis barbarorum bilinguium gentibus habitantur. Quinetiam exigua quaedam gentis Chalcidicae pars *illic* ineſt: ſed maxima pars eſt Pelaſgica, ex illis Tyrrhenis, qui Lemnum et Athenas quondam incoluerunt, et Biſaltica, et Creſtonica, et Edonica. Habitant autem in parvis oppidulis. Harum pleraeque ad Braſidam defecerunt: ſed Sane, et Dion *ipſi* reſtitit. et *ideo Braſidas* illic habens ſtativa, regionem ipſarum vaſtabat.

110. Sed cum imperata facere nollent, continuo caſtra movit adverſus Toronam Chalcidicam, quam Athenienſes tenebant. Ipſumque pauci quidam, qui urbem dedere parati erant, accerſierant. Et cum *eo* perveniſſet, dum adhuc nox eſſet, jam circa primum diluculum, cum exercitu conſedit ad Caſtoris et Pollucis templum, quod ab urbe tribus ferme ſtadiis diſtat. Atque caeteris quidem Toronaeis, qui in urbe erant, et Athenienſibus, qui ibi praeſidio erant, ejus adventus erat ignotus; ſed qui cum eo

τὰς δὲ ἄλλας, Θύσσον, καὶ Κλεωνὰς, καὶ Ακροθώους, καὶ Ολόφυξον, καὶ Δῖον· αἱ οἰκοῦσι ξυμμίκτοις ἔθνεσι βαρβάρων διγλώσσων. καί τι καὶ Χαλκιδικὸν ἔνι βραχὺ, τὸ δὲ πλεῖστον, Πελασγικὸν, τῶν καὶ Λῆμνόν ποτε καὶ Αθήνας Τυρσηνῶν οἰκησάντων, καὶ Βισαλτικὸν, καὶ Κρηστωνικὸν, καὶ Ηδωνες. καλὰ δὲ μικρὰ πολίσματα οἰκοῦσι. καὶ οἱ μὲν πλείους προσεχώρησαν τῷ Βρασίδᾳ, Σάνη δὲ καὶ Δῖον ἀντέστη· καὶ αὐτῶν τὴν χώραν ἐμμείνας τῷ στρατῷ ἐδήου.

ρί. Ὡς δ' οὐκ ἐσήκουον, εὐθὺς στρατεύει ἐπὶ Τορώνην τὴν Χαλκιδικὴν κατεχομένην ὑπὸ Αθηναίων. καὶ αὐτὸν ἄνδρες ὀλίγοι ἐπήγοντο, ἕτοιμοι ὄντες τὴν πόλιν παραδοῦναι· καὶ ἀφικόμενος νυκτὸς ἔτι καὶ περὶ ὄρθρον, τῷ στρατῷ ἐκαθέζετο πρὸς τὸ Διοσκούρειον, ὃ ἀπέχει τῆς πόλεως στείους μάλιστα σταδίους. τὴν μὲν οὖν ἄλλην πόλιν τῶν Τορωναίων, καὶ τοὺς Αθηναίους τοὺς ἐμφρουροῦντας ἔλαθεν· οἱ δὲ πράσσοντες αὐτῷ, εἰ-

δότες ὅτι ἥξοι, [καὶ] προσελθόντές τινες αὐτῶν λάθρα ὀλίγοι, ἐτήρων τὴν πρόσοδον· καὶ ὡς ἤσθοντο παρόντα, ἐσκομίζουσι παρ' αὐτοὺς ἐγχειρίδια ἔχοντας ἄνδρας φιλοὺς ἐπιλά. τοσοῦτοι γὰρ μόνον, ἀνδρῶν εἴκοσι τοπρῶτον ταχθέντων, ὃ κατέδεισαν ἐσελθεῖν· (ἦρχε δὲ αὐτῶν Λυσίστρατος Ολύνθιος) οἱ διαδύντες διὰ τοῦ πρὸς τὸ πέλαγος τείχους, καὶ λαθόντες, τούς τε ἐπὶ τοῦ ἀνώταλα φυλακτηρίου φρουροὺς, ὅσοις τῆς πόλεως πρὸς [τὸν] λόφον, ἀναβάντες διέφθειραν, καὶ τὴν καλὰ Καναστραῖον πυλίδα διήρουν.

ρια'. Ὁ δὲ Βρασίδας τῷ μὲν ἄλλῳ στρατῷ ἡσύχαζεν, ὀλίγον προελθών· ἑκατὸν δὲ πελτασὰς προπέμπει, ὅπως ὁπότε πύλαι τινὲς ἀνοιχθεῖεν, καὶ τὸ σημεῖον ἀρθείη ὃ ξυνέκειτο, πρῶτοι ἐσδράμοιεν. καὶ οἱ μὲν, χρόνου ἐγγιγνομένου, καὶ θαυμάζοντες, καλὰ μικρὸν ἔτυχον ἐγγὺς τῆς πόλεως προσελθόντες. οἱ δὲ τῶν Τορωναίων ἔνδοθεν παρασκευάζοντες μετὰ τῶν ἐσελη-

de urbis proditione egerant, cum eum venturum scirent, et aliquot ex ipsis ad eum clam accessissent, ipsius adventum observabant. Cum autem eum jam adesse sensissent, ad se deduxerunt septem viros, qui nulla alia arma praeter pugiones habebant. Tot enim duntaxat ex viginti viris, quibus primum negotium datum fuerat, ingredi non dubitarunt: (Lysistratus vero Olynthius ipsos ducebat) qui cum per murum ad mare vergentem furtim essent introgressi, et in summam arcem (urbs enim in colle sita erat) ascendissent, milites praesidiarios, qui in ea erant, interfecerunt; et portulam, quae Canastraeum versus erat, perfregerunt.

111. Brasidas vero cum caeteris quidem copiis aliquantulum progressus, quiescebat: sed centum peltatos praemisit, ut, simul ac portae aliquae apertae fuissent, et signum, de quo inter eos convenerat, sublatum fuisset, primi irrumperent. Atque hi quidem, cum mora fieret, et mirarentur, paulatim ad urbem accedebant. Toronaei vero, qui cum *Brasidae militibus jam* ingressis in ur-

be rem adornabant, cum portulam perfregiſſent, et portas, quae ad forum ducebant, diffracto vecte aperuiſſent, primum quidem quosdam per portulam circumductos introduxerunt, ut oppidanos rerum quae gerebantur, prorſus ignaros, et a tergo et ab utroque latere repente aggreſſi terrerent. Deinde vero ignis ſignum, quod conductum fuerat, ſuſtulerunt; et per portas, quae ad forum ducebant, jam reliquos peltatos receperunt.

112. Braſidas autem ſigno, de quo inter ipſos convenerat, conſpecto, curſu contendit, cum ſuis copiis excitatis, quae clamore ſimul ſublato metum ingentem oppidanis incuſſerunt. Atque alii quidem protinus per portas irruperunt; alii vero per trabes quadrangulares, quae muro collapſo, qui reficiebatur, ad ſaxa tollenda erant appoſitae. Braſidas igitur, totaque multitudo confeſtim ad ſuperiorem ac eminentiorem urbis partem ſe convertit, quod eam a ſummo et prorſus occupare vellet. Reliqua vero mul-

λυθόλων, ὡς αὐτοῖς ἥ τε πυλὶς διήρηλο, καὶ αἱ καλὰ τὴν ἀγορὰν πύλαι, τῷ μοχλῷ διακοπέντος, ἀνεῴγονλο, πρῶτον μὲν κατὰ τὴν πυλίδα τινὰς περιαγαγόνλες ἐσεκομίσανλο, ὅπως καλὰ νώτυ καὶ ἀμφοτέρωθεν τὺς ἐν τῇ πόλει ὁδὲν εἰδότας ἐξαπίνης φοβήσειαν· ἔπειλα τὸ σημεῖόν τε τῷ πυρὸς, ὡς εἴρηλο, ἀνέχον, καὶ διὰ τῶν κατὰ τὴν ἀγορὰν πυλῶν τὺς λοιπὺς ἤδη τῶν πελτας ῶν ἐσεδέχοντο.

ριϐ'. Καὶ ὁ Βρασίδας, ἰδὼν τὸ ξύνθημα, ἔθει δρόμῳ, ἀνας ήσας τὸν ς ρατὸν, ἐμβοήσαντάς τε ἀθρόον, καὶ ἔκπληξιν πολλὴν τοῖς ἐν τῇ πόλει παραχόνλας. καὶ οἱ μὲν, καλὰ τὰς πύλας εὐθὺς ἐσέπιπλον. οἱ δὲ, κατὰ δοκὺς τετραγώνυς, αἳ ἔτυχον τῷ τείχει πεπτωκότι καὶ οἰκοδομυμένῳ, πρὸς λίθων ἀνολκὴν προσκείμεναι. Βρασίδας μὲν οὖν καὶ τὸ πλῆθος εὐθὺς ἄνω καὶ ἐπὶ τὰ μετέωρα τῆς πόλεως ἐτράπελο, βουλόμενος κατ' ἄκρας καὶ βεβαίως ἑλεῖν αὐτήν. ὁ δὲ ἄλ-

λος ὅμιλος καὶ πάντα ὁμοίως ἐσκεδάννυτο.

ριγ'. Τῶν δὲ Τορωναίων, γιγνομένης τῆς ἁλώσεως, τὸ μὲν πολὺ ἥδεν εἰδὸς ἐθορυβεῖτο, οἱ δὲ πραότατοι, καὶ οἷς ταῦτα ἤρεσκε, μετὰ τῶν εἰσελθόντων εὐθὺς ἦσαν. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι (ἔτυχον γὰρ ἐν τῇ ἀγορᾷ ὁπλῖται καθεύδοντες ὡς πεντήκοντα) ἐπειδὴ ἤσθοντο, οἱ μέν τινες ὀλίγοι διαφθείρονται ἐν χερσὶν αὐτῶν, τῶν δὲ λοιπῶν, οἱ μὲν, πεζῇ, οἱ δὲ, ἐς τὰς ναῦς αἳ ἐφρούρουν δύο καταφυγόντες, διασώζονται ἐς τὴν Λήκυθον τὸ φρούριον ὃ εἶχον αὐτοὶ, καταλαβόντες ἄκρον τῆς πόλεως ἐς τὴν θάλασσαν ἀπειλημμένον ἐν στενῷ ἰσθμῷ. κατέφυγον δὲ καὶ τῶν Τορωναίων ἐς αὐτοὺς ὅσοι ἦσαν σφίσιν ἐπιτήδειοι.

ριδ'. Γεγενημένης δὲ ἡμέρας ἤδη, καὶ βεβαίως τῆς πόλεως ἐχομένης, ὁ Βρασίδας τοῖς μὲν μετὰ τῶν Ἀθηναίων Τορωναίοις καταπεφευγόσι κήρυγμα ἐποιήσατο, τὸν βουλόμενον, ἐπὶ τὰ ἑαυτῶ ἐξελθόντα, ἀ-

titudo per omnes partes nullo discrimine discurrebat.

113. At Toronaeorum, dum urbs caperetur, major quidem pars rerum ignara tumultuabatur, *et vehementer trepidabat.* proditionis vero autores, et quibus haec placebant, ſtatim ſe conjunxerunt cum iis, qui ingreſſi erant. Athenienſes vero (erant enim gravis armaturae milites ad quinquaginta, qui in foro dormiebant) cum hoc ſenſiſſent, aliquot quidem ipſorum, qui in eorum manus inciderant, caeſi ſunt, reliqui vero, partim itinere pedeſtri, partim ad duas naves, quae excubias agebant, fuga ſe recipientes, evaſerunt in Lecythum, praeſidium, quod ipſi tenebant, occupata arce, quae anguſto Iſthmo ad mare intercepta erat. Confugerunt autem ad eos, et Toronaeorum, quotquot eorum erant ſtudioſi.

114. Cum autem dies jam illuxiſſet, et urbs conſtanter teneretur, Braſidas Toronaeis quidem, qui ad Athenienſes confugerant, et cum ipſis erant, per caduceatorem edixit, ut quisquis vellet, ad ſua egreſſus, ſine metu in civitate ex patriis inſtitutis vi-

veret. Athenienſes vero, caduceatore ad eos miſſo, accepta fide, et ſua absportantes, Lecytho, quippe quod Chalcidenſium eſſet, exire juſſit. Illi vero ſe quidem *locum* non deſerturos dixerunt: ſed tamen poſtularunt, ut ſibi per unius diei ſpatium ad ſuorum cadavera ſuscipienda fidem daret. Hic vero fide publica interpoſita duos *dies ipſis* conceſſit. His autem *diebus* et ipſe vicina aedificia firmavit, et Athenienſes ſua. Et concilio Toronaeorum coacto, iisdem verbis apud ipſos, quibus et apud Acanthios, eſt uſus: ‘non eſſe aequum, eos, qui ſecum ‘de urbe dedenda transegiſſent, exiſtimari ‘aut *caeteris* deteriores, aut proditores eſ‘ſe. nec enim pecuniis inductos hoc feciſſe, ‘ut civitatem in ſervitutem redigerent, ſed ‘publici commodi cauſa, ut eam in libertatem vindicarent: nec *aequum eſſe*, eos qui ‘participes non exſtitiſſent, exiſtimare *ſe* ‘non iisdem *bonis* fruituros, *quibus illi, quorum opera urbs dedita fuiſſet.* ſe enim ‘*eo* veniſſe *dicebat* non ad perdendam civitatem, aut aliquem privatum. Idcirco autem ſe edictum propoſuiſſe illis, qui ad

δεῶς πολιτεύειν. τοῖς δὲ Αθηναίοις κήρυκα προσπέμψας, ἐξιέναι ἐκέλευειν ἐκ τῆς Ληκύθου ὑποσπόνδους, καὶ τὰ ἑαυτῶν ἔχοντας, ὡς ὕσης Χαλκιδέων. οἱ δὲ, ἐκλείψειν μὲν οὐκ ἔφασαν, σπείσασθαι δὲ σφίσιν ἐκέλευον ἡμέραν τοὺς νεκροὺς ἀνελέσθαι. ὁ δὲ, ἐσπείσατο δύο. ἐν ταύταις δὲ αὐτός τε τὰς ἐγγὺς οἰκίας ἐκρατύνατο, καὶ Αθηναῖοι τὰ σφέτερα. καὶ ξύλλογον τῶν Τορωναίων ποιήσας, ἔλεξε τοῖς ἐν τῇ Ακάνθῳ παραπλήσια· ‘ ὅτι οὐ δίκαιον εἴη οὔτε τοὺς πράξαντας πρὸς ‘ αὐτὸν τὴν λῆψιν τῆς πόλεως, χείρους, ‘ οὐδὲ προδότας ἡγεῖσθαι. οὐδὲ γὰρ ἐπὶ ‘ δουλείᾳ, οὐδὲ χρήμασι πεισθέντας δρᾶ- ‘ σαι τοῦτο, ἀλλ' ἐπὶ ἀγαθῷ καὶ ἐλευ- ‘ θερίᾳ τῆς πόλεως· οὔτε τὺς μὴ μετα- ‘ χόντας οἴεσθαι μὴ τῶν αὐτῶν τεύξε- ‘ σθαι. ἀφῖχθαι γὰρ οὐ διαφθερῶν οὔ- ‘ τε πόλιν, οὔτε ἰδιώτην οὐδένα. τὸ δὲ ‘ κήρυγμα ποιήσασθαι τούτου ἕνεκα τοῖς

'παρ' Αθηναίους καταπεφευγόσιν, ὡς ἡ-
'γούμενος ὐδὲν χείρως τῇ ἐκείνων φιλίᾳ·
'οὐδ' ἂν σφῶν πειρασαμένους αὐτούς,
'τῶν Λακεδαιμονίων δοκεῖν ἧσσον, ἀλλὰ
'πολλῷ μᾶλλον, ὅσῳ δικαιότερα πρᾶσ-
'σουσιν, εὔνους ἂν σφίσι γενέσθαι. ἀπει-
'ρίᾳ δὲ νῦν πεφοβῆσθαι. τούς τε πάν-
'τας παρασκευάζεσθαι ἐκέλευεν ὡς βε-
'βαίως τε ἐσομένους ξυμμάχους, καὶ τὸ
'ἀπὸ τῦδε ἤδη ὅ, τι ἂν ἁμαρτάνωσιν, αἰ-
'τίαν ἕξοντας. τὰ δὲ πρότερα οὐ σφεῖς
'ἀδικεῖσθαι, ἀλλ' ἐκείνους μᾶλλον ὑπ' ἄλ-
'λων κρειοσόνων. καὶ ξυγγνώμην εἶναι εἴ-
'τι ἡναντιῶντο.'

ριέ. Καὶ ὁ μὲν, τοιαῦτα εἰπὼν, καὶ παραθαρσύνας, διελθουσῶν τῶν σπονδῶν τὰς προσβολὰς ἐποιεῖτο τῇ Δηκύθῳ. οἱ δὲ Αθηναῖοι ἠμύνοντό τε ἐκ φαύλου τειχίσματος, καὶ ἀπ' οἰκιῶν ἐπάλξεις ἐχουσῶν. καὶ μίαν μὲν ἡμέραν ἀπεκρύσαντο. τῇ δ' ὑστεραίᾳ μηχανῆς μελλούσης προσάξεσθαι

'Athenienſes confugerant, quod *eos caeteris* haud deteriores cenſeret, ob amicitiam, quae ipſis cum illis interceſſiſſet. neque ſe exiſtimare ipſos, ubi periculum fecerint ipſorum Lacedaemoniorum, minus benevolos ipſis fore: ſed multo magis, quanto magis ſe viros aequos praeſtant. jam vero *illos* propter imperitiam, *quod Lacedaemoniorum, ipſorumque fidei nullum periculum adhuc feciſſent*, territos fuiſſe *dicebat*. Omnes autem hortabatur, ut *animis* ſe praepararent ad ſocietatem conſtanter tuendam, et ad omnium eorum, quae jam poſthac peccarent, culpam ſuſtinendam. nam quod ad res praeteritas attineret, nulla injuria ſe affectos eſſe, ſed illos potius ab aliis potentioribus; et ſi quid *ſibi* fuiſſent adverſati, veniam *ipſis* eſſe dandam.

115. Hic igitur, cum haec dixiſſet, eosque bono animo eſſe juſſiſſet: ubi fidei datae tempus praeteriit, Lecythum oppugnare coepit. Athenienſes vero e munitione parum firma, et ex aedificiis pinnas habentibus ſeſe defendebant. Et unum quidem diem propulſarunt. Poſtridie vero, cum adverſarii

machinam ipſis eſſent admoturi, ex qua ignem in ligneas munitiones injicere in animo habebant; cumque exercitus jam acceſſiſſet ad eam partem, ad quam potiſſimum *Athenienſes* machinam ab ipſis admotum iri putabant, et qua *munitio* maxime expugnari poterat, ligneam turrim aedificio impoſitam *ei* oppoſuerunt, et multas aquae amphoras, et dolia, et ingentia ſaxa *eo* comportarunt. multique mortales *illuc* aſcenderunt. Aedificium autem, quod onus ſuscepiſſet gravius, quam quod ſuſtinere poſſet, repente disruptum eſt; editoque ingenti fragore, Athenienſes quidem, qui prope erant, et rem cernebant, majore dolore, quam metu affecit. Qui vero procul aberant, praecipue vero remotiſſimi quique, exiſtimantes, munitionem ab illa parte jam eſſe captam, fuga ad mare et ad naves contenderunt.

116. Braſidas vero, cum animadvertiſſet, ipſos *propugnaculi* pinnas deſeruiſſe, et videret id quod acciderat, cum ſuis copiis irruens, munitionem confeſtim capit; et quotquot in ea deprehendit, interfecit. Tunc Athenienſes quidem, cum hoc modo locum

αὐτοῖς ἀπὸ τῶν ἐναντίων, ἀφ' ἧς πῦρ ἐνήσειν διενοῦντο ἐς τὰ ξύλινα παραφράγματα, καὶ προσιόντος ἤδη τοῦ στρατεύματος ἧ ἥκιστα μάλιστα αὐτὰς προσκομιεῖν τὴν μηχανὴν, καὶ ἦν ἐπιμαχώτατον, πύργον ξύλινον ἐπ' οἴκημα ἀντέστησαν, καὶ ὕδατος ἀμφορέας πολλὰς καὶ πίθους ἀνεφόρησαν, καὶ λίθους μεγάλους· ἄνθρωποί τε πολλοὶ ἀνέβησαν. τὸ δὲ οἴκημα, λαβὸν μεῖζον ἄχθος, ἐξαπίνης κατέῤῥαγη· καὶ ψόφου πολλοῦ γενομένου, τοὺς μὲν ἐγγὺς καὶ ὁρῶντας τῶν Ἀθηναίων ἐλύπησε μᾶλλον ἢ ἐφόβησεν. οἱ δὲ ἄπωθεν, καὶ μάλιστα οἱ διὰ πλείστου, νομίσαντες ταύτῃ ἐαλωκέναι ἤδη τὸ χωρίον, φυγῇ ἐς τὴν θάλασσαν καὶ τὰς ναῦς ὥρμησαν.

ριϛ'. Καὶ ὁ Βρασίδας ὡς ἤσθετο αὐτοὺς ἀπολείποντάς τε τὰς ἐπάλξεις, καὶ τὸ γιγνόμενον ὁρῶν, ἐπιφερόμενος τῷ στρατῷ, εὐθὺς τὸ τείχισμα λαμβάνει· καὶ ὅσους ἐγκατέλαβε, διέφθειρε. καὶ οἱ μὲν Ἀθηναῖοι τοῖς

τε πλοίοις καὶ ταῖς ναυσὶ, τούτῳ τῷ τρόπῳ ἐκλιπόντες τὸ χωρίον, ἐς Παλλήνην διεκομίσθησαν. ὁ δὲ Βρασίδας (ἔστι γὰρ ἐν τῇ Λεκύθῳ Ἀθηνᾶς ἱερὸν, καὶ ἔτυχε κηρύξας ὅτε ἔμελλε προσβάλλειν, τῷ ἐπιβάντι πρώτῳ τοῦ τείχους, τριάκοντα μνᾶς ἀργυρίου δώσειν) νομίσας ἄλλῳ τινὶ τρόπῳ ἢ ἀνθρωπείῳ τὴν ἅλωσιν γενέσθαι, τάς τε τριάκοντα μνᾶς τῇ θεῷ ἀπέδωκεν ἐς τὸ ἱερὸν, καὶ τὴν Λήκυθον καθελὼν, καὶ ἀνασκευάσας, τέμενος ἀνῆκεν ἅπαν. καὶ ὁ μὲν τὸ λοιπὸν τοῦ χειμῶνος ἅ, τε εἶχε τῶν χωρίων καθίσαλο, καὶ τοῖς ἄλλοις ἐπεβούλευε. καὶ τοῦ χειμῶνος διελθόντος, ὄγδοον ἔτος ἐτελεύτα τῷ πολέμῳ.

ριζ'. Λακεδαιμόνιοι δὲ καὶ Ἀθηναῖοι, ἅμα ἦρι τοῦ ἐπιγιγνομένου θέρους, εὐθὺς ἐχειρίαν ἐποιήσαντο ἐνιαύσιον, νομίσαντες, Ἀθηναῖοι μὲν, οὐκ ἂν ἔτι τὸν Βρασίδαν σφῶν προσαποσχῆσαι ὑδὲν, πρὶν παρασκευάσαιντο καθ' ἡσυχίαν, καὶ ἅμα εἰ καλῶς

illum deſeruiſſent, navigiis navibusque Pallenen ſe receperunt. Braſidas vero (nam in Lecytho erat Palladis templum, et, cum eam eſſet oppugnaturus, per praeconis vocem edixerat, ſe triginta argenti minas ei daturum, qui primus murum conſcendiſſet) ratus illum locum aliqua alia quam humana ratione captam, cum illas triginta minas Deae ad templum *aedificandum* dedit, tum etiam everſa Lecytho, eaque refecta, totum ejus ſolum *illi* dicavit. Atque hic quidem reliquum hyemis tempus conſumſit tum in locis, quae tenebat, ſtabiliendis, tum in clandeſtinis conſiliis ineundis, quibus alia in ſuam poteſtatem redigeret. Hac autem hyeme exacta, octavus belli annus exceſſit.

117. Ineunte autem ſequentis aeſtatis vere, Lacedaemonii et Athenienſes ſtatim annuas inducias fecerunt: Athenienſes quidem, quod exiſtimarent, Braſidam nullam praeterea ſuorum *ſociorum* civitatem ad defectionem faciendam amplius impulſurum, priusquam ad bellum ſe per otium comparaſſent; ſimul etiam, ſi res ſibi feliciter ſuc-

cederet, ſe compoſitionem diuturniorem facturos: Lacedaemonii vero, quod putarent Athenienſes ea metuere, quae reapſe metuebant, datoque malorum ac miſeriarum laxamento, ubi *pacis* periculum feciſſent, majore compoſitionis faciendae deſiderio flagraturos, ſibique reſtitutis viris, *quos in inſula Sphacteria ceperant*, ad pacem vel diuturniorem faciendam promtiores futuros. Plurimi enim faciebant ſuos cives recuperare, dum Braſidas adhuc rem feliciter gereret. Nam ſi ipſe majores progreſſus feciſſet, et res aequaſſet, futurum erat, ut his quidem *ſuis civibus* privarentur, cum illis vero *Athenienſibus* aequis viribus certantes, belli fortunam periclitarentur, illosque fortaſſe vincerent. Induciae igitur inter ipſos ipſorumque ſocios factae ſunt, in haec verba.

118. ‘ Quod ad templum atque oracu-
‘ lum Apollinis Pythii attinet, nobis placet,
‘ ut qui velit, ſine fraude et ſine metu ex
‘ patriis inſtitutis *eo* utatur. Atque Lace-
‘ daemoniis quidem, eorumque ſociis, qui
‘ adſunt, haec placent. Dixerunt autem, ſe

σφίσιν ἔχοι, καὶ ξυμβῆναι τὰ πλείω· Λακεδαιμόνιοι δὲ ταῦτα τὺς Αθηναίους ἡγούμενοι ἅπερ ἔδεισαν φοβεῖσθαι, καὶ γενομένης ἀνακωχῆς κακῶν καὶ ταλαιπωρίας, μᾶλλον ἐπιθυμήσειν αὐτὺς πειρασαμένυς, ξυναλλαγῆναί τε, καὶ τοὺς ἄνδρας σφίσιν ἀποδόντας, σπονδὰς ποιήσασθαι καὶ ἐς τὸν πλείω χρόνον. τοὺς γὰρ δὴ ἄνδρας περὶ πλείονος ἐποιοῦντο κομίσασθαι, ὡς ἔτι Βρασίδας εὐτύχει· καὶ ἔμελλον, ἐπὶ μεῖζον χωρήσαντος αὐτῦ, καὶ ἀντίπαλα καταςήσαντος, τῶν μὲν ςέρεσθαι, τοῖς δ' ἐκ τοῦ ἴσυ ἀμυνόμενοι, κινδυνεύσειν καὶ κρατήσειν. γίγνεται ἓν ἐκεχειρία αὐτοῖς τε καὶ τοῖς ξυμμάχοις, ἥδε.

ριή. ‘ΠΕΡΙ μὲν τῦ ἱερῦ καὶ τῦ μαντείυ
‘ τῦ Απόλλωνος τῦ Πυθίου, δοκεῖ ἡμῖν
‘ χρῆσθαι τὸν βυλόμενον ἀδόλως καὶ ἀδεῶς
‘ καθὰ τὺς πατρίυς νόμυς. τοῖς μὲν Λα-
‘ κεδαιμονίοις ταῦτα δοκεῖ, καὶ τοῖς ξυμμά-
‘ χοις τοῖς παρῦσι· Βοιωτὺς δὲ καὶ Φωκέας

‘ πείσειν φασὶν ἐς δύναμιν προσκηρυκεύο-
‘ μενοι. περὶ δὲ τῶν χρημάτων τῶν τοῦ
‘ θεοῦ ἐπιμελεῖσθαι ὅπως τοὺς ἀδικοῦντας
‘ ἐξευρήσωμεν, ὀρθῶς καὶ δικαίως τοῖς πα-
‘ τρίοις νόμοις χρώμενοι καὶ ὑμεῖς καὶ ἡμεῖς,
‘ καὶ τῶν ἄλλων οἱ βουλόμενοι, τοῖς πατρί-
‘ οις νόμοις χρώμενοι πάντες. περὶ μὲν οὖν
‘ τούτων ἔδοξε Λακεδαιμονίοις καὶ τοῖς ἄλ-
‘ λοις ξυμμάχοις, ἐὰν σπονδὰς ποιῶνται οἱ
‘ Αθηναῖοι, ἐπὶ τῆς αὐτῶν μένειν ἑκατέ-
‘ ρους, ἔχοντας ἅπερ νῦν ἔχομεν· τοὺς μὲν,
‘ ἐν τῷ Κορυφασίῳ, ἐντὸς τῆς Βουφράδος
‘ καὶ τοῦ Τομέως μένοντας· τοὺς δὲ, ἐν Κυθή-
‘ ροις, μὴ ἐπιμισγομένους ἐς τὴν ξυμμαχί-
‘ αν, μήτε ἡμᾶς πρὸς αὐτοὺς, μήτε αὐτοὺς
‘ πρὸς ἡμᾶς· τοὺς δὲ ἐν Νισαίᾳ καὶ Μινῴᾳ,
‘ μὴ ὑπερβαίνοντας τὴν ὁδὸν τὴν ἀπὸ τῶν
‘ Πυλῶν τῶν παρὰ τοῦ Νίσου ἐπὶ τὸ Πο-
‘ σειδώνιον, ἀπὸ δὲ τοῦ Ποσειδωνίου, εὐθὺς
‘ ἐπὶ τὴν κέφυραν τὴν ἐς Μίνωαν. μηδὲ
‘ Μεγαρέας καὶ τοὺς ξυμμάχους ὑπερβαίνειν

'Boeotis et Phocenſibus *hoc* pro virili par-
'te perſuaſuros, caduceatore *ad ipſos* miſ-
'ſo. Quod vero attinet ad Dei pecuniam,
'operam dare *placet*, ut ſontes comperia-
'mus, patriis inſtitutis utentes *utrique*, et
'nos et vos, et ex aliis, quicunque volue-
'rint, omnes patriis inſtitutis utentes. De
'his igitur placuit Lacedaemoniis, caeteris-
'que eorum ſociis (ſi Athenienſes pacem
'faciant) ut utrique in ſuo maneant, reti-
'nentes *ea*, quae nunc habemus. hi qui-
'dem *Lacedaemonii* in Coryphaſio inter Bu-
'phradem et Tomeum manentes. hi vero
'*Athenienſes* in Cytheris, ita ut neutri cum
'alteris ſocietate ſeſe permiſceant, neque
'nos cum ipſis, neque ipſi nobiscum com-
'mercium habeant. Qui vero ſunt in Niſaea
'et Minoa, ne transeant viam, quae eſt
'a Pylis ad Niſi *ſacellum et* ad Neptuni de-
'lubrum, et a Neptuni delubro ad pontem,
'qui Minoam ſpectat. Neque Megarenſes e-
'orumque ſocii hanc viam transeant, et in-
'ſulam, quam Athenienſes ceperunt, neutri-

‘ que cum alteris ultro citroque commerci-
‘ um habeant: eaque *Megarenſes* retineant,
‘ quaecunque in Troezene nunc habent, et
‘ de quibuscunque inter ipſos et Athenien-
‘ ſes convenit. utque mari utantur cum per
‘ omnes agri ſui partes, tum per eas, quae
‘ ad ipſorum ſocios pertinent. Item ut La-
‘ cedaemonii eorumque ſocii navigent navi
‘ non longa: ſed alio navigio, quod remis
‘ agatur, et ad quingentorum talentorum
‘ pondus vehat. Item ut caduceatori, et le-
‘ gatis, eorumque comitibus, quotcunque
‘ *ipſis* placuerit belli finiendi et controver-
‘ ſiarum cauſa, in Peloponneſum aut Athe-
‘ nas euntibus ac redeuntibus, terra mari-
‘ que foedera ſint. Interea vero neutri trans-
‘ fugas, aut liberum, aut ſervum recipiant.
‘ Item ut et a vobis apud nos et a nobis a-
‘ pud vos cauſa dicatur ex patriis inſtitutis,
‘ ut controverſiae jure, ſine bello dirimantur. Atque Lacedaemoniis quidem eorumque ſociis haec placent. Quod ſi quid aut

‘ τὴν ὁδὸν ταύτην, καὶ τὴν νῆσον ἥνπερ ἔ-
‘ λαβον οἱ Αθηναῖοι ἔχοντας, μήτε ἐπιμισ-
‘ γομένους μηδετέροις μηδὲ ἑρωσε· καὶ τὰ ἐν
‘ Τροιζῆνι ὅσαπερ νῦν ἔχουσι, καὶ οἷα ξυνέθεν-
‘ το πρὸς Αθηναίους· καὶ τῇ θαλάσσῃ χρω-
‘ μένους, ὅσα ἂν κατὰ τὴν ἑαυτῶν καὶ κατὰ
‘ τὴν ξυμμαχίαν. Λακεδαιμονίους καὶ τοὺς
‘ ξυμμάχους πλεῖν μὴ μακρᾷ νηΐ, ἄλλῳ δὲ
‘ κωπήρει πλοίῳ, ἐς πεντακόσια τάλαντα
‘ ἄγοντι μέτρα. κήρυκι δὲ, καὶ πρεσβείᾳ, καὶ
‘ ἀκολούθοις ὁπόσοις ἂν δοκῇ περὶ καταλύ-
‘ σεως τοῦ πολέμου, καὶ δικῶν, ἐς Πελοπόν-
‘ νησον καὶ Αθήναζε σπονδὰς εἶναι ἴσας καὶ
‘ ἀπίσας, καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν.
‘ τοὺς δὲ αὐτομόλους μὴ δέχεσθαι ἐν τούτῳ
‘ τῷ χρόνῳ, μήτε ἐλεύθερον, μήτε δοῦλον,
‘ μήτε ὑμᾶς, μήτε ἡμᾶς. δίκας τε διδόναι
‘ ὑμᾶς τε ἡμῖν, καὶ ἡμᾶς ὑμῖν κατὰ τὰ
‘ πάτρια, τὰ ἀμφίλογα δίκῃ διαλύοντας
‘ ἄνευ πολέμου. τοῖς μὲν Λακεδαιμονίοις
‘ καὶ τοῖς ξυμμάχοις ταῦτα δοκεῖ· εἰ δέ

‘ τι ὑμῖν εἴτε καλλιώτερον, εἴτε δικαιό-
‘ τερον τούτων δοκεῖ εἶναι, ἰόντες ἐς Λακε-
‘ δαίμονα διδάσκετε. οὐδενὸς γὰρ ἀποστήσον-
‘ ται ὅσα ἂν δίκαια λέγητε, ὅτε οἱ Λακε-
‘ δαιμόνιοι, ὅτε οἱ ξύμμαχοι. οἱ δὲ ἰόντες,
‘ τέλος ἔχοντες ἰόντων, ἥπερ καὶ ὑμεῖς ἡμᾶς
‘ κελεύετε. αἱ δὲ σπονδαὶ ἐνιαυτὸν ἔσονται.
‘ ἔδοξε τῷ δήμῳ. Ἀκάμαντις ἐπρυτάνευε,
‘ Φαίνιππος ἐγραμμάτευε, Νικιάδης ἐπε-
‘ στάτει. Λάχης εἶπε, τύχῃ ἀγαθῇ τῇ
‘ Ἀθηναίων, ποιεῖσθαι τὴν ἐκεχειρίαν, κα-
‘ θὰ ξυγχωροῦσι Λακεδαιμόνιοι, καὶ οἱ ξύμ-
‘ μαχοι αὐτῶν· καὶ ὡμολόγησαν ἐν τῷ δή-
‘ μῳ τὴν ἐκεχειρίαν εἶναι ἐνιαυτόν. ἄρ-
‘ χειν δὲ τήνδε τὴν ἡμέραν, τετράδα ἐπὶ
‘ δέκα τοῦ Ἐλαφηβολιῶνος μηνός. ἐν τούτῳ
‘ τῷ χρόνῳ ἰόντας ὡς ἀλλήλους πρέσβεις
‘ καὶ κήρυκας, ποιεῖσθαι τοὺς λόγους καθότι
‘ ἔσται ἡ κατάλυσις τοῦ πολέμου. ἐκκλη-
‘ σίαν δὲ ποιήσαντας τοὺς στρατηγοὺς καὶ τοὺς
‘ πρυτάνεις, πρῶτον περὶ τῆς εἰρήνης βου-

'honeſtius, aut juſtius his eſſe vobis vide-
'tur, Lacedaemonem profecti docete. nihil
'enim eorum, quae juſta eſſe demonſtrari-
'tis, aut Lacedaemonii, aut eorum ſocii re-
'cuſabunt. Qui autem *eo* proficiſcentur,
'proficiſcantur cum *abſoluta rei arbitratu*
'*ſuo transigendae* autoritate, quemadmo-
'dum vos quoque nos *facere* jubetis. Haec
'autem foedera ad annum durabunt. *ita*
'placuit populo. Senatores Acamantidis tri-
'bus Prytanes erant, Phaenippus ſcriba e-
'rat, Niciades Epiſtates. Laches pronunti-
'avit, Quod felix fauſtumque ſit Atheni-
'enſi populo, inducias fieri, prout Lacedae-
'monii, eorumque ſocii conſentiunt. Et
'*magiſtratus* inducias annuas eſſe coram po-
'pulo ſpoponderunt. Harum autem initi-
'um fieri ab hoc die, qui eſt decimus quar-
'tus menſis Elaphebolionis. Hoc interim
'tempore utrorumque legatos, atque cadu-
'ceatores, invicem adeuntes, tractare qua
'ratione bellum ſedari poſſit. Concione au-
'tem ab imperatoribus et Praetoribus ad-
'vocata, primum populum Athenienſem de

‘ pace conſultare, prout *ad ipſum* legatio
‘ de bello ſedando venerit. Et primo quo-
‘ que tempore legatos, qui aderunt, factis
‘ induciis apud populum ſpondere, ſe an-
‘ num integrum induciarum conventis ſta-
‘ turos.’

119. Atque haec ſunt pacta et conventa, quae inter Lacedaemonios et Athenienſes ac utrorumque ſocios facta, ac de communi utrorumque ſententia jurata fuerunt, Geraſtii apud Lacedaemonios menſis die duodecimo. Horum autem pactorum et conventorum autores *ac ſponſores* exſtiterunt ex Lacedaemoniis iſti, Taurus Echetimidae, Athenaeus Pericleidae, Philocharidas Eryxidaïdae. Ex Corinthiis, Aeneas Ocytae, Euphamidas Ariſtonymi. Ex Sicyoniis, Damotimus Naucratis, Onaſimus Megaclis. Ex Megarenſibus, Nicaſus Cecali, Menecrates Amphidori. Ex Epidauriis, Amphias Eupaeidae. Ex Athenienſibus Imperatores, Nicoſtratus Diotrephis, Nicias Nicerati, Autocles Tolmaei *filius*. Atque hae quidem induciae factae ſunt, et quamdiu du-

'λεύσαθαι Αθηναίους, καθότι ἂν εἰσίῃ ἡ 'πρεσβεία περὶ τῆς καταλύσεως τοῦ πο-'λέμου. σπείσαθαι δὲ αὐτίκα μάλα τὰς 'πρεσβείας ἐν τῷ δήμῳ τὰς παρούσας, ἢ 'μὴν ἐμμενεῖν ἐν ταῖς σπονδαῖς τὸν ἐνι-'αυτόν.'

ριθ'. Ταῦτα ξυνέθεντο Λακεδαιμόνιοι, καὶ ὡμολόγησαν καὶ οἱ ξύμμαχοι Αθηναίοις καὶ τοῖς ξυμμάχοις, μηνὸς ἐν Λακεδαίμονι Γερασίου ωδεκάτῃ. ξυνετίθεντο δὲ καὶ ἐσπένδοντο Λακεδαιμονίων μὲν, οἵδε, Ταῦρος Εχελιμίδα, Αθήναιος Περικλείδα, Φιλοχαρίδας Ερυξιδαΐδα. Κορινθίων δὲ, Αἰνέας Ωκύτου, Εὐφαμίδας Αρισωνύμου. Σικυωνίων δὲ, Δαμότιμος Ναυκράτους, Ονάσιμος Μεγακλέους· Μεγαρέων δὲ, Νίκασος Κεκάλου, Μενεκράτης Αμφιδώρου· Επιδαυρίων δὲ, Αμφίας Εὐπαΐδα. Αθηναίων δὲ οἱ στρατηγοὶ, Νικόστρατος Διϊτρεφοῦς, Νικίας Νικηράτου, Αὐτοκλῆς Τολμαίου. Ἡ μὲν δὴ ἐκεχειρία, αὕτη ἐγένετο, καὶ ξυνήεσαν ἐν

αὐτῇ περὶ τῶν μειζόνων σπονδῶν διὰ παντὸς ἐς λόγους.

ρκ'. Περὶ δὲ τὰς ἡμέρας ταύτας αἷς ἐπήρχοντο. Σκιώνη ἐν τῇ Πελλήνῃ πόλις ἀπέστη ἀπ' Αθηναίων πρὸς Βρασίδαν. φασὶ δὲ οἱ Σκιωναῖοι, Πελληνῆς μὲν εἶναι ἐκ Πελοποννήσου, πλέοντας δ' ἀπὸ Τροίας σφῶν τοὺς πρώτους καταενεχθῆναι ἐς τὸ χωρίον τοῦτο, τῷ χειμῶνι ᾧ ἐχρήσαντο Αχαιοὶ, καὶ αὐτοῦ οἰκῆσαι. ἀποστᾶσι δ' αὐτοῖς ὁ Βρασίδας διέπλευσε νυκτὸς ἐς τὴν Σκιώνην, τριήρει μὲν Φιλίᾳ προπλεύσῃ, αὐτὸς δὲ ἐν κελητίῳ ἄπωθεν ἐφεπόμενος, ὅπως εἰ μέν τινι τῶν κέλητος μείζονι πλοίῳ περιτυγχάνοι, ἡ τριήρης ἀμύνοι αὐτῷ· ἀντιπάλου δὲ ἄλλης τριήρους ἐπιγενομένης, ἀ πρὸς τὸ ἔλασσον νομίζων τρέψεσθαι, ἀλλ' ἐπὶ τὴν ναῦν, καὶ ἐν τούτῳ αὐτὸν διασώσειν. περαιωθεὶς δὲ, καὶ ξύλλογον ποιήσας τῶν Σκιωναίων, ἔλεγεν ἅ, τε ἐν τῇ Ακάνθῳ καὶ Τορώνῃ· καὶ προσέτι φάσκων ἀξιωλάτους αὐ-

rarunt, *utrique* in colloquium de rerum majorum foederibus perpetuo venerunt.

120. Per hos autem dies, quibus *alteri ad alteros* adibant, Scione apud Pellenen civitas ab Athenienſibus ad Braſidam defecit. Scionaei autem ſe Pellenenſes quidem eſſe dicunt, ex Peloponneſo *oriundos;* ſed ſuos majores, cum a Troja navigarent, tempeſtate, qua Achivi jactati fuerunt, in eum locum delatos fuiſſe, ibique ſedes poſuiſſe. Cum autem illi defeciſſent, Braſidas noctu Scionem trajecit, triremi quidem ſocia praeeunte, ipſe vero celoce vectus eminus *eam* ſequens, ut, ſi forte in aliquod navigium *ſua* celoce majus incideret, triremis opem ipſi ferret: ſi vero alia pari magnitudine triremis adveniſſet, exiſtimabat *illam* non recta venturam contra minus *navigium,* ſed contra triremem, et ſe interea ſaluti ſuae conſulturum. Cum autem *eo* trajeciſſet, et Scionaeorum concionem advocaſſet, eadem *ibi* dixit, quae et Acanthi, et Toronae. Addebat praeterea ipſos maxima laude dignos

esse, qui, cum Pellene in Isthmo ab Athenienſibus Potidaeam tenentibus ſit intercepta, cumque nihil aliud ſint, quam inſulani, tamen ſua ſponte ad libertatem transierint, neque per ignaviam exſpectarint, ut ſibi neceſſitas imponeretur, qua manifeſtum domeſticum bonum ſequi cogerentur. Hoc autem argumento esse, ipſos vel ad quodvis aliud ſummum discrimen fortiter ſubeundum paratos fore, ſi res ex animi ſententia conſtituantur: ac re vera ſe fideliſſimos Lacedaemoniorum amicos illos exiſtimaturum esse, et aliis honoribus affecturum.

121. Scionaei autem hujus verbis elati ſunt, omnesque pariter animis confirmati, vel illi, quibus ante res, quae gerebantur, minime placebant, et bellum alacriter ferre conſtituerunt, et Braſidam cum aliis rebus honorifice acceperunt, tum etiam publice quidem aurea corona redimierunt, ut Graeciae liberatorem, privatim vero taeniis coronabant, et ad *ipſum* ut ad athletam *victorem officii cauſſa* accedebant. Ille vero con-

τὰς εἶναι ἐπαίνῳ, οἵτινες, τῆς Πελλήνης ἐν τῷ ἱδρῷ ἀπειλημμένης ὑπὸ Ἀθηναίων Ποτίδαιαν ἐχόντων, καὶ ὄντες ὐδὲν ἄλλο ἢ νησιῶται, αὐτεπάγγελτοι ἐχώρησαν πρὸς τὴν ἐλευθερίαν, καὶ οὐκ ἀνέμειναν ἀτολμίᾳ ἀνάγκην σφίσι προσγενέσθαι περὶ τοῦ φανερῶς οἰκείου ἀγαθοῦ. σημεῖόν τ' εἶναι τοῦ καὶ ἄλλο τι ἂν αὐτοὺς τῶν μεγίστων ἀνδρείως ὑπομεῖναι, εἰ τεθήσεται καὶ νῦν τὰ πράγματα· πιστότατος τε τῇ ἀληθείᾳ ἡγήσεσθαι αὐτοὺς Λακεδαιμονίων φίλους, καὶ τἆλλα τιμήσειν.

ρκα'. Καὶ οἱ μὲν Σκιωναῖοι, ἐπήρθησάν τε τοῖς λόγοις, καὶ θαρσήσαντες πάντες ὁμοίως, καὶ οἷς πρότερον μὴ ἤρεσκε τὰ πραττόμενα, τόν τε πόλεμον διενοοῦντο προθύμως οἴσειν, καὶ τὸν Βρασίδαν τά τ' ἄλλα καλῶς ἐδέξαντο, καὶ δημοσίᾳ μὲν, χρυσῷ στεφάνῳ ἀνέδησαν, ὡς ἐλευθερωτὴν τὴν Ἑλλάδα, ἰδίᾳ δὲ, ἐταινίουν τε, καὶ προσήρχοντο ὥσπερ ἀθλητῇ. ὁ δὲ, τό, τε παραυτίκα φυλα-

κήν τινα αὐτοῖς ἐγκαταλιπὼν, διέβη πάλιν. καὶ ὕστερον ὑ πολλῷ στρατιὰν πλείω ἐπεραίωσε, βυλόμενος μετ' αὐτῶν τῆς τε Μένδης κ) τῆς Ποτιδαίας ἀποπειράσαι· ἡγύμενος κ) τὺς Αθηναίυς βοηθῆσαι ἂν ὡς ἐς νῆσον, κ) βυλόμενος φθάσαι. καί τι κ) αὐτῷ ἐπράσθελο ἐς τὰς πόλεις ταύτας προδοσίας πέρι. κ) ὁ μὲν ἔμελλεν ἐγχειρήσειν ταῖς πόλεσι ταύταις.

ρκϐ'. Εν τούτῳ δὲ, τριήρει οἱ τὴν ἐκεχειρίαν περιαγγέλλονλες ἀφικνῦνται παρ' αὐτὸν, Αθηναίων μὲν, Αριστώνυμος, Λακεδαιμονίων δὲ, Αθήναιος. καὶ ἡ μὲν στρατιὰ πάλιν διέβη ἐς Τορώνην· οἱ δὲ τῷ Βρασίδᾳ ἀνήγγελλον τὴν ξυνθήκην· καὶ ἐδέξαντο πάντες οἱ ἐπὶ Θράκης ξύμμαχοι Λακεδαιμονίων τὰ πεπραγμένα. Αριστώνυμος δὲ τοῖς μὲν ἄλλοις καλήνει, Σκιωναίυς δὲ αἰσθόμενος ἐκ λογισμῦ τῶν ἡμερῶν ὅτι ὕστερον ἀφεστήκοιεν, ὑκ ἔφη ἐνσπόνδους ἔσεσθαι. Βρασίδας δὲ ἀντέλεγε πολλὰ, ὡς

festim, quodam *non magno* praesidio apud ipsos relicto, retro abiit. Nec multo post exercitum majorem *eo* trajecit, quod Menden et Potidaeam cum ipsis tentare vellet: existimans et Athenienses ad opem ipsis ferendam venturos, quippe quod insulam incolerent, eosque antevertere cupiens. Quin etiam nonnullos in his civitatibus ad proditionem solicitabat. Atque ille quidem has civitates aggressurus erat.

122. Sed interea ad eum veniunt cum triremi, qui inducias renuntiarent, ex Athenisibus, Aristonymus, ex Lacedaemoniis, Athenaeus. Atque exercitus quidem Toronam reversus est. Legati vero conventa Brasidae renunciarunt. Universi autem Lacedaemoniorum socii, qui in Thracia erant, res gestas comprobarunt. Aristonymus autem caeteris quidem assentiebatur; sed Scionaeos, quos ex dierum supputatione post initas inducias defeciisse animadvertebat, foederis participes fore negabat. Brasidas vero contra multis verbis affirmabat, *Scionem* prius *defectionem feciisse*, nec urbem dimittere volebat. Cum autem Aristonymus

haec de ipſis *Scionaeis* Athenas renunciaſſet, Athenienſes ad bellum Scionae confeſtim inferendum *animis* erant parati. Lacedaemonii vero, legatis *ad Athenienſes* miſſis, dicebant ipſos foedera violaturos, *ſi bellum Scionaeis inferrent*, urbemque *Scionam* ſibi vendicabant, fidem Braſidae habentes. Et parati erant ad judicio de ipſa disceptandum. Illi vero judicio quidem *controverſiam committere, et rem in discrimen adducere, ac* periclitari nolebant, ſed primo quoque tempore bellum *Scionae* inferre *volebant:* irati quod jam vel inſularum incolae a ſe defectionem ſibi faciendam cenſerent, terreſtri Lacedaemoniorum potentia nihil *ipſis in rebus maritimis* profutura freti. Et profecto quod de defectione dicebatur, magis verum erat, quam vel ipſi Athenienſes cenſerent. Nam Scionaei duobus poſt *factas inducias* diebus defecerant. Confeſtim autem in Cleonis ſententiam decretum fecerunt de expugnandis occidendisque Scionaeis ; et a caeteris *belli partibus* abstinentes, *ad hanc unam ſe converterunt, et* ad hoc *peragendum* ſe praeparare coeperunt.

πρότερον, καὶ οὐκ ἀφίει τὴν πόλιν. ὡς δ' ἀπήγγελλεν ἐς τὰς Ἀθήνας ὁ Αριστώνυμος περὶ αὐτῶν, οἱ Αθηναῖοι εὐθὺς ἕτοιμοι ἦσαν στρατεύειν ἐπὶ τὴν Σκιώνην. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι, πρέσβεις πέμψαντες, παραβήσεσθαι ἔφασαν αὐτοὺς τὰς σπονδὰς, καὶ τῆς πόλεως ἀντεποιοῦντο, Βρασίδᾳ πιστεύοντες. δίκη τε ἕτοιμοι ἦσαν περὶ αὐτῆς κρίνεσθαι. οἱ δὲ, δίκη μὲν οὐκ ἤθελον κινδυνεύειν, στρατεύειν δὲ ὡς τάχιστα. ὀργὴν ποιούμενοι εἰ καὶ οἱ ἐν ταῖς νήσοις ἤδη ὄντες ἀξιοῦσι σφῶν ἀφίστασθαι, τῇ κατὰ γῆν Λακεδαιμονίων ἰσχύϊ ἀνωφελεῖ πιστεύοντες. εἶχε δὲ καὶ ἡ ἀλήθεια περὶ τῆς ἀποστάσεως μᾶλλον ἢ οἱ Αθηναῖοι ἐδικαίουν. δύο γὰρ ἡμέρας ὕστερον ἀπέστησαν οἱ Σκιωναῖοι. ψήφισμά τ' εὐθὺς ἐποιήσαντο, Κλέωνος γνώμη πειθέντες, Σκιωναίους ἐξελεῖν τε καὶ ἀποκτεῖναι. καὶ τἆλλα ἡσυχάζοντες, ἐς τοῦτο παρεσκευάζοντο.

ρκγ'. Εν τούτῳ δὲ Μένδη ἀφίσταται αὐτῶν, πόλις ἐν τῇ Παλλήνῃ, Ερετριέων ἀποικία. καὶ αὐτοὺς ἐδέξατο ὁ Βρασίδας, οὐ νομίζων ἀδικεῖν, ὅτι ἐν τῇ ἐκεχειρίᾳ φανερῶς προσεχώρησαν. ἔξι γὰρ ἃ καὶ αὐτὸς ἐνεκάλει τοῖς Αθηναίοις παραβαίνειν τὰς σπονδάς. διὸ καὶ οἱ Μενδαῖοι μᾶλλον ἐτόλμησαν, τήν τε τοῦ Βρασίδου γνώμην ὁρῶντες ἑτοίμην, τεκμαιρόμενοι καὶ ἀπὸ τῆς Σκιώνης, ὅτι οὐ προυδίδου. καὶ ἅμα τῶν πραασόντων σφίσιν ὀλίγων τε ὄντων, καὶ ὡς τότε ἐμέλλησαν, ἔτι ἀνέντων, ἀλλὰ περὶ σφίσιν αὐτοῖς φοβουμένων τὸ κατάδηλον, καὶ καταβιασαμένων παρὰ γνώμην τοὺς πολλούς. οἱ δὲ Αθηναῖοι, εὐθὺς πυθόμενοι, πολλῷ ἔτι μᾶλλον ὀργισθέντες, παρεσκεύαζοντο ἐπ' ἀμφοτέρας τὰς πόλεις. καὶ Βρασίδας, προσδεχόμενος τὸν ἐπίπλουν αὐτῶν, ὑπεκκομίζει ἐς Ολύνθον τὴν Χαλκιδικὴν παῖδας καὶ γυναῖκας τῶν Σκιωναίων καὶ Μενδαίων.

123. Interea vero Mende urbs, quae erat ſita in Pallene, Eretrienſium colonia, defecit. Braſidas autem ipſos *Mendaeos in fidem ſuam* recepit, non exiſtimans, ſe injuſte facere, quia Mendaei induciarum factarum tempore aperte *et ſine proditione* deditionem fecerant. Habebat enim et ipſe, quod viciſſim crimini daret Athenienſibus de foederibus violatis. Quamobrem etiam Mendaei *hoc facere* magis ſunt auſi, tum quia propenſum Braſidae animum videbant; et ex ipſa Scione conjecturam facientes, quia *Braſidas eam* non prodebat, tum etiam quia qui *proditionem* cum ipſis moliebantur, quamvis pauci eſſent, tamen (quia rem ſemel ſusceptam, quam tunc peracturi erant, amplius intermittere nolebant; ſed ſibi ipſis metuebant, ne patefierent) plebem praeter *omnium* opinionem ſuperaverant. Athenienſes autem, cum protinus *haec* accepiſſent, multo magis irritati, ſe adverſus utramque civitatem inſtruebant. Braſidas vero, cum infeſtum ipſorum claſſis adventum exſpectaret, Scionaeorum et Mendaeorum liberos et conjuges in Chalcidicam Olynthum ſubduxit.

Et ad ipſos *praeſidii cauſa* miſit quingentos gravis armaturae milites Peloponneſios, et trecentos peltatos Chalcidenſes, cum Polydamida *ipſorum* univerſorum praefecto. Atque hi quidem, quod Athenienſes propediem adfuturos exſpectarent, res ſuas communiter adornabant.

124. Braſidas vero et Perdiccas interea copiis conjunctis bellum Arrhibaeo rurſus ad Lyncum intulerunt. Et duxerunt, hic quidem, copias Macedonum, quibus imperabat, et Graecorum *in Macedonia* habitantium milites. Ille vero, praeter Peloponneſiorum reliquias, quas illic habebat, Chalcidenſes, et Acanthios, et ex aliis *populis*, pro cujusque facultate *ac potentia*. Univerſarum autem Graecarum copiarum erant fere tria millia. Equites vero univerſi, qui ſequebantur, Macedonum cum Chalcidenſibus, erant paulo pauciores quam mille. Et barbarorum alia manus permulta. Cum autem in Arrhibaei *regionem* irrupiſſent, et Lynceſtas caſtra ſibi oppoſita habentes inveniſſent, ipſi quoque caſtra *illis* oppoſita fecerunt. Cum autem pedites quidem u-

καὶ τῶν Πελοποννησίων αὐτοῖς πεντακοσίους ὁπλίτας διέπεμψε, καὶ πελταστὰς τριακοσίους Χαλκιδέων. ἄρχοντά τε τῶν ἁπάντων Πολυδαμίδαν. καὶ οἱ μὲν, τὰ περὶ σφᾶς αὐτοὺς, ὡς ἐν τάχει παρεσομένων τῶν Αθηναίων, κοινῇ εὐτρεπίζοντο.

ρκδ'. Βρασίδας δὲ καὶ Περδίκκας ἐν τούτῳ στρατεύουσιν ἅμα ἐπὶ Ἀρράβαιον τοδευτέρου ἐς Λύγκον. καὶ ἦγον, ὁ μὲν, ὧν ἐκράτει Μακεδόνων τὴν δύναμιν, καὶ τῶν ἐνοικούντων Ἑλλήνων ὁπλίτας. ὁ δὲ, πρὸς τοῖς αὐτῷ περιλοίποις τῶν Πελοποννησίων, Χαλκιδέας, καὶ Ακανθίους, καὶ τῶν ἄλλων κατὰ δύναμιν ἑκάστων. ξύμπαν δὲ τὸ ὁπλιτικὸν τῶν Ἑλλήνων, τρισχίλιοι μάλιστα. ἱππῆς δ' οἱ πάντες ἠκολούθουν Μακεδόνων ξὺν Χαλκιδεῦσιν ὀλίγῳ ἐς χιλίους, καὶ ἄλλος ὅμιλος τῶν βαρβάρων πολύς. ἐσβαλόντες δὲ ἐς τὴν Ἀρραβαίου, καὶ εὑρόντες ἀντεστρατοπεδευμένους αὐτοῖς τοὺς Λυγκηστὰς, ἀντεκαθέζοντο καὶ αὐτοί. καὶ ἐχόντων

τῶν μὲν πεζῶν λόφον ἑκατέρωθεν, πεδίου δὲ τοῦ μέσου ὄντος, οἱ ἱππῆς ἐς αὐτὸ καταδραμόντες, ἱππομάχησαν πρῶτα ἀμφοτέρων. ἔπειτα δὲ καὶ ὁ Βρασίδας καὶ ὁ Περδίκκας, προελθόντων προτέρων ἀπὸ τοῦ λόφου μετὰ τῶν ἱππέων τῶν Λυγκηστῶν ὁπλιτῶν, καὶ ἑτοίμων ὄντων μάχεσθαι, ἀντεπαγαγόντες καὶ αὐτοὶ ξυνέβαλον, καὶ ἔτρεψαν τοὺς Λυγκηστάς. καὶ πολλοὺς μὲν διέφθειραν, οἱ δὲ λοιποὶ διαφεύγοντες πρὸς τὰ μετέωρα, ἡσύχαζον. μετὰ δὲ τοῦτο, τροπαῖον στήσαντες, δύο μὲν ἢ τρεῖς ἡμέρας ἐπέσχον, τοὺς Ιλλυριοὺς μένοντες, οἳ ἔτυχον τῷ Περδίκκᾳ μισθῷ μέλλοντες ἥξειν· ἔπειτα ὁ Περδίκκας ἐβούλετο προϊέναι ἐπὶ τὰς τοῦ Ἀρριβαίου κώμας, καὶ μὴ καθῆσθαι. Βρασίδας δὲ τῆς τε Μένδης περιορώμενος, μὴ τῶν Αθηναίων πρότερον ἐπιπλευσάντων τὶ πάθῃ, καὶ ἅμα τῶν Ιλλυριῶν ὑ παρόντων, ὑ πρόθυμος ἦν, ἀλλὰ ἀναχωρεῖν μᾶλλον.

trinque collem haberent, *in quo conſederant*, planities vero *inter utraque caſtra* interjaceret, equites in eam decurrentes, utrinque primum equeſtre proelium commiſerunt. Deinde vero Braſidas et Perdiccas, cum Lynceſtarum gravis armaturae milites cum equitibus ex *ſuo* colle priores proceſſiſſent, et ad proelium committendum eſſent parati, et ipſi viciſſim ſuas copias adverſus *eos* produxiſſent, conflixerunt, et Lynceſtas fugarunt. Et multos quidem interfecerunt, caeteri vero in editiora loca diffugientes, *ibi* quieſcebant, *et ab armis abstinebant*. Poſtea vero, *Braſidas et Perdiccas* erecto trophaeo biduum triduumve ſubſtiterunt, opperientes Illyrios, qui, a Perdicca mercede conducti, venturi erant. Deinde Perdiccas *quidem* adverſus Arrhibaei pagos progredi, neque ſubſidere *tempusque terere* volebat. Braſidas vero de Mende ſolicitus, tum ne, ſi prius, *quam ipſe eo perveniſſet*, Athenienſes infeſta claſſe *illuc* appuliſſent, aliquam cladem acciperet, tum etiam quod Illyrii non adeſſent, non *ad progrediendum*, ſed ad regrediendum potius erat animo paratus.

125. Interea vero, dum ipſi inter ſe contenderent, nunciatum eſt Illyrios, etiam prodito Perdicca cum Arrhibaeo ſe conjunxiſſe. Quare cum utrique propter ipſorum metum, quod eſſent homines bellicoſi, recedere jam placeret: ſed propter contentionem nihil certi conſtitutum eſſet, quando inde discedendum eſſet, cumque nox interveniſſet, Macedones quidem et barbarorum multitudo, ſubito timore perculſi (id quod magnis exercitibus contingere conſuevit, qui incertis de cauſis *ſaepe* animis conſternantur) et exiſtimantes, longe plures *hoſtes* contra ſe venire, quam *reapſe* veniebant, ac jamjam adfore, ſe in repentinam fugam conjicientes domum tendebant. Et Perdiccam, qui *fugam ipſorum* initio non ſenſerat, ubi reſcivit, antequam Braſidam videret, *et rem cum ipſo communicaret* (alter enim ab altero caſtra valde procul habebat) *illinc* ocius abire coëgerunt. Braſidas vero ſimul ac dies illuxit, cum animadvertiſſet, Macedones jam discеſſiſſe, et Illyrios ac Arrhibaeum contra ſe venturos, ipſe quoque gravis armaturae militibus in agmen quadratum coactis, et levis armaturae militibus

ρκέ. Καὶ ἐν τούτῳ διαφερομένων αὐτῶν ἠγγέλθη, ὅτι καὶ οἱ Ιλλυριοὶ μετ' Ἀρρίβαίου προδόντες Περδίκκαν γεγένηνται. ὥσε ἤδη ἀμφοτέροις μὲν δοκοῦν ἀναχωρεῖν, διὰ τὸ δέος αὐτῶν, ὄντων ἀνθρώπων μαχίμων. κυρωθὲν δὲ ὑδὲν, ἐκ τῆς διαφορᾶς, ὁπηνίκα χρὴ ὁρμᾶσθαι, νυκτός τε ἐπιγενομένης, οἱ μὲν Μακεδόνες, καὶ τὸ πλῆθος τῶν βαρβάρων εὐθὺς φοβηθέντες (ὅπερ φιλεῖ μεγάλα στρατόπεδα σαφῶς ἐκπλήγνυσθαι) καὶ νομίσαντες πολλαπλασίους μὲν ἢ ἦλθον ἐπιέναι, ὅσον δὲ ὑδέπω παρεῖναι, καταστάντες ἐς αἰφνίδιον φυγὴν, ἐχώρουν ἐπ' οἴκου. καὶ τὸν Περδίκκαν τοπρῶτον ὐκ αἰσθανόμενον, ὡς ἔγνω, ἠνάγκασαν, πρὶν τὸν Βρασίδαν ἰδεῖν (ἄπωθεν γὰρ πολὺ ἀλλήλων ἐστρατοπεδεύοντο) προαπελθεῖν. Βρασίδας δὲ ἅμα τῇ ἕῳ ὡς εἶδε τοὺς Μακεδόνας προκεχωρηκότας, τούς τε Ιλλυριοὺς καὶ τὸν Ἀρρίβαιον μέλλοντας ἐπιέναι, ξυναγαγὼν καὶ αὐτὸς ἐς τετράγωνον

τάξιν τοὺς ὁπλίτας, καὶ τὸν ψιλὸν ὅμιλον ἐς μέσον λαβών, διενοεῖτο ἀναχωρεῖν. ἐκδρόμους δὲ, εἴπη προσβάλλοιεν αὐτοῖς, ἔταξε τοὺς νεωτάτους. καὶ αὐτὸς λογάδας ἔχων τριακοσίους, τελευταῖος γνώμην εἶχεν, ὑποχωρῶν τοῖς τῶν ἐναντίων πρώτοις προσκειμένοις, ἀνθιστάμενος ἀμύνεσθαι. καὶ πρὶν τοὺς πολεμίους ἐγγὺς εἶναι, ὡς διὰ ταχέων, παρεκελεύσατο τοῖς στρατιώταις τοιάδε.

ρκς'. 'ΕΙ μὲν μὴ ὑπώπτευον, ἄνδρες
'Πελοποννήσιοι, ὑμᾶς τῷ τε μεμονῶσθαι,
'καὶ ὅτι βάρβαροι οἱ ἐπιόντες, καὶ πολ-
'λοὶ, ἔκπληξιν ἔχειν, οὐκ ἂν ὁμοίως δι-
'δαχὴν ἅμα τῇ παρακελεύσει ἐποιού-
'μην. νῦν δὲ πρὸς μὲν τὴν ἀπόλειψιν τῶν
'ἡμετέρων, καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἐναντί-
'ων, βραχεῖ ὑπομνήματι καὶ παραινέ-
'σει τὰ μέγιστα πειράσομαι πείθειν. ἀ-
'γαθοῖς γὰρ εἶναι ὑμῖν προσήκει τὰ πο-
'λέμια, οὐ διὰ ξυμμάχων παρουσίαν ἑ-
'κάστοτε, ἀλλὰ δι' οἰκείαν ἀρετήν. καὶ

in medium *agmen* receptis, *illinc* recedere cogitabat. Juniores autem dispoſuit ad excurſiones faciendas, ſiqua *hoſtes* ipſos invaderent. Ipſe vero cum delecta trecentorum manu in animo habebat, poſtremus *et in noviſſimo agmine ſubſiſtens*, primis quibusque adverſariorum impreſſionem *in ſuos* facturis reſiſtere, eosque propulſando ſe ſubducere: et antequam hoſtes appropinquarent, pro facultate, quam ipſi temporis anguſtiae dabant, ſuos milites *ad rem fortiter gerendam* adhortatus eſt, his verbis:

126. ‘ Niſi ego ſuſpicarer, viri Peloponneſii, terrore vos eſſe perculſos, tum quod ‘ derelicti ſimus, tum etiam quod barbari, ‘ iique magno numero contra nos veniant, ‘ non ita vos docerem pariter ac adhortarer. ‘ jam vero quod ad noſtrorum deſertionem ‘ et ad hoſtium multitudinem attinet, vobis, ‘ quae maxima ſunt, brevi admonitione et ‘ adhortatione perſuadere conabor. Vos enim in rebus bellicis ſtrenuos eſſe convenit, non ſemper propter ſociorum praeſentiam, ſed propter virtutem vobis inſitam; nec aliorum multitudinem extimeſce-

‘ re. quippe qui venitis ex ejusmodi rebus-
‘ publicis, in quibus non multi paucis, ſed
‘ potius pauciores pluribus imperant; qui
‘ nulla alia ratione principatum ſunt adepti,
‘ quam quod *hoſtes* proeliando ſuperarint.
‘ Barbaros autem (quos propter imperitiam,
‘ *quod eorum nullum periculum adhuc feceri-*
‘ *tis*, nunc formidatis) cum ex iis, quae in
‘ Macedonum gratiam in proelio ante cum
‘ ipſis commiſſo feciſtis, tum ex iis, quae e-
‘ go partim conjectura, partim fama intelli-
‘ go, ſcire debetis non fore formidabiles, *ac*
‘ *proinde nequaquam extimeſcendos.* Quot-
‘ quot enim hoſtes re vera ſunt infirmi, et
‘ tamen roboris ſpeciem habent, ſi vera de
‘ illis experientia accedat, *et ipſorum infir-*
‘ *mitas explorate, facto periculo, cognoſca-*
‘ *tur*, adverſarios magis confirmant. Qui-
‘ bus vero aliqua fortitudo conſtanter adeſt,
‘ ſi quis *eam* ante non noverit, in eos auda-
‘ cius feratur. Iſti vero, antequam proeli-
‘ um ineant, illis ſunt formidabiles, qui ip-
‘ ſos nondum ſunt experti. Nam ipſo mul-
‘ titudinis aſpectu ſunt terribiles, et vocife-
‘ rationis magnitudine ſunt intolerabiles. Et
‘ inanis illa armorum concuſſio quandam

' μηδὲν πλῆθος πεφοβῆσθαι ἑτέρων. οἵγε
' μηδὲ ἀπὸ πολιτειῶν τοιούτων ἥκετε ἐν
' αἷς οὐ πολλοὶ ὀλίγων ἄρχουσιν, ἀλλὰ
' πλειόνων μᾶλλον ἐλάσσους· οὐκ ἄλλῳ
' τινὶ κλησάμενοι τὴν δυναστείαν, ἢ τῷ μα-
' χόμενοι κρατεῖν. βαρβάρους δὲ, οὓς νῦν
' ἀπειρίᾳ δέδιτε, μαθεῖν χρὴ ἐξ ὧν τε
' προηγώνισθε τοῖς Μακεδόσιν αὐτῶν, καὶ
' ἀφ' ὧν ἐγὼ εἰκάζω τε, καὶ ἄλλων ἀ-
' κοῇ ἐπίσαμαι, οὐ δεινοὺς ἐσομένους. καὶ
' γὰρ ὅσα μὲν τῷ ὄντι ἀθενῆ ὄντα τῶν
' πολεμίων δόκησιν ἔχει ἰσχύος, διδαχὴ
' ἀληθὴς προσγενομένη περὶ αὐτῶν, ἐθάρ-
' συνε μᾶλλον τοὺς ἀμυνομένους. οἷς δὲ
' βεβαίως τὶ πρόσεστιν ἀγαθὸν, μὴ προει-
' δώς τις ἂν αὐτοῖς τολμηρότερον προσ-
' φέροιτο. οὗτοι δὲ τὴν μέλλησιν μὲν ἔ-
' χουσι τοῖς ἀπείροις φοβεράν. καὶ γὰρ
' πλήθει ὄψεως δεινοὶ, καὶ βοῆς μεγέθει
' ἀφόρητοι. ἥ τε διακενὴς ἐπανάσεισις τῶν

'ὅπλων ἔχει τινὰ δήλωσιν ἀπειλῆς.
'προσμίξαι δὲ τοῖς ὑπομένουσιν αὐτὰ ὐχ
'ὅμοιοι. οὔτε γὰρ τάξιν ἔχοντες, αἰσχυν-
'θεῖεν ἂν λιπεῖν τινὰ χώραν βιαζόμε-
'νοι. ἥ τε φυγὴ καὶ ἡ ἔφοδος αὐτῶν,
'ἴσην ἔχουσα δόξαν τοῦ καλοῦ, ἀνεξέ-
'λεγκτον καὶ τὸ ἀνδρεῖον ἔχει. αὐτο-
'κράτωρ δὲ μάχη μάλις' ἂν καὶ πρό-
'φασιν τοῦ σώζεσθαι τινὶ πρεπόντως πο-
'ρίσειε. τοῦ τε εἰς χεῖρας ἐλθεῖν πιστό-
'τερον τὸ ἐκφοβήσειν ἡμᾶς ἀκινδύνως ἡ-
'γῶνται. ἐκείνῳ γὰρ ἂν πρὸ τούτου ἐ-
'χρῶντο. σαφῶς τε πᾶν τὸ προϋπάρ-
'χον δεινὸν ἀπ' αὐτῶν, ὁρᾶτε ἔργῳ μὲν
'βραχὺ ὄν, ὄψει δὲ καὶ ἀκοῇ κατα-
'σπέρχον. ὃ ὑπομείναντες ἐπιφερόμενον,
'καὶ ὅταν καιρὸς ᾖ, κόσμῳ καὶ τάξει
'αὖθις ὑπαγαγόντες, ἔς τε τὸ ἀσφα-
'λὲς θᾶσσον ἀφίξεσθε, καὶ γνώσεσθε το-
'λοιπὸν ὅτι οἱ τοιοῦτοι ὄχλοι τοῖς μὲν

‘ minarum ſignificationem habet. Sed *hu-*
‘ *jusmodi homines* in ipſo conflictu adverſus
‘ eos, qui res iſtas *fortiter* ſuſtinent, haud
‘ tales ſe praeſtant, *quales ante congreſſum*
‘ *eſſe videbantur.* Cum enim nullum ordi-
‘ nem habeant, *nullamque militarem diſci-*
‘ *plinam ſervent,* haudquaquam eos pudebit
‘ locum deſerere, ſi *ab hoſtibus* premantur.
‘ Et cum fuga aeque honeſta et glorioſa
‘ ipſis videatur atque *hoſtium* aggreſſio, nul-
‘ lum etiam fortitudinis examen *apud ipſos*
‘ habeatur. Pugna autem, in qua unusquis-
‘ que rem arbitratu ſuo gerit, cuivis etiam
‘ ſalutis ſervato decoro quaerendae occaſio-
‘ nem facillime praebeat. Tutius autem
‘ exiſtimant, nos *eminus et* ſine periculo ter-
‘ refacere, quam nobiscum ad manus veni-
‘ re. Nam *ſi manus nobiscum conſerere tuti-*
‘ *us eſſe duxiſſent, quam eminus nos terrere,*
‘ *profecto jam* illa potius, quam iſta ratione
‘ uſi eſſent. Denique quicquid terroris hac-
‘ tenus *vobis* ab ipſis incuſſum eſt, manifeſte
‘ videtis re quidem ipſa leve eſſe; ſed aſpec-
‘ tu *tantum* et auditu terrorem *vobis* incute-
‘ re. Quem *inanem terrorem, ac impreſſio-*
‘ *nem* ingruentem ſi ſuſtinueritis, et, quum
‘ tempus fuerit, ſervata militari diſciplina

' ordinibusque ſervatis, retro vos ſubduxe-
' ritis, et in loca tuta citius pervenietis, et
' cognoſcetis in poſterum hujusmodi turbas,
' illis quidem qui primum *ipſarum* impetum
' ſustinuerint, inani minarum ſtrepitu for-
' titudinem ante conflictum eminus oſtenta-
' re: illis vero, qui ipſis ceſſerint, animi
' ſtrenuitatem extra periculum poſitas, prae-
' cipites demonſtrare, *cedentium* tergis in-
' ſtantes, *ipſorumque veſtigia perſequentes.*'

127. Braſidas *ſuos* his verbis adhortatus, exercitum pedetentim reducebat. Barbari autem, hoc animadverſo, magna vociferatione ac tumultu ingruebant, exiſtimantes eum fugere, et a ſe, ubi ipſum aſſequuti fuiſſent, interfectum iri *ſperantes*. Sed cum et excurſores, quacunque *barbari* impreſſionem facerent, ipſis occurrerent, *ac reſiſterent*, et ipſe cum delecta *trecentorum* manu *ipſos* invadentes ſustineret, ac praeter *ipſorum* opinionem, adverſus primum impetum reſtitiſſent, et cum deinceps ipſorum quidem irruentium impetum exceptum propulſarent, ipſis vero ceſſantibus *nec ullam impreſſionem facientibus* pedem referrent, tunc vero plerique barbarorum a Graecis, qui cum Braſida in locis patentibus erant,

'τὴν πρώτην ἔφοδον δεξαμένοις, ἄπωθεν
'ἀπειλαῖς τὸ ἀνδρεῖον μελλήσει ἐπικομ-
'ποῦσιν. οἱ δ' ἂν εἴξωσιν αὐτοῖς κατὰ
'πόδας, τὸ εὔψυχον ἐν τῷ ἀσφαλεῖ ὀ-
'ξεῖς ἐνδείκνυνται.'

ρκζ'. Τοιαῦτα ὁ Βρασίδας παραινέσας, ὑπῆγε τὸ στράτευμα. οἱ δὲ Βάρβαροι ἰδόντες, πολλῇ βοῇ καὶ θορύβῳ προσέκειντο νομίσαντες φεύγειν τε αὐτὸν, καὶ καταλαβόντες διαφθείρειν. καὶ ὡς αὐτοῖς αἵ τε ἐκδρομαὶ, ὅπη προσπίπτοιεν, ἀπήντων, καὶ αὐτὸς ἔχων τοὺς λογάδας ἐπικειμένους ὑφίστατο, τῇ τε πρώτῃ ὁρμῇ παρὰ γνώμην ἀντέστησαν, καὶ τολοιπὸν ἐπιφερομένους, μὲν δεχόμενοι ἠμύνοντο, ἡσυχάζοντων δὲ αὐτοὶ ὑπεχώρουν, τότε δὴ τῶν μετὰ τοῦ Βρασίδου Ἑλλήνων ἐν τῇ εὐρυχωρίᾳ οἱ πόλλοι τῶν βαρβάρων ἀπέσχοντο, μέρος δέ τι καταλιπόντες αὐτοῖς ἐπακολουθοῦν προσβάλλειν, οἱ λοι-

ποὶ χωρήσαντες δρόμῳ, ἐπί τε τοὺς φεύγοντας τῶν Μακεδόνων, οἷς ἐντύχοιεν, ἔκτεινον, ϗ τὴν ἐσβολήν, ἥ ἐςι μεταξὺ δυοῖν λόφοιν ςενή, ἐς τὴν Ἀρρίβαίου Φθάσαντες προκατέλαβον, εἰδότες ὐκ οὖσαν ἄλλην τῷ Βρασίδᾳ ἀναχώρησιν. ϗ προσίοντος αὐτῷ, ἐς αὐτὸ ἤδη τὸ ἄπορον τῆς ὁδῷ κυκλῶνται ὡς ἀπολῃφόμενοι.

ρκή. Ὁ δὲ, γνὺς, προεῖπε τοῖς μεθ' αὑτῷ τριακοσίοις, ὃν ᾤετο μᾶλλον ἂν ἐλεῖν τῶν λόφων, χωρήσαντας πρὸς αὐτὸν δρόμῳ, ὡς τάχιςα ἕκαςος δύναται ἄνευ τάξεως, πειράσαι ἀπ' αὐτῷ ἐκκρῦσαι τὺς ἤδη ἐπίοντας βαρβάρυς, πρὶν ϗ τὴν πλείονα κύκλωσιν σφῶν αὐτόσε προσμίξαι. ϗ οἱ μὲν, προσπεσόντες, ἐκράτησάν τε τῶν ἐπὶ τῷ λόφῳ, ϗ ἡ πλείων ἤδη ςραλιὰ τῶν Ἑλλήνων ῥᾷον πρὸς αὐτὸν ἐπορεύοντο. οἱ γὰρ βάρβαροι ϗ ἐφοβήθησαν, τῆς τροπῆς αὐτοῖς ἐνταῦθα γενομένης σφῶν ἀπὸ τοῦ

ulterius perſequendis abstinuerunt: ſed cum quandam *ſuarum copiarum non magnam* partem reliquiſſent, quae ipſos *abeuntes* inſequeretur ac aggrederetur, caeteri curſu contenderunt in fugientes Macedones, quorum ut in quemque incidebant, *eum* trucidabant. Et anguſtas fauces inter duos colles ſitas, qua patet aditus in Arrhibaei *fines*, ocius praeoccuparunt, quia ſciebant, nullam aliam eſſe viam, qua Braſidas *domum cum ſuis copiis* ſe recipere poſſet. Ipſumque jam appropinquantem in ipſis transitus anguſtiis, ut intercepturi, circumſiſtunt.

128. Ille vero hac re cognita, trecentis illis, quos ſecum ducebat, praecepit, ut in eum collem, quem facilius a ſe captum iri putabat, curſu contendentes, quanta maxima quisque celeritate poſſet, nullo ordine ſervato, barbaros jam contra ſe venientes illinc deturbare conarentur, priusquam major numerus *barbarorum*, qui ſuos circumvenire ſtatuerant, eo conflueret. Atque illi quidem eos, qui in colle erant, impreſſione *in eos* facta ſuperarunt, atque reliquus Graecorum exercitus in eum *collem* jam facilius ibat. Nam barbari territi ſunt, ſuis illic in

fugam verſis, et ex editiore loco pulſis. nec ulterius *Graecos* ſunt perſequuti, quod eos in *agri amici* confiniis jam eſſe, et evaſiſſe arbitrarentur. Braſidas autem, ubi loca ſuperiora nactus eſt, iter tutius faciens, eodem die primum pervenit Arniſſam, quae Perdiccae imperio paret. Ipſique milites irati, quod Macedones priores receſſiſſent, ut in quaeque incidebant inter eundum, vel plauſtra boum, quae ad ipſos pertinebant, vel ſarcinas, ſi quae deciderant, (ut in nocturno et pavoris pleno receptu contigiſſe credibile erat) illa quidem concidebant, ſolventes, illas vero ſibi vendicabant. Atque hinc primum Perdiccas Braſidam hoſtem judicavit, et in poſterum animo concepit odium in Peloponneſios, non conſuetum illud quidem, propter Athenienſes, *quos oderat:* ſed propter ſua neceſſaria commoda *ab ipſis* alienatus, operam dabat, ut quoquo modo quamprimum cum illis quidem compoſitionem faceret, ab his vero diſſociaretur.

129. Braſidas vero ex Macedonia To-

μετεώρω. καὶ ἐς τὸ πλεῖον ὑκέτ' ἐπικολύθων νόμιζονλες καὶ ἐν μεθορίοις εἶναι αὐτοὺς ἤδη, καὶ διαπεφευγέναι. Βρασίδας δὲ, ὡς ἀντελάβετο τῶν μετεώρων, κατὰ ἀσφάλειαν μᾶλλον ἰὼν, αὐθημερὸν ἀφικνεῖται εἰς Αργιλαν πρῶτον, τῆς Περδίκκου ἀρχῆς. καὶ αὐτοὶ ὀργιζόμενοι οἱ ςρατιῶται τῇ προαναχωρήσει τῶν Μακεδόνων, ὅσοις ἐνέτυχον κατὰ τὴν ὁδὸν ζεύγεσιν αὐτῶν βοεικοῖς, ἢ εἴ τινι σκεύει ἐκπεπλωκότι, (οἷα ἐν νυκτερινῇ καὶ φοβερᾷ ἀναχωρήσει εἰκὸς ἦν ξυμβῆναι) τὰ μὲν ὑπολύονλες καλέκοπτον, τῶν δὲ οἰκείωσιν ἐποιοῦντο. ἀπὸ τούτου τε πρῶτον Περδίκκας Βρασίδαν τε πολέμιον ἐνόμισε, καὶ ἐς τὸ λοιπὸν, Πελοποννησίων τῇ μὲν γνώμῃ δ' Αθηναίους οὐ ξύνηθες μῖσος εἶχε, τῶν δὲ ἀναγκαίων ξυμφόρων διαναςὰς, ἔπραξεν ὅτῳ τρόπῳ τάχιςα τοῖς μὲν ξυμβήσεται, τῶν δὲ ἀπαλλάξεται.

ρκθ'. Βρασίδας δὲ, ἀναχωρήσας ἐκ Μα-

κεδονίας ἐς Τορώνην, καὶ λαμβάνει Αθηναίους Μένδην ἤδη ἔχοντας. καὶ αὐτῷ ἡσυχάζων, ἐς μὲν τὴν Παλλήνην ἀδύνατος ἤδη ἐνόμιζεν εἶναι διαβὰς τιμωρεῖν, τὴν δὲ Τορώνην ἐν φυλακῇ εἶχεν. ὑπὸ γὰρ τὸν αὐτὸν χρόνον τοῖς ἐν τῇ Λύγκῳ ἐξέπλευσαν ἐπί τε τὴν Μένδην καὶ τὴν Σκιώνην οἱ Αθηναῖοι, ὥσπερ παρεσκευάζοντο, ναυσὶ μὲν πεντήκοντα, ὧν ἦσαν δέκα Χῖαι, ὁπλίταις δὲ χιλίοις, ἑαυτῶν, καὶ τοξόταις ἑξακοσίοις, καὶ Θραξὶ μισθωτοῖς χιλίοις, καὶ ἄλλοις τῶν αὐτόθεν ξυμμάχων πελταστάις. ἐστρατήγει δὲ Νικίας ὁ Νικηράτου, καὶ Νικόστρατος ὁ Διϊτρεφοῦς. ἄραντες δὲ ἐκ Πολιδαίας ταῖς ναυσὶ, καὶ σχοῖνος κατὰ τὸ Ποσειδώνιον, ἐχώρουν ἐς τοὺς Μενδαίους. οἱ δὲ αὐτοί τε, καὶ Σκιωναίων τριακόσιοι, βεβοηθηκότες, Πελοποννησίων τε οἱ ἐπίκουροι, ξύμπαντες δὲ, ἑπτακόσιοι ὁπλῖται, καὶ Πολυδαμίδας ὁ ἄρχων αὐτῶν, ἔτυχον ἐξεστρατοπεδευμένοι ἔξω τῆς πόλεως ἐπὶ λόφου καρτεροῦ. καὶ αὐ-

ronen reverſus, offendit Menden ab Athenienſibus jam occupatam. Ibique ſubſidens, in Pallenen quidem propter virium imbecillitatem ad opem *Mendae* ferendam tunc ſe trajicere non poſſe ducebat: ſed Toronen praeſidio tuebatur. Nam ſub idem tempus, quo res apud Lyncum geſtae fuerunt, Athenienſes navalem expeditionem adverſus Menden et Scionen ſuſceperunt, ad quam ſe prius accingebant, cum quinquaginta navibus, quarum decem erant Chiae, et cum mille gravis armaturae militibus de ſuis popularibus, et ſexcentis ſagittariis, et mille Thracibus mercede conductis, aliisque peltatis, quos illinc ex ſuis ſociis collegerant. Illis autem praeerat Nicias Nicerati, et Nicoſtratus Diotrephis *filius*. Cum autem a Potidaea cum claſſe ſolviſſent, et ad eam partem appuliſſent, ubi erat Neptuni templum, adverſus Mendaeos contenderunt. Ipſi autem *Mendaei*, et Scionaeorum trecenti, qui *Mendaeis* opem tulerant, et Peloponneſiorum auxiliarii milites, qui univerſi erant ſeptingenti gravis armaturae milites, et Polydamidas ipſorum dux, extra urbem in colle natura munito caſtra poſuerant. Et

Nicias quidem cum centum et viginti Methonaeis leviter armatis, et delectis sexaginta gravis armaturae militibus Athenienſibus, omnibusque ſagittariis, quos ſecum ducebat, per quandam collis ſemitam ad ipſos accedere conatus, et ab ipſis vulneratus, deturbare non potuit. Nicoſtratus vero, cum alio itinere, quod longo diſtabat intervallo, cum omni reliquo exercitu collem acceſſu difficilem ſubiiſſet, vehementiſſime trepidavit, parumque abfuit, quin totus Athenienſium exercitus vinceretur. Atque eo quidem die, quod Mendaei eorumque ſocii loco non ceſſiſſent, Athenienſes *illinc* digreſſi, caſtrametati ſunt. Mendaei vero, cum nox adveniſſet, in urbem abierunt.

130. Poſtridie vero Athenienſes quidem claſſe circumvecti ad eam partem, quae Scionen ſpectabat, et ſuburbana ceperunt, totumque diem illum in *ejus* agro vaſtando conſumſerunt, nemine contra prodeunte. Erat enim et nonnihil ſeditionis intra urbem. Illi vero trecenti Scionaei proxima

τοῖς Νικίας μὲν, Μεθωναίους τε ἔχων εἴκοσι καὶ ἑκατὸν ψιλοὺς, καὶ λογάδας τῶν Αθηναίων ὁπλιτῶν ἐξήκοντα, καὶ τοὺς τοξότας ἅπαντας, κατὰ ἀτραπόν τινα τοῦ λόφου πειρώμενος προσβῆναι, καὶ τραυματιζόμενος ὑπ' αὐτῶν, οὐκ ἠδυνήθη βιάσασθαι. Νικόστρατος δὲ, ἄλλῃ ἐφόδῳ ἐκ πλείονος παντὶ τῷ ἄλλῳ στρατοπέδῳ ἐπιὼν τῷ λόφῳ ὄντι δυσπροσβάτῳ, καὶ πάνυ ἐθορυβήθη, καὶ ἐς ὀλίγον ἀφίκετο πᾶν τὸ στράτευμα τῶν Αθηναίων νικηθῆναι. καὶ ταύτῃ μὲν τῇ ἡμέρᾳ ὡς οὐκ ἐνέδοσαν οἱ Μενδαῖοι καὶ οἱ ξύμμαχοι, οἱ Αθηναῖοι ἀναχωρήσαντες ἐστρατοπεδεύσαντο. καὶ οἱ Μενδαῖοι νυκτὸς ἐπελθούσης ἐς τὴν πόλιν ἀπῆλθον.

ρλ'. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ, οἱ μὲν Αθηναῖοι περιπλεύσαντες ἐς τὸ πρὸς Σκιώνης, τό, τε προάστειον εἷλον, καὶ τὴν ἡμέραν ἅπασαν ἐδῄουν τὴν γῆν, οὐδενὸς ἐπεξιόντος. ἦν γάρ τι καὶ στασιασμὸς ἐν τῇ πόλει. οἱ δὲ τριακόσιοι τῶν Σκιωναίων τῆς ἐπιούσης νυκτὸς ἀπε-

χώρησαν ἐπ' οἴκυ. καὶ τῇ ἐπιγιγνομένῃ ἡμέρᾳ Νικίας μὲν τῷ ἡμίσει τοῦ στρατοῦ προϊὼν ἅμα ἐς τὰ μεθόρια, τῶν Σκιωναίων τὴν γῆν ἐδήυ. Νικόστρατος δὲ τοῖς λοιποῖς καλὰ τὰς ἄνω πύλας, ἣ ἐπὶ Πολιδαίας ἔρχονται, προσεκάθηλο τῇ πόλει. ὁ δὲ Πολυδαμίδας (ἔτυχε γὰρ ταύτῃ τοῖς Μενδαίοις καὶ ἐπικούροις ἐντὸς τοῦ τείχυς τὰ ὅπλα κείμενα) διατάσσει τε ὡς ἐς μάχην, καὶ παρήνει τοῖς Μενδαίοις ἐπεξιέναι. καί τινος αὐτῷ τῶν ἀπὸ τοῦ δήμυ ἀντεπόντος καλὰ τὸ στασιωτικὸν, ὅτι ὐκ ἐπέξεισιν, ὐδὲ δέοιτο πολεμεῖν· καὶ ὡς ἀντεῖπεν, ἐπισπαθέντος τε τῇ χειρὶ ὑπ' αὐτοῦ, καὶ θορυβηθέντος, ὁ δῆμος εὐθὺς ἀναλαβὼν τὰ ὅπλα, περὶ ὀργῆς ἐχώρει ἐπί τε Πελοποννησίυς, καὶ τοὺς τὰ ἐναντία σφίσι μετ' αὐτῶν πράξαντας. καὶ προσπεσόντες, τρέπουσιν ἅμα μὲν μάχῃ αἰφνιδίῳ, ἅμα δὲ τοῖς Ἀθηναίοις τῶν πυλῶν ἀνοιγομένων φοβηθέντων. ὥρμησαν γὰρ ἀπὸ προειρημένυ τι-

nocte domum abierunt. Poſtridie vero Nicias quidem uno eodemque tempore cum dimidio copiarum ad confinia progreſſus, Scionaeorum agrum vaſtavit. Nicoſtratus vero cum reliquis *copiis*, a ſuperioribus portis, qua Potidaeam itur, urbem obſedit. Polydamidas vero (forte enim ad hanc urbis partem intra muros erat militum armatorum agmen) *eos* ut ad proelium inſtruebat, et Mendaeis ſuadebat, ut eruptionem facerent. Et cum quidam e populo ſeditioſe ipſi contradixiſſet, nec eruptionem faciendam, nec proelio opus eſſe *affirmans:* cumque, ſimul ac *ipſi* contradixiſſet,ab ipſo manu pertractus ac perturbatus fuiſſet, populus ira protinus incenſus, ſumtis armis tendit cum in Peloponneſios, tum in eos, qui cum ipſis contra ſe egerant. Impetuque *in eos* facto, in fugam vertit, tum ob repentinum certamen, tum ob metum Athenienſium, quibus portae fuerant apertae. Exiſtimabant enim *Peloponneſii* ex aliquo compacto hanc im-

preſſionem *ab illis* in ſe factam eſſe. Atque illi quidem, quotquot ſtatim caeſi non fuerunt, in arcem confugerunt, quam ipſi vel antea tenebant. Athenienſes vero (jam enim et Nicias reverſus ad urbem erat) cum omnibus copiis irruentes in urbem Menden, quippe quae non ex conventu aperta fuiſſet, *eam* ut expugnatam diripuerunt. Et duces vix cohibere potuerant *ſuos milites*, quin homines etiam trucidarent. Poſtea jufſerunt Mendaeos eodem reipublicae ſtatu uti, quo conſueverant, ita tamen, ut ipſi inter ſe quaeſtionem haberent de illis, quos defectionis autores fuiſſe cenſuiſſent. Illos vero, qui in arce erant, muro utrinque uſque ad mare ducto circumvallarunt, et praeſidium *in eo* impoſuerunt. Poſtquam autem Menden in ſuam poteſtatem redegerunt, adverſus Scionen iverunt.

131. Oppidani vero cum ipſi, tum Peloponneſii, obviam *illis* progreſſi, in colle natura munito, ante urbem ſito, conſederunt:

νὸς αὐτοῖς τὴν ἐπιχείρησιν γενέσθαι. καὶ οἱ μὲν ἐς τὴν ἀκρόπολιν, ὅσοι μὴ αὐτίκα διεφθάρησαν, κατέφυγον, ἥνπερ καὶ τὸ πρότερον αὐτοὶ εἶχον. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι (ἤδη γὰρ καὶ ὁ Νικίας ἐπαναστρέψας πρὸς τῇ πόλει ἦν) ἐσπεσόντες ἐς τὴν Μένδην πόλιν, ἅτε καὶ ἀπὸ ξυμβάσεως ἀνοιχθεῖσαν, ἁπάσῃ τῇ στρατιᾷ, ὡς κατὰ κράτος ἑλόντες διήρπασαν. καὶ μόλις οἱ στρατηγοὶ κατέσχον ὥστε μὴ καὶ τοὺς ἀνθρώπους διαφθεῖρεσθαι. καὶ τοὺς μὲν Μενδαίους μετὰ ταῦτα πολιτεύειν ἐκέλευον ὥσπερ εἰώθεσαν, αὐτοὺς κρίναντας ἐν σφίσιν αὐτοῖς εἴ τινας ἡγοῦνται αἰτίους εἶναι τῆς ἀποστάσεως. τοὺς δ' ἐν τῇ ἀκροπόλει, ἀπεῖχισαν ἑκατέρωθεν τεῖχος ἐς θάλασσαν, καὶ φυλακὴν ἐπεκαθίσαντο. ἐπειδὴ δὲ τὰ περὶ τὴν Μένδην κατέσχον, ἐπὶ τὴν Σκιώνην ἐχώρουν.

ρλά. Οἱ δὲ, ἀντεπεξελθόντες, αὐτοὶ καὶ Πελοποννήσιοι, ἱδρύθησαν ἐπὶ καρτερῷ λόφῳ πρὸ τῆς πόλεως· ὃν εἰ μὴ ἔλοιεν οἱ ἐ-

ναντίοι, ὐκ ἐγίγνετο σφῶν περιτείχισις. προσβαλόντες δ' αὐτῷ καὶ ἀ κράτος οἱ Αθηναῖοι, καὶ μάχῃ ἐκκρούσαντες τὺς ἐπιόντας ἐστρατοπεδεύσαντό τε, καὶ ἐς τὸν περιτειχισμὸν, τροπαῖον στήσαντες, παρεσκευάζοντο. καὶ αὐτῶν ὐ πολὺ ὕστερον ἤδη ἐν ἔργῳ ὄντων, οἱ ἐκ τῆς ἀκροπόλεως ἐν τῇ Μένδῃ πολιορκύμενοι ἐπίκουροι, βιασάμενοι παρὰ θάλασσαν τὴν φυλακὴν, νυκτὸς ἀφικνῦνται. καὶ διαφυγόντες οἱ πλεῖστοι τὸ ἐπὶ τῇ Σκιώνῃ στρατόπεδον, ἐσῆλθον ἐς αὐτήν.

ρλϐ'. Περιτειχιζομένης δὲ τῆς Σκιώνης, Περδίκκας τοῖς τῶν Αθηναίων στρατηγοῖς ἐπικηρυκευσάμενος, ὁμολογίαν ποιεῖται πρὸς τὺς Αθηναίυς, διὰ τὴν τῦ Βρασίδου ἔχθραν περὶ τῆς ἐκ τῆς Λύγκυ ἀναχωρήσεως, εὐθὺς τότε ἀρξάμενος πράσσειν. καὶ ἐτύγχανε γὰρ τότε Ιχαγόρας ὁ Λακεδαιμόνιος στρατιὰν μέλλων πεζῇ πορεύσειν ὡς Βρασίδαν. ὁ δὲ Περδίκκας, ἅμα μὲν κελεύοντος τῦ Νικίυ, ἐπειδὰν ξυνεξεβήκει ἔνδη-

quem niſi hoſtes occupaſſent, ipſos circumvallare non potuiſſent: ſed Athenienſes eum ſtrenue aggreſſi, proelioque rejectis iis, qui adverſus *ipſos* venerant, *ibi* caſtra poſuerunt, et erecto trophaeo, ſe ad urbem circumvallandam parabant. Nec multo poſt, quum in eo jam opere occuparentur auxiliarii, *Peloponneſiorum* milites, qui in arce obſidebantur, ſuperatis *hoſtium* cuſtodibus, qui ad mare erant, noctu *Scionen* pervenerunt. Et *ipſorum* plerique per media *Athenienſium* caſtra ad Scionen poſita evadentes, in eam ſunt ingreſſi.

132. Dum autem Scione circumvallaretur, Perdiccas per caduceatores, quos miſit ad Athenienſium duces, compoſitionem cum Athenienſibus fecit, odio contra Braſidam concepto, propter diſceſſum ex Lynco, quod jam tunc tentare coeperat. Tunc etiam Iſchagoras Lacedaemonius exercitum ad Braſidam itinere pedeſtri deducturus erat. Perdiccas vero, partim quidem Nicia jubente, ut, quando compoſitionem fecerat, manife-

ſtam aliquam conſtantiae *fideique ſuae* ſignificationem Athenienſibus daret, partim vero quod Peloponneſios in ſuum *agrum* amplius venire nollet, cum rem Theſſalis hoſpitibus perſuaſiſſet, quod primorum hoſpitio ſemper uteretur, *Peloponneſiorum* copias, et *bellicum* apparatum impedivit, ita ut Theſſalos ne tentare quidem voluerint. Iſchagoras tamen, et Amenias, et Ariſteus cum ipſi ad Braſidam pervenerunt, a Lacedaemoniis ad res inſpiciendas miſſi, tum etiam adoleſcentes ex ipſis *Lacedaemoniis* contra leges Sparta *ſecum* eduxerunt, ut *eos* civitatibus praeficerent, neque *illarum adminiſtrationem* quibuslibet permitterent. Et Clearidam quidem Cleonymi *filium* Amphipoli praefecerunt, Epitelidam vero Hegeſandri *filium* Toronae.

133. Eadem aeſtate Thebani muros Theſpienſium diruerunt, crimini dantes, quod cum Athenienſibus ſentirent. Id, quod ſemper quidem *facere* voluerant: ſed *tunc* oblata occaſione facilius *fecerunt*, quod in pugna cum Athenienſibus commiſſa omnis ipſorum juventutis flos periiſſet. Templum

λόν τι ποιεῖν τοῖς Αθηναίοις βεβαιότητος πέρι, ἅμα δ' αὐτὸς ἐκέτι βυλόμενος Πελοποννησίυς ἐς τὴν αὐτὸ ἀφικνεῖσθαι, παρασκευάσας τὸς ἐν Θεσσαλίᾳ ξένυς, χρώμενος ἀεὶ τοῖς πρώτοις, διεκώλυσε τὸ στράτευμα καὶ τὴν παρασκευήν, ὥστε μηδὲ πειρᾶσθαι Θεσσαλῶν. Ιχαγόρας μέντοι, καὶ Αμεινίας, καὶ Αριστεὺς, αὐτοί τε ὡς Βρασίδαν ἀφίκοντο, ἐπιδεῖν πεμφάντων Λακεδαιμονίων τὰ πράγματα, καὶ τῶν ἡβώντων αὐτῶν παρανόμως ἄνδρας ἐξήγον ἐκ Σπάρτης, ὥστε τῶν πόλεων ἄρχοντας καθιστάναι, καὶ μὴ τοῖς ἐντυχοῦσιν ἐπιτρέπειν. καὶ Κλεαρίδαν μὲν τὸν Κλεωνύμυ καθίστησιν ἐν Αμφιπόλει, Επιτελίδαν δὲ τὸν Ἡγησάνδρυ, ἐν Τορώνῃ.

ρλγ'. Ἐν δὲ τῷ αὐτῷ θέρει Θηβαῖοι Θεσπιέων τεῖχος περιεῖλον, ἐπικαλέσαντες Ατθιτισμὸν βυλόμενοι μὲν καὶ ἀεὶ, παρεστικὸς δὲ μᾶλλον, ἐπειδὴ καὶ ἐν τῇ πρὸς Αθηναίυς μάχῃ ὅ, τι ἦν αὐτῶν ἄνθος ἀπο-

λώλει. καὶ ὁ νεὼς τῆς Ἥρας τοῦ αὐτοῦ θέρους ἐν Ἄργει κατεκαύθη, Χρυσίδος τῆς ἱερείας λύχνον τινὰ θείσης ἡμμένον πρὸς τὰ στέμματα, καὶ ἐπικαταδαρθούσης. ὥστε ἔλαθεν ἀφθέντα πάντα, καὶ καταφλεχθέντα. καὶ ἡ Χρυσὶς μὲν εὐθὺς τῆς νυκτὸς, δείσασα τοὺς Ἀργείους, ἐς Φλιοῦντα φεύγει. οἱ δὲ, ἄλλην ἱέρειαν ἐκ τοῦ νόμου τοῦ προκειμένου κατεστήσαντο, Φαεινίδα ὄνομα. ἔτη δὲ Χρυσὶς τοῦ πολέμου τοῦδε ἐπέλαβεν ὀκτὼ, καὶ ἔννατον ἐκ μέσου, ὅτε ἐπεφεύγει. καὶ ἡ Σκιώνη τοῦ θέρους ἤδη τελευτῶντος περιετείχισό τε παντελῶς, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐπ' αὐτῇ φυλακὴν καταλιπόντες, ἀνεχώρησαν τῷ ἄλλῳ στρατῷ.

ρλδ'. Ἐν δὲ τῷ ἐπιόντι χειμῶνι τὰ μὲν Ἀθηναίων καὶ Λακεδαιμονίων ἡσύχαζε, διὰ τὴν ἐκεχειρίαν. Μαντινῆς δὲ, καὶ Τεγεάται, καὶ οἱ ξύμμαχοι ἑκατέρων ξυνέβαλον ἐν Λαοδικείᾳ τῆς Ὀρεστίδος. καὶ νίκη ἀμφιδήριτος ἐγένετο. κέρας γὰρ ἑκάτεροι τρέ-

quoque Junonis eadem aeſtate Argis crematum eſt, quod Chryſis ſacerdos lucernam quandam vittis admoviſſet, et interim ſomno correpta fuiſſet. Unde accidit ut omnia per ejus imprudentiam accenſa conflagrarint. Chryſis vero, metuens Argivos, protinus noctu Phliuntem confugit. Illi vero aliam ſacerdotem, nomine Phaenidem ex civitatis inſtituto conſtituerunt. Chryſis autem octavum hujus belli annum, et noni ſextum menſem attigerat, quum profugit. Et Scione aeſtate jam extrema penitus circumvallata fuit, et Athenienſes praeſidio *illic* adverſus eam relicto, cum reliquis copiis domum abierunt.

134. Inſequenti hyeme Athenienſes quidem, et Lacedaemonii quieverunt, *ac ab armis abstinuerunt*, propter inducias. Sed Mantinei, et Tegeatae, et utrorumque ſocii, ad Laodiceam, quae eſt in Oreſtide, conflixerunt, et victoria anceps exſtitit. Nam utrique, cum cornu ſibi oppoſitum in fugam vertiſſent, trophaeum erexerunt, et Del-

phos ſpolia miſerunt. Cum tamen utrinque multi caeſi fuiſſent, et aequo Marte pugnatum fuiſſet, noxque proelium diremiſſet: Tegeatae quidem *in eo loco* pernoctarunt, ſtatimque trophaeum excitarunt; Mantinei vero ad Bucolionem diſceſſerunt, et poſtea viciſſim *et ipſi trophaeum* ſtatuerunt.

135. Eadem hyeme abeunte, et vere jam appropinquante, Braſidas Potidaeam tentavit. Cum enim noctu *ad eam* acceſſiſſet, et ſcalas *muris* admoviſſet, hactenus quidem *cuſtodes* latuit. Nam cum tintinnabulum praeteriiſſet, ita demum ad inane *murorum ſpatium, cuſtodibus vacuum*, antequam ille, qui ipſum *tintinnabulum alteri* traditurus erat, rediiſſet *eo, unde digreſſus fuerat*, ſcalae admotae fuerunt. Deinde tamen, cum *cuſtodes* ſtatim *ſtrepitum* ſenſiſſent, priusquam *ad murum* accederet, exercitum celeriter retro reduxit, nec exſpectavit donec dies illuceſceret. Atque haec hyems exivit: hujusque belli, quod Thucydides conſcripſit, nonus annus exceſſit.

THUCYDIDIS
LIBRI QUARTI
FINIS.

φανίες τὸ καθ' αὑτὺς τροπαῖά τε ἀμφότεροι ἔςησαν, καὶ σκῦλα ἐς Δελφὺς ἀπέπεμψαν. διαφθαρέντων μέντοι πολλῶν ἑκατέροις, καὶ ἀγχωμάλυ τῆς μάχης γενομένης, καὶ ἀφελομένης νυκτὸς τὸ ἔργον, οἱ Τεγεάται μὲν ἐπηυλίσαντό τε, καὶ εὐθὺς ἔςησαν τροπαῖον. Μαντινῆς δὲ ἀπεχώρησάν τε ἐς Βυκολίωνα, καὶ ὕςερον ἀντέςησαν.

ρλέ. Απεπείρασε δὲ τῦ αὐτῦ χειμῶνος καὶ ὁ Βρασίδας τελευτῶντος, καὶ πρὸς ἔαρ ἤδη, Πολιδαίας. προσελθὼν γὰρ νυκτὸς, καὶ κλίμακα προσθεὶς, μέχρι μὲν τότυ ἔλαθε. τῦ γὰρ κώδωνος παρενεχθέντος, ὕτως ἐς τὸ διάκενον, πρὶν ἐπανελθεῖν τὸν παραδιδόντα αὐτὸν, ἡ πρόθεσις ἐγένετο. ἔπειτα μέντοι εὐθὺς αἰσθομένων πρὶν προσβῆναι, ἀπήγαγε πάλιν καὶ τάχος τὴν ςρατιὰν, καὶ ὐκ ἀνέμεινεν ἡμέραν γενέσθαι. καὶ ὁ χειμὼν ἐτελεύτα. καὶ ἔνατον ἔτος τῷ πολέμῳ ἐτελεύτα τῷδε, ὃν Θυκυδίδης ξυνέγραφε.

ΤΟΥ ΤΕΤΑΡΤΟΥ
ΤΟΥ ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ
ΤΟ ΤΕΛΟΣ.

BR. MUS.